

EDITIONS

THE GREEK «LIFE OF EUPHROSYNE» («BHG» 625)

Conspectus siglorum

A	Paris, BnF, gr. 1454, s. X
B	Paris, BnF, gr. 1506, s. X
C	Paris, BnF, gr. 1538, s. X-XI
F	Athos, Monastery of Philotheou, 9, s. XI <i>ex.</i>
G	Gravenhage ('s-), Huis van het Boek, 10 A 5-6, s. XI <i>ex.</i>
L	Athos, Monastery of Great Lavra, Δ 50, s. XI
K	Athos, Karakallou Monastery, 14, s. XII
M	Milano, Bibl. Ambr., D 92 sup., s. X ²
M ₁	Milano, Bibl. Ambr., G 63 sup., s. X <i>ex.</i>
M ₂	Milano, Bibl. Ambr., F 32 sup., s. XII ^{1/4}
O	Ohrid, Narodn Muzej, 4, s. X ^{2/4}
O ₁	Ohrid, Narodn Muzej, 44, s. X ^{1/2}
P	Paris, BnF, gr. 1537, s. XI
P ₄	Paris, BnF, Coisl. 237 (fragm.), s. XI
S	Sinai, Saint Catherine's monastery, gr. 519, s. X
S ₁	Sinai, Saint Catherine's monastery, gr. 526, s. X
S ₂	Sinai, Saint Catherine's monastery, gr. 497, s. X-XI
Sp	Sankt-Peterburg, Rossijskaja Nacional'naja biblioteka, Φ. 906 (Gr.) 213, s. XII
V	Città del Vaticano, BAV, Vat. gr. 797, s. X <i>ex.</i>
V ₁	Città del Vaticano, BAV, Vat. gr. 866, s. X <i>ex.</i> -XI <i>in.</i>
V ₂	Città del Vaticano, BAV, Vat. gr. 1987, s. X ^{3/3}
V ₃	Città del Vaticano, BAV, Chigi R. VI. 9, s. XI <i>ex.</i> -XII <i>in.</i>
α	A O
β	κ γ
γ	B γ'

γ'	C δ
δ	ε ζ
ε	ε' O ₁ P ₄ Sp
ε'	S S ₁ V G F
ζ	θ P M V ₃ M ₂ K
θ	M ₁ V ₁ V ₂
κ	S ₂ L

Boucherie cfr. p. 37

Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης
καὶ τοῦ ταύτης πατρὸς Παφνουτίου

[1.] ¹Ἐγένετο ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλει ἀνὴρ ἑνδοξος, ὀνόματι Παφνουτίος, πάνυ σπουδαῖος περὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ²Οὗτος ἔλαβεν γυναικα σεμνήν τινα καὶ ἀξίαν τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, γένους καὶ αὐτὴν οὖσαν ἐνδόξου καὶ πλουσίαν σφόδρα· ἦν δὲ στεῖρα καὶ οὐκ ἔτικτεν.

trad. textus: *ab initio usque ad 1.4* οἶκους ἀναλώσασα *tantum habet* O1 ~ *ab initio usque ad 8.10 (in apparatu)* σῶζε σεαυτήν, γύναι, μὴ *et ab 12.6* ὁ πατὴρ *usque ad 16.2* ἡ ψυχὴ μου *praebet* G ~ *ab 1.7* ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγα χρήματα *usque ad 4.6* καὶ ἤρξατο ἡ καρ<διά> *solum habet* M2 ~ *ab 12.4* φίλοι *usque ad 14.5* πρὸς αὐτὸν *tantum habet* P4 **tit.:** μηνὶ τῷ αὐτῷ κε' *add. ante titulum* α κ B V, μηνὶ σεπτεμβρίῳ κε' *idem* S V1 ~ βίος ... Παφνουτίου] βίος τοῦ κυροῦ παφνουτίου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ εὐφροσύνης τῆς καὶ ὀνομαστήσεις σμαράγδου M1 V1, τῆς ἀγίας εὐφροσύνης V ~ καὶ πολιτεία *om.* F ~ τῆς ὁσίας] τῆς ὁσίας καὶ τῆς ἀγίας Sp, τῆς δούλης τοῦ θεοῦ (χριστοῦ S1) S S1 O1, τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν C, τῆς ἀγίας O κ M P K, τῆς ἀγίας καὶ τῆς δούλης τοῦ χριστοῦ G, τῆς ὁσίας καὶ ἐνδόξου δούλης τοῦ θεοῦ V3 ~ καὶ τοῦ ταύτης πατρὸς Παφνουτίου] καὶ παφνουτίου (πανφν- M) τοῦ πατρὸς αὐτῆς S1 F G M, καὶ παφνουτίου O P, τῆς μετονομασθήσεως σμαράγδου κ, τῆς μετακληθείσης σμαράγδου καὶ τῶν ταύτης γονέων Sp, *om.* B C S O1 V2 V3 K ~ κύριε εὐλόγησον *add.* B C S1 ζ (*non* V1)

[1.] 1. ἀγαπητοί *add. ante* ἐγένετο V3 ~ τις *add. post* ἐγένετο γ (*non* M K, τις ἀνὴρ *add. ibidem* S V, ἐν τοῖς αἵτεσιν ἡμῶν ἀνὴρ τις *idem* V3) ~ ἐν τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλει *tr. post* ἑνδοξος B ~ Ἀλεξανδρέων] Ἀλεξανδρεῖα C ~ τῇ *add. ante* μεγαλοπόλει C ~ μεγαλοπόλει] πόλει M ~ ἀνὴρ ἑνδοξος *om.* M1 V1 ~ πανφνούτιος M ~ σπουδαίως M M1 V1 V3 2. οὕτως O1 V3 ~ σεμνήν τινα] τινα σεμνήν *tr.* A, σεμνήν γ' (*non* Sp O1 M P V2) ~ καὶ *om.* κ C ε' (*non* S1 O1) V3 ~ ἀξίαν *tr. post* προαιρέσεως V ~ τε *add. post* ἀξίαν κ ~ αὐτοῦ] ἐαυτοῦ ε' (*non* S1) ~ γένους ... σφόδρα *om.* V3 ~ καὶ *add. ante* γένους S1 ~ καὶ αὐτὴν οὖσαν] τε οὖσαν καὶ αὐτὴν M, καὶ αὐτῆς οὐσης V O1 P θ, αὐτὴ οὖσα C K, οὐσης (ἥσης S) ε' (*om.* S1) ~ ἐνδόξου] ἐπιδόξου Sp M1 V1 ~ καὶ πλουσίαν σφόδρα *tr. post* σεμνήν τινα κ, *om.* γ (*non* M) ~ ἦν δέ] καὶ ἦν γ (ἦν δέ M, αὐτὴ ἦν S1, ἥτις C K) ~ οὖσα *add. post* στεῖρα C K ~ καὶ *om.* C K ~ παιδίον *add. ante* οὐκ ἔτικτεν Sp ~ ἔτικτεν] ἔτεκεν M1

1.1. περὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ cfr Dt 4.2, 8.6; 1 Io 3.22; 3.24; 5.3; Apc 12.17; 14.12

³Ἐν πολλῇ οὖν ἀθυμία ὑπῆρχεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περὶ τούτου, ὅτι οὐκ εἶχεν
 ᾧ καταλείψει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἵνα μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν τὰ
 πράγματα αὐτοῦ καλῶς διοικῶνται εἰς τοὺς δεομένους. ⁴Ἡ οὖν γυνή
 αὐτοῦ, θεωροῦσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς οὕτως ἀθυμοῦντα, οὐκ ἐπαύετο
 νυκτὸς καὶ ἡμέρας ταῖς ἐκκλησίαις προσεδρεύουσα καὶ νηστείαις καὶ
 δεήσεσιν τὸν Θεὸν ἱκετεύουσα παρασχεθῆναι αὐτοῖς παιδίον. Πάνυ οὖν
 πολλὰ χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ εὐαγεῖς οἴκους ἀναλώσασα, ἐδέετο
 τοῦ Θεοῦ πληρωθῆναι τὴν δέησιν αὐτῆς. ⁵Ομοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς
 περιερχόμενος ἐξήτει ποῦ ἂν εὔροιεν ἄξιον τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον, ὅστις

3. ἐν πολλῇ ... περὶ τούτου] τοῦ οὖν ἀνδρὸς αὐτῆς ἐν πολλῇ (μεγάλη *add. hic* K) ἀθυμία
 ὑπάρχοντος C K ~ ὑπῆρχεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς] ὁ ἀνὴρ αὐτῆς (*om.* V O I) ὑπῆρχεν V Sp O I
 V3 0 ~ ὑπῆρχεν] ὑπάρχων κ ~ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς] ὁ ἀνὴρ ε (*non* Sp), ὁ παφνούτιος B ~ περὶ
 τούτου *om.* C V2 K ~ ὅτι οὐκ ... εἰς τοὺς δεομένους *om.* V3 ~ οὐκ] μὴ C ~ ᾧ] τὸ ποῦ
 C, τινὶ κ, ᾧ (ὁ K) τινὶ δ (ᾧ M) ~ καταλείψει] -λήψεται B, -ψαι κ C V, -λήψει K M I V I
 (*in lac.* V3) ~ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ] τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἅπασαν τὴν οὐσίαν M ~ αὐτοῦ
 (ἐαυτοῦ K) οὐσίαν *tr.* B C K ~ ἵνα] *tr. post* ἀποβίωσιν K, ὅτι C ~ μετὰ τὴν αὐτοῦ
 ἀποβίωσιν *om.* B ~ αὐτοῦ ²] αὐτῶν ε (ἐαυτῶν Sp) ~ τὰ πράγματα αὐτοῦ καλῶς
 διοικῶνται] τὰ αὐτοῦ πράγματα καλῶς διοικῶνται A, καλῶς τὰ πράγματα αὐτοῦ (αὐτοῦ
 τὰ πράγματα *tr.* K) διοικῶνται (διοικῶντο C, διοικηθῶσιν P) γ' (*non* M, καλῶς
 διοικῶνται τὰ πράγματα αὐτῶν ε) ~ καλῶς *om.* B 4. ἡ οὖν ... οὐκ ἐπαύετο] αὕτη
 οὖν οὐκ ἐπαύσατο C ~ οὖν] δὲ K ~ αὐτοῦ *om.* K ~ θεωροῦσα] θεωρίσασα M, θεωρῶ K,
 ὁρῶσα V3 ~ τὸν ἄνδρα αὐτῆς] αὐτὸν V3 ~ αὐτῆς] ἐαυτῆς O V O I Sp, *om.* P V2 ~ ταῖς
 ἐκκλησίαις] τῇ ἐκκλησίᾳ K ~ τοῦ θεοῦ *add. post* ἐκκλησίαις Sp ~ προσεδρεύουσα]
 σχολάζουσα V3 ~ καὶ ² *om.* B C M ~ καὶ προσευχαῖς *add. post* νηστείαις M I V I ~
 ἱκετεύουσα (*sic!*) τὸν Θεὸν *tr.* C ~ ὅπως *add. ante* παρασχεθῆναι V3 ~ παρασχεθῆναι]
 παρασχεῖν γ' (-θῆναι M, -σχῇ V3) ~ αὐτοῖς] αὐτῇ γ (αὐτῆς C, αὐτοῖς M) ~ παιδίον]
 τέκνον C, καρπὸν κοιλίας K ~ μάλιστα θεωροῦσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν ἀθυμίᾳ ὄντα *add.*
post παιδίον C ~ πάνυ ... τὴν δέησιν αὐτῆς *om.* V3 ~ πάνυ οὖν πολλὰ χρήματα εἰς τοὺς
 πτωχοὺς καὶ εὐαγεῖς οἴκους] εἰς δὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ εὐλαβεῖς οἴκους πάντοτε χρήματα
 M ~ πάνυ οὖν πολλὰ] πολλὰ οὖν C, πολλὰ τε ε (πάμπολλα Sp), πάμπολλα O I ζ (*in lac.*
 V3) ~ εἰς τοὺς πτωχοὺς ... ἀναλώσασα] ἀναλώσασα ἐν τε πτωχοῖς καὶ εὐκτηρίοις οἴκοις
 C ~ τοῖς] τε δ (*non* V2 K, *in lac.* V3, δὲ M) ~ εἰς τοὺς *add. ante* εὐαγεῖς O, εἰς *idem* B ~
 ἀναλώσασα] ἀναλίσκουσα ε ~ ἀβ ἐδέετο *deest* O I, *deperditis subsequentibus foliis* ~ καθ'
 ἐκάστην *add. ante* ἐδέετο Sp ~ ἐδέετο τοῦ θεοῦ πληρωθῆναι τὴν δέησιν αὐτῆς *om.* δ (*sed*
habet M) ~ τὴν δέησιν αὐτῆς] αὐτῆς τὴν αἴτησιν C 5. περιερχόμενος ἐξήτει]
 περιεῖρχετο ζητῶν C ~ τὰ μοναστήρια *add. post* περιερχόμενος δ (*non* M, πάντα *add. ante*
 τὰ S I) ~ ἐξήτει] περιενόστη (-τει V2) δ (ἐξήτει S I Sp M, ἐπερώτα K, *om.* S V F G) ~ ποῦ
 ἂν] τὸ (τί V3) ποῦ V2 V3, ποῦ B K M I V I, ὅπως C ~ εὔροιεν] εὔρη τινὰ B C, εὔρει K,
 εὔροι δ (εὔρη ἕνα M) ~ ὅστις] ὅς M I V I, ἥτις (*i.e.* εἴ τις ?) C, ὥστις V3

4. οὐκ ἐπαύετο ... καὶ δεήσεων *cfr.* Lc 2.37

διὰ προσευχῆς δυνήσεται τὰ πρὸς ἐπιθυμίαν αὐτοῖς πρεσβεῦσαι. ⁶Καὶ δὴ ἀπέρχεται ἐν τινι κοινοβίῳ, ἐν ᾧ ἐλέγετο τὸν ἡγούμενον μέγαν ἄνθρωπον παρὰ τῷ Θεῷ τυγχάνειν. ⁷Καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ καὶ οὐκ ὀλίγα χρήματα προσενέγκας, συντυχίας πλατυτέρας καὶ γνωριμωτέρας ἀξιοῦται παρὰ τῷ ἡγουμένῳ καὶ τοῖς ἐκεῖ οὖσιν ἀδελφοῖς.

[2.] ¹Μετὰ πολὺν οὖν χρόνον, θαρρεῖ τῷ ἀββᾶ τὰ τοῦ πράγματος. Καὶ εἷζας αὐτοῦ ταῖς δεήσεσιν, παρεκάλεισεν τὸν Θεὸν δοῦναι αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας. ²Καὶ ἐπικαμφθεὶς ὁ Θεὸς ταῖς ἀμφοτέρων δεήσεσιν χαρίζεται

διὰ προσευχῆς δυνήσεται] δυνήσεται (-ναι C) διὰ προσευχῆς C M ~ τῆς *add. ante* προσευχῆς M I V I ~ αὐτοῦ *add. post* προσευχῆς A M I V I ~ δυνήσεται O K B F Sp P V₂ V₃, δύναιται C ~ τὰ πρὸς ἐπιθυμίαν] τὴν ἐπιθυμίαν δ (*non* M) ~ τὰ] τὸ B C ~ αὐτοῖς πρεσβεῦσαι] αὐτοῦ πληρῶσαι ε ~ αὐτοῖς] αὐτοῦ C ε, αὐτῆς M V₂ ~ πρέσβευε S₂ ^{a.c.} L 6. δὴ *om.* M I V I ~ ἐν τινι κοινοβίῳ] εἰς κοινόβιον ε' ~ τινι] ἐνὶ β (*om.* C K, *aliter* ε') ~ ἐλέγετο] ἔλεγον ε ~ τὸν ἡγούμενον μέγαν ἄνθρωπον] ὁ ἡγούμενος μέγας C ~ μέγαν] μέγιστον B, μέγας C, μέγα ζ (μέγαν V₂ K) ~ ἄνθρωπον *om.* γ' (*non* Sp M) ~ εἶναι *add. post* ἄνθρωπον κ B ~ παρὰ *om.* V₂ ~ τῷ *om.* κ C ε (*non* S I F) M ~ τυγχάνειν] τυγχάνοντα ε' (*non* S I), *om.* κ B ~ τυγχάνειν παρὰ θεῷ *tr.* Sp 7. δι' ὃ *add. ante* καὶ S I ~ εἰσελθὼν V₃ ~ *ab* ἐν αὐτῷ *habet* M₂ ~ ἐν αὐτῷ] ἐν αὐτῷ V₂, ἐν τῷ κοινοβίῳ κ M, *om.* C ~ καὶ εὐξάμενος *add. post* ἐν αὐτῷ ε ~ οὐκ ὀλίγα χρήματα] καὶ πολλὰ χρήματα C, ὅλης χαρίσματα M₂ ~ οὐκ *om.* κ δ (*non* M K) ~ ὀλίγα χρήματα] καὶ μικρὰν εὐλογίαν Sp ~ προσενέγκας] καρποφορήσας ε (προσενέγκας χάριν καρποφορίας Sp) ~ καὶ *add. ante* συντυχίας K M I V I ~ καὶ γνωριμωτέρας *om.* A M₂ ~ ἀξιοῦται] ἀξιοῖ C, ἡξιοῦτο ε', ἡξιοῦτε K M I V I, ἡξιοῦται V₂, λέξας B ~ παρὰ τῷ ἡγουμένῳ] παρὰ τοῦ ἡγουμένου κ δ, τὸν γέροντα C ~ καὶ τοῖς ἐκεῖ οὖσιν ἀδελφοῖς] καὶ τοῖς ἐκεῖσε οἰκοῦσιν (καθεζομένοις B, καθημένοις M I V I, *om.* K) ἀδελφοῖς κ B K M I V I, καὶ τῶν ἐκεῖσε καθεζομένων (καθημένων P V₃, οἰκούντων M) ἀδελφῶν δ, καὶ ἣν ἐκεῖσε καθεζόμενος μετὰ τοῖς ἀδελφοῖς C, *om.* M₂

[2.] I. μετὰ πολὺν οὖν χρόνον] καὶ M₂ ~ μετὰ] μετ' οὗ O δ (*non* K M I V I) ~ πολὺν οὖν χρόνον] δὲ χρόνον ὀλίγον M I V I, δέ τινα χρόνον K ~ πολὺ B ε M P (πολὺν F V₂ V₃) ~ οὖν] *tr. post* μετὰ C, δὲ δ, *om.* V₃ ~ χρόνῳ B ~ πάλιν ἐλθὼν ἐν τῇ μονῇ *add. post* χρόνον Sp ~ θαρρῇ κ M₂ K M I ~ τῷ ἀββᾶ] τῷ ἡγουμένῳ C, *om.* M₂ ~ αὐτοῦ *add. ante* τὰ τοῦ M₂ ~ τὰ τοῦ πράγματος] τὸ πρᾶγμα τῆς ὑποθέσεως Sp ~ περὶ *add. ante* τοῦ M I V I ~ καὶ] ὁ δὲ ἀββᾶς M ~ ἥξας κ C S I V Sp ζ, ἡῦξας *sic* M₂ ~ αὐτοῦ *tr. post* δεήσεις C ~ ταῖς αὐτοῦ *tr.* M ~ ταῖς δεήσεσιν] τῇ δεήσει K ~ ὁ προσεστὼς *add. post* δεήσεσιν αὐτοῦ C ~ παρεκάλεισεν] παρεκάλεισεν M₂, παρεκάλει C ~ δοῦναι] δωθῆναι C ~ αὐτοῖς] αὐτῷ M I V I, αὐτῶν V₃, *om.* B ~ καρπὸν κυλίας (*i.e.* κοι-) δοῦναι αὐτοῖς *tr.* K ~ καρπὸν κοιλίας] ἐν θυάτρειον V 2. ἐπικαμφθεὶς] εἰσήκουσεν K ~ ὁ φιλόανθρωπος καὶ ἐλεήμων *add. post* ἐπικαμφθεὶς Sp ~ ὁ *om.* Sp ~ τῶν *add. ante* ἀμφοτέρων A ~ ταῖς ... δεήσεσιν] ταῖς ... εὐχαῖς M I V I, τῆς ... εὐχῆς K ~ καὶ *add. ante* χαρίζεται K

2.1. καρπὸν κοιλίας = Lc 1.42

αὐτοῖς ἐν θυγάτριον. ³Θεωρήσας οὖν ὁ Παφνούτιος τὴν τοῦ ἄββᾶ πολιτείαν, οὐκέτι τοῦ κοινοβίου ἐκείνου ἀφίστατο. Ὅθεν καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ πολλάκις ἀπήγαγεν εἰς τὸ εὐλογηθῆναι αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἄββᾶ καὶ τῶν ἀδελφῶν. ⁴Ἀπογαλακτισθέντος οὖν τοῦ παιδίου καὶ γενομένης αὐτῆς ἑπταετοῦς, ἐβάπτισεν αὐτὴν καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὴν Εὐφροσύνην. ⁵Ἐχαιρον δὲ ἐπ' αὐτῇ οἱ γονεῖς αὐτῆς, ὅτι ἦν ἀστεία τῷ Θεῷ καὶ ὠραία τῇ ὄψει καὶ καλὴ τῷ εἶδει σφόδρα.

[3.] ¹Γενομένης οὖν αὐτῆς δωδεκαετοῦς, ἡ μήτηρ αὐτῆς ὑπεξῆλθεν τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἔμεινεν οὖν ὁ πατήρ αὐτῆς, παιδεύων αὐτὴν γράμμασιν καὶ ἀναγνώσμασιν καὶ τῇ λοιπῇ σοφίᾳ. ²Ἐτυχεν δὲ ἡ κόρη

ἐν θυγάτριον] θυγάτριον ἐν Sp M_I V_I, καρπὸν κοιλίας V 3. πανφνούτιος M ~ τὴν τοῦ ἄββᾶ πολιτείαν] τὴν τοῦ τιμίου ἁγίου ἐκείνου ἄββᾶ θεάρεστον πολιτείαν Sp, τὴν ἀρετὴν τοῦ ἄββᾶ M₂ ~ ἀφίστατο tr. ante τοῦ κοινοβίου C ~ ἐκείνου om. C Sp K ~ ποικιλοτρόπως (sic!) δὲ μᾶλλον παρέβαλλεν add. post ἀφίστατο Sp ~ τὴν σύζυγον] τὴν σύμβιον S_I ~ αὐτοῦ om. C ~ ἀπήγαγεν] ἀνήγαγεν V₃, ἀναγαγεῖν M₂ ~ ἐκέισε add. ante εἰς τὸ εὐλογηθῆναι δ (non M) ~ εἰς τὸ εὐλογηθῆναι] εἰς τὸ μοναστήριον ἐπὶ τὸ εὐλογηθῆναι κ M ~ εἰς om. K M_I V_I ~ τὸ om. M_I V_I ~ αὐτὴν om. γ (non M) ~ ὑπὸ τοῦ ἄββᾶ] ὑπ' αὐτοῦ A ~ ὑπὸ] ἀπὸ C ~ εὐθέως οὖν συνέλαβεν ἡ γυνὴ καὶ ἔτεκεν θήλυ add. post τῶν ἀδελφῶν V₃ 4. ἀπογαλακτισθέντος] ἀπογαλακτισθείσης A ~ οὖν] δὲ κ M₂ ~ τοῦ παιδίου] τῆς παιδὸς A Sp, τοῦ δίου sic G ~ γενομένης αὐτῆς ... 5. σφόδρα om. M ~ γεναμένης O S V G Sp P V₃, γενομένου C ~ αὐτῆς om. C ~ λοιπὸν add. ante ἑπταετοῦς C ~ ἑπταετοῦς αὐτῆς tr. O ~ ἑπταετοῦς] ἑξαετοῦς (-τῆς M_I) δ ~ χρόνου add. post ἑπταετοῦς B ~ ἐβάπτισαν B C Sp K M_I V_I ~ αὐτὴν] αὐτὸ C ~ ὁ πατήρ αὐτῆς add. post αὐτὴν P ~ ἐπωνόμασεν] ἐπονόμασαν B, ὀνόμασεν (ὠνο- S_I F G) δ (non V₂, -σαν K M_I V_I, εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος ἐπωνομάσαντες Sp), ἐκάλεσαν C ~ αὐτὴν] τὸ ὄνομα αὐτῆς A C, om. δ (non Sp V₂ K) ~ εὐφροσύνη C 5. δὲ] οὖν B C P K M_I V_I, γὰρ κ S_I V G V₂ V₃ ~ ἐπ' αὐτῇ] ἐπ' αὐτὴν B S V G Sp K M_I V_I, om. C S_I ~ γονεῖς P V_I ~ ὅτι ἦν ... ὠραία *difficulter legitur* M₂ ~ ἀστεία τῷ Θεῷ om. K ~ ἀστία B V₃ M_I V_I ~ ὠραία τῇ ὄψει καὶ καλὴ τῷ εἶδει] καλὴ τῇ ὄψει καὶ ὠραία B, ὠραία καὶ καλὴ τῇ ὄψει M₂

[3.] 1. γεναμένης C S V G Sp P V₃ K, γενομένου M₂ ~ οὖν] δὲ B ε K, om. M M₂ ~ χρόνου add. post δωδεκαετοῦς B Sp V₂ ~ ὑπεξῆλθε ... ὁ πατήρ αὐτῆς om. K ~ ἐπεξῆλθεν C M₂, ἐξῆλθεν O ε' ~ τὸν ἀνθρώπινον βίον] τὸν βίον δ (τοῦ βίου S_I, τὸν βίον αὐτῆς M₂, τὸν ἀνθρώπινον βίον Sp M, in lac. K) ~ καὶ λοιπὸν add. ante ἔμεινεν κ ~ ἔμεινεν οὖν] ἔμεινε δὲ A Sp, ἔμεινεν κ, καὶ ἔμεινεν S ~ παιδεύων αὐτὴν om. C ~ παιδεύων] παιδεύσας K ~ καὶ ἀναγνώσμασιν om. κ ε' M ~ λυπῇ V₃ M₂ M_I ~ καὶ συνέσει τοῦ θεοῦ add. post σοφία Sp 2. ἔτυχεν] ἐπέτυχεν O, om. C ~ δὲ tr. post ἡ κόρη C ~ καὶ add. post δὲ ε M₂ ~ ἡ κόρη] τὴν κόρην B ~ γνησίας καὶ add. post κόρη S_I

δεξιᾶς εἶναι φύσεως, καὶ τοσοῦτον ἐγένετο φιλομαθῆς, ὥς θαυμάζειν τὸν πατέρα αὐτῆς τὴν τοσαύτην αὐτῆς φιλομαθίαν. ³Φήμη οὖν πλατυτάτη ἐγένετο ἐν ὅλῃ τῇ πόλει περὶ τῆς φρονήσεως αὐτῆς καὶ πολυμαθίας, οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ εὐφυῆς ὑπῆρχεν καὶ ἡ διάπλασις δὲ τοῦ σώματος αὐτῆς εὐπρεπεία τε καὶ ὥραιότητι κάλλους διέλαμπεν, ⁴πολλοὺς τοίνυν τῶν ἐν ἀξιώμασιν εἰς πόθον εἵλκυσεν λαβεῖν αὐτὴν νύμφην τοῖς υἱοῖς αὐτῶν.

δεξιᾶς] ἐπιδέξιος O ~ φύσεως εἶναι tr. B ~ εἶναι] οὐσα O, om. κ γ' ~ φύσεως om. O ~ γενομένη add. post φύσεως C, ὥς καὶ (καὶ om. Sp K M I V I) εὐχῆς καρπὸς add. post φύσεως δ (non M, ἐκβλαστήσας add. post καρπὸς Sp) ~ καὶ om. C ~ φιλομαθεῖς κ S I ~ καὶ φιλόθεος add. post φιλομαθῆς Sp ~ ὥς] ὥστε κ C M V 2 K ~ τὴν τοσαύτην αὐτῆς φιλομαθίαν] τῇ τοσαύτῃ φιλομαθίᾳ B, ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ αὐτῆς φιλομαθίᾳ C, τὴν αὐτῆς φιλομαθίαν K ~ ἀρετὴν καὶ add. ante φιλομαθίαν Sp ~ φιλομαθεῖαν κ M I V I, φιλομαθεῖα V 2 V 3, φιλοσοφίαν F 3. φήμη οὖν] φήμ' οὖν κ, φήμης οὖν A δ (φήμη οὖν M) ~ πλατυτάτη ἐγένετο] πλατεῖα ἐγένετο C, πλατυτέρας γενομένης A, πλατυτέρας διαδοθείσης δ (non M, πλατυτέρας καὶ γνωριμωτέρας διαδοθείσης M I V I (-θεί- V I ^{P.C.}), πλατυτέρας διαδοραμούσης περὶ αὐτῆς K, διαδοθείσης ... πλατυτέρας (πλατυτέρας tr. post πόλει) Sp) ~ ὅλη om. B ~ περὶ τῆς φρονήσεως αὐτῆς καὶ πολυμαθίας] περὶ αὐτῆς περὶ τῆς φρονήσεως καὶ φιλομαθίας Sp ~ πολυμαθίας ... σώματος αὐτῆς om. B ~ πολυμαθίας] πολυμαθεῖας κ V 2 V 3 M 2, φιλομαθεῖας M K M I V I (cfr Sp supra) ~ οὐ μὴν] ὑμῖν sic M 2, om. V ~ μὴν] μόνον δέ C, μὴν δὲ τοῦτο M ~ ἀλλ' ὅτι καὶ] ἀλλὰ καὶ ὅτι O κ, ἀλλὰ καὶ δ (ἀλλ' ὅτι καὶ M Sp) ~ ἡ add. ante εὐφυῆς δ (non Sp M K) ~ εὐφυῆς] -φυεῖς M I, -φυῖας K, -φιεῖς M 2, -φύτης V 3, σώφρων Sp ~ ὑπῆρχεν καὶ ἡ om. δ (non Sp M) ~ ἡ διάπλασις] τῇ διαπλάσει C, τῆς διαπλάσεως ζ (non M) ~ τῆς ὄψεως add. post διάπλασις κ ~ δὲ om. γ' (non Sp M), καὶ κ ~ τοῦ om. G ~ αὐτῆς εὐπρεπεία ... διέλαμπεν] ἐκλάμπουσα C ~ αὐτῆς om. ε' ~ καὶ ἡ add. ante εὐπρεπεία ε', καὶ idem B K, καὶ εἰς idem M 2 ~ εὐπρεπεία] εὐπρέπεια S 2 ε' P V 3, εὐπρεπῆς M, -πρεπείας B K, -πρεπῆ V 2, -πρεπία M I V I, -πρέπειαν M 2 ~ τοῦ προσώπου αὐτῆς add. post εὐπρεπεία ε' ~ τε om. β (non Sp M, in lac. C) ~ ὥραιότητι] ὥραιότητος B, ἡ ὥραιότης δ (non Sp, ὥραιότης V 2, ὥραιότητος K, ὥραία ὅτι M, ὁρεώτης M 2) ~ κάλλους] τοῦ κάλλους γ (τοῦ κάλλου V 3, κάλλους Sp) ~ αὐτῆς add. post κάλλους K ~ διέλαμπεν om. δ (non Sp M) 4. ὥστε add. ante πολλοὺς M ~ πολλοὺς] πολλοὶ B ~ τοίνυν] οὖν B, om. γ' ~ τῶν] τοὺς V 2 V 3 ~ ἐν] ἐπ' M ~ εἰς πόθον εἵλκυσεν ... 5. τὰ ἔθη] sic V 3: καὶ δυναστεία πρόσειρχοντο (i.e. προσήρχοντο) πρὸς τὸν αὐτῆς πατέρα καὶ εἰρώτουν (i.e. εἰρώτων) αὐτὸν περὶ γάμου. ἐλθὼν δὲ εἷς πλούσιος πάνυ πειθῇ τὸν πατέρα αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν τῷ υἱῷ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα. καὶ διῇ συντήθηται καὶ γίνονται τὰ τῶν ἀρραβόνων εἶθη ~ εἰς πόθον εἵλκυσεν] ἐπεπόθουν B, ἀκούειν C ~ εἵλκυσεν] -σαν K, ἤλκησαν M 2, ἤλκεν Sp, om. B ~ τοῦ add. ante λαβεῖν δ (non Sp) ~ λαβεῖν] λαμβάνειν Sp ~ αὐτὴν om. ζ (habent M V 2 K) ~ εἰς add. ante νύμφην M ~ νύμφην αὐτὴν tr. ε' (non S I) ~ καὶ ζεῦξαι add. ante τοῖς υἱοῖς ε

Καὶ δὴ πάντων διανοχλούντων τῷ πατρὶ αὐτῆς καὶ φθάσαι τὸ πέρας φιλονεικούντων, αὐτὸς ἔφασκεν· «τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω». ⁵Εἷς οὖν, ὑπερβάλλων πάντας ἐν ἀξιώμασιν καὶ δυναστείᾳ, προσκαλεσάμενος τὸν πατέρα αὐτῆς, πείθει δοῦναι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τῷ υἱῷ αὐτοῦ εἰς γυναῖκα, καὶ δὴ συντίθεται καὶ γίνονται τῶν ἀρραβῶνων τὰ ἔθη.

[4.] ¹Χρόνου δὲ διελθόντος μικροῦ, λαβὼν αὐτὴν ὁ πατὴρ αὐτῆς, οὕσαν λοιπὸν ἐτῶν δεκαοκτώ, ἀπέρχεται ἐν τῷ κοινοβίῳ, πάνυ πολλὰ ἀγαθὰ ἀπενέγκας εἰς παράκλησιν τῶν ἀδελφῶν. Καὶ συντυχὼν τῷ ἡγουμένῳ, ἀναφέρει αὐτῷ ὅτι ²«Τὸν καρπὸν τῶν εὐχῶν σου ἐνῆνοχά σοι,

καὶ δὴ πάντων *om.* M M_I V_I ~ δὴ *om.* V₂ K ~ διανοχλούντων] διανοχλούντων **ε'** V₂ K, διανοχλούν δὲ M, *in* M₂ *tantum legitur* διαχωρ... των, *om.* M_I V_I ~ τῷ πατρὶ αὐτῆς] τὸν πατέρα αὐτῆς **κ** C Sp, τὸν ταύτης πατέρα P V₂ M₂ K, τῷ αὐτῆς πατρὶ M_I V_I, αὐτῆς τὸν πατέρα M, *om.* B ~ καὶ φθάσαι τὸ πέρας φιλονεικούντων] πρὸς τὸ δοῦναι αὐτῶν αὐτὴν C, *om.* **ε'** ~ καὶ *om.* M ~ φθάσαι] προφθάσαι ζ (φθάσαι M) ~ τὸ πέρας] τὸν πέλας V₂ K, τῶν πολλὰ M_I V_I, ἔσπευσαν M₂ ~ δὲ αὐτῶν *add. post* φιλονεικούντων M ~ αὐτὸς] ὁ πατὴρ αὐτῆς B, *tr. post* τοῦ θεοῦ V₂ ~ ἔφασκεν] ἔφασεν S₂, ἔλεγεν C ~ ἔφασκεν *tr. ante* γενέσθω **δ** (*non* Sp M) ~ λέγων *add. post* ἔφασκεν B ~ τοῦ Κυρίου] τοῦ θεοῦ γ' (τοῦ κυρίου Sp M) ~ γενέσθω] γινέσθω Sp, γενέσθαι S_I K M_I V_I 5. ὑπερβάλλον **κ** C M₂ K ~ πάντας] ἅπαντας **ε'**, *om.* M_I V_I ~ ἐν *om.* M ~ αὐτῆς (ταύτης P) πατέρα *tr.* **κ** **δ** (*non* Sp M) ~ πείθει τὸν πατέρα αὐτῆς *tr.* V₃ ~ πείθει S_I M V₃, πίθη M₂, πήθει K ~ αὐτὸν *add. ante* δοῦναι C ~ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ] αὐτὴν V₃, *om.* C ~ τῷ υἱῷ αὐτοῦ] τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ A, τῷ αὐτοῦ (-τῷ V₂) υἱῷ ζ (*non* M M₂ K), *om.* **ε'** (αὐτῷ F) ~ εἰς γυναῖκα (-καν Sp) *tr. post* τὴν θυγατέρα αὐτοῦ B Sp ~ εἰς] ὡς **κ** ~ δὴ συντίθεται] δὴ συντίθενται **ε'**, δὴ δισιτίθεται M₂, διασυντίθεται A ~ ὁ πατὴρ αὐτῆς τοῦ γενέσθαι *add. post* διασυντίθεται M ~ καὶ γίνονται *om.* **κ** ~ γίνονται] γίνεται B C Sp M K, γίνωνται S_I ~ λοιπὸν καὶ *add. post* γίνονται C ~ τὰ *tr. ante* τῶν **δ** (*non* Sp V₂, *om.* M) ~ ἦθη **κ** M K, ἔθη O

[4.] 1. διελθόντος μικροῦ] μικροῦ διελθόντος (παρελθόντος V₂) *tr.* **β** (τινος διελθόντος M₂, οὐπω παρελθόντος C) ~ λαβὼν] λαμβάνει C ~ αὐτὴν *om.* M_I V_I ~ αὐτῆς *om.* **ε'** ~ οὕσαν] οὕσα C, *tr. post* ἔτη K, *om.* M₂ ~ λοιπὸν *om.* **κ** **δ** (*non* Sp M) ~ ἐτῶν δεκαοκτὼ] δεκαοκτὼ ἐτῶν *tr.* O B, δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν **κ**, δεκαοκτὼ χρόνων C, ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη (ἐτῶν P M₂, *om.* V₃) **δ** (*non* Sp, ὀκτὼ καὶ δεκαετοῦς **θ**, ἐτῶν IH M) ~ καὶ *add. ante* ἀπέρχεται C M₂ ~ πάνυ πολλὰ ἀγαθὰ ἀπενέγκας] ἐν ᾧ ἦθσαν ὑπήγεσθαι χρήματα πάλιν πολλὰ προσενέγκας τῷ μοναστηρίῳ C ~ πάνυ πολλὰ] πάνπολλα **δ** (πάνυ πολλὰ Sp, πολλὰ M₂) ~ πάνυ *om.* B ~ ἀπενέγκας] ἐνέγκας B, προσενέγκας C M S_I, ἐπενέγκας V₃, ἀπενέγκαντες P ~ εἰς] πρὸς C ~ δὴ *add. post* καὶ P ~ συντυχὼν **κ** ~ τῷ ἡγουμένῳ] τὸν ἡγούμενον **κ**, τοῦ ἡγουμένου M₂ 2. τίμει πάτερ *add. post* σου V₃ ~ σοι] ὧδε **ε'**, *om.* A

3.4. τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω = Act 21.14; cfr. Mt 6.10, 26.42, Lc 22.42

δέσποτα, ἵνα εὗξῃ ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι πρὸς γάμον βούλομαι αὐτὴν ἀγαγεῖν». ³Καὶ ἐκέλευσεν αὐτὴν καταλῦσαι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ κοινοβίου. Συντυχὼν δὲ αὐτῇ καὶ εὐλογήσας αὐτήν, πολλὰ περὶ ἀγνείας καὶ συμπαθείας καὶ φόβου Θεοῦ διαλεχθεὶς αὐτῇ, μεγάλως ὠφέλησεν αὐτήν. ⁴Ποιησάντων οὖν αὐτῶν τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἀκρόασιν ἐποιεῖτο τῶν ψαλμοδιῶν ἐκάστης ὥρας. Καὶ θεωροῦσα τὴν ἐκάστου σπουδαίαν διάθεσιν καὶ πρέπουσαν τῷ μοναχικῷ ἐπαγγέλματι, ἐθαύμαζεν αὐτῶν τὸν βίον λέγουσα· ⁵«Μακάριοι εἰσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὅτι καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ὄντες ἰσάγγελοι εἰσιν, καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύουσιν». ⁶Καὶ ἤρξατο ἡ καρδία αὐτῆς κατανύττεσθαι

δέσποτα *om.* γ (δέσποτα *habent* Sp M) ~ εὗξει S_I P ~ ὑπὲρ] περὶ B ~ πρὸς] εἰς M₂ ~ βούλομαι] -λωμαι M M₂, βουλόμεθα ε' (βουλόμεθα S_I) K M_I V_I, θέλωμεν C ~ ἀγαγεῖν] ἀπαγαγεῖν S V, ἐπαγαγεῖν G, ἀγάγε C 3. καὶ ἐκέλευσεν] ἐκάλεσεν δὲ αὐτὸν ὁ ἡγούμενος C ~ καὶ] ὁ δὲ A Sp ~ ὁ ἀββᾶς *add. post* ἐκέλευσεν M ~ καταλῦσαι αὐτήν *tr.* A ζ (*non* M₂ K) ~ αὐτήν] αὐτοὺς P, *om.* C ~ καταλῦσαι *om.* V₃ ~ ξενοδοχείῳ] ξενώνῃ M ~ εἶναι *add. post* κοινοβίου V₃ ~ συντυχὼν δὲ] καὶ συντυχὼν Sp ~ δὲ] τε C ~ αὐτῇ] αὐτὴν κ V F G, αὐτῆς M₂, αὐτῷ C, *om.* A ~ αὐτήν] *om.* β (αὐτοὺς C) ~ πολλὰ] πάμπολλα A, πολλὸν B, *om.* V ~ τε *add. post* πολλὰ κ P ~ ἀγνοίας M₂ ~ καὶ συμπαθείας *om.* P ~ φόβῳ κ Sp V₃ ~ διαλεχθεὶς] διαλεχθεῖσα κ, διαλεχθέντες C ~ αὐτῇ] αὐτῆς K, αὐτοὺς C, *om.* M ~ μέγας M M₂ ~ ὠφέλεσεν κ, ὀφέλεσεν K, ὀφέλησεν M, ὠφελέθη M_I V_I ~ αὐτὴν *om.* γ' (*non* M K) 4. ποιησάντων] ποιήσας M₂ ~ αὐτῶν] αὐτῷ M₂, *om.* B ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ τρεῖς ἡμέρας *tr.* C ~ ἡμέρας τρεῖς *tr.* K ~ κοινοβίῳ] μοναστηρίῳ K ~ ἐποιεῖτο] ἐποιήσατο κ C V₃ ~ ἡ Εὐφροσύνη *add. post* ἐποιεῖτο M ~ τῶν ψαλμοδιῶν] τῶν ψαλλόντων O, τῶν ψαλμῶν κ B C ζ (*non* P V₂ V₃ M₂), τῆς ἱερᾶς ψαλμοδίας ε ~ ἐκάστης] ἐφ' ἐκάστης ζ (*non* M) ~ ὥρας] ἡμέρας δ (*non* Sp M K V_I M_I), *om.* B ~ τὸ κοράσιον *add. post* ὥρας K ~ καὶ ¹ *om.* κ B M_I V_I ~ θεωροῦσα] θεωρίσασα M, θεωρήσας C ~ ἐκάστου τὴν *tr.* κ ~ σπουδαίαν] σπουδὴν γ' ~ καὶ *tr. ante* διάθεσιν δ ~ διάθεσιν *om.* C ~ περὶ τὴν *add. ante* πρέπουσαν B, τὴν *idem* δ (καὶ *idem* M), καὶ ἀνδραγαθίαν περὶ τὴν C ~ διαγωγὴν *add. post* πρέπουσαν B ~ μοναχικῷ *om.* β (*sed habet* Sp) ~ πνευματικὴν προκοπὴν *add. post* ἐπαγγέλματι C ~ καὶ *add. ante* ἐθαύμαζεν B M_I V_I M₂ ~ ἐθαύμασεν κ V₃ ~ τὸν βίον αὐτῶν *tr.* κ ~ καὶ τὴν πολιτείαν *add. post* τὸν βίον Sp ~ λέγουσα] καὶ εἶπεν M₂ 5. εἰσιν *om.* κ δ (*non* M) ~ οὗτοι *om.* B ~ τούτῳ] τοῦτο V₃ ~ ὄντες] ὄντως M ~ ἰσάγγελοι] ἴσοι ἀγγέλων κ, ἄγγελοι B K, ὡς ἄγγελοι V₂ ~ ὄντες *add. post* ἰσάγγελοι V, *deinde del.* ~ εἰσιν *eras.* P ~ μετὰ] κατὰ K ~ τὴν ... ἀπαλλαγὴν] τῆς ... ἀπαλλαγῆς A ~ ἐντεῦθεν] ἔνθεν P V₂ M₂ ~ ἀπαλλαγὴν] ἄλλα καὶ M₂ ~ τῆς αἰωνίου ζωῆς] τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν A B ~ τῆς *om.* ε' P V₂ V₃ ~ ἀπολαύουσιν] ἀπολαύσουσι S_I, ἀπολαύσωσιν Sp, ἀξιοῦνται B 6. *ab* καρ<δία αὐτῆς> *deficit* M₂, *deperditis foliis subsequentibus* ~ κατανύττεσθαι] κατανύγεσθαι β (*non* M_I V_I)

4.5. ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ὄντες ἰσάγγελοι εἰσιν cfr. Mt 22.30 6. ἤρξατο ἡ καρδία αὐτῆς κατανύττεσθαι cfr. Act. 2.37

εἰς ζῆλον θεοφοβίας. ⁷Μετὰ δὲ τὰς τρεῖς ἡμέρας, λέγει ὁ Παφνούτιος τῷ ἡγουμένῳ· «Δεῦρο, πάτερ πνευματικέ, πρὸς τὴν δούλην σου, ἵνα σε προσκυνήσῃ, καὶ εὗξῃ ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτι ἀπελθεῖν θέλομεν ἐν τῇ πόλει». ⁸Ὡς οὖν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτήν, ρίπτει ἐαυτὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ γέροντος λέγουσα· ⁹«Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ, δέομαί σου, ἵνα ὁ Θεὸς σώσῃ τὴν ψυχὴν μου». Καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὁ ἀββᾶς εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· ¹⁰«Ὁ Θεός, ὁ γινώσκων τὸν ἄνθρωπον πρὶν γενέσεως αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ τὰ τῆς δούλης σου ταύτης μερίμνησον, ἵνα εὐάρεστός σοι γενομένη ἀξιωθῇ εὐρεῖν κληρὸν καὶ μερίδα μετὰ τῶν εὐαρεστησάντων σοι». ¹¹Καί, συνταξάμενοι τῷ ἡγουμένῳ, ἀπῆλθον ἐν τῇ πόλει. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτῆς, εἶποτε εὗρεν μοναχὸν ἐν τῇ πόλει, ἔφερεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ἐδεξιοῦτο αὐτὸν καὶ παρεκάλει αὐτὸν εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

εἰς ζῆλον] ἐξῆλθον κ (εἰς ζῆλον *corr.* S2 P^C), εἰς φόβον θεοῦ καὶ ζῆλον Sp ~ θεοφοβίας] θεοσεβείας A C Sp ζ 7. δὲ] οὖν C ~ τὰς *om.* κ C ε' M V2 K ~ κύρις *add. ante* παφνούτιος γ' ~ πανφνούτιος M ~ δεῦρο] δεύρω C, δέου κ, κέλευσον δ (δεῦρο Sp) ~ πατὴρ V1 M1 ~ κύριε *add. post* πνευματικέ F M ~ καὶ ἐλθεῖν *add. ante* πρὸς K ~ πρὸς *om.* S1 ~ προσκυνήσῃ σε *tr.* C ~ σε *om.* M1 ~ προσκυνήσει κ B S1 ζ (-νήσῃ V2 P^C) ~ εὗξαι κ B S K, εὗξει P ~ θέλωμεν O β (*non* S V G P) 8. ἀπῆλθεν] ἦλθεν B K, ἤμελλον ἀπελθεῖν V3 ~ πρὸς αὐτήν] πρὸς αὐτούς C, πρὸς B, *om.* V2 ~ ὁ ἀββᾶς *add. ante* ρίπτει C M, ὁ ἡγούμενος *idem* Sp, ἐν τῇ πόλει *idem* V3 ~ ρίπτει] ρίπτει κ M1, ἔρριπεν C ~ ἡ εὐφροσύνη *add. ante* εἰς τοὺς πόδας M ~ εἰς] πρὸς κ ~ τοῦ γέροντος] τοῦ ἡγουμένου P V3, τοῦ ἀββᾶ M, αὐτοῦ C M1 V1 9. εὐχου] εὗξαι C K ~ πάτερ *add. post* ὑπὲρ ἐμοῦ ε (τῆς ἀμαρτωλῆς πάτερ τιμώτατε *idem* Sp), δέσποτα *idem* M1 V1, τίμιε πάτερ *idem* V3, πάτερ *add. post* σου M ~ σώσῃ ὁ Θεός *tr.* C V2 ~ σώσει κ B S1 ζ (-σῃ V2) ~ τὴν ψυχὴν μου] τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν Sp M1 V1 ~ καὶ ἐκτείνας] ἐκτείνας δὲ M ~ καί] τότε Sp ~ τὰς χεῖρας] τὴν χεῖρα Sp ζ (*non* K M1 V1) ~ αὐτοῦ *om.* ε' ~ εἰς τὸν οὐρανὸν *om.* γ (*habet* Sp) 10. κύριε *add. ante* ὁ Θεός Sp ~ τὸν ἄνθρωπον] τὰ (*om.* M1 V1) ἐκάστου γ (τὰ τοῦ ἀνθρώπου C) ~ πρὶν] πρὸ K ~ αὐτοῦ] αὐτῶν B ε' ~ τὰ *om.* C ~ ταύτης *om.* C ~ ἵνα] ὅπως S1 ~ εὐάρεστός σοι γενομένη *om.* ε' ~ εὐάρεστος] εὐχαριστῶν κ, εὐχάριστος V2 ~ σοι *om.* C ~ ἀπ' αἰῶνος ἀγίων *add. post* σοι Sp ~ γεναμένη κ P V3 K M1 V1 ~ ἀξιωθεῖ S1 P K ~ κληρὸν] κληρονομίαν V2 ~ μερίδα καὶ κληρὸν *tr.* B ~ μετὰ τῶν εὐαρεστησάντων σοι] ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν C ~ τῶν] πάντων τῶν ε' 11. συνταξάμενη M K ~ ἡγουμένῳ] ἀββᾶ C ~ ἀπῆλθον] ἀπῆλθεν M, ἀπῆλθαν M1 V1, ἦλθον K ~ ὁ γοῦν πατὴρ αὐτῆς εἶποτε εὗρεν μοναχὸν ἐν τῇ πόλει *bis* O ~ εἶποτε] εἶπεν C, *om.* K ~ εἰ *add. post* εἶποτε C ~ ὄντινα *add. ante* εὗρεν K ~ εὗρεν] εὗρισκεν B F P, ἠύρισκεν K (*tr. post* μοναχὸν K) Sp, εὕρωμεν C, ἠῦρεν M1 V1 ~ μοναχῷ S1 ~ ἔφερεν] φέρων γ (ἔφερεν M1 V1, καὶ εὐρώντας ἔφερον C) ~ αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ *om.* C ~ αὐτὸν ¹ *om.* ε' (*non* F) ~ αὐτοῦ *om.* κ ~ καὶ ¹ *om.* γ (*non* C M1 V1) ~ ἐδεξιοῦντο C ~ φιλοφρόνως *add. post* ἐδεξιοῦτο Sp ~ αὐτὸν ² *om.* B ε M V2 V3 K ~ καὶ παρεκάλει αὐτὸν *om.* κ ~ παρεκάλει] ἐπαρεκάλει C, παρεκάλει K M1 ~ αὐτὸν ³ *om.* β ~ λέγων *add. ante* εὐχεσθαι V3 ~ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ] ὑπὲρ αὐτῆς C

[5.] ¹Ἐν μιᾷ οὖν ἐδέησεν τὰ μνημόσυνα γενέσθαι τοῦ συστησαμένου τὸ κοινόβιον. Καὶ πέμπει ὁ ἡγούμενος ἀδελφὸν ὥστε προτρέψασθαι τὸν Παφνούτιον εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἀββᾶ. ²Καὶ ἀπελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, μὲνῶν ἐχρήσατο. ³Τῶν δὲ παίδων εἰπόντων ὅτι προῆλθεν, μαθοῦσα ἡ Εὐφροσύνη προσκαλεῖται τὸν ἀδελφόν καὶ ἤρξατο ἐρωτᾶν αὐτόν· ⁴«Πόσοι εἰσὶν ἐν τῷ κοινοβίῳ ἀδελφοί, κύρι ἀββᾶ;» Τοῦ δὲ εἰπόντος ὅτι τριακόσιοι πεντήκοντα δύο εἰσὶν, λέγει ἡ Εὐφροσύνη· ⁵«Εἴ τις τοίνυν ἔρχεται ἐπὶ τὸ μονάσαι, δέχεται παρὰ τοῦ ἀββᾶ;» ⁶Λέγει αὐτῇ ὁ μοναχός·

[5.] 1. ἐν *eras*. P ~ τῶν ἡμερῶν *add. post* οὖν M ~ ἐδέησεν] ἐδέησαν K M, συνέβη C, ἔδει K ~ γενέσθαι τὰ μνημόσυνα *tr.* K ~ τὰ μνημόσυνον *sic* S2 ~ γινέσθαι M1 V1 ~ τοῦ ἀββᾶ *add. post* γενέσθαι ε ~ ἐκεῖνο (-νω S1 V3, -νον M G^{a.c.}) *add. post* κοινόβιον δ (*non* K M1 V1) ~ πέμπει S1 M K ~ ἡγούμενος] ἀββᾶς β (ἡγούμενος ε) ~ ὥστε] ὥς C ~ προτρέψασθαι] -τρέψας K ~ αὐτόν *add. ante* τὸν παφνούτιον M1 V1, κύριν *add. ante* παφνούτιον C ~ πανφνούτιον M ~ εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἀββᾶ] εἰς τὸ κοινόβιον C, εἰς τὴν ἑορτὴν αὐτῶν Sp ~ ἡμέραν] μνήμην K, μνεῖαν M1 V1 2. καὶ ἀπελθὼν] ὁ δὲ ἀπελθὼν C, ἀπελθὼν οὖν ε ~ ὁ ἀδελφός ... 3 παίδων εἰπόντων] ὁ πεμφθεὶς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ (αὐτοῦ οἶκον *tr.* S1) καὶ μνησας ἔμαθεν ε (ὁ πεμφθεὶς ἀδελφός εἰς τὸν οἶκον τοῦ κοινοῦ παφνουτίου καὶ μνησας ἔμαθεν παρὰ τῶν παίδων Sp) ~ ἀπελθὼν] ἀνελθὼν V3 ~ ὁ ἀδελφός *om.* β ~ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] εἰς τὸν οἶκον τοῦ παφνουτίου C, *cfr* ε *supra* ~ ἐν *om.* M ~ ἐχρήσατο] ἐχαρίσατο K 3. τῶν δὲ παίδων εἰπόντων] οἱ δὲ παῖδες ἔφησαν V3 ~ δέ] σὺν (*ex* οὖν?) K ~ εἰπόντων] φησάντων K B ζ (χρησάντων M, *aliter* V3) ~ ὅτι] ἔτι M ~ ὁ ἀββᾶς *add. ante* προῆλθεν K ~ προῆλθεν] ἀπῆλθεν C ~ δὲ *add. post* μαθοῦσα δ (*non* P V2 K), οὖν *ibidem* M ~ τοῦτο *add. ante* ἡ Εὐφροσύνη Sp ~ προσεκάλετο C^{a.c.}, προσεκαλέσατο C^{P.c.}, προσκαλεῖται M1 V1 ~ αὐτόν *add. ante* τὸν ἀδελφόν V3 ~ τὸν] τῶν *sic* V1 ~ κατ' ἰδίαν *add. post* ἀδελφόν Sp ~ καὶ ἤρξατο ἐρωτᾶν αὐτόν] λέγουσα ε' ~ λέγουσα *add. post* αὐτόν C Sp M 4. εἰπέ μοι διὰ τὴν ἀγάπην κύρι ἀδελφέ *add. ante* πόσοι C, εἰπέ μοι πάτερ *idem* M, εἰπέ μοι ἀδελφέ *idem* V3 ~ εἰσὶν ἐν τῷ κοινοβίῳ ἀδελφοί] εἰσὶν ἀδελφοί ἐν τῷ κοινοβίῳ *tr.* M, ἀδελφοί ἐστὲ ἐν τῷ κοινοβίῳ ε ~ εἰσὶν] ἐστὲ C ~ οἱ *add. post* εἰσὶν B ~ κύρι ἀββᾶ *om.* γ ~ τοῦ δὲ εἰπόντος] τοῦ δὲ (ἀδελφοῦ *add. hic* B) φήσαντος K B ζ, ὁ δὲ φησὶν ε, ὁ δὲ ἔφη F M ~ ὅτι *om.* γ ~ δύο εἰσὶν *om.* α ~ καὶ *add. ante* δύο B ~ ἀδελφοί *add. post* δύο K ~ εἰσὶν] ἐσμέν K, *om.* γ' ~ ἀποκριθεῖσα *add. ante* λέγει α ~ λέγει ἡ Εὐφροσύνη] ἡ Εὐφροσύνη λέγει *tr.* O, λέγει αὐτῇ ἡ Εὐφροσύνη B Sp, λέγει αὐτῇ ἡ κόρη C, ἡ δὲ λέγει αὐτῇ V3, φησὶν αὐτῇ ζ, καὶ αὐτῇ λέγει ε', εἶπεν δὲ αὐτῇ K 5. τοίνυν] οὖν B C ε (*om.* Sp) ~ ἔρχεται ἐπὶ τὸ μονάσαι] ἔρχεται K, ἀπέρχεται B, θέλει ἐκεῖ ἐλθεῖν εἰς τὸ μοναστήριον C, θέλει ἐλθεῖν καὶ καθίσαι μεθ' ὑμῶν ε (ἐλθεῖ καὶ θέλει εἶναι μεθ' ὑμῶν Sp), ἔλθη (-θει P) θέλων καθίσαι (καθῆσαι καὶ ἡσυχάσαι V3) ζ (ἔλθη M1 V1) ~ δέχεται παρὰ τοῦ ἀββᾶ] δέχεται (ἔρχεται M, εἰσδέχεται K, θέλει S1) αὐτόν ὁ ἀββᾶς (ἡγούμενος K Sp) β (*non* ζ *praeter* K M1 V1) ~ ἐπὶ τοῦ ἡσυχάσαι *add. post* ἀββᾶς M1 V1 6. *bis scr.* K, *deinde corr.* ~ λέγει αὐτῇ ὁ μοναχός] εἶπεν οὖν αὐτῇ (*om.* S2) ὁ ἀββᾶς K ~ αὐτῇ *om.* β (*non* S2 C)

«Ναί, εἴ τις θέλει ἔλθειν, δέχεται αὐτὸν ὁ ἀββᾶς». ⁷Ἡ δὲ κόρη λέγει· «Πάντες οὖν ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ ψάλλουσιν καὶ ἴσως νηστεύουσιν;» ⁸Λέγει ὁ μοναχός· «Τὸ μὲν ψάλλαι ὅλοι ὁμοῦ ψάλλομεν, τὸ δὲ νηστεῦσαι, καθὼς βούλεται ἕκαστος».

[6.] ¹Πάντα οὖν τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου περιεργασαμένη, λέγει τῷ μοναχῷ· «Ἦθελον δυνάμεως ἔχειν καὶ ὑπελθεῖν τὸν βίον τοῦτον, ἀλλὰ φοβοῦμαι τὸν πατέρα μου, ὅτι διὰ τὰ μάταια τοῦ βίου τούτου πράγματα βούλεται με ἐκδοῦναι ἀνδρί». ²Λέγει αὐτῇ ὁ μοναχός· «Μὴ μιάνη ἄνθρωπος τὸ σῶμά σου, μηδὲ παραδῶς κάλλος τοιοῦτον πάθει αἰσχύνης,

ναί ... ὁ ἀββᾶς] ὅτι ὅστις (ὥστις S2) ἂν ἔλθῃ δέχεται αὐτὸν ὁ ἡγούμενος **κ**, πάντας (*add. hic* θέλει καὶ S1) δέχεται **ε'** ~ ναί εἴ τις θέλει ἔλθειν] καὶ πάνυ μετὰ χαρᾶς C ~ ναί *om.* **κ** C ζ (*non* K M1 V1) ~ εἴ ἡ M1 V1 ~ θέλει] ἐάν (ἂν M) θέλῃ B Sp M P V2 ~ ἔλθειν] σωθῆναι B Sp ~ ἐκεῖ *add. post* ἔλθειν K ~ ὁ ἀββᾶς *om.* B C Sp M1 V1 ~ *post* δέχεται αὐτὸν ὁ ἀββᾶς *scr.* C: μάλιστα διὰ τὴν τοῦ κυρίου φωνὴν τὴν λέγουσαν «τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω» 7. ἡ δὲ κόρη λέγει] ἡ δὲ κόρη ἔφη **κ**, λέγει αὐτῷ ἡ κόρη (εὐφροσύνη Sp) B Sp, καὶ ἡ κόρη λέγει (εἶπεν **δ**) **γ'** ~ οὖν *om.* C ~ ἐκκλησία *om.* B ~ ψάλλουσιν] ψάλλουν M1 ~ καὶ ἴσως νηστεύουσιν *om.* **ε'** M K ~ ἴσος B V3 M1 V1, ἴσος **κ** 8. τὸ μὲν ψάλλαι ... ἕκαστος] τὸ μὲν ψάλλειν ὁμοῦ ψάλλουσιν διὰ τὸ λέγειν τὸν προφήτην «ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σοι (-σε *p.c.*)», τὸ δὲ νηστεύειν ἕκαστος καθὼς βούλεται καὶ δύναται διὰ τὸ μὴ εἶναι τυραννικὴν ἢ ἐξ ἀβουλίας τὴν ἀρετὴν ἀλλ' ἐκουσίας γνώμης καὶ προαιρέσεως C ~ μὲν *om.* M1 V1 ~ ψάλλαι] ψάλλειν **κ** B C Sp M K ~ ὁμοῦ ὅλοι *tr.* **κ** ~ ὅλοι *om.* **γ** (*non* P V3 K, *tr. post* ψάλλομεν M) ~ πάντες *add. ante* ψάλλομεν F ~ ψάλλομεν] ψάλλωμεν **κ** M V3, ψάλλουσιν C K V ~ νηστεῦσαι] νηστεύειν B Sp ~ ἂν (ἐάν P) *add. ante* βούλεται **κ** ζ (καὶ *idem* V3, *non* M) ~ βούληται V2 ~ ἕκαστος *tr. post* νηστεῦσαι B Sp ~ καὶ βαστάζει *add. post* ἕκαστος ζ (καὶ σώζει καὶ βαστάζει *idem ibidem* M), *idem post* βούλεται **ε**

[6.] 1. πάντα] καὶ πάντα V, ταῦτα M ~ οὖν] τοίνυν **β** (δὲ τοίνυν M) ~ μοναχικοῦ] μονήρους **β** ~ περιεργασάμενοι C ~ καὶ μαθοῦσα *add. ante* λέγει C ~ μοναχῷ] ἀδελφῷ **γ** (μοναχῷ C K, ἀββᾶ M1 V1) ~ εἰ *add. ante* δυνάμεως C ~ καὶ *om.* C K ~ ὑπελθεῖν] ὑπεξελθεῖν **κ** B Sp ~ ἐνάρετον *add. ante* βίον C ~ καὶ ὁ μοναχός ἔφη· καλὸς ὁ λογισμός· καὶ ἡ κόρη εἶπεν *add. post* τοῦτον **ε** (ἔφη αὐτῇ ὁ μοναχός· καλὸς ὁ λογισμός σου ἐστίν καὶ παράξαι ὅπερ ἐνθυμήσαι· λέγει αὐτῷ ἡ κόρη Sp) ~ πράγματα *tr. post* μάταια M P V2 V3, *om.* B M1 V1 ~ ἐκδοῦναι] δοῦναι K 2. αὐτῇ] αὐτοῖς M1 ~ μὴ τέκνον μὴ κυρία *add. ante* μὴ μιάνη Sp ~ μιάνει O M P M1 V1 ~ ἀδελφή *add. post* σου C ~ μηδὲ] μὴ **κ** P, καὶ μὴ K ~ παραδῶς] παράδος B V2, παραδόως *sic* C, παραδόσης Sp, παραδῶ **κ** ~ τοιοῦτον κάλλος *tr.* Sp ~ κάλλος] τὸ κάλλος σου C, σὸν κάλλος P, κάλλη B ~ τοιοῦτον] τοιοῦτον ὃν C, τοιούτῳ P V1, τι οὕτω M1 ~ πάθει] πάθη **κ** S1 G Sp M1 V3, εἰς πάθη C, *om.* B ~ καὶ ἀτιμίας *add. post* αἰσχύνης Sp

5.6. *in app.* (C) τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω = Io 6.37
βαρεῖ αἰνέσω σε = Ps 34.18

5.8 *in app.* (C) ἐν λαῷ

ἀλλ' ὅλην σεαυτὴν νύμφευσον τῷ Χριστῷ, τῷ δυναμένῳ χαρίσασθαι σοι ἀντὶ τῶν παρερχομένων τούτων πραγμάτων πᾶσαν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. ³Λάθρα τοίνυν ἀποθριζαμένη, ἐξελθε τοῦ οἴκου καὶ ἀπελθε ἐν ἀσκητηρίῳ καὶ σώζη». ⁴Ἡ δὲ ἀκούσασα τοῦτο, πάνυ ἡδέως ἔσχεν καὶ λέγει αὐτῷ· «Καὶ τίς με, φησὶν, ἔχει κουρεῦσαι; Οὐκ ἤθελον γὰρ ἀπὸ κοσμικοῦ κουρευθῆναι, ὅτι πιστὰ οὐ φυλάσσουσιν». ⁵Λέγει αὐτῇ ὁ μοναχός· «Ἰδού, τὸν πατέρα σου ἐπᾶραι ἔχω ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ ποιεῖ ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας ἢ καὶ τέσσαρας. Καὶ φέρε ἓνα μοναχόν καί, ὡς θέλεις, συνέρχεται σοι».

[7.] Ἦν ὅσῳ οὖν ταῦτα ἔλεγεν ὁ μοναχός πρὸς τὴν Εὐφροσύνην, ἐπέστη ὁ πατὴρ αὐτῆς. Καὶ ἰδὼν τὸν μοναχόν, ἐπυνθάνετο· «Τί ἐσκύλης;

σαντὴν Ο ~ νύμφευσον] νύμφευσαι Sp P M I V I, νενύμφευσαι B ~ δεσπότη *add. ante* Χριστῷ Sp ~ σοι χαρίσασθαι *tr.* C ~ πραγμάτων τούτων τῶν παρερχομένων *tr.* B ~ τούτων *om.* C ~ πᾶσαν *om.* B ~ καὶ τὴν μετὰ ἀγγέλων διαγωγὴν *add. post* βασιλείαν C ^{3.} λάθρα τοίνυν] ὅθεν τοίνυν λάθρα Sp ~ τοίνυν] τοιγαροῦν ζ (γούν M I V I), *om.* C ~ ἀποθριζαμένη] ἀποκειραμένη A, συναποθριζαμένη C ~ ἐξελθε] εἰσελθε ε' (*non* V) ~ τοῦ οἴκου καὶ ἀπελθε *om.* ε' V2 ~ τοῦ οἴκου] τοῦ οἴκου σου M Sp, ἐκ τοῦ οἴκου σου B K, *om.* C ~ ἐν ἀσκητηρίῳ καὶ σώζη] ἐν μοναστηρίῳ ἀλλάζασα τὸ κοσμικὸν σχῆμα καὶ περιβαλλομένη τὸ ἀσκητικόν C ~ σώζη] σώζει Ο ζ (*non* V2, σωθήση K), σῶσον σεαυτήν ε ^{4.} ἀκούσασα ... λέγει αὐτῷ] ἔφη ε' ~ εὐφροσύνη *add. post* δὲ B C Sp ~ τοῦτο] ταῦτα Sp, τούτων K, ταῦτα μετὰ χαρᾶς πολλῆς δεξαμένη C ~ τοῖς λεχθεῖσιν πρὸς αὐτὴν *add. post* ἔσχεν Sp ~ καὶ λέγει αὐτῷ *om.* Ο C ζ (*non* V3) ~ αὐτῷ] τῷ ἀββᾷ B, τῷ μοναχῷ Sp ~ φησὶν *om.* A B ε ~ ἔχει] ἔχη M ~ κουρεῦσαι] κουρεύσασθαι V3 ~ καὶ *add. ante* οὐκ κ ~ οὐκ ἤθελον ... φυλάσσουσιν *om.* B ~ οὐκ ἤθελον γὰρ] οὐ γὰρ ἤθελον *tr.* M ~ γὰρ *om.* ε K (*non* V) V2 ~ ἀπὸ] ὑπὸ A C ~ κουρευθῆναι *om.* V3 ~ ὅτι πιστὰ οὐ φυλάσσουσιν *om.* F ~ πιστὰ] πάντες K ^{5.} καὶ *add. ante* λέγει B ~ αὐτῇ *om.* ε' M I V I ~ ἐπᾶραι ἔχω] *tr. post* μοναστηρίῳ κ, ἔχω ἐπᾶραι *tr.* V3, ἐπαίρω ἔξω B, αἶρω ἔξω C ~ ἐν τῷ μοναστηρίῳ] εἰς τὸ μοναστήριον ε ~ ποιεῖ] ποιήσει B, ποιῆσαι ἔχει κ Sp ~ τρεῖς M I V I ~ ἡμέρας *tr. post* τέσσαρας ζ (*non* M) ~ ἢ καὶ τέσσαρας *om.* ε' ~ ἢ καὶ] ἢ τε καὶ B, ἢ C M K M I V I ~ καὶ φέρε] φέρε οὖν γ (καὶ φέρε M I V I, σὺ οὖν φέρε C) ~ ἓνα *om.* C ~ αὐτὸς *add. ante* ὡς δ (*non* P; αὐτὸς *add. post* θέλεις K) ~ θέλεις κ M ~ σοι] σου C ~ *post* συνέρχεται σοι *prae*bet C: χαίρουσι γὰρ πάνυ καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς συντρέχουσιν ἐπὶ τοιοῦτῳ ἀγαθῷ πράγματι [7.] 1. ἐν ὅσῳ ... ἐσκύλης] τοῦ δὲ μοναχοῦ ταῦτα λέγοντος πρὸς τὴν εὐφροσύνην παρεγένετο ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ τὸν μοναχόν ἐπυνθάνετο λέγων· τί ἐσκύληθ ἡ θεοφιλεία σου πρὸς ἡμᾶς κύριε ἀδελφέ C ~ ἐν *eras.* P ~ ὅσῳ οὖν] ὅσου κ ~ ἔλεγεν ὁ μοναχός ... ἐσκύλης *om.* κ ~ ἔλεγεν] ἔλεγον S I F G, ἐλάλουν (λαλοῦσιν P V2) S V Sp ζ ~ ὁ μοναχός *om.* δ ~ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην] τῇ εὐφροσύνῃ B, πρὸς ἀλλήλους ἰδοὺ S I F G, *om.* S V Sp ζ ~ καὶ *add. ante* ὁ πατὴρ Ο γ (*non* C M) ~ καὶ γνωρίσας *add. post* μοναχόν δ ~ παρ' αὐτοῦ *add. post* ἐπυνθάνετο M I V I, λέγων *idem* Sp V3 ~ τί ἐσκύλης] τί ἐσκύλη B K, τί ἐστὶν ὁ ἐσκύλη (ἐσκύλης S I F G P Sp, ἐσκόλθης V M V2 V3) δ

» ²Λέγει αὐτῷ ὁ μοναχός· «Τὰ μνημόσυνα τοῦ πατρὸς τῆς μονῆς εἰσιν, καὶ ἀπέστειλén με ὁ ἡγούμενος πρὸς σε, ἵνα ἔλθῃς καὶ ἀπολαύσῃς τῶν εὐχῶν αὐτοῦ». ³Καὶ περιχαρὴς γενόμενος ὁ Παφνούτιος, πολλήν τε ἀφθονίαν χρειῶν λαβὼν, εἰσῆλθεν ἐν τῷ σκαφιδίῳ καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. ⁴Ἐν τῷ οὖν τὸν πατέρα αὐτῆς ἐν τῷ κοινοβίῳ εἶναι, πέμπει ἡ Εὐφροσύνη τινὰ πιστότατον οἰκέτην ἐν τῇ λεγομένῃ Θεοδοσίῳ ἐκκλησίᾳ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ὅν ἐὰν εὕρῃς ἐκεῖ μοναχόν, φέρε μοι αὐτὸν ὧδε». ⁵Κατ' οἰκονομίαν δὲ τοῦ Θεοῦ, ἰδοὺ τις γέρων ἐκ τῆς Σκήτεως ἐλθὼν τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ ἐπώλει· ὡς οὖν εἶδεν τὸν γέροντα, ὁ παῖς λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἄγει πρὸς αὐτήν. ⁶Καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ κόρη λέγει αὐτῷ·

2. καὶ *add. ante* λέγει γ (*non* C Sp M) ~ αὐτῷ] πρὸς κύριν παφνούτιον *tr. post* ὁ μοναχός κ, *om.* ε' P V2 V3 ~ ὅτι *add. ante* τὰ μνημόσυνα δ (*non* Sp) ~ τῆς μονῆς τοῦ πατρὸς *tr.* V2 ~ τῆς μονῆς *om.* P ~ εἰσιν] ἐστίν ζ (*non* P V3), ἦκαν C ~ ἀπέστειλén με] εἶπεν β (καὶ εἶπεν C, συγκαλεῖ σε B) ~ ὁ ἡγούμενος *tr. post* καὶ ¹ B ~ πρὸς σε *om.* β ~ ἀπολαύσεις O V3 3. καὶ περιχαρὴς] περιχαρὴς δὲ C ~ γενόμενος C P V2 V3 K ~ ὁ παφνούτιος *om.* β (*non* M, ὁ κύριος παφνούτιος C) ~ παφνούτιος M ~ καὶ *add. ante* πολλήν C ~ τε *om.* B C ~ καὶ *add. post* τε κ ~ ἀφθονίαν] ἀφθονίας C P ~ χρειῶν] χρείαν C S1 P, χρῶν M1 V1, χρυσίου M, τὰ πρὸς τὴν χρείαν B, *om.* V3 ~ καὶ *om.* K ~ εἰσῆλθεν] εἰσελθὼν δ (*non* M1 V1) ~ ἐν τῷ σκαφιδίῳ καὶ ἀπῆλθεν *om.* V3 ~ τῷ ¹ *om.* β ~ σκαφιδίῳ] ἀκατίῳ S1 ~ καὶ *om.* δ (*non* M1 V1 P^C) ~ ἀπῆλθον G 4. ἐν τῷ κοινοβίῳ εἶναι πέμπει] εἶναι ἐκεῖ πέμψασα C ~ ἐν τῷ οὖν] ἐν δὲ C ~ αὐτῆς πατέρα *tr.* κ B K M1 V1 ~ κοινοβίῳ] μοναστηρίῳ ε ~ εἶναι *tr. ante* ἐν τῷ ² B ε M1 V1 ~ πέμπει] πέμψασα β (πέμπη K) ~ ὅσια *add. ante* εὐφροσύνη V3 ~ τινὰ πιστότατον] τὸν πιστώτατον κ, πιστόν τινα δ (τινα πιστόν *tr.* Sp) ~ τινὰ] ἓνα C ~ αὐτῆς *add. post* πιστότατον C ~ ἐν τῇ λεγομένῃ Θεοδοσίῳ ἐκκλησίᾳ] ἐν τῇ τοῦ (τοῦ *om.* K, τῷ κ) Θεοδοσίου λεγομένη (λεγομένη *om.* V M1 V1) ἐκκλησίᾳ κ δ, ἐν τῇ Θεοδοσίῳ μονῇ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ C ~ καὶ *om.* β ~ εἶπεν] εἰποῦσα K, φήσας V3 ~ αὐτῷ *om.* β (*habent* C V3) ~ ἄπελθε καὶ *add. ante* ὃν ἐὰν M1 V1 ~ ἐὰν] ἂν κ γ' (ἐὰν Sp M) ~ εὕρῃς] εὔροις S1, εὔρεις S2 P^C, M1 V1 V3, εὔρεσις S2 a.c. L ~ ἐκεῖ] ἐκεῖσε M P V2 V3, *om.* B K ~ αὐτὸν *om.* κ 5. κατ' οἰκονομίαν δὲ τοῦ Θεοῦ] κατὰ δὲ θεοῦ οἰκονομίαν *tr.* B ζ (κατὰ θεοῦ οὖν οἰκονομίαν M1 V1), κατὰ οὖν (δὲ Sp) οἰκονομίαν θεοῦ ε ~ τοῦ *om.* β ~ μοναχός *add. post* τις C ~ μέγας *add. post* γέρων δ ~ Σκήτεως] σκήτης F G, σκίτεως C, κήτης B S1, κοίτεως M ~ πόλεως *add. post* Σκήτεως κ ~ ἐλθὼν] ἐξελθὼν ε, ἦλθεν M, ἦλθεν θέλων κ ~ ἐπώλει] ἐπώλη *tr. post* ἐλθὼν C, ἐπούλη V1 M1, πολῆσαι κ P V2 V3, πωλίσαι θέλων M ~ ὡς οὖν εἶδε ... ἄγει] ὃν παρακαλέσας ὁ παῖς ἦνεγκε C ~ εἶδεν] ἶδεν β (εἶδεν V F) ~ ὁ παῖς] ἡ παῖς M1 ~ λαμβάνει] -νῃ κ M1, παρακαλέσας C ~ καὶ ἄγει *om.* β (ἦνεγκε C) ~ πρὸς αὐτήν] ἕως αὐτῆς κ δ (εἰς τὸν οἶκον M1 V1), *om.* G 6. καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν *om.* G ~ καὶ ἰδοῦσα] ἰδοῦσα δὲ M ~ ἡ κόρη λέγει αὐτῷ] προσεκύνησεν αὐτὸν εἰποῦσα C ~ κόρη] εὐφροσύνη B Sp ~ λέγει αὐτῷ] ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας λέγουσα Sp ~ αὐτῷ] πρὸς αὐτὸν V3

«Εὕξα ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ». Καί, εὕξαμένου αὐτοῦ, ἐκάθισαν. ⁷Καὶ λέγει ἡ Εὐφροσύνη τῷ γέροντι· «Ἐγώ, κύριέ μου, πατέρα ἔχω δοῦλον τοῦ Θεοῦ, ἐν εὐπορίᾳ πολλῇ ὑπάρχοντα. ⁸Καὶ ἔσχεν γυναῖκα καὶ ἐξ αὐτῆς ἐγέννησέν με· καὶ βούλεται διὰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ παραδοῦναί με τῷ κόσμῳ τῆς ἀδικίας. ⁹Καὶ οὐ θέλω μianθῆναι τῷ μiasμῷ αὐτοῦ, καὶ πάλιν παρακοῦσαι τοῦ πατρὸς μου φοβοῦμαι· καὶ τί ποιήσω οὐκ οἶδα. ¹⁰Πᾶσαν γὰρ τὴν νύκτα ἀύπνος διετέλεσα, παρακαλοῦσα τὸν Θεὸν γνωρίσαι τὸ συμφέρον τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ. ¹¹Καὶ δὴ, πρωΐας γενομένης, ἔδοξέν μοι πέμψαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐνέγκαι ἓνα τῶν πατέρων καὶ παρ’ αὐτοῦ ἀκοῦσαι λόγον.

ὑπὲρ] *περί* M V₃ ~ πάτερ] πατήρ M₁ V₁, τίμιε πάτερ V₃, τῆς ἀμαρτωλῆς πάτερ διὰ τὸν κύριον Sp ~ καὶ εὐλογήσας αὐτὴν *add. post* αὐτοῦ C ~ ἐκάθισαν] ἐκαθέσθησαν α ζ (*non* M₁ V₁ V₃) ~ ἀμφότεροι *add. post* ἐκάθισαν C 7. καὶ λέγει ἡ Εὐφροσύνη] ἡ δὲ εὐφροσύνη λέγει C ~ ἡ εὐφροσύνη *om.* κ δ (*non* Sp M) ~ καὶ λέγει] λέγει οὖν M ~ τῷ γέροντι ἡ Εὐφροσύνη *tr.* B Sp ~ ἐγώ *om.* κ ~ κύριέ μου] πάτερ β (πάτερ ἅγιο Sp, πατήρ M₁ V₁) ~ ἔχω πατέρα *tr.* C ~ χριστιανὸν καὶ *add. ante* δοῦλον C ~ τοῦ *om.* κ δ (*habent* ε (*non* S₁) P) ~ φίλοικτίρμων δὲ *add. post* θεοῦ C ~ καὶ *add. ante* ἐν εὐπορίᾳ A C K ~ ἐν πολλῇ εὐπορίᾳ *tr.* ε ~ ὑπάρχοντα] τυγχάνοντα δ (*non* S₁ K M₁ V₁ ^{P.C.}, ὑπάρτα V₁ ^{a.c.}), ὄντα B 8. αὐτὸς *add. ante* ἔσχεν S₁ ~ ἔσχεν] εἶχεν C ~ γυναῖκα καὶ ἐξ αὐτῆς ἐγέννησέν με] γυναῖκα ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἐγώ S, γυναῖκα καλὴν καὶ σεμνὴν ἐξ ἧς ἐτέχθη ἐγώ S₁ ~ καὶ *om.* C, *tr. ante* ἐγέννησεν V₂ ~ αὐτῆς] ἧς C S S₁ V₂ ~ ἐγέννησέν με] ἐγεννήθη K ~ με] ἐμέ F Sp ~ ἦτις καὶ παρῆλθεν τὸν ἀνθρώπινον βίον *add. post* με C ~ καὶ *om.* C ~ λοιπὸν *add. ante* βούλεται S₁ ~ με οὖν ὁ πατήρ *add. post* βούλεται C ~ με *add. post* βούλεται V₂ ~ αὐτῷ] αὐτοῦ O B Sp ζ (*non* M₁ V₁) ~ καὶ *add. post* αὐτῷ V₁ ~ παραδοῦναι] δοῦναι γ (παραδοῦναι C Sp, ἀποδοῦναι V₃) ~ τῆς ἀδικίας] τούτῳ V 9. καί] ἐγώ μὲν A, καὶ ἐγώ C, ἐγώ δὲ S₁ ~ θέλω] βούλωμαι S₁ ~ ἐν *add. ante* τῷ μiasμῷ M₁ V₁ ~ τῷ μiasμῷ] τῷ μiasμῷ *sic* κ ~ καί] ἀλλὰ S₁ ~ πάλιν *om.* S V F G ~ τοῦ πατρὸς μου παρακοῦσαι *tr.* M₁ V₁ ~ τὸ *add. ante* παρακοῦσαι C ~ τοῦ πατρὸς] τὸν πατέρα C ~ μου *om.* V ~ φοβοῦμαι] μέγα καὶ φοβερόν μοι φαίνεται C, οὐ θέλω M₁ V₁ ~ ποιῆσαι O γ' (ποιήσω F Sp) 10. γὰρ] οὖν S₁ ζ, *om.* S V F G ~ νύκταν A S V M₁ V₁ ~ ἀύπνος κ, ἄπνυα C ~ διετέλεσα] διατελέσασα ε (διατελὼν V, διετέλεσα Sp) M₁ V₁ ~ περὶ τούτου *add. post* διετέλεσα B ε K M₁ V₁ ~ τὸν (*om.* M) θεὸν παρακαλοῦσα *tr.* δ (*non* V Sp K M₁ V₁) ~ παρακαλοῦσα] παρεκάλεσα ε' M₁ V₁, παρακαλέσασα K, ικετεύουσα ζ (*non* K M₁ V₁) ~ μοι (με V) *add. post* γνωρίσαι ε M V₂ V₃ ~ καὶ *add. post* συμφέρον V₃ ~ τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ] καὶ σῶσαι τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν ε 11. καὶ δὴ *om.* S₂ ~ δὴ πρωΐας γενομένης *om.* M₁ V₁ ~ γεναμένης V G P Sp V₂ ~ μοι *om.* G ~ ἐνέγκαι κ, ἐνεγκεῖν C, ἀνεγκαι B ~ ἔνα] ἓν V₃ ~ λόγον] τὸ συμφέρον (τὰ συμφέρόντά μοι Sp)· ἐξ αὐτῆς οὖν πέμψασα μετεστειλάμην σε B Sp ~ ὠφελείας *add. post* λόγον S₁

¹²Παρακαλῶ οὖν σε, ὡς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθέντα, δίδαξόν με τὰ συμφέροντά μοι».

[8.] ¹Λέγει αὐτῇ ὁ γέρων· «Τοῦ Κυρίου λέγοντος· “Ὅστις οὐκ ἀποτάσσεται πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής”, ²ἐγὼ τί σοι ἔχω εἰπεῖν πλεῖον τούτων; Ἐὰν οὖν οἶδας ὅτι δύνασαι ἐνέγκαι τὰ τῆς σαρκὸς πειρατήρια, ἄφες πάντα καὶ φύγε. ³Τὰ γὰρ πατρῴα σου πράγματα πολλοὺς εὐρίσκουσιν κληρονόμους· ἰδοὺ ἐκκλησίαι, πτωχεῖα, γηροκομεῖα, ξενῶνες, μοναστήρια, χῆραι, ὀρφανοί, ξένοι, λελωβημένοι, αἰχμάλωτοι·

12. τὸ πῶς ὀφείλῃ ποιῆσαι *add. ante* παρακαλῶ C ~ σε *tr. ante* οὖν O κ, *om.* B K ~ πάτερ *add. post* σε C M ~ ὡς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθέντα] διὰ τὸν τοῦ κυρίου φόβον C ~ ὡς *om.* F ~ τοῦ *om.* O κ B ζ ~ πεμφθέντα] πεμφθείς O B K M I V I ~ μοι *add. post* πεμφθέντα Sp ~ δίδαξον] διδάξει A, δεῖξαι C ~ με] μοι A B C P ~ τὰ συμφέροντα] τὸ συμφέρον M I V I ~ μοι *om.* κ S K M I V I

[8.] 1. ὁ γέρων] ὁ τίμιος καὶ ἅγιος γέρων Sp ~ ἄκουσον *add. ante* τοῦ κυρίου B, τέκνον *idem* Sp ~ ὅτι *add. post* λέγοντος B C Sp M I V I ~ οὐκ ἀποτάσσεται] οὐκ ἀποτάσει Sp, οὐκ ἀφήσει B ε', οὐ καθετίσει V3, οὐ μισεῖ (μισεῖσι *sic* K) K ~ πατέρα ... μητέρα] μητέρα ... πατέρα *tr.* C, πατρί ... μητρί κ ~ πατέρα] τὸν πατέρα αὐτοῦ K θ ~ καὶ μητέρα *om.* M I V I ~ καὶ ¹] ἢ B C ε ~ τὴν *add. ante* μητέρα V2 K ~ καὶ ²] ἢ C ε, *om.* P ~ τοὺς *add. ante* ἀδελφοὺς K θ ~ ἢ (καὶ M P, καὶ τὰς K) ἀδελφὰς *add. post* ἀδελφοὺς δ (*non* θ) ~ καὶ τέκνα *om.* B K θ ~ καὶ ³] ἢ C S I F Sp ~ τέκνα] τέκνοις κ ~ ἔτι δὲ *om.* K ~ ἑαυτοῦ] αὐτοῦ M ~ τὴν ... ψυχὴν] τῆς ... ψυχῆς O B, τῇ ... ψυχῇ κ ~ ἀπαρνήσεται *add. ante* ψυχὴν V, *idem post* ψυχὴν S I Sp, ἔνεκεν ἐμοῦ *idem* K ~ οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής] καταφρονήσει οὐκ ἔστιν μοι ἄξιος B ~ εἶναι μοι *tr.* V ~ μου *om.* κ 2. ἐγὼ τί σοι ... τούτων] τί ἔτι ἐγὼ (τί ἔτι ἐγὼ: ἐγὼ τί V) πλέον ἔχω σοι εἰπεῖν ε (ἐγὼ τί πλέον ἔχω σοι εἰπεῖν τούτων Sp), ἐγὼ σοι τί εἰπεῖν πλεῖον (πλῆρον M I, πλείω V I) οὐκ οἶδα M I V I, ἐγὼ δὲ τέκνον τί σοι ἔχω εἰπεῖν πλέον τούτων οὐκ οἶδα V3 ~ ἐγὼ *om.* B ~ σοι τί *tr.* κ ~ σοι] σου M, *om.* K ~ ἔχω *om.* C ~ εἰπεῖν *tr. post* τούτων κ ~ πλείων] πλείω B V I ~ τούτων] τούτου οὐκ οἶδα C ~ καὶ πάλιν *add. ante* ἐὰν C ~ οὖν *om.* C ε V2 ~ οἶδας ὅτι *om.* V2, οἶδα M I ~ ἐνέγκαι] ἐνεγκεῖν K, ὑπενέγκαι κ C M I, ὑπενέγκαι V I ~ τὰ τῆς σαρκὸς πειρατήρια] τὴν τοῦ σώματος πύρωσιν B, τὴν τοῦ σώματός σου πύρωσιν καὶ πάντα τὰ τῆς σαρκὸς πειρατήρια Sp ~ πάντα *add. ante* τὰ τῆς σαρκὸς δ (*non* K θ) ~ φεῦγε κ C M I V I 3. εὐρίσκουσιν] εὐρήσουσιν A B Sp, ἔχουσι ε' ~ κληρονόμους εὐρήσουσιν *tr.* C ~ ἐκκλησίαι] λίπη κ ~ πτωχεῖα] πτωχία V2 K, πτωχοτρόφεια C ~ μοναστήρια γηροκομεῖα ξενῶνες *tr.* ε' ~ γηροκομία O κ B V Sp ζ (*om.* V3) ~ ξενῶνες] γέροντες B ~ χῆραι] χῆρες P, *om.* B ~ ὀρφανοί *om.* K ~ ξένοι *om.* ε' K θ ~ λελωβημένοι *om.* δ (*non* Sp M I V I) ~ αἰχμάλωτοι *om.* V2

8.1. ὅστις οὐκ ἀποτάσσεται πατέρα ... μοι εἶναι μαθητής = Lc 14.26; cfr Lc 14.33, Mt 10.37

4^οπου ἂν ἄρεστὸν αὐτῷ ἐστὶ καταλειψάτω, μόνον σὺ τὴν ψυχὴν σου μὴ ἀπολέσης». 5^ηΛέγει αὐτῷ ἡ κόρη· «Ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰς εὐχὰς σου, ὅτι ἀγωνίσασθαι ἔχω τοῦ σῶσαι τὴν ψυχὴν μου». 6^ηΛέγει αὐτῇ ὁ γέρον· «Αἱ τοιαῦται προθέσεις εἰς ὑπέρθεσιν μὴ χωρεῖωσαν. Οἶδεν γὰρ ὁ χρόνος μεταμέλειαν ἐμποιεῖν». 7^ηΛέγει αὐτῷ ἡ Εὐφροσύνη· «Κἀγὼ διὰ τοῦτο σε ἔσकुλα, ἵνα τελειώσης τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς μου». 8^ηΚαὶ ἀναστὰς ὁ γέρον καὶ ποιήσας εὐχὴν, κουρεύει αὐτὴν καὶ δίδωσιν αὐτῇ τὸ ἅγιον σχῆμα τοῦ μοναχοῦ. 9^ηκαὶ ἐπευξάμενος αὐτῇ εἶπεν· «Ὁ Θεός, ὁ σώσας πάντας τοὺς ἁγίους, αὐτός σε διαφυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ».

4. ὅπου ἂν] οἷς ἐὰν B ~ ἂν] δ' ἂν C, *om.* κ K Θ ~ ἄρεστὸν] ἄρεση C, ἄρεσκει V2 ~ εἶ *add. post* ἄρεστὸν S1 M P V3, ἢ *idem* S V G Sp ~ αὐτῷ ἐστὶ] τῷ πατρὶ σου γ (ἐστὶν τῷ πατρὶ σου K) ~ αὐτῷ *om.* κ ~ καταλειψάτω] -λιψάτω αὐτὰ Sp, -λείψει αὐτὰ C, -λείψη αὐτὰ P ~ ταῦτα *add. post* καταλειψάτω S ~ σὺ] σοι κ Sp M ^{a.c.}, *om.* δ (*non* S M ^{p.c.} V2) ~ ἀπολέσης A Sp, ἀπολέσεις S2 S1 V3 K M1 V1 5. κόρη] εὐφροσύνη Sp ~ ἁγίας *add. ante* εὐχὰς A Sp V3 ~ ὅτι *om.* C ε' ~ τοῦ σῶσαι] τοῦ θεοῦ συνευδοκοῦντός μοι σῶσαι C ~ τοῦ *om.* ε' 6. τίμιος *add. ante* γέρον Sp ~ τέκνον *add. ante* αἱ τοιαῦται Sp ~ προθέσεις] προφάσεις B ~ εἰς ὑπέρθεσιν *om.* ε' M1 V1 ~ ὑπέρθεσιν] ὑπόθεσιν M ~ μὴ] μοι M ~ χωρεῖωσαν] χωρησάτωσαν K, ὑπερχωρήτωσαν ε' ~ χρόνος] ἐχθρὸς K ~ μεταμέλειαν ἐμποιεῖν] μεταμελήσαν ἀπεργάζεσθαι κ ~ μεταμέλειαν] μετάνοιαν C ~ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς θεαρέστοις καὶ πνευματικοῖς ἔργοις *add. post* ἐμποιεῖν Sp 7. Εὐφροσύνη] κόρη γ (εὐφροσύνη Sp) ~ πάτερ τίμιε *add. post* κἀγὼ Sp ~ τελειώσης] -σεις κ M1, τελειῶς σώσης B, πληρώσης C ~ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς μου] μου τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς *tr.* δ (*non* V), τὴν ψυχὴν μου B, τὴν ἐπιθυμίαν μου A C ~ *post* τὴν ἐπιθυμίαν μου *scr.* ε: λέγει αὐτῇ ὁ γέρον· καὶ τί θέλεις (*add. hic* τέκνον Sp) ποιήσω σοι (ποιήσωμεν V); τί βραδύνεις (-νης S1) πρὸς τὴν σωτηρίαν; ἡ δὲ λέγει αὐτῷ (τί βραδύνεις ... αὐτῷ: ἡ δὲ ἔφη Sp): ἵνα κατανύξῃ (-ξῆ S1) σε ὁ Θεός (*add. hic* πάτερ Sp) σῶσαι τὴν ψυχὴν μου καὶ ἀποθρίξαι με (ἵνα ... ἀποθρίξαι με: τοῦ ἀποθρίξαι με F) καὶ δοῦναι (δὸς Sp) μοι τὸ ἅγιον σχῆμα (καὶ δοῦναι ... σχῆμα *om.* G) 8. καὶ ἀναστὰς ὁ γέρον] καὶ ἐπευξάμενος καὶ εὐλογήσας ἀπέτεμεν τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτῆς C, καὶ ἀναστάντες V2 ~ εὐθέως *add. post* καὶ Sp ~ ὁ γέρον] ὁ ἀββᾶς A, *om.* V2 ~ καὶ ποιήσας εὐχὴν κουρεύει αὐτὴν] ἐποίησεν εὐχὴν ὁ γέρον καὶ ἀποκουλεύει αὐτὴν V2 ~ ἐπ' αὐτῇ *add. ante* εὐχὴν Sp ~ κουρεύει] κείρει ε', ἐκούρευσεν M1 V1 ~ καὶ *add. post* αὐτῇ Sp ~ αὐτῇ] αὐτὴν B ~ ἅγιον *om.* B S V ζ ~ τοῦ μοναχοῦ *om.* γ 9. καὶ *om.* B, εἶτα Sp ~ ἐπευξάμενος] εὐξάμενος C ~ εἶπεν] λέγει B V3 ~ κύριος *add. ante* ὁ Θεός Sp ~ πάντας *om.* M ~ αὐτοῦ *add. post* ἁγίους β (*non* ε' M P K) ~ τοὺς ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ (*om.* B) εὐαρεστήσαντας *add. post* ἁγίους αὐτοῦ B Sp ~ διαφυλάξῃ κ K ~ τοῦ] παντός K ~ τέκνον *add. post* πονηροῦ ε'

6. ὁ χρόνος μετάνοιαν ἐμποιεῖν *cf.* Αpc 2.21
Ps 120.7

9. αὐτός σε διαφυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ *cf.*

¹⁰Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθεν ὁ γέρων ἀπὸ τοῦ οἴκου.

[9.] ¹Ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σύννους γενομένη, εἶπεν ἐν ἑαυτῇ ὅτι «Ἐὰν ἀπέλθω εἰς γυναικεῖον μοναστήριον, ὁ πατήρ μου δι' ἐρευνῆς γενόμενος εὐρήσει με καὶ βία ἀποσπάσει με διὰ τὸν ὄρμαστόν μου. Ἀλλὰ δίδωμι ἑαυτὴν εἰς κοινόβιον ἀνδρῶν, ὅπου οὐδεὶς ὑπονοεῖ». ²Καὶ ἀποδυσασμένη τὴν γυναικεῖαν στολὴν καὶ ἐνδυσασμένη ἀνδρεῖαν, ἐσπέρας βαθείας ἐξῆλθεν τοῦ οἴκου, λαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς πεντακόσια νομίσματα. ³Πρωΐας δὲ γενομένης, ἔρχεται ὁ πατήρ αὐτῆς ἐν τῇ πόλει, κατ' οἰκονομίαν δὲ Θεοῦ εὐθέως εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπῆλθεν. ⁴Ἡ δὲ Εὐφροσύνη ἔρχεται εἰς τὸ κοινόβιον

10. ταῦτα εἰπὼν *om.* B ~ εἶπον C ~ ταῦτα] τοῦτο V2 ~ ὁ γέρων ἐξῆλθεν *tr.* P V2 ~ ὁ γέρων *tr. post* οἴκου O B Sp K M1 V1, *om.* κ C ~ ἀπὸ *om.* β (*non* C) ~ αὐτῆς *add. post* οἴκου C M ~ *post* οἴκου *scr.* ε: εἰπὼν· σώζουσα σώζε σεαυτήν (ἑαυτήν V), γύναι, (καὶ *hic prae*bet S1) μὴ συναπολεσθῆς (-θεῖς S1 V) τοῖς πράγμασι τοῦ πατρός σου (λέξας οὕτως τέκνον σώζουσα σώζε σεαυτήν μὴ ῥαθυμήσας συναπολεσθεῖς τοῖς πράγμασι τοῦ πατρός σου Sp); *post* οἴκου *scr.* C: καὶ ἐπορευέτο τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, χαίρων καὶ δοξάζων τὸν Θεὸν καὶ ευχόμενος ὑπὲρ αὐτῆς ~ *ab* συναπολεσθῆς *deficit* G, *deperditis subsequentibus foliis*

[9.] 1. σύννους] ἔννοους M ~ γεναμένη O B C S V V2 V3 K ~ ὅτι *om.* C ζ (*non* K M1 V1) ~ τί ποιήσω *add. ante* ἔὰν ἀπέλθω V2 ~ μοναστήριον γυναικεῖον *tr.* V2 ~ γυναικίον B C S1 V3 K M1 V1 ~ δι' ἐρευνῆς] διερευνήσας C V Sp, ἐρευνήσας S S1 F ~ γενόμενος] -ώμε- B P V3 K, *om.* C ε ~ εὐρήσει] εὐρήσῃ B V, εὐρίσκει C P K ~ με ¹ *om.* M ~ καὶ βία ἀποσπάσει με *om.* κ ~ βίᾳ] σὺν βίᾳ πολλῇ C, συμβῇ (-βεῖ A) α, *om.* M (*in lac.* κ) ~ ἀποσπάσει] ἀποσπάσῃ B S1 Sp P, ἀποσπάσαι A, ἀποσπᾶ C K ~ τὸν ὄρμαστόν] τοῦ ὄρμαστοῦ K ~ ἀλλὰ δίδωμι] ἀπελθοῦσα οὖν δίδωμι B, δίδωμι οὖν ζ, μᾶλλον δώσω ε (μᾶλλον οὖν δώσω S1 Sp) ~ ἀλλὰ *om.* C ~ ἑαυτήν] αὐτήν C, ἑμαυτήν Sp V3 ~ κοινόβιον] μοναστήριον C V2 ~ ἀνδρῶν] ἀνδρεῖον κ, ἀνδρίον C ~ με *add. ante* ὑπονοεῖ Sp V2 V3 ~ ὑπονοεῖ] κατανοεῖ K, ὑπονοήσει V2 ~ με εἶναι *add. post* ὑπονοεῖ C 2. εὐθέως *add. ante* ἀποδυσασμένη Sp ~ γυναικεῖαν O B S S1 V3 K M1 V1 ~ στολὴν] ἐσθῆτα V2 ~ ἐνδυσασμένη] ἀμφιασασμένη κ B K θ ~ ἀνδρίαν O V2 V3, ἀνδρία K M1 V1, τὴν ἀνδρικήν C ~ βαθείας] γενομένης β (-να- C ε' (*non* F) P V3, ἤδη καταλαβούσης B Sp, καταλαβούσης V2 K) ~ ἐκ *add. ante* τοῦ οἴκου M1 V1 ~ αὐτῆς *add. post* οἴκου C M1 V1 ~ μετ' αὐτῆς κ ~ καὶ *add. ante* πεντακόσια S1 ~ νομίσματα πεντακόσια *tr.* Sp ~ καὶ ἀπεκρύβῃ ἔν τινι τόπῳ διὰ πάσης τῆς νυκτός *add. post* νομίσματα C 3. πρωΐας δὲ] καὶ πρωΐας A B ~ γεναμένης P S V V3 K ~ ἐκ τοῦ μοναστηρίου *add. post* αὐτῆς C ~ ἐν τῇ πόλει] εἰς τὴν πόλιν V2 ~ καὶ *add. post* πόλει δ ~ δὲ *om.* δ ~ τοῦ *add. ante* θεοῦ B ~ θεοῦ *om.* P K ~ εὐθέως] εὐθὺς δ (*non* V2 K M1 V1), *om.* C ~ εἰς τὴν ἐκκλησίαν] ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν B, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ C ε (*tr. post* ἀπῆλθεν Sp) ~ εἰς] ὑπὸ κ 4. μακαρία *add. ante* εὐφροσύνη Sp ~ ἔρχεται] ἀπῆλθεν C K (*tr. post* ἐκεῖνο K) ~ εἰς τὸ κοινόβιον] ἐν τῷ κοινοβίῳ C ~ κοινόβιον] μοναστήριον B Sp

ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ πατήρ αὐτῆς εἶχεν τὴν γνῶσιν, ⁵καὶ καταμηνύει ἑαυτὴν διὰ τοῦ θυρωροῦ λέγουσα· «Εἰπέ τῷ ἄββᾶ ὅτι εὐνοῦχος ἀπὸ τοῦ παλατίου ἐστὶν καὶ συντυχεῖν ὑμῖν θέλει». ⁶Εἰσελθὼν οὖν ὁ θυρωρὸς διεσάφησεν τῷ ἡγουμένῳ τὸ πρᾶγμα· καὶ κελεύει αὐτὸν εἰσελθεῖν. Καὶ εἰσελθοῦσα ἔβαλεν μετάνοιαν καί, γενομένης εὐχῆς, ἐκάθισαν. Καὶ λέγει ὁ ἄββᾶς· «Τί ἐσκύλη πρὸς ἡμᾶς ἡ θεοφιλία σου;» ⁷Ἡ δὲ εἶπεν· «Ἐγὼ τοῦ παλατίου γέγονα καὶ ἐπόθησα τὸν μοναχικὸν βίον. Καὶ ἡ πόλις ἡμῶν, ἡ εὐλογημένη, οὐ πάνυ οἶδεν τοῖς ἀσκηταῖς ἡσυχίαν παρέχειν». ⁸Ἀκήκοα δὲ περὶ τῆς ἀγιωσύνης σου καὶ ἤλθον συνοικῆσαι ὑμῖν, εἴγε πληροφορεῖσθε δέξασθαι με. ⁹Ἐχω δὲ καὶ πράγματα πολλὰ καί, εἰ οἰκοδομηθῶ ἐπὶ τῇ ἡσυχίᾳ, φέρω αὐτὰ ὧδε».

ἐκεῖνο] ἐκεῖνο *sic* **κ** **Κ** **Μ** **Ρ**, ἐκεῖνον **V**₃, *om.* **A** ~ ἐν ᾧ] εἰς ὁ **A** **C** ~ εἶχεν] ἦν ἔχων **κ** ~ τὴν *om.* **Μ****Ι** **V****Ι** ~ γνῶσιν] σχέσιν **γ'** (σχέσιν αὐτοῦ **S****Ι**) 5. καταμηνύει] κατεμηνύσεν **C**, μηνύει **ε** ~ ἑαυτὴν] αὐτὴν **S****Ι**, ἑμαυτὴν **κ** ~ τῷ ἡγουμένῳ *add.* *ante* λέγουσα **C** ~ λέγουσα *om.* **B** **Κ** **Θ** ~ ὅτι *add.* *ante* εἰπέ **Κ** **Θ** ~ εἰπέ] εἰπεῖν **B** ~ τῷ ἄββᾶ] *om.* **ε** (τῷ ἡγουμένῳ **S****Ρ**) ~ τις *add.* *post* εὐνοῦχος **O** **C** **ε**, ὁ *idem* **M** ~ ἀπὸ *om.* **β** (*non* **C**) ~ ἐστὶν] ἐλθὼν πρὸς τὴν θύραν ἵσταται **C** ~ θέλει σοι συντυχεῖν *tr.* **S****Ρ** ~ συντυχεῖν] ἐντυχεῖν **V**₂ ~ ὑμῖν] σοι **γ** ~ θέλει] θέλῃ **κ** **Μ** **Μ****Ι**, βούλεται **S****Ι** 6. εἰσελθὼν οὖν ὁ θυρωρὸς] ὁ δὲ θυρωρὸς εἰσελθὼν **S****Ρ** ~ εἰσελθὼν οὖν] καὶ εἰσελθὼν (ἐλθὼν **M** **P** **K**) **δ** (*aliter* **S****Ρ**) ~ διεσαφήνισεν **B** **C** **V**₃ **Θ** ~ τὸ πρᾶγμα τῷ ἡγουμένῳ *tr.* **Μ****Ι** **V****Ι** ~ τὸ πρᾶγμα] τὰ τοῦ πράγματος **V** ~ ἀκούσας δὲ ὁ ἄββᾶς *add.* *post* πρᾶγμα **M** ~ καὶ *om.* **M** ~ κελεύει] ἐκέλευσεν **M** **V**₂ ~ αὐτὸν] αὐτὴν **C**, *om.* **ε'** **M** ~ καὶ εἰσελθοῦσα] εἰσελθοῦσα δὲ **κ** **Μ** **P** ~ γεναμένης **O** **C** **S** **V** **P** **V**₃ ~ ἐκάθισαν] ἐκαθέστησαν **κ** **δ** (ἐκάθισαν **S****Ρ**) ~ ἅμα *add.* *post* ἐκάθισαν **M** ~ καὶ λέγει] λέγει οὖν **M** ~ ἄββᾶς] ἡγούμενος **C** ~ ἐσκύλει (-λλει **κ**) **κ** **S****Ι** **P**, ἐσκύλη **V** ~ τοὺς ταπεινοὺς *add.* *post* ἡμᾶς **S****Ρ** ~ ἡ θεοφιλία σου πρὸς ἡμᾶς *tr.* **Μ****Ι** **V****Ι** ~ θεοφιλία] θεοφιλία **A** **V** **M** **P**, θεοφιλίας (-λείας **S****2**) **κ** ~ δέσποτα *add.* *post* σου **C**, τέκνον *idem* **S****Ρ** 7. ἡ δὲ εἶπεν] ἡ δὲ λέγει αὐτῷ **κ**, καὶ (*om.* **B** **ζ**) λέγει πρὸς τὸν ἄββᾶν (τὸν ἄββᾶν: αὐτόν **K**) **γ** (ἡ δὲ ἔφη πρὸς τὸν ἄββᾶν **S****Ρ**, λέγει αὐτῷ ἡ κόρη **C**) ~ πάτερ *add.* *post* ἐγὼ **C** **ε'** **V**₃ **K**, πάτερ τίμιε **S****Ρ** ~ Θεοδοσίου *add.* *post* τοῦ παλατίου **B** **S****Ρ** ~ τοῦ βασιλέως *add.* *post* Θεοδοσίου **S****Ρ** ~ γέγονα] εἰμί **V**₃ ~ ἐπόθησα] ἐπεπόθησα **C**, ἐπεθύμησα **A** ~ τὸν] τε **V**₂ ~ μοναχικὸν] μοναδικὸν **ε'** **M** **P** **K**, μονήρη **B** **C** **S****Ρ** ~ ἐπειδὴ *add.* *ante* ἡ πόλις **M** **P** **V**₃ ~ ἡ εὐλογημένη] ἡ ἀγία **A**, *om.* **γ** ~ οὐ πάνυ] οὐκ ἂν **M** ~ πάνυ] πλάνοι *sic* **κ** ~ οἶδεν] εἶδεν **K** ~ τοῖς ἀσκηταῖς *tr.* *post* παρέχειν **M** **P** **V**₃ ~ ἀσκηταῖς] ἀσκοῦσιν **B** ~ παρασχεῖν **B** 8. δὲ] γὰρ **V**₂ ~ σου] ὑμῶν **ε** **V**₂ ~ καὶ τῶν σὺν σοὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν ἀξιέπαινα *add.* *post* ἀγιωσύνης σου **C** ~ ὑμῖν] ἡμῖν **S****Ι** ~ θέλων (θέλων καὶ ἤθελον **S****Ι**, θέλω **K**) *add.* *ante* εἴγε **δ** (*non* **S****Ρ** **Μ****Ι** **V****Ι**) ~ εἴγε] ἐάν **C**, οὖν **K** ~ εἴγε *tr.* *post* πληροφορεῖσθε **S****Ι** ~ πληροφορεῖσθε] -ρησαι **κ** **S** **V** **F** **M** **P**, -ρηθῆναι **V**₃, -ρεῖσθαι **B** **S****Ρ** **K** **V****Ι** **Μ****Ι** ~ τοῦ *add.* *ante* δέξασθαι **A** **C** ~ δέξασθαι με] παρ' αὐτῆς σῆς ἀγιωσύνης εἰ δέχεσθαι με ὧδε **K** ~ δέξασθαι] ἡ δέχεσθαι **V**₃ 9. δὲ καὶ] γὰρ ἐκεῖ **B** ~ καὶ] ἔχω **C**, *om.* **ε'** ~ πολλὰ] πάνπολλα **S** **V** **F** **ζ** (πάνυ πολλὰ **M** **V**₃, πολλὰ **V**₂), πολλὰ πάνοι **κ** ~ καὶ διάφορα *add.* *post* πολλὰ **S****Ι** ~ εἰ] ἡ **κ**, *om.* **C** (εἰ **C** **P**^C), ἐάν **V**₃ ~ ἐπὶ τῇ ἡσυχίᾳ *om.* **V** ~ ἐπὶ] ἐν **γ'** ~ καὶ *add.* *post* φέρω **S****Ρ** ~ ὧδε *om.* **κ**

[10.] ¹Λέγει αὐτῷ ὁ ἡγούμενος· «Καλῶς ἦλθες, τέκνον· ἰδοὺ τὸ μοναστήριον ἐνώπιόν σου· εἴ σοι ἀρέσκει, καθέξου μεθ' ἡμῶν. Τί δὲ λέγεται τὸ ὄνομά σου;» Λέγει αὐτῷ ἡ Εὐφροσύνη· «Σμάραγδος». ²Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀββᾶς· «Ἐπειδὴ νεώτερος εἶ καὶ καθ' ἑαυτὸν οὐ δύνασαι καθίσαι, δέον ἐστὶν σε λαβεῖν ἐπιστάτην, ἵνα σε διδάξῃ τὰ σύμβολα τῆς μοναχικῆς πολιτείας». ³Καὶ λέγει τῷ ἀββᾶ· «Ὡς κελεύεις, ποιῶ». Καὶ ἐξενέγκας ὁ Σμάραγδος τὰ πεντακόσια νομίσματα, δίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἡγουμένου εἰπών· «Ἐν τῷ τέως λάβε ταῦτα καί, ἐὰν ἴδω ὅτι δύναμαι ἡσυχάσαι ὧδε, ἔρχονται καὶ τὰ λοιπά». ⁴Καλεῖ οὖν ὁ ἀββᾶς ἓνα τῶν ἀδελφῶν, ὀνόματι Ἀγάπιον, ἄνδρα λόγιον καὶ ἀπαθέστατον, καὶ παραδίδωσιν αὐτῷ τὸν Σμάραγδον λέγων· ⁵«Ἰδοὺ, ἀπὸ τοῦ νῦν οὗτος υἱός

[10.] 1. καὶ *add. ante* λέγει V2 ~ αὐτῷ] αὐτῇ A κ B ~ ἡγούμενος] ἀββᾶς β ~ καλῶς ἦλθες] καὶ ὡς ἦλθεν S2 ^{a.c.} L (καλῶς ἦλθες S2 ^{p.c.}) ~ ἐνώπιόν σου εἴ σοι ἀρέσκει *om.* C ~ ἐστὶν *add. post* ἐνώπιόν σου V2 ~ εἰ] ἐάν B Sp M ~ σοι] συ κ V3 ~ ἀρέσκει (-ει F P K) σοι *tr.* B ε P K ~ ἀρέσκει] ἀρκεῖ κ ~ καθέξου] κάθου O κ B S V F ζ (*non* K M I V I), κάθισον S I ~ μεθ' ἡμῶν] μεθ' ὑμῶν M ~ τί δὲ] τίς δὲ κ B ε' θ ~ λέγεται] λέγει S I F, λέγεσε V ~ τὸ ὄνομά σου] τῷ ὀνόματι ε' ~ λέγει αὐτῷ] ἡ δὲ εἶπεν B Sp ~ ἡ εὐφροσύνη *om.* γ ~ πάτερ *add. post* σμάραγδος Sp 2. καὶ *om.* κ ε V2 K ~ αὐτῷ] αὐτῇ κ B, *om.* M I V I ~ τέκνον σμάραγδε *add. ante* ἐπειδὴ Sp, τέκνον *idem* V3 ~ ἐπειδὴ] ἐπεὶ C ~ καὶ *om.* B C ε ~ καθ' ἑαυτὸν οὐ δύνασαι *om.* V2 ~ δύνασαι] δύνει M V3, δύνῃ P ~ καθίσαι] καθέξεσθαι B, καθεσθῆναι *tr. ante* καθ' ἑαυτὸν δ ~ μόνος εἰς κελλίον ἐνδύνασαι *add. post* καθίσαι V2 ~ οὖν *add. post* δέον ε' ~ ἐστὶν σε λαβεῖν ἐπιστάτην] ἐστὶ σοι λαβεῖν ἐπιστάτην A, σέ (σοι Sp) ἐστὶν (*om.* M I V I) λαβεῖν ἐπιστάτην O B ε θ, ἐστὶν λαβεῖν σε ἐπιστάτην κ M P V3, σέ ἐστὶν καὶ λαβεῖν ἐπιστάτην K, ἐστὶν ἐπιστάτην σε λαβεῖν C ~ σε ²] σοι A ~ διδάξει κ S I V3 M I V I, διδάσκει C ~ μοναχικῆς] μοναδικῆς γ' (-χικῆς V Sp ζ, *non* P) ~ πολιτείας] καταστάσεως δ 3. καὶ] ὁ δὲ V3, ἡ δὲ Sp, *om.* M ~ τῷ ἀββᾶ] αὐτῷ ἡ κόρη V2 ~ ἀποκριθεῖσα *add. ante* λέγει B Sp ~ ἀββᾶ] ἡγουμένου C ~ κελεύεις] θέλεις M I V I ~ κύριε *add. post* κελεύεις B, πάτερ *idem* Sp ~ καὶ] εἴτα Sp ~ ἐξενέγκας] ἐξήνεγκεν B ~ ὁ σμάραγδος *tr. post* νομίσματα P ~ καὶ *add. ante* δίδωσιν B ~ αὐτῷ *add. post* δίδωσιν C ~ τὰς *om.* A ~ ἡγουμένου] ἀββᾶ κ B M I V I ~ ἐν τῷ τέως *om.* A ~ ἐν τῷ *om.* C V3 ~ πάτερ *add. post* λάβε Sp ~ ταῦτα] αὐτὰ B, τὴν εὐλογίαν ταύτην δέσποτα V2 ~ ἐὰν] εἰ K ~ ἴδω] εἶδω V3, οἶδα C M I V I ~ ἡσυχάσαι] καθίσαι κ δ (εἶναι S), σωθῆναι B ~ ὧδε ἡσυχάσαι *tr.* C ~ ὧδε *om.* κ S I V F ζ (*non* V3, ἐνταῦθα V2) ~ καὶ σωθῆναι *add. post* ὧδε Sp ~ ἔρχονται] ἔρχεται P, παρέχω S 4. καλεῖ οὖν] τότε καλεῖ Sp ~ καλεῖ κ ~ ἓνα] τινὰ β (*non* V2) ~ ἀδελφῶν] μοναχῶν κ ~ ὀνόματι Ἀγάπιον] ἀγάπιον λεγόμενον C ~ λόγιον] ἄγιον α M V3 ~ ἀπαθέστατον] εὐσεβέστατον B ~ αὐτῷ] αὐτὸν A K, αὐτῶν O ~ τὸν Σμάραγδον] τῷ σμάραγδω K ~ λέγων] εἰπών C V2 5. οὗτος *om.* K M I V I ~ ὁ *add. ante* υἱός κ C ε M V3

σού ἐστιν καὶ μαθητής· τοιοῦτον αὐτὸν ἀπέργασαι, ἵνα ὑπερβάλλῃ τὸν διδάσκαλον». ⁶Καὶ ποιησάντων αὐτῶν γονυκλισίαν καὶ εὐξαμένων, παρέλαβεν αὐτὸν ὁ Ἀγάπιος εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

[11.] Ἐπειδὴ οὖν εἶχεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κατηγλαΐσμενον τῷ κάλλει ὁ Σμάραγδος, ἐν τῷ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀριστηρίῳ πολλοὺς ἐτόξευεν ὁ διάβολος εἰς τὸ κάλλος αὐτοῦ, ²ὥστε καταγογγύζειν τοῦ ἡγουμένου ὡς τοιοῦτον πρόσωπον δεξαμένου. ³Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ ἄββας, προσκαλεσάμενος τὸν Σμάραγδον, λέγει αὐτῷ· «Ἐπειδὴ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου σου πολλὴ οὕσα τοῖς ἀστηρίκοις πῶσις καθίσταται, ⁴βούλομαί σε ἐν τῷ ἀναχωρητικῷ κελλίῳ ἡσυχάζειν, κάκεῖ

ἐστιν *tr. post* οὗτος **β** (*om.* B K M I V I) ~ σου *add. post* μαθητής **κ** C ~ αὐτὸν *om.* C ~ ἀπέργασαι] ἀνάδειξον V₃ ~ ἵνα ὑπερβάλλῃ τὸν διδάσκαλον] ὥστερ σὺ ἄρκετον γὰρ εἶναι τὸν μαθητὴν ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ B ~ ὑπερβάλλῃ] ὑπερβάλλει **θ** V₃, ὑπερβαίνει M P 6. πάντων *add. ante* ποιησάντων C ~ ποιησάντων] ποιήσαντες **κ** B ζ (ποιησάντων V₂), ἐποίησαν **ε** ~ αὐτῶν *om.* **β** (*habet* V₂) ~ ἐκάτεροι *add. post* γονυκλισίαν Sp ~ εὐξαμένων] εὐξαμένου τοῦ ἡγουμένου (ἄββᾶ **ε**) B C **ε**, εὐξάμενοι **κ** ζ (εὐξαμένων V₂) ~ καὶ σφραγίσαντος ἀπεκρίθησαν τὸ ἄμην καὶ *add. ante* παρέλαβεν C ~ αὐτὸν] τὸν σμάραγδον V₂ ~ εἰς τὸ κελλίον] ἐν τῷ κελλίῳ **ε**

[11.] 1. ἐπειδὴ] ἐπεὶ C Sp ~ οὖν] δὲ Sp, *om.* K V ~ αὐτοῦ *om.* **κ** B C ~ τῷ κάλλει] ἐν τῷ κελλίῳ B, *om.* C P ~ ἅτε δὴ γυνὴ οὕσα τῇ φύσει καὶ νεάζουσα τὴν ἡλικίαν *add. post* σμάραγδος V₂ ~ καὶ *add. post* σμάραγδος C ~ οὖν *add. post* ἐν τῷ V₃ K ~ ἔρχεσθαι] εἰσέρχεσθαι C, εἰσιέναι V₂ ~ αὐτὸν] αὐτὴν B ~ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ] εἰς τὴν ἐκκλησίαν O **κ** C M I V I ~ ἐν τῷ ἀριστηρίῳ] ἐν τῇ τραπέζῃ C ~ ἀριστηταρίῳ O ~ ὁ διάβολος (σατανὰς V₂) ἐτόξευεν *tr.* **β** 2. ὥστε καταγογγύζειν τοῦ ἡγουμένου] διὰ τῶν πονηρῶν λογισμῶν ὡς πάντας κατακράζειν τῷ ἡγουμένῳ C ~ καὶ *add. post* ὥστε O **κ** **ε** M P ~ καταγογγύζειν τοῦ ἡγουμένου] γογγύζειν κατὰ τοῦ ἡγουμένου V₂ K ~ τοῦ ἡγουμένου] τῷ ἡγουμένῳ M ~ καὶ λέγειν αὐτῷ *add. post* ἡγουμένου A ~ ὡς] τί A ~ τοιοῦτον πρόσωπον] τοιοῦτῳ προσώπῳ M ~ πρόσωπον] κάλλος **κ** **ε** ~ δεξαμένου] -νος V₂, -ον C, κατεδέξω A 3. καὶ *add. ante* μαθὼν K ~ μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ ἄββας προσκαλεσάμενος] ὁ οὖν ἡγούμενος τοῦτο μαθὼν προσκαλεῖται C ~ μαθὼν] γνοὺς V₂ ~ δέ] οὖν **β** (*non* V₂, *om.* K) ~ τοῦτο *om.* V₂ ~ ἄββας] ἡγούμενος B Sp ~ τὸ πρᾶγμα *add. post* ἄββας V₂ ~ προσκαλεσάμενος] προσκαλεῖται C M, μεταστέλλεται V₂ ~ καὶ *add. ante* λέγει C M V₂ ~ τέκνον *add. post* ἐπειδὴ M, *idem ante* ἐπειδὴ Sp ~ πῶσις] τρώσεις M I V I ~ καθίσταται] καθέστηκεν M, γίνεται C 4. οὖν *add. post* βούλομαι C ~ ἀπὸ τοῦ νῦν *add. post* σε Sp ~ ἡσυχάζειν] διάγειν ψάλλειν τε καὶ ἀπρόιτον εἶναι κάκεῖ ἐσθίειν σε. λέγει ὁ σμάραγδος· ὡς κελεύεις, οὕτω ποιῶ V₂ ~ κάκεῖ ψάλλειν ... 5. τὸν σμάραγδον *om.* M I V I ~ κάκεῖ] καὶ B Sp, *om.* C

ψάλλειν καὶ ἐσθίειν, καθεύδειν τε καὶ ἀπρόιτον εἶναι». Καὶ ἐπιτρέπει τῷ Ἀγαπίῳ τὸ ἀναχωρητικὸν κελλίον εὐτρεπίσαι, ὥστε ἡσυχάσαι τὸν Σμάραγδον ἐν αὐτῷ. ⁵Ποιήσας οὖν πάντα ὁ Ἀγάπιος καθὼς προσετέτακτο, παρέλαβεν τὸν Σμάραγδον. ⁶Καὶ ἦν ἡσυχάζων ἐν τῷ ἀναχωρητικῷ κελλίῳ, νηστείας καὶ ἀγρυπνίας καὶ προσευχαῖς καὶ χαμευνίας καὶ ἀναγνώσεσιν καὶ ψαλμωδίαις προσεδρεύων τῷ Θεῷ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὥστε τὸν Ἀγάπιον, θεωροῦντα τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ καὶ ἐπάγρυπνον, θαυμάζειν ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος καὶ πάντας οἰκοδομεῖν εἰς τὰ κατ' αὐτόν.

[12.] ¹Ὁ δὲ πατήρ αὐτῆς, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ ἀρίστου ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον καὶ μὴ εὐρὼν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἤρξατο ἀλλοιοῦσθαι τῷ προσώπῳ καὶ

τε *add. post* ψάλλειν **κ** ~ καὶ *add. ante* καθεύδειν B C P ~ καθεύδειν τε καὶ] τε (*om.* P V₃) καὶ καθεύδειν καὶ *tr.* **δ** (*in lac.* V₁ M₁, *aliter* V₂) ~ τε] σε B ~ ἀπρόιτον] ἀπρόσητον M ~ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ σμάραγδος ὡς κελεύεις ποιῶ *add. post* εἶναι C ~ τῷ Ἀγαπίῳ] τὸν ἀγάπιον ζ (*non* K, *in lac.* M₁ V₁) ~ τὸ ἀναχωρητικὸν] τῷ ἀναχωρητικῷ **κ** ~ τὸ *om.* K ~ κελλίον *om.* P ~ εὐτρεπίσαι (ἐτοιμᾶσαι K) κελλίον *tr.* V₂ V₃ K ~ εὐτρεπίσαι (ἐπιτρέψαι V) *tr. ante* τὸ ἀναχωρητικὸν **ε** ~ ψάλλην τε καὶ *add. post* ὥστε **κ** ~ ἡσυχάσαι] ἡσυχάζην **κ** ~ ἐν αὐτῷ *tr. ante* ἡσυχάσαι C ~ ἐν αὐτῷ M 5. ὁ ἀγάπιος πάντα *tr.* B ~ πάντα *om.* **ε'** ~ προσετέτακτο] προσετέτακθαι **κ**, ἐπροετέτακτω V₃, ἐκελεύσθη C ~ παρέλαβεν] παραλαμβάνει C **ε'** ~ ἐν αὐτῷ *add. post* σμάραγδον B 6. καὶ *om.* B ~ ἦν ἡσυχάζων] ἡσυχάζεν B C, ἡσυχάζον A ~ τῷ ἀναχωρητικῷ κελλίῳ] ἐκεῖ M₁ V₁ ~ νηστείας ... ψαλμωδίαις] νηστείας καὶ χαμευνίας καὶ ἀγρυπνίας K ~ καὶ ἀγρυπνίας *om.* **α** ~ καὶ ² *om.* **κ** B C ~ ἀγρυπνίας τε *tr. post* προσευχαῖς C ~ καὶ χαμοκοιτίαις καὶ προσευχαῖς *tr.* B ~ καὶ ³ *om.* **κ** **ε** ~ προσευχαῖς *om.* **ε** ~ τε *add. ante* καὶ ⁴ C ~ καὶ ⁴ *om.* **κ** ~ χαμευνίας] χαμοκοιτίαις *sic* B ~ ἀναγνώσεσιν καὶ ψαλμωδίαις προσεδρεύων τῷ Θεῷ] ἀναγνώσασιν προσκαρτερῶν C ~ καὶ ἀναγνώσεσιν] καὶ ἀναγνώσασιν **β** (*non* B, καὶ ἀναγνώσματα V, *om.* S₁, *in lac.* K) ~ ψαλμωδίας V ~ προσεδρεύων] προσεδρεύουσα K, προσεδρεύοντες A ~ νυκτὸς] νύκτωρ P ~ τε *add. post* νυκτὸς M P ~ ἡμέρας] μεθ' ἡμέραν P ~ θεωροῦντα τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ καὶ ἀγρυπνον *om.* K ~ ἐπάγρυπνον] ἀγρυπνον A **δ** (*non* P), εὐἀγρυπνον *sic* C ~ αὐτὸν *add. post* θαυμάζειν B Sp ~ ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος] ἐπὶ τούτοις K ~ πάντας οἰκοδομεῖν] πάντες οἰκοδομῆντες V₃ ~ πάντας] πάντα B ~ οἰκοδομεῖν] -μείσθαι **δ** (-μῆθῆναι K M₁ V₁, -μῆντες V₃), ὠφελεῖν **α** ~ εἰς τὰ κατ' αὐτόν] *cfr* 1 Cor 8.10 εἰς τὰ κατορθώματα αὐτοῦ **ε** (ἐν τοῖς κατορθώμασιν αὐτοῦ Sp) ~ εἰς *om.* B ~ τὰ] τὸ V₂ [12.] 1. ὁ δὲ πατήρ ... ἐλθὼν] τοῦ δὲ (οὖν M₁ V₁) πατρὸς ... ἐλθόντος **β** ~ εἰς τὸν οἶκον] ἐν τῷ οἴκῳ γ (εἰς τὸν οἶκον C) ~ αὐτοῦ *add. post* οἶκον B C Sp M M₁ V₁ ~ εὐρὼν] εὐρόντος **κ**, εὐρηκότος γ' ~ αὐτοῦ (ἑαυτοῦ C M P V₂) θυγατέρα *tr.* **κ** C ζ ~ θυγατέραν O C P V₃ ~ ἡλλοιοῦσθαι K ~ τῷ προσώπῳ] τὸ πρόσωπον V₃

ἀνετάζειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας τὸ τί γέγονεν ἡ Εὐφροσύνη. ²Τῶν δὲ παίδων εἰπόντων ὅτι «Ἐσπέρας εἶδομεν αὐτήν, ἀπὸ πρῶτῃ δὲ οὐκέτι», ἐλογίσατο ὁ πατὴρ αὐτῆς μὴ ἄρα ὁ μνηστευσάμενος αὐτήν ἦλθεν καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ πέμψας ἐπυνθάνετο τοῦτο. ³Ἀκούσαντες δὲ ὁ τε πατὴρ τοῦ νεανίου καὶ ὁ ὀρμασάμενος αὐτήν καὶ ἐν ταραχῇ γενόμενοι, δρομαῖοι ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Παφνουτίου, καὶ εὐρίσκουσιν αὐτὸν χαμαὶ κείμενον καὶ ἀποδυρόμενον, καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι «Ἀνεστάτωσεν αὐτήν τις καὶ λαβὼν ἔφυγεν». ⁴Εὐθέως οὖν ἵππεῖς κατὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην ἀπελύοντο, κατοχαὶ πλοίων καὶ ζητήσεις ἐγίνοντο καὶ ἡρευνῶντο οἶκοι,

ἀνετάζειν] ἐνατενίζεζιν ζ (ἦν ἀτενίζων K), ἀτενίζεζιν ε' (non V) V₁ ^{a.c.} ~ τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας] τοῖς (ταῖς V₃) παισὶ καὶ ταῖς (ταῖς om. M M₁ V₁) παιδίσκαις δ (non Sp) ~ λέγων add. post παιδίσκας K, καὶ λέγειν οὐκ οἶδατε idem S₁, καὶ ἐρωτᾶν idem S, καὶ πυνθάνεσθαι παρ' αὐτῶν idem V₃ ~ τὸ om. S S₁ K M₁ V₁ 2. δὲ] οὖν ε ~ εἰπόντων] φησάντων β (εἰπόντων C) ~ ἐσπέρας] ἀπεσπέρας sic C ~ ἴδομεν κ B C S₁ Sp M V₃, ἴδομεν A S V F P V₂, οἶδαμεν K M₁ V₁ ~ πρῶτῃ δ (non M K) ~ οὐκέτι] οὐδαμοῦ αὐτήν εὗρωμεν K ~ ἴδομεν αὐτήν add. post οὐκέτι B ~ ἐλογίσατο] ἐλογίζετο C, λογισάμενος δ (non Sp) ~ οὖν add. post ἐλογίσατο B C, δὲ idem K ~ αὐτῆς om. ε' ~ αὐτήν ¹] αὐτῇ A, om. K ~ ἦλθεν καὶ ἔλαβεν αὐτήν καὶ om. S₁ ~ ἦλθεν] ἀπέστευλεν κ ~ ἔλαβεν] ἐπῆρεν S F Sp K M₁ V₁ (in lac. S₁) ~ εἰς τὰ ἴδια add. post αὐτήν ² ε ~ καὶ ² om. δ (non Sp) ~ οὖν add. post πέμψας M K ~ τοῦτο] περὶ τούτου ε, om. κ C K 3. ἀκούσαντες δὲ] οὖν ἀκούσαντες B, ἀκούσας δὲ A κ M ~ ὁ τε πατὴρ] ὁ τε ὁ πατὴρ B ~ πατὴρ τοῦ νεανίου] νεανίας καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ P, om. C ~ τε om. κ V ~ νεανίου] νεανίσκου B ε M₁ V₁, νεανίας P, νεανία M V₂ V₃ ~ καὶ ὁ om. C ~ ὁ ὀρμασάμενος αὐτήν] ὁ υἱὸς αὐτοῦ (αὐτοῦ om. K M₁ V₁) δ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ὀρμασάμενος αὐτήν Sp, om. P) ~ ὀρμασμένος sic κ ~ καὶ ² om. K M₁ V₁ ~ ὁ τούτου πατὴρ add. ante ἐν ταραχῇ C ~ ἐν] ἐπὶ B ~ γενάμενοι O B C S S₁ V P K ~ ἔρχονται δρομαῖοι tr. Sp ~ δρομαῖοι] δρομαῖως O K, om. C P ~ εἰς] ἐπὶ β (εἰς C) ~ τοῦ om. ε' ~ κυροῦ add. ante παφνουτίου Sp ~ παφνουτίου M ~ κείμενον χαμαὶ tr. Sp K ~ καὶ ἀποδυρόμενον om. κ C V₂ ~ λέγουσιν] λέγοντες K ~ αὐτῷ om. O κ ζ (non M V₃) ~ ὅτι om. C ~ τις αὐτήν (αὐτῇ V₃) tr. A M P V₂ V₃ ~ λαβὼν ἔφυγεν] λαβόντες B ~ αὐτήν add. post λαβὼν κ 4. καὶ add. ante εὐθέως C ~ εὐθέως] εὐθύς M P V₂ K ~ οὖν om. B C ~ ἵππεῖς] ἵπποῖς K M ~ τε add. post κατὰ P V₂ V₃ ~ λυβίην M, λιβύην κ, λιβύοις K ~ ἀπελύοντο] ἀπέλυον C, ἀπεστέλλοντο A S, ἀποστέλλοντο S₁, ἀπέρχονται B ~ κατοχαὶ πλοίων καὶ ζητήσεις ἐγίνοντο om. κ ~ καὶ add. ante κατοχαὶ P ~ κατοχαὶ] κατοχὴ γ (non K, κατὰ γῆς C) ~ πλοίων] δὲ πλοῖον B, δὲ πλοῖον M₁ V₁, δὲ καὶ πλοῖον C, τε πλοῖον δ ~ καὶ om. C ~ ζητήσεις] ζητήσις δ, ἀναζητήσεις A, om. C ~ πολλῇ (-λλῆς V₂) add. post ζητήσεις δ (non K M₁ V₁) ~ ἐγίνοντο] conl. Boucherie, ἐγίνετο Sp, om. rel. ~ καὶ ³ om. A C ε ~ ἐρευνῶντο V₁ V₂, ἐρευνούντο κ B S S₁ V Sp P, ἐρευνόντο M, εὐρευνῶντο sic C ~ οὖν add. post ἡρευνῶντο ε (non F) ~ οἶκοι] οἰκίαι δ (οἰκεῖαι V P V₂ V₃ K)

μοναστήρια, φίλοι, γείτονες, ἔρημοι, σπήλαια, καὶ τὸ ζητούμενον οὐχ εὐρίσκετο. ⁵Ὡς οὖν διὰ πάσης ἐρεύνης ἐλθόντες ἀπέπιπτον τοῦ σκοποῦ, μεταβαλλόμενοι ὡς ἐπὶ νεκρῷ ἐθρήνουν, ὁ πενθερὸς τὴν νύμφην, ὁ νεανίας τὴν ὄρμαστίην, αἱ δοῦλαι τὴν δέσποιναν. ⁶Ὁ πατὴρ τὴν θυγατέρα θρηγῶν ἔλεγεν· «Οἱμοὶ τέκνον μου γλυκύτατον. Οἱμοὶ φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν. Οἱμοὶ παραμύθιον τῆς ἐμῆς ψυχῆς. Τίς τὸν ἐμὸν θησαυρὸν ἐσύλησεν; ⁷Τίς τὴν ἐμὴν οὐσίαν ἀφῆρπασεν; Τίς τὸν ἐμὸν πλοῦτον ἐσκόρπισεν; Τίς τὸν ἐμὸν λύχνον ἔσβεσεν; Τίς τὰς ἐμὰς ἐλπίδας ἐχειρώσατο; Τίς τοῦ ἐμοῦ οἴκου τὴν εὐπρέπειαν ἔλαβεν; ⁸Ποῖος λύκος τὸ ἐμὸν κατανέμεται πρόβατον; Ποῖος τόπος τὸ ἡλιόμορφον ἐκεῖνο ἔκρυπεν

καὶ *add. ante* μοναστήρια C K M¹ V¹ ~ καὶ *add. post* φίλοι C ~ *ab* φίλοι *habet* P₄ ~ ἔρημοι] ἐρημία M K ~ τόποι *add. post* ἔρημοι B Sp, καὶ *idem* C ~ ἠύρισκετο κ F 5. οὖν] δὲ A ~ διὰ] δὴ κ ~ ἐρεύνης] ἐρευνήσεως K P₄ ~ ἐλθόντες] διελθόντες κ B, γενόμενοι ἐλθόντες M V₃, γενάμενοι (-νόμ- F) ε P, γενομένης ἐλθόντες V₂, *om.* P₄ ~ ἀπέπιπτον] ἀπετύγχανον δ (*non* K M¹ V¹), ἀπετύγχανον καὶ ἀπέπιπτον P₄ ~ τοῦ αὐτοῦ *add. post* μεταβαλλόμενοι S¹ ~ καὶ *add. ante* ὡς κ ~ ἐπὶ νεκρῷ] ἐπὶ νεκροῦ γ (ἐπὶ νεκρῷ C F M¹ V¹) ~ οὕτως *add. post* νεκρῷ β (δόντως P, *eras.* S¹, *non* K M¹ V¹) ~ ἐθρήνουν] θρινοῦντες K ~ αὐτὴν *add. post* ἐθρήνουν P₄ ~ ὁ πενθερὸς] καὶ ὁ μὲν πενθερὸς δ (*non* K M¹ V¹) ~ τὴν ¹ *om.* A γ' (*non* P₄) ~ ἀπεδύρετο (-ρατο S¹ V₃, ἀπεκλαίετο P₄, ἀπεδύρετο νύμφην *tr.* Sp) *add. post* νύμφην δ ~ ὁ νεανίας τὴν ὄρμαστίην] ὁ (δὲ *add. hic* S¹ Sp M) νυμφίος (γαμβρὸς Sp) γυναῖκα (ὄρμαστίην K) ἀπέκλαιεν (-κλαίετο ζ, ἀπεδύρετο V₃) δ (ὁ δὲ νεανίας τὴν ὄρμαστίην ἀποδύρετο P₄), ὁ ὄρμασάμενος γυναῖκα C, *om.* B ~ αἱ δοῦλαι τὴν δέσποιναν *om.* γ (*non* P₄) ~ αἱ δοῦλαι] οἱ δούλοι κ 6. καὶ *add. ante* ὁ πατὴρ Sp ~ *ab* ὁ πατὴρ *prae-* *bet* G ~ δὲ *add. post* ὁ C ε' ~ τὴν *om.* γ' (*non* M) ~ θυγατέραν O V₃ K ~ καὶ *add. post* θυγατέρα C ~ ἀποδουρώμενος καὶ *add. ante* θρηγῶν S¹ ~ οἱμοὶ τέκνον μου *om.* V ~ μου] ἐμὸν B S F G ζ (ἐμῶν M¹; *tr. post* γλυκύτατον F G), *om.* C S¹ Sp K ~ οἱμοὶ φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν *om.* κ ~ τὸ *add. ante* φῶς C ~ παραμύθιον] παραμυθία κ B C P₄ ~ τῆς *om.* V V₃ θ ~ ψυχῆς] καρδίας C ~ ἐμὸν] ἐμῶν V₂ ~ ἐσύλησεν] ἀπεσύλησεν A 7. οὐσίαν] θυσίαν κ ~ ἀφῆρπασεν] ἤρπασεν β (διήρπα- P M¹ V¹, διέφθειρεν C) ~ ἐσκόρπισεν] διεσκόρπισεν P₄ ~ τίς τὸν ἐμὸν πλοῦτον ἐσκόρπισεν *om.* κ M¹ V¹ ~ τίς τὸν ἐμὸν λύχνον ἔσβεσεν *om.* δ (*non* P₄ Sp) (*cf. infra*) ~ τὰς ἐμὰς ἐλπίδας] τὰς ἐλπίδας τὰς ἐμὰς V ~ ἐλπίδας] χεῖρας *sic* P ~ ἐχειρώσατο] ἐξεθέρησεν C ~ τίς τοῦ ἐμοῦ οἴκου ... ἔλαβεν] τίς τὴν εὐπρέπειαν τοῦ ἐμοῦ οἴκου ἐχειρώσατο C, *tr. ante* τίς τὰς ἐμὰς ἐλπίδας δ (*nide supra*; *non* P₄ Sp) 8. τὸ ἐμὸν κατανέμεται πρόβατον] τὸ ἐμὸν ἀρνίον ἀπεσπάραξεν C ~ κατανέμεται] *tr. post* πρόβατον O B, κατενέμετο S¹, κατεναίμεται M, ἐλμῆματο A ~ ποῖος τόπος ... ἔκρυπεν κάλλος *om.* ε' ~ τόπος τὸ *om.* S₂ ~ τόπος *om.* C ~ ἐκεῖνον M, ἐκεῖνο κ P

12.6. φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν = Tb 10.5 (Ps 37.11) ~ παραμύθιον τῆς ἐμῆς ψυχῆς *cf.* Vulg. Tb 10.4 7. τίς τὰς ἐμὰς ἐλπίδας ἐχειρώσατο *cf.* Vulg. Tb 10.4 8. ποῖος λύκος τὸ ἐμὸν κατενέμετο πρόβατον *cf.* Io 10.12

κάλλος; Ποῖον πέλαγος αἰχμάλωτον ἔχει τὸν βασιλικὸν χαρακτηῖρα;
 9᾽Εκείνη μου τοῦ γένους ἡ σύστασις, ἐκείνη τοῦ γήρωος ἡ βακτηρία, ἐκείνη
 τῶν κακῶν ἡ λύσις, ἐκείνη τῶν μόχθων ἡ ἀνάπαυσις, ἐκείνη τῶν ὀδυνῶν
 ὁ κουφισμός. 10Γῆ, μὴ ἐπικαλύψης ἐφ' αἵματι σαρκὸς μου, ἕως ἂν γνῶ τίς
 τὴν ἐμὴν Εὐφροσύνην πένθους πάρεργον ἐποίησεν». 11Ἀκούοντες δὲ
 ταῦτα τὰ ῥήματα, οἱ παρόντες φίλοι θρηνώδη φωνὴν ἀνέπεμπον, ὥστε
 πᾶσαν τὴν πόλιν δακρύνειν ἐπὶ τῇ αἰφνιδίῳ ἀπωλείᾳ τῆς κόρης.

[13.] 1Μὴ φέρων οὖν ὁ πατὴρ αὐτῆς τὴν λύπην, ἀπέρχεται ἐν τῷ
 κοινοβίῳ καὶ προσπίπτει τοῖς ποσὶν τοῦ ἀββᾶ λέγων· «Δέομαί σου, μὴ

κάλλος ἔκρυπεν *tr.* C ~ ἔκρυπεν] ἐκάλυπεν P4 ~ ποῖον πέλαγος] ποῖος βάρβαρος δ (*non*
 P4 Sp K M1 V1) ~ δὲ *add. post* ποῖον B P4 ~ ἐν βυθῷ κατέχει τὸ φαῖνόν πρόσωπον. ποῖος
 δὲ βασιλεὺς *add. post* πέλαγος B, ἐν βυθῷ κατέχει τὸ φαῖνόν καὶ ὑπέρλαμπρον (καὶ
 ὑπέρλαμπρον *om.* P4) πρόσωπον, ποῖος (*add. hic* δὲ P4) βάρβαρος (*om.* P4) βασιλεὺς *idem*
 P4 Sp ~ αἰχμάλωτον *om.* κ ~ ἔχει αἰχμάλωτον *tr. post* χαρακτηῖρα V ~ ἔχη M ~ τὸν τίμιον
 καὶ *add. post* ἔχει Sp ~ ἐκείνον *add. post* βασιλικὸν V3 P4 9. ἐκείνη μου τοῦ γένους ...
 σύστασις *om.* M V2 V3 ~ ἐκείνη ... ἡ σύστασις *tr. post* ἐκείνη ... ἡ βακτηρία B ~ μου]
 μοι K Sp, ἦν S1, *om.* P M1 V1 ~ τοῦ γένους μου *tr.* C S1 ~ ἐκείνη τοῦ γήρωος ἡ βακτηρία
om. C M P V2 V3 ~ μου (μοι K) *add. post* ἐκείνη² κ P4 K ~ γήρωος] γήρους κ S S1 G,
 γένους K ~ ἡ *om.* K ~ ἐκείνη τῶν κακῶν ἡ λύσις *om.* V Sp ~ μου *add. ante* τῶν κακῶν κ ~
 κακῶν] ἀναγκῶν K ~ ἐκείνη τῶν μόχθων ἡ ἀνάπαυσις *om.* A ~ μόχθων] μοναχῶν κ (μόχθων
 S2^{P.C.}) ~ μου *add. post* μόχθων B ~ ἡ ἀνεσις *add. ante* ἐκείνη P4 ~ ὀδυνῶν] ὀδυρμῶν C K,
 κόπων P4 ~ κουφισμός] κούφισις M 10. ὃ *add. ante* γῆ ε' (*non* V) ~ γῆ *bis* C P4 Sp
 M, *om.* K ~ ἐπικαλύψης] ἐπικαλύψεις S M1 V1, καλύψης C K ~ ἐφ' αἵματι σαρκὸς] τὰ
 ὅσα τῆς σαρκὸς κ ~ ἐφ' αἵματι] ἐφ' αἵματος B P4 ~ τῆς *add. ante* σαρκὸς κ K ~ μου] σου
 V3 ~ ἕως] ὡς B ~ ἂν *om.* ζ ~ τίς *om.* V3 ~ Εὐφροσύνην] σωφροσύνην C ~ πένθους
 πάρεργον] περίεργον κ ~ πένθος *sic* C ~ πάρεργον ἐποίησεν] πάρεδρον πεποίηκεν C 11.
 ἀκούοντες] ἀκούσαντες C ~ δὲ] οὖν β (δὲ C F) ~ ταῦτα τὰ ῥήματα *om.* M1 V1 ~ ταῦτα τὰ]
 τὰ τοιαῦτα β (ταῦτα τὰ F, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα P4 Sp, ταῦτα καὶ ἔτι πλείονα C) ~ πικρὰ
add. ante ῥήματα P4 ~ τε *add. post* οἱ Sp ~ παρόντες] παρορμῶντες K, παρατυχόντες C,
 παρεστῶτες M1 V1 ~ συγγενεῖς τε καὶ *add. ante* φίλοι P4, καὶ συγγενεῖς *add. post* φίλοι Sp
 ~ φίλοι *om.* C ~ θρηνώδη φωνὴν ἀνέπεμπον] θρηνώδεις φωνὰς ἀνέπεμπον ε (θρηνώδεις καὶ
 γοερᾶς ἀνέπεμπον φωνὰς Sp), θρίνου φωνὴν K, θρηνόδι ἀνέπεμπον φωνὴν *tr.* M1 V1 ~ καὶ
 αὐτοὶ *add. ante* ἀνέπεμπον P4 ~ ἀνέπεμπον] ἀνέμελλον V3 ~ ὥστε] ὡς καὶ C ~ σχεδὸν *add.*
ante δακρύνειν P4 ~ ἐξαίφνης *add. ante* αἰφνιδίῳ P4
 [13.] 1. οὖν] δὲ B Sp ~ ὁ *om.* P ~ αὐτῆς τὴν λύπην] τὴν ὀδύνην τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς B ~ αὐτῆς]
 τῆς κόρης ζ (αὐτῆς P V3) ~ λύπην] θλίπην C, ὀδύνην B K M1 V1 ~ τοῖς ποσὶ τοῦ ἀββᾶ] τῷ
 ἀββᾶ M P V2 V3, τῷ ἡγουμένῳ ε' ~ ἀββᾶ] ἡγουμένου C Sp ~ ὅτι *add. post* λέγων κ ~ σου] σοι P

9. ἐκείνη τοῦ γήρωος ἡ βακτηρία *cfr.* Vulg. Tb 10.4 10. γῆ, μὴ ἐπικαλύψης ἐφ' αἵματι
 σαρκὸς μου = Iob 16.18

παρασιωπήσης, ἀλλ' εὖξαι περὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ τῷ θεῷ, ἵνα εὐρεθῶσιν οἱ κόποι τῶν σῶν εὐχῶν. Ἀνάρπαστος γὰρ ἐγένετο ἡ θυγάτηρ μου». ²Ὡς οὖν ἤκουσεν ταῦτα ὁ ἡγούμενος ἐλυπήθη καὶ ἐκέλευσεν κροῦσαι τὸ ξύλον, ἵνα συναχθῶσιν οἱ ἀδελφοί. Καὶ ὡς ἦλθον, λέγει αὐτοῖς ὁ ἀββᾶς· ³«Ποιήσατε ἀγάπην, ἀδελφοί, καὶ κοπιάσατε καὶ νηστεύσατε μίαν ἐβδομάδα, καὶ παρακαλέσατε τὸν Θεὸν ὅπως φανερώσῃ ἡμῖν ποῦ ἐστὶν ἡ θυγάτηρ τοῦ κυροῦ Παφνουτίου». ⁴Καὶ νηστεύσαντες οἱ πατέρες τὴν ἐβδομάδα ἤρχοντο περὶ τούτου καὶ οὐδενὶ κατάδηλον ἐποίησεν ὁ Θεός. Αἱ γὰρ εὐχαὶ ἐκείνης ἐνίκων τὰς πάντων εὐχάς· ἐδυσώπει γὰρ τὸν Θεὸν μὴ φανερωθῆναι αὐτὴν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῆς. ⁵Πάντων οὖν ἀμηχα-

πάτερ *add. post* σου C ε' M, πάτερ τίμιε *idem* Sp V₃ ~ παρασιωπήσης] παρασιωπήσεις K P M I V I, με παρακούσης P₄ ~ ἀλλ' εὖξαι] τοῦ εὖξασθαι *tr. ante* τῷ θεῷ K δ (ἀλλ' εὖξαι P₄), τοῦ εὐχεσθαι *idem* B, εὐχόμενος *idem* C ~ περὶ ἐμοῦ] *tr. post* τῷ θεῷ B, ἀπ' ἐμοῦ δ (ὑπὲρ ἐμοῦ P₄, ὑπὲρ ἐμοῦ *add. post* τῷ θεῷ Sp), *om.* C ε' ~ τοῦ ἁμαρτωλοῦ *om.* γ (non P₄) ~ τῷ θεῷ] πρὸς τὸν θεὸν B C ε, *om.* α P₄ ~ κόποι] καρποὶ M I V I ~ τῶν σῶν εὐχῶν] τῶν εὐχῶν σου B C Sp K ~ ἀνάρπαστος ... 13.3 ἀδελφοὶ καὶ non *legitur* P₄, *excisso folio* ~ γὰρ *om.* C V₃ ~ ἐγένετο] γέγονεν β (non S S I F G) ~ ἡ δούλη σου *add. ante* ἡ θυγάτηρ δ 2. ταῦτα] τοῦτο C, *om.* ε' ~ ἡγούμενος] ἀββᾶς β (ἡγούμενος C) ~ πάνυ *add. ante* ἐλυπήθη B, πάνυ *add. post* ἐλυπήθη Sp, σφόδρα *add. post* ἐλυπήθη C ~ διῃ *add. post* καὶ M ~ ἐκέλευσεν] κελεύει K δ ~ εὐθέως *add. post* ἐκέλευσεν Sp, ὁ ἡγούμενος *add. ibidem* C ~ κροῦσαι] κρουσθῆναι K ~ τὸ ξύλον κροῦσαι *tr.* M I V I ~ συναχθῶσιν] σωρευθῶσιν S S I G ~ ὡς *om.* K ~ ἦλθον] ἐλθόντες K ~ πάντες *add. post* ἦλθον C ~ ὁ ἀββᾶς *om.* γ (ὁ πατήρ C) 3. ἀδελφοὶ καὶ πατέρες διὰ τὸν κύριον *add. ante* ποιήσατε Sp ~ ἀδελφοὶ *om.* Sp ~ μου *add. post* ἀδελφοὶ C ~ καὶ κοπιάσατε καὶ νηστεύσατε μίαν ἐβδομάδα *om.* B ~ καὶ (*om.* S I M I) νηστεύσατε (νηστεύοντες S I) *tr. post* ἐβδομάδα β (*in lac.* B) ~ ζευγάρια (προθύμως S I, *scr.* ζευγάρια *bis* S) *add. post* νηστεύσατε ε' (non F) M P ~ δύο δύο ἡμέρας *add. post* νηστεύσατε C ~ πάντες *add. post* ἐβδομάδα M I ~ καὶ ³ *om.* P₄ Sp ~ παρακαλέσατε] παρακληθῆτε S I, παρακαλοῦντες Sp ~ φιλάνθρωπον *add. ante* Θεὸν Sp ~ φανερώσῃ] -σει S I M M I V I V₃, φανερωθῇ K B ~ ἡμῖν B ~ ποῦ ἐστὶν *om.* C ~ ἡ θυγάτηρ] τὸ τέκνον C ~ παφνουτίου M 4. καὶ νηστεύσαντες ... περὶ τούτου καὶ] καὶ νηστευσάντων αὐτῶν (*add. hic* μίαν V₂) ἐβδομάδα (*add. hic* ἡμερῶν S) καὶ εὐξαμένων πάντων (πάντων *om.* ε') δ (καὶ νηστεύσαντες τὴν ἐβδομάδα πάντες K M I V I, καὶ νηστεύσαντες (οἱ πατέρες *add. hic* P₄) τὴν ἐβδομάδα καὶ εὐξάμενοι (περὶ τοῦτο *add.* P₄) πάντες B P₄ Sp), καὶ νηστευσάντων πάντων καὶ εὐχομένων C ~ νηστεύσαν L ^{a.c.} ~ ἤρχοντο περὶ τούτου] καὶ εὐξαμένων πάντων K ~ καὶ οὐδενὶ κατάδηλον ἐποίησεν ὁ Θεός] οὐδὲν ἴσχυσαν γνῶναι M I V I ~ καὶ οὐδενὶ κατάδηλον] οὐδενὶ ἀπεκαλύφθη ἡ κατάδηλον περὶ αὐτῆς C ~ καὶ ² *om.* β ~ οὐδενὶ] οὐδὲν K M I V I ~ αὐτοῖς *add. post* ἐποίησεν K ~ αἱ γὰρ εὐχαὶ ἐκείνης ἐνίκων τὰς πάντων εὐχάς] καθὼς εἰώθη ἀποκαλύπτειν αὐτοῖς ὅτ' ἂν αὐτοῦ ἐδέοντο. ἡ γὰρ εὐχὴ ἐκείνης ἐνίκα τὰς εὐχὰς αὐτῶν C ~ ἐνίκουν K ε (non S I P₄) V₃ K M I V I ~ τῶν *add. ante* πάντων K δ (non V K P₄) ~ εὐχάς *om.* ζ (non K) ~ τὸν Θεὸν] τὸν φιλάνθρωπον Sp, ἡ μακαρία τὸν θεὸν P₄ ~ φανερωθῇ V₃ ~ αὐτῇ] αὐτῇ V₃

νούντων περὶ τοῦ πράγματος, ἤρξατο ὁ ἡγούμενος παραινεῖν τῷ Παφνουτίῳ λέγων· «Μὴ ὀλιγώρει, μηδὲ ἀθύμει, ἀλλ' εὐχαρίστει τῷ Θεῷ, καὶ ὅταν βούλεται γινώσκεις τὰ κατ' αὐτήν. ⁶Ἴνα γὰρ οἶδας ὅτι οὐκ ἐπὶ κακῷ ἑαυτήν ἐξέδωκεν, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς οὐκ ἐπληροφόρησέν τινα ἐξ ἡμῶν. ⁷Εἰ γὰρ ἐπὶ κακῷ ἦν ἐκδοῦσα ἑαυτήν, οὐκ ἂν ὁ Θεὸς παρεῖδεν τοὺς κόπους σου καὶ τοὺς μόχθους σου, οὓς ἐπεδείξω διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ἐξαιρέτως δὲ εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντως ἐφάνερου τὸ πρᾶγμα». ⁸Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Παφνουτίος καὶ μικρὸν τι πιστεύσας ἀπῆλθεν ἐν τῇ πόλει, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ εὐχόμενος ἀγαθῆς πολιτείας ἀξιοθῆναι αὐτήν.

5. τοῦ πράγματος] τούτου ΜΙ VΙ ~ ὁ ἡγούμενος] ὁ ἀββᾶς β (tr. ante λέγων κ C ζ) ~ τῷ Παφνουτίῳ] τὸν κύριον παφνούτιον C, τῷ πατρὶ τῆς κόρης P4, αὐτὸν β (αὐτῷ S M P Θ) ~ λέγων] καὶ λέγειν B S Sp ~ μὴ ὀλιγώρει μηδὲ ἀθύμει] μὴ ἀθυμῆσης ἔνεκεν αὐτῆς μηδὲ ὀλιγόρη C ~ ὀλιγόρη κ C F P4 V2 K, ὀλιγώρει O, ὀλιγώρει S V G ~ κύριε παφνούτιε add. ante μὴ ὀλιγώρει Sp, κύρι (κύριέ μου SΙ) παφνούτιε add. post μὴ ὀλιγώρει ε', ἀδελφε ἡμῶν ἀγαπητέ idem P4 ~ μηδὲ] μὴ V3 ~ ἀθύμει] ἀθύμη κ F V2 K, δάκρυε ΜΙ VΙ ~ ἀλλ' εὐχαρίστει] ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαρίστησον ε (non P4) ~ εὐχαρίστη κ V2 K, εὐχαρίστησον C ε ~ Θεῷ] κυρίῳ C ΜΙ VΙ, χριστῷ K ~ ὅταν] ὅτ' ἂν B, ὅτε C ~ θέλη καὶ add. post ὅταν P4 ~ βούλεται] βούληται O SΙ F G, βουληθῇ M ~ ἡ φιλανθρωπία αὐτοῦ add. post βούλεται ε (non P4) ~ γινώσκης A κ K, γινώσκει P, γινώσκεται B, γνωρήσει σοι V3, γνωρίζη σοι P4 ~ κατ' αὐτήν] κατ' αὐτῆς B, κατ' αὐτῇ M 6. γὰρ] δὲ C P4 ~ οἶδας] ἴδης C SΙ, γινώσκεις P4 ~ οὐκ tr. post ἑαυτήν V3 ~ κακοῦ M ~ ἑαυτήν ἐξέδωκεν] ἐξέδωκεν ἑαυτήν C, ἐπέδωκεν ἑαυτήν ε' ~ ἐξέδωκεν] οὐκ ἔδωκεν V3 ~ ἐπὶ ἀγαθῷ] ἐπ' ἀγαθῷ K, ἐπὶ τὸ ἀγαθόν S V F G, ἐπὶ ἀγαθοῦ M ~ ὁ Θεὸς om. ζ, tr. post ἐξ ἡμῶν C ΜΙ VΙ 7. εἰ γὰρ] ἐπεὶ εἰ ΜΙ VΙ ~ ἦν ἐπὶ κακῷ (κακοῦ V M) tr. δ (ἐπὶ κακῷ ἦν P4 Sp) ~ ἦν om. κ ~ ἐκδοῦσα ἑαυτήν] ἐξέδωκεν κ, om. γ (ἐκδοῦσα ἑαυτήν P4 Sp) ~ ἐκδοῦσα] ἐκδούς Sp ~ οὐκ ἂν ὁ Θεὸς παρεῖδεν] οὐκ ἂν παρεῖδεν ὁ Θεός tr. γ' (οὐκ εἶχεν παριδεῖν ὁ θεὸς ΜΙ VΙ) ~ καὶ τοὺς μόχθους σου om. A ~ σου ² om. O δ (habent K ΜΙ VΙ) ~ οὓς] ὅσους O ~ ἐπεδείξω] ἐνεδείξω β (ἐδέξω S V F G) ~ διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ om. C ~ δι' αὐτοῦ τὸ ὄνομα tr. V ~ τὸ ἅγιον add. post τὸ ὄνομα αὐτοῦ P4 ~ τοὺς ἁγίους] τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον Θ ~ καὶ add. ante ἐξαιρέτως κ ~ ἐξαιρέτως] μάλιστα C ~ δέ] καὶ P, om. κ V K ~ τοὺς ταπεινοὺς add. post ἡμᾶς C ε Θ ~ ἀλλὰ πάντως ἐφάνερου τὸ πρᾶγμα] γίνωσκε δὲ ὅτι ἐν τῇ ζωῇ αὐτῆς φανεροὶ σοι ὁ θεὸς τὰ κατ' αὐτῆς C ~ σὺ add. post πάντως κ ~ ἐφάνερου] ἐφάνερη β (ἐφάνερη K) ~ ἡμῖν add. post ἐφάνερου ε (non P4), ἡμῖν ὁ θεός idem ΜΙ VΙ ~ τὸ πρᾶγμα om. ε' ΜΙ VΙ ~ post τὸ πρᾶγμα add. Sp: ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ λυποῦ μηδὲ δάκρυε ἀλλὰ χαίρων δόξαζε τὸν κύριον, τὸν χαρισάμενόν σοι αὐτήν, καὶ ὠδηγήσαντι εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν 8. ἀκούσας δὲ ταῦτα] ταῦτα ἀκούσας C ~ δέ] οὖν κ ε (non P4) P V3, om. C ~ πανφνούτιος M ~ μικρὸν τι πιστεύσας] πιστεύσας μικρὸν A ~ τι om. A M ut uid. Θ ~ ἐν τῇ πόλει] εἰς τὴν πόλιν K ~ ἀσπασάμενος τὸν ἀββᾶν καὶ τοὺς ἀδελφούς add. ante ἀπῆλθεν C ~ καὶ εὐχόμενος ... αὐτήν om. C ~ ἐχόμενος ε' ~ τῆς add. ante ἀγαθῆς γ (non P4 Sp ΜΙ VΙ) ~ ἀγαθῆς ... αὐτήν om. ΜΙ VΙ ~ αὐτήν γενέσθαι καὶ add. post πολιτείας Sp ~ ἀξιοθῆναι αὐτήν om. δ (non P4 Sp, τυχεῖν K) ~ αὐτήν] τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας Sp

[14.] ¹Δι' ολίγου δὲ χρόνου, πάλιν ἀπήρχετο εἰς τὸ κοινόβιον καὶ ἡσπάζετο τοὺς ἀδελφούς καὶ πάλιν ὑπέστρεφεν ἐν τῇ πόλει. ²὘ν μιᾷ οὖν ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ κοινόβιον, λέγει αὐτῷ ὁ ἡγούμενος· ³«Θέλεις συντυχεῖν καλῷ ἀδελφῷ ἀπὸ τοῦ παλατίου τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἐλθόντι;» Λέγει αὐτῷ ὁ Παφνούτιος· «Ναί, παρακαλῶ». ⁴Καὶ μεταστειλάμενος τὸν ἀββᾶν Ἀγάπιον, λέγει αὐτῷ· «Λάβε τὸν κύριν Παφνούτιον καὶ ἀπάγαγε πρὸς τὸν ἀββᾶν Σμάραγδον, ἵνα ὠφεληθῇ παρ' αὐτοῦ». ⁵Καὶ

[14.] 1. δι' ολίγου δὲ χρόνου] δι' ολίγου δὲ τινος χρόνου O Sp, διὰ δὲ τινος χρόνου θ V₃, διὰ μικροῦ δὲ τινος χρόνου C, διελθόντος δὲ τινος χρόνου B P₄, διαρρεῖ τοῦ δὲ τινος χρόνου M P, μετ' ολίγον δὲ τινα χρόνον κ, ολίγου δὲ τινος χρόνου διελθόντως K ~ πάλιν ¹ om. C ~ ἀπήρχετο] ἤρχετο β (ἔρχεται M V₂ V₃ K) ~ ὁ παφνούτιος add. ante εἰς τὸ κοινόβιον B ~ κοινόβιον] μοναστήριον F, μοναστήριον ἐκεῖνο θ ~ προσεκύνει τὸν ἀββᾶν καὶ add. ante ἡσπάζετο C ~ ἡσπάζετο] εἰσπάσατο V₁, ἀσπαζόμενος K, εἰς πάντας M₁ ~ καὶ πάλιν ὑπέστρεφεν ... 2 εἰς τὸ κοινόβιον om. M₁ V₁ ~ καὶ om. K ~ πάλιν ὑπέστρεφεν ἐν τῇ πόλει] παρεκάλει αὐτοὺς εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ C ~ πάλιν ² om. γ (in lac. M₁ V₁) ~ ὑπέστρεφεν] ὑπέστρεψεν K, ἀπείει A ~ ἐν τῇ πόλει] εἰς τὴν πόλιν B ~ εὐχαριστῶν καὶ δοξάζων τὸν κύριον add. post πόλει Sp 2. ἐν μιᾷ οὖν] ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν C P V₂ K, ὅθεν ἐν μία Sp ~ εἰς τὸ κοινόβιον] ἐν τῷ μοναστηρίῳ κ ε (ἐν τῷ κοινοβίῳ F, εἰς τὸ κοινόβιον P₄), om. B ζ (non K, in lac. M₁ V₁) ~ καὶ add. ante λέγει M₁ V₁ ~ λέγει αὐτῷ ὁ ἡγούμενος] ἔρριπεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἡγουμένου λέγων· «εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ, ὅτι οὐ δύναμαι ἀπορρίψασθαι τὴν θλίψιν τοῦ παιδίου μου, ἀλλὰ μάλλον καὶ μάλλον ὥς ἡμέραι αὐξεῖ τὸ τραῦμα καὶ συντρίβεται μου ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδιά νυκτὸς καὶ ἡμέρας». Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ὁ ἀββᾶς ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ ὄντα καὶ δαμνηλῶς τοῖς δάκρυσι περιρρέομενον, θέλων αὐτὸν διὰ τινων πνευματικῶν λόγων παραμυθῆσασθαι, λέγει αὐτῷ C ~ ἡγούμενος] ἀββᾶς β 3. κύρι παφνούτιε add. ante θέλεις Sp, κύρι παφνούτιε idem θέλεις P₄ V₃ ~ θέλεις M ~ οὖν add. post θέλεις P ~ καλῷ om. P ~ ἀδελφῷ καλῷ tr. B M V₃ ~ ἀγνοῶν καὶ αὐτὸς θυγατέρα αὐτὴν οὖσαν τοῦ παφνουτίου add. post τοῦ παλατίου C ~ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἐλθόντι om. C ~ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου] θεοδοσίου τοῦ βασιλέως tr. κ ~ ἐλθόντος V₂, ἐλθῶτι sic P ~ πρὸς ἡμᾶς add. post ἐλθόντι θ, μοναχῷ add. post idem P₄ ~ λέγει αὐτῷ ὁ Παφνούτιος] ὁ δὲ ἔφη P₄, καὶ λέγει αὐτῷ C ~ πανφνούτιος M ~ λέγει ... παρακαλῶ] ὥς κελεύεις· χαίρω ἐπὶ τούτῳ S ~ αὐτῷ om. θ ~ ναί, παρακαλῶ] πάνν παρακαλῶ τὴν σὴν ὁσιότητα, πάτερ, τοῦ θεωρῆσαι αὐτὸν B, ναί πάτερ τίμιε καὶ πάνν παρακαλῶ τὴν σὴν ὁσιώτητα τοῦ θεωρῆσαι αὐτὸν Sp, ὥς κελεύεις M ~ ναί om. κ B C V M P V₂ ~ πάτερ add. post παρακαλῶ P₄ ~ ἵνα καὶ τὴν ψυχὴν μου μικρὸν μεταβάλλῃ add. post παρακαλῶ C 4. καὶ μεταστειλάμενος] μεταστειλάμενος οὖν M ~ εὐθέως add. ante μεταστειλάμενος Sp ~ μετακαλεσάμενος P₄ ~ τὸν ἀββᾶν Ἀγάπιον] ὁ ἀββᾶς τὸν ἀγάπιον C M, τὸν ἀγάπιον B ζ, τὸν ἀδελφὸν ἀγάπιον P₄ ~ αὐτῷ] αὐτόν V ~ κύριν] κύριον B, κύριόν μου S₁ ~ πανφνύτιον M ~ καὶ ἀπάγαγε om. θ ~ ἀπάγαγε] ἄγαγε K ~ αὐτὸν add. post ἀπάγαγε B C F P₄ Sp ~ ἀββᾶν] κύριν β (μοναχὸν Sp) ~ ὀφελῆθῃ (-λει- M) K M, ὀφελεθῇ θ

λαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀγάπιος ἀπήγαγεν πρὸς αὐτόν. ⁶Ὡς οὖν εἶδεν τὸν ἑαυτῆς πατέρα, ὅλη δακρύων ἐπληρώθη. ⁷Ὁ δὲ ἐνόμιζεν ὅτι χάριν κατανύξεως οὕτως ἐστίν, ὅλως γὰρ οὐκ ἐγνώρισεν αὐτὴν διὰ τὸ μαρανθῆναι τὸ κάλλος αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἐγκρατείας καὶ ἀφάρτου χαμευνίας. ⁸Τῷ οὖν κουκουλίῳ κατεκάλυπτεν τὸ πρόσωπον ἑαυτῆς, ἵνα μὴ διὰ τινος συσσήμου ἀναγνωρισθῇ αὐτῷ. ⁹Γενομένης δὲ εὐχῆς, ἐκαθέσθησαν.

[15.] ¹Καὶ ἤρξατο λαλεῖν ὁ Σμάραγδος περὶ ἐλεημοσύνης καὶ ἀγάπης καὶ σωφροσύνης. ²Ὡς οὖν διαλέγεσθαι τὸν Σμάραγδον ταῦτα, ἡ καρδία

5. αὐτόν] αὐτήν M ~ μὴ προειρηκῶς αὐτῷ *add. post* αὐτόν ¹ C ~ ὁ Ἀγάπιος *om.* β ~ ἀπήγαγεν] ἤγαγεν O K P4, ἀπήνεγκεν M V3, ἀπῆλθεν K ~ αὐτόν *add. post* ἀπήγαγε C ~ πρὸς αὐτόν *om.* γ (*habent* C P4 Θ) ~ ἀβ ὡς οὖν εἶδεν *deficit* P4, *deperditis foliis subsequen-*
tibus 6. ἴδεν β ~ ἑαυτῆς] αὐτῆς M I V I ~ ἄφνω *add. post* εἶδεν C ~ ἡ εὐφροσύνη *add.*
post πατέρα Θ ~ καὶ ἐγνώρισεν σύντρομος γεναμένη *add. post* πατέρα C ~ ὅλη *om.* K ~
ἐπληρώθη δακρύων *tr.* B 7. ὁ δὲ ἐνόμιζεν] ἐνόμιζεν δὲ ἐκεῖνος Θ ~ παφνούτιος *add.*
post ὁ δὲ B Sp ~ ἐνόμιζεν] ἐνόμisen C ~ ὅτι *om.* κ B ε ~ χάριν] κατὰ χάριν M ~ οὕτως]
οὗτος κ, *om.* δ (οὕτως Sp) ~ ἐστίν] ἦν C, κλαίειν αὐτήν ε (αὐτὴν κλείειν Sp), ἔκλαιεν Θ ~
ὅλως] ὅλος B, *om.* M ~ γὰρ οὐκ] οὐ γὰρ M, δὲ οὐκ K ~ ἐγνώρισεν] ἐγνώριζεν (ἡγν- κ) κ
B ~ τὸ μαρανθῆναι τὸ κάλλος αὐτῆς] τὸ κάλλος (τὰ κάλλη C) αὐτῆς μαρανθῆναι *tr.* γ (*non*
ε K) ~ ὑπὸ] ἀπὸ B C K ~ τῆς] πολλῆς C ~ ἄγαν *add. ante* ἐγκρατείας Θ ~ ἀφάρτου]
ἀνεκδότου C ~ ἀγρυπνίας καὶ *add. ante* χαμευνίας C ε 8. τῷ οὖν κουκουλίῳ] τὸ οὖν
κουκούλιον K ~ οὖν] γὰρ S I, δὲ M I V I ~ κατεκάλυπτεν] κατεκάλυψεν C, κάτω
ἔσκεπεν K ~ τὸ πρόσωπον ἑαυτῆς] ἑαυτῆς (αὐτῆς C S I K) τὸ πρόσωπον γ (τὸ ἑαυτῆς
πρόσωπον *tr.* Sp), αὐτὴν κ ~ ἑαυτῆς] αὐτῆς A C S I K ~ συσσήμου τινος *tr.* P ~
συσσήμου] σισσύμου O, σοισύμου κ, συσσύμου V I, σχήματος B, σημείου C ~
ἀναγνωρισθῇ] ἀναγνωσθῇ M, -σθείη *sic* O, ἀναγνωρίσει M I V I, ἀναγνωρείσῃ V2,
γνωρισθῇ ε' ~ αὐτῷ] αὐτὴν Θ 9. γεναμένης B C S V G Sp P V2 K ~ εὐχῆς] σιγῆς ε'
(εὐχῆς V) ~ ἐκαθέσθησαν] ἐκάθισαν A P K Θ
[15.] 1. καὶ ἤρξατο] ἤρξατο οὖν C ~ ἤρξαντο P ~ λαλεῖν] λέγειν V3, *om.* C ε' ~ ὁ
σμάραγδος λαλεῖν *tr.* Sp Θ ~ ὁ σμάραγδος *om.* B ζ (*non* Θ) ~ θείας *add. post* ἐλεημοσύνης
C ~ καὶ ἀγάπης καὶ σωφροσύνης] καὶ σωφροσύνης καὶ ἀγάπης *tr.* A, καὶ ταπεινοφροσύνης
C, *om.* κ ~ περὶ *add. ante* ἀγάπης S ~ διαλέγεσθαι αὐτῷ *add. post* σωφροσύνης ε', καὶ
φόβου θεοῦ *idem* Θ 2. διαλέγεσθαι οὖν *tr.* O ~ τὸν σμάραγδον διαλέγεσθαι *tr.* Θ ~
ταῦτα τὸν σμάραγδον *tr.* ε ~ ταῦτα *om.* Θ ~ ἤρξατο *add. ante* ἡ καρδία Θ

2. ἐν τῷ οὖν διαλέγεσθαι ... τὰ βουλεύματα] *sic* C: a. αὐτῷ διαλέγεσθαι καὶ τὰ περὶ
τῆς μελλούσης ἐλπίδος καὶ χάριτος τοῖς ὑπομένουσιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ τὰς θλίψεις μετὰ
ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστείας: b. βλέπουσα γὰρ τὸν ἴδιον αὐτῆς πατέρα ἐν πλήθει

15.2a. *in app.* (C) τοῖς ὑπομένουσιν ἐν τῷδε τῷ βίῳ τὰς θλίψεις μετὰ ὑπομονῆς cfr Rm 5.3-4

τοῦ Παφνουτίου ἰλιγγία, καὶ ὅλος ἐπληροῦτο δακρύων καὶ χαρᾶς, καὶ

πανφνουτίου M ~ ἰλιγγίαν θ, ἐνλιγγία sic Sp, ἡγαλλιᾶτω sic K ~ ἐν ἑαυτῷ *add. post* ἰλιγγία
ε ~ ὅλως B ε (*non* F) V₃ K M₁ V₁ ~ ἐπληροῦτο γὰρ δακρύων καὶ χαρᾶς *tr. post*
συναποθανεῖν M₁ V₁ ~ καὶ χαρᾶς *om.* κ ~ καὶ *post* χαρᾶς *om.* M₁ V₁

συνεχόμενον ἔνεκεν αὐτῆς, ἔπασχεν τῇ ψυχῇ ὡς πατρὶ συμπάσχουσα· καὶ οὐκ ἤθελεν ἑαυτὴν φανερώσαι αὐτῷ, ἵνα μὴ τοῦ προκειμένου αὐτῆς σκοποῦ παρέμποδος γένηται τῆς ἀσκήσεως, καὶ θέλουσα παραμυθίσασθαι αὐτόν, ἤρξατο λέγειν αὐτῷ· c. «Τί ὁδύρη, κύρι ἀππά, ἔνεκεν τῆς θυγατρὸς σου; Πίστευέ μοι, δέσποτα· οὐκ ἂν τοσοῦτον ὁ θεὸς ἐμακροθύμησεν εἰς τὴν πολλὴν σου ταύτην θλίψιν· εἰ ἐπ' ἀπωλείᾳ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἑαυτὴν ἐξέδωκεν, ἀλλὰ πάντως κατὰδηλόν σοι ἐποίει αὐτήν, ὅπως μὴ ὑπὸ τοῦ διαβόλου παραινομένη (i.e. παραινου-) καὶ σὺ (*pro* σέ) τῷ πένθει κατεδαπάνου[ν]· d. διὰ τοῦτο οὖν πληροφορήθητι ὅτι σκοπῷ ἀγαθῷ ἀπέδρασεν ἀπὸ σοῦ κατὰ τὴν θεῖαν φωνὴν τὴν λέγουσαν τοῦ εὐαγγελίου· “ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμοῦ, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος”, e. καὶ “εἴ τις οὐκ ἀποτάσσεται τοῖς αὐτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής”. f. δύναται δὲ ὁ Θεὸς καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ πληροφορησαί σε καὶ φανερώσαι σοι αὐτὴν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ποιήσει ἔλεος μετὰ σοῦ ἔνεκεν αὐτῆς· παῦσαι οὖν συντριβὸν σεαυτόν· g. καὶ μετὰ μακροθυμίας εὐχαριστῶν τῷ θεῷ, μηδὲν ἀπελπίζων, πίστευέ μοι, κύρι ἀππά. Πολλάκις ὁ κύρις Ἀγάπιος, ὁ ἐμὸς ἐπιστάτης, λυπούμενός σε σφόδρα περὶ σοῦ ἔλεγεν ὅτι· h. ἔρχεται τις ἀνὴρ, ὀνόματι παφνούτιος, ἀγαθὸς πάννυ, ὅστις λέγει τὴν ἰδίαν θυγατέρα μὴ γινώσκην (i.e. -κεῖν) τί γέγονεν· καὶ ἐν πένθει ἀφορίτῳ (i.e. -ρήτῳ) ὑπάρχειν, μάλιστα διὰ τὸ εἶναι αὐτῷ μονογενῆ· καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων προσπίπτει τοῖς ποσὶ τοῦ ἡγουμένου, παρακαλῶν αὐτόν ἵνα διὰ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν φανερωθῇται αὐτήν. i. καίτοι χρόνος πολὺς ἐστίν, ἀφ' οὗ τοῦτο συνέβη αὐτῷ καὶ ἐπέφερεν λέγων μοι ὅτι· “μετὰ πάντων καὶ σὺ, ἀδελφέ, εὗχου περὶ τοῦτο”. j. καὶ μαρτυρεῖ μοι ὁ θεός, κύρι ἀππά, μετὰ πολλῶν δακρύων ἐγώ, ὁ ἀνάξιος, παρεκάλεσα τὸν θεόν, ἵνα ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν δωρήσῃται σοι καὶ τὸ συμφέρον οἰκονομήσῃ ἔνεκεν σοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς σου· k. ἠθέλησα δὲ ἅπαξ καὶ δις καὶ αὐτοπροσώπως ἰδεῖν σε τίς εἶ, καὶ παρακαλέσαι σε ἐγώ, ὁ ἐλάχιστος, ἵνα μετὰ μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς φέρῃς τὴν θλίψιν. καὶ εἶπον ὅτι, ἐὰν θέλημα θεοῦ ἐστίν, ἀξιοῦμαι καὶ γὰρ θεάσασθαι αὐτόν τίς ἐστίν. καὶ ὅτε ἠδύόκησεν ὁ θεός, προσεκύνησά σε (σαι *a.c.*) καὶ νῦν παρακαλῶ σε, ὑπόμεινον μὴ ἀπελπίζων περὶ τούτου ὅτι ὁ θεὸς ἔχει σε κατελεῆσαι καὶ ὅτε βούλεται φανεροῖ σοι αὐτήν». l. Ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖον διαλεγόμενη αὐτῷ κατὰδηλος αὐτῷ γένηται, λέγει αὐτῷ· εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὸν Κύριον». m. Μετὰ οὖν τὸ ἀναχωρεῖν τὸν παφνούτιον ἀπ' αὐτῆς, ἡ καρδία αὐτοῦ ἰλιγγία καὶ ὅλος ἐπληρώθη καὶ, ὡς τῆς φύσεως αὐτόν καθελευσῆς, ἤθελεν περιπλακῆναι αὐτῇ καὶ σχεδὸν ἀποθανεῖν· ἡσχύνετο δὲ καὶ κατεῖχεν ἑαυτόν· ἀπρεπὲς εἶναι τὸ πρὸς ἄνδρα φέρεσθαι οὕτως, καὶ μάλιστα ἐν τοιαύτῃ πολιτείᾳ καὶ σχήματι ἀγγελικῷ ὑπάρχοντι.

2d. *in app.* (C) ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμοῦ, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος = Mt 10.37 2e.
in app. (C) εἴ τις οὐκ ἀποτάσσεται τοῖς αὐτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής = Lc 14.33

ὥρμησεν περιπλακῆναι, θέλων αὐτῷ καὶ συναποθανεῖν, ἡσχύνητο δέ πως καὶ κατεῖχεν τῆς ψυχῆς τὰ βουλευόμενα. ³Πολλὰ τοίνυν διαλεχθέντες περὶ ψυχωφελῶν πραγμάτων, ἀνεχώρησεν ὁ Παφνούτιος τοῦ Σμαράγδου. Καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν ἡγούμενον λέγει αὐτῷ· ⁴«Εἷς Θεός, δέσποτα, τί ὠφελήθην εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον; Οἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι οὕτως προσετέθην αὐτῷ, ὥσπερ εἰ ἦν τὸ τέκνον μου». ⁵Καὶ συνταξάμενος τῷ ἡγουμένῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἀνεχώρησεν.

[16.] ¹Ποιήσας οὖν ὁ Σμαράγδος ἐν τῷ κοινοβίῳ τριάκοντα ὁκτῶ ἔτη

καὶ ὥρμησεν ... τὰ βουλευόμενα *om.* K ~ ὥρμησεν] οἶος ἦν β (εἰ οἶος ἦν P, εἰ υἱὸς ἦν M, εἰοῖσιν *sic* V₃, καὶ ὅλος ἦν V₂, *om.* M I V₁) ~ περιπλακῆναι θέλων] θέλων περιπλακῆναι *tr.* O, ἡθέλεν τοῦ περιπλακῆναι M I V₁ ~ περιπλακῆναι] περιπλακεῖς B, περιπλακεῖν V₂, περιπλακῆναι M I V₁ ~ θέλων αὐτῷ] αὐτῷ θέλων *tr.* κ, αὐτῷ ἡθέλεν δ (αὐτῷ S I Θ), αὐτὰ B ~ καὶ συναποθανεῖν] καὶ (εἰθ' οὕτως S I) ἀποθανεῖν δ (*non* Sp Θ) ~ καὶ *om.* B ~ ἡσχύνητο δέ πως ... τὰ βουλευόμενα *om.* Θ ~ ἡσχύνητο] ἡύχετο B ~ πως *om.* κ B, *tr. post* κατεῖχε O δ (*in lac.* K Θ) ~ πρὸς *add. ante* τῆς ψυχῆς κ 3. πολλὰ ... τοῦ Σμαράγδου] πολλὰ οὖν ὀφελήθεις ὁ παφνούτιος ἐν τῇ νοουθεσίᾳ αὐτῆς, ἀνεχώρησεν ἀπ' αὐτῆς C ~ τοίνυν] οὖν C M P V₃ ~ καὶ ἕτερα *add. ante* διαλεχθέντες Sp ~ διαλεχθέντες] διαλεχθέντων B, διαλεχθέντων αὐτῶν ε, διαλεχθέντος O K ~ περὶ ψυχωφελῶν πραγμάτων] περὶ ὀφελείας ψυχῆς Θ ~ ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν *add. ante* πραγμάτων Sp ~ ὁ παφνούτιος *om.* B ~ πανφνούτιος M ~ ἀπὸ *add. ante* τοῦ σμαράγδου κ, ἐκ *idem* Sp ~ τοῦ Σμαράγδου] ἀπ' αὐτῆς M I V₁ ~ ἐλθὼν] εἰσελθὼν B M I V₁ ~ πρὸς] εἰς A V₂ ~ ἡγούμενον] ἀββᾶν κ ε' K Θ ~ αὐτῷ *om.* ε' 4. εἷς Θεός ... τέκνον μου] εἷς ὁ θεός, δέσποτα, ὅτι οἰκοδομήθη μου ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τούτου· οἶδεν κύριος, πάτερ, ὅτι οὕτως μου ἐπιπροφορήθη ἡ ψυχὴ ὥς ὅτι ἡῦρον τὸ τέκνον μου C ~ εἷς Θεός] εἶθε S I, εἶθις S F G Sp, εἶδοις V ~ εἷς *om.* B ~ δέσποτα] τίμιε πάτερ V₃, *om.* B ~ τί] πόσα V ~ ὀφελήθην K, ὀφελέθην M I V₁ ~ δέσποτα *add. post* ὠφελήθην κ ~ ἶδεν P ~ ὁ Θεός] ὁ κύριος B, κύριος πάτερ M I V₁ ~ ὅτι *om.* β (*non* C) ~ οὕτως] οὕτως V^{a.c.}, οὕτω S ~ αὐτῷ προσετέθην *tr.* Sp ~ προσετέθην] προσετίθη κ ~ ὥσπερ εἰ ἦν τὸ τέκνον μου *om.* G ~ ὥσπερ] *coni. Boucherie, cfr vers. lat.* A, οὔτε α κ B, ὡς οὐδὲ S V F Sp, ὡς S I Θ, οὐδὲ M P V₃ K ~ εἰ] ἂν K, *om.* M, ἴνα Θ ~ τὸ *om.* κ ~ εὐφροσύνη *add. post* μου B Sp 5. καὶ συνταξάμενος] συνταξάμενος οὖν ε ~ τῷ ἡγουμένῳ] αὐτῷ C M I V₁, *om.* β (τῷ ἡγουμένῳ Sp) ~ καὶ ² *om.* β (*habent* C Sp M I V₁) ~ ἀνεχώρησεν] ἀπῆλθεν Θ ~ εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον *add. post* ἀνεχώρησεν C, ἐπὶ (εἰς M M I V₁, ἐν V₂) τὴν πόλιν (τῇ πόλει V₂) *idem* δ ~ αἰνῶν καὶ δοξάζων τὸν κύριον *add. post* πόλιν Sp

[16.] I. οὖν] δὲ S I Sp ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ] ἐν τῷ αὐτῷ κελλίῳ C ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ *tr. post* ἔτη ε' ~ καὶ *add. ante* ὁκτῶ κ B P V₃ ~ ἔτη τριάκοντα καὶ (*om.* V₂) ὁκτῶ *tr.* Sp V₂, ἔτη ΛΗ *tr.* M M I V₁ ~ ἔτη] ἔτη V₃, χρόνους C

ἡρρώστησεν ἄρρωστίαν δι' ἧς καὶ ἐτελεύτησεν. ²Ἐν τῷ οὖν ἄρρωστέϊν αὐτόν, ἔρχεται ὁ Παφνούτιος ἐν τῷ κοινοβίῳ καί, μετὰ τὴν συνήθη συντυχίαν, λέγει ὁ Παφνούτιος τῷ ἡγουμένῳ· «Ἄφες, δέσποτα, ἴδω τὸν ἀδελφὸν Σμάραγδον, ὅτι πάνυ ἡ ψυχὴ μου ποθεῖ αὐτόν». ³Καὶ μεταστειλάμενος ὁ ἡγούμενος τὸν Ἀγάπιον, λέγει αὐτῷ· «Ἄρον τὸν κύριν Παφνούτιον πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σμάραγδον, ὅτι, νομίζω, οὐκέτι αὐτὸν ὁρᾷ». ⁴Ἀπελθὼν οὖν ὁ Παφνούτιος καὶ ἐπιτεσὼν τῷ σκιμποδίῳ, ἐν ᾧ ἀνέκειτο ὁ Σμάραγδος, κατεφίλει αὐτὸν λέγων· ⁵«Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, κύρι

ἄρρωστέϊαν **κ** ~ δι' ἧς καὶ ἐτελεύτησεν] δι' ἧς καὶ ἀπέθανεν **κ** B ζ (δι' ἧς καὶ ἐτελεύτησεν K), τὴν ἐπιθάνατον **ε** (τὴν ἐπιθάνατον δι' ἧς καὶ ἀπέθανεν Sp), δι' ἧς καὶ ἐκοιμήθη C 2. ἐν τῷ οὖν] ἐν τῷ οὖν ἔτι (ἔτι *tr. post* εἶναι αὐτόν Sp) **ε** P V₃ (ἔτι οὖν S₁), ἐν δὲ τὸ **θ** ~ ἄρρωστέϊν αὐτόν] εἶναι αὐτόν (ὄντως αὐτοῦ S₁) ἐν τῇ ἄρρωστίᾳ **ε**, ἄρρωστέϊσαι αὐτόν M₁ V₁ ~ αὐτὸν ἄρρωστέϊν *tr.* **κ** B C M P ~ αὐτόν *om.* V₃ ~ κατ' οἰκονομίαν θεοῦ *add. ante* ἔρχεται C M₁ V₁ ~ ἔρχεται] ἤρχετο B ~ Παφνούτιος] πανφν- M, ὁ πατὴρ αὐτῆς C ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ] εἰς τὸ κοινόβιον C ~ τοῦ ἀββᾶ *add. post* συντυχίαν Sp ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ ... λέγει ὁ παφνούτιος *bis scr.* O ~ συνήθει C P V₃ K ~ συντυχίαν S ~ ὁ παφνούτιος *om.* γ ~ λέγει] εἶπεν B ~ τῷ ἡγουμένῳ] τοῦ ἡγουμένου *tr. post* συντυχίαν B ~ ἄφες] ἄς **κ** Sp, κέλευσον **δ** (*om.* K), εἰ κελεύεις C ~ δέσποτα] πάτερ C, τίμει πάτερ V₃ ~ δέσποτα *tr. ante* ἄφες **θ** ~ ἄς *add. ante* ἴδω C V Sp, ἴνα *idem ibid.* S₁ M P V₃ ~ ἴδω] ἴδωμεν C, συντυχεῖν μοι **θ** ~ ἀδελφὸν] ἀββᾶν **ε** ~ ὅτι πάνυ ... αὐτόν] ὅτι πάνυ ἡ ψυχὴ μου ἀγαπᾷ αὐτόν, ὄντως γὰρ ὡς ἐν ἀζιώμασι βασιλικοῖς καὶ ἐν παλατίῳ ἀνατραφεὶς οὕτως ἐστίν C ~ ἡ ψυχὴ μου *tr. post* αὐτόν A ~ *ab* ποθεῖ αὐτόν *deficit* G, *deperditis foliis subsequentibus* ~ ποθεῖ αὐτόν] προσκεκόλληται αὐτῷ **θ** ~ ποθῇ **κ** S P ~ αὐτόν] αὐτῷ V₂ 3. καὶ μεταστειλάμενος] καὶ εὐθέως μεταστειλάμενος Sp, μεταστειλάμενος οὖν M ~ ὁ ἡγούμενος *om.* **κ** B ζ (ὁ ἀββᾶς M) ~ ἀββᾶν *add. ante* Ἀγάπιον O **κ** C Sp ~ πάλιν *add. post* αὐτῷ M ~ ἄρον] λάβε V₃ **θ** ~ τὸν κύριν Παφνούτιον] αὐτόν **β** (τὸν κύριν παφνούτιον C Sp V₃) ~ καὶ ἀπάγαγε αὐτόν *add. post* παφνούτιον V₃ ~ ἀδελφὸν] κύριν **θ** V₃, *om.* **κ** ~ ὅτι νομίζω] νομίζω γὰρ ὅτι B, νομίζω γὰρ ὅτι (*om.* S₁ V F) ἄλλοτε **ε'**, ὅτι (*add. hic* ὡς Sp) νομίζω ἄλλοτε Sp ζ (*non* **θ**) ~ νομίζω] μέλλει τελευτᾶν καὶ C ~ αὐτόν οὐκέτι *tr.* S₁ F V₃ ~ ὁρᾷ] ὁρᾶν C, ὄψεται S₁ 4. ἀπελθὼν οὖν ὁ Παφνούτιος καὶ ἐπιτεσὼν] ἀπελθόντος οὖν τοῦ παφνουτίου (παφνου- M) καὶ ἐπιτεσόντος **β** ~ τῷ σκιμποδίῳ ἐν ᾧ ἀνέκειτο ὁ σμάραγδος] ἐν ᾧ τόπῳ κατέκειτο C ~ τοῦ σκιμποδίου **κ**, τοῦ σκιμποδίου *sic* B ~ σκήμποδι *sic* K ~ κατεφίλη **κ** M V₁

5. εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ... τῆς λύτης] *sic* C: a. οὐαί μοι, κύρι ἀδελφέ, οὐκ ἔλεγές μοι ὅτι «ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἔχει σε ὁ θεὸς πληροφορησά ἕνεκεν τῆς θυγατρὸς σου;» Καὶ ἔως τοῦ νῦν εἶχον τὰς ἐλπίδας· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἐρχόμενος πρὸς σε καὶ βλέπων σε, διὰ τῆς παραινέσεώς σου παραμυθούμενος [με], οὕτως σε εἶχον ὥσπερ τὸ τέκνον μου τὴν εὐφροσύνην· καὶ ἰδοὺ καὶ σὺ ἐγκαταλιμπάνεις με καὶ πορεῖαι πρὸς κύριον. b. τίς ἔτι ὑποστηρίζει μου τὸ γῆρας; τίς ἔτι παραμυθῆσεται με ὀδυρόμενον; πρὸς τίνα ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπέλθω; οὐαί μοι τῷ ταλαιπώρῳ γέροντι, δισσοῖς κακοῖς περιέπεσον. c. τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνους θρηνήσας τὴν ἐμὴν θυγατέρα διήρκεσα, μηδενὸς εἰς

ἀδελφέ, ἵνα δώῃ μοι ὁ Θεὸς παραμυθίαν περὶ τοῦ τέκνου μου, ὅτι οὐπω ἀπεθεραπεύθη ἡ ψυχὴ μου τῆς λύπης». ⁶Καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Μὴ λυποῦ, μηδὲ δάκρυε. Ὁ γὰρ Θεός, ὡς ἔτι εἰ ᾧδε, πληροφορεῖ σε ἕνεκεν αὐτῆς· ἀλλὰ παρακαλῶ σε, κύριέ μου, παράμεινον ᾧδε τρεῖς ἡμέρας καὶ μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ». ⁷Καὶ λέγει ὁ Παφνούτιος· «Ἐκέλευσας».

[17.] ¹Ὡς οὖν ἔγνω ὅτι μέλλει λοιπὸν πρὸς Κύριον ὑπάγειν, προσκαλεῖται τὸν ἐαυτῆς πατέρα καὶ λέγει αὐτῷ· ²«Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς

5. δώῃ] δώσει S I K V I, δώσει κ B, δώση P ~ περὶ τοῦ τέκνου] διὰ (εἰς ε') τὸ τέκνον β (*aliter* C) ~ ἀπεθεραπεύθη] ἀποθεραπεύθη S S I, ἐθεραπεύθη B Sp K θ ~ ἀπὸ *add. ante* τῆς λύπης B ε ~ τῆς *om.* B 6. καὶ εἶπεν αὐτῷ] ταῦτα αὐτοῦ ὀδυρωμένου καὶ κλαίοντος λέγει αὐτῷ ἡ Εὐφροσύνη· τί οὕτως συνθλίβεις σεαυτὸν καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἑκταράττεις C, ὁ δὲ σμάραγδος εἶπεν B, λέγει αὐτῷ ὁ σμάραγδος S, λέγει αὐτῷ S I V F, λέγει (*add. hic* δὲ M) πρὸς αὐτὸν ζ, ἡ δὲ λέγει πρὸς αὐτὸν K, ὁ δὲ λέγει αὐτῷ Sp ~ ὁ *add. ante* Θεὸς V ~ ὁ Θεὸς γὰρ *tr.* S I V 3 ~ φιλόανθρωπος *add. ante* θεὸς Sp ~ ὡς ἔτι εἰ ᾧδε] εἰς ὃν ἐγὼ ἡλπισα ὡς ὅτι εἰ ᾧδε S I, ἔτι ᾧδε C ~ ἔτι] ὅτι (ὅ τε F) ε' ~ εἰ] εἴη V 3 ~ ᾧδε εἰ *tr.* K ~ ᾧδε] ὁ δὲ κ ~ πληροφορεῖ σε] πληροφορῇ σε A L S I M I V I, πληροφορήσει S 2 B C M V 3, πληροφορήσει σε K ~ ἔχει *add. post* σε C ~ ἕνεκεν] περὶ B ~ αὐτῆς] τῆς θυγατρὸς σου C M I V I ~ κύριέ μου *om.* γ (*habet* Sp) ~ παράμεινον] ἀνάμεινον C, μῆνον K ~ ᾧδε] ὁ δὲ κ, μοι B ~ ἡμέρας τρεῖς *tr.* V K ~ καὶ μὴ ἀποστῇς ... 7 ἐκέλευσας] ὁ δὲ νομίσας ἀπόκρισιν δέχεσθαι ἢ ἀπὸ θεοῦ ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ ἕνεκεν αὐτῆς, λέγει αὐτῷ ὅτι οὐκ ἀφίσταμαι τὰς τρεῖς ἡμέρας C, *om.* B 7. καὶ *om.* P ~ αὐτῷ (αὐτῇ Sp) *add. post* λέγει β (*in lac.* B, *aliter* C) ~ ὁ παφνούτιος *om.* β (*non* Sp, *in lac.* B, *aliter* C) ~ ἐκέλευσας] -σε κ, *om.* F ~ *post* ἐκέλευσας *add. δ:* φύσει (φησὶν M, *om.* K) οὐκ ἀφῶ (ἀφίω K) σε τὰς (*om.* S V F) τρεῖς ἡμέρας (*sic* Sp: φύσει, πάτερ τίμιε, οὐκ ἀφίσταμαι σου τὰς τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' ὡς ἐκέλευσας οὕτως καὶ ποιῶ)

[17.] 1. ἐνστάσης (φθασάσης θ) οὖν τῆς τρίτης ἡμέρας *add. ante* ὡς δ (*non habent* V K) ~ οὖν *om.* δ (*non* V K) ~ ὅτι μέλλει λοιπὸν] λοιπὸν ὅτι θ ~ ἡ εὐφροσύνη *add. ante* ὅτι C ~ ὅτι] τι P ~ μέλλει κ ~ λοιπὸν *tr. post* ἔγνω C V ~ ὑπάγειν] ὑπάγει (ὑπάγη M I) θ, ἐκδημεῖν C ~ ἐαυτῆς] αὐτῆς B 2. κύρι ἐμοῦ *add. ante* ἐπειδὴ Sp

πέρας ἐλθόντος ᾧν ηὐχόμεν περὶ αὐτῆς. καὶ νῦν ἄλλο ὅμοιον πένθος διαδέχεται με. d. τί ἐλπίσω ἀπὸ τοῦ νῦν; καὶ τούτου ὑστερούμενος, ἀπελεύσομαι πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸν ἄδην, ἵνα μὴ θεάσομαι καὶ τοῦτον ἀποσπώμενον ἀπ' ἐμοῦ. τοῦ λοιποῦ γὰρ ἐλπίς προσδοκίας οὐκέτι μοι ἔστιν.

16.5d. *in app.* (C) ἀπελεύσομαι πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸν ἄδην cfr. Gn 37.35 17.2. ὁ Θεὸς ... ἐπλήρωσεν τὴν ἐμὴν ἐπιθυμίαν cfr. Phil 4.19

ῥκονόμησεν τὰ κατ' ἐμέ ὡς ἠθέλησεν καὶ ἐπλήρωσεν τὴν ἐμὴν ἐπιθυμίαν, βούλομαι λοιπὸν ἄλλυπὸν σε εἶναι ἀπὸ τῆς σήμερον χάριν τῆς θυγατρὸς σου Εὐφροσύνης. ³Εγὼ γάρ εἰμι, ἡ ταπεινή, καὶ ἰδοὺ, εἶδες καὶ ἐπληροφόρηθης· ἀλλὰ μηδεὶς γινωσκέτω τέως, μηδὲ ἀφῆς ἄλλον τινὰ συστεῖλαι τὸ σῶμά μου, ἀλλὰ σὺ αὐτὸς τοῦτο ποιήσον. ⁴Ἐπειδὴ δὲ συνεταξάμην τῷ ἡγουμένῳ ὅτι “ἔχω πράγματα πολλὰ καὶ, εἰ οἰκοδομηθῶ, δίδωμι αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον”, δὸς αὐτὰ τῷ κοινοβίῳ. ⁵οἶδας γὰρ καὶ αὐτὸς ὅτι εὐσεβῶς διοικούνται τὰ ὧδε. Καὶ εὐχου ὑπὲρ τῆς ταπεινώσεώς μου». ⁶Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, παρέδωκεν τὸ πνεῦμα τῷ Χριστῷ.

ῥκονόμησεν ὁ θεὸς *tr.* B ~ κατ' ἐμέ ῥκονόμησεν (οἰκ- κ C V Sp M P V₃ K) *tr.* δ (ῥκονόμησεν *tr. post* ἠθέλησεν S S₁ F) ~ τὰ *om.* S ~ πάντα *add. post* κατ' ἐμέ B S S₁ F ~ ἠθέλησεν] ἐκέλευσεν C ~ ἐπλήρωσεν] ἐπληροφόρησεν B ~ τὴν ἐμὴν ἐπιθυμίαν] μου (σου B) τὴν ἐπιθυμίαν β (τὴν ἐπιθυμίαν μου S V F M, τὴν οἰκονομίαν μου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μου S₁) ~ βούλομαι] βούλεται ε' ~ λοιπὸν] τὸ λοιπὸν C, τοῦ λοιποῦ θ, *om.* ε ~ ἄλλυπον] ἀμέριμον C K (*tr. ante* χάριν K) ~ εἶναι ἄλλυπον *tr.* B, εἶναι *tr. post* σήμερον κ ~ εἶναι σε *tr.* A, σε *tr. post* λοιπὸν β (σε *tr. post* βούλομαι γ', σε *tr. ante* εἶναι B θ) ~ ἀπὸ τῆς σήμερον] *tr. post* τῆς θυγατρὸς σου M P V₃, *om.* θ ~ ἡμέρας *add. post* σήμερον O C ε, ἀμέριμον *idem ibid.* K ~ χάριν] περὶ M P, ἀπὸ C ~ εὐφροσύνης *om.* M P V₃ 3. εὐφροσύνη *add. post* εἰμι M P V₃ ~ ἡ *om.* S₂ ~ καὶ *om.* C ~ ἰδοὺ *om.* ε' ~ πάτερ μου *add. post* ἰδοὺ V₃ ~ εἶδες καὶ *om.* V₂ ~ ἴδες β (εἶδες F, ἴδε S₁) ~ με *add. post* εἶδες V₃ ~ ἐπληροφόρηθης] πληροφορήθητι S₁ ~ ἀλλὰ] καὶ C ~ παρακαλῶ σε *add. post* ἀλλὰ B Sp ~ γινωσκέτω] γνῶ τοῦτο C ~ τέως *om.* β ~ ἀφῆς S₁ M₁ V₁, ἀφήσεις (-σις V₃) B V₃, ἐάσης C S ~ ἄλλον τινὰ] τινὰ ἄλλον κ M P V₃, ἄλλον A ε' ~ σὺ] σοὶ M₁ V₁ ~ τοῦτο ποιήσον] ποιήσον τοῦτο *tr.* C, σύστεilon αὐτό ε (σύστεilon αὐτὸ καὶ κίδευσον Sp), *om.* ζ ~ ποιήσον] κήδευσον B 4. ἐπειδὴ δέ] καὶ ἐπειδὴ β ~ κυρῶ *add. ante* ἡγουμένῳ C ~ ἡγουμένῳ] ἀββῆ κ δ (ἡγουμένῳ Sp) ~ πράγματα] χρήματα V₃ ~ πολλὰ *om.* P ~ εἰ] ἐάν ε θ ~ ἐνταῦθα *add. post* οἰκοδομηθῶ K ~ τὸν τόπον τοῦτον] τὸ μοναστήριον ε, τὸ κοινόβιον ζ ~ καὶ *add. ante* δὸς M₁ V₁ ~ δὸς αὐτὰ τῷ κοινοβίῳ] δὸς οὖν εἰ τι δ' ἂν ἀρέσκει σοι C, *om.* P ~ οὖν αὐτὸς *add. post* δὸς αὐτὰ V₃ ~ τῷ κοινοβίῳ] εἰς τὸ κοινόβιον δ (ἐν τῷ κοινοβίῳ Sp, αὐτοῖς K, ὧδε θ) 5. οἶδας ... τὰ ὧδε *om.* V₂ ~ οἶδες κ S P, ἴδες M ~ καὶ αὐτὸς *om.* γ (καὶ αὐτὸς Sp, ἀκριβῶς C) ~ εὐσεβῶς] καλῶς C ~ διοικεῖται S S₁ F M P V₃ ~ ὅδε L ~ πάντα *add. post* ὧδε Sp ~ εὐχου ὑπὲρ τῆς ταπεινώσεώς μου] εὐξα ὑπὲρ ἐμοῦ B C ~ διὰ τὸν κύριον *add. post* μου θ, πάντοτε *idem* Sp 6. καὶ ταῦτα] ταῦτα δὲ C ~ παρέδωκεν] ἀπέδωκεν ε' ~ αὐτῆς *add. post* πνεῦμα Sp V₃ ~ τῷ Χριστῷ] τῷ κυρίῳ B Sp, τῷ θεῷ ζ (κυρίῳ τῷ θεῷ M), εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου C, *om.* ε' ~ χοροῖς ἀγγέλων ἀγαλλομένη καὶ δήμοις ἀσκητῶν καὶ ὁσίων συνευφραϊνομένη *add. post* τῷ κυρίῳ Sp

[18.] ¹Ὡς οὖν ἤκουσεν ταῦτα, ὁ Παφνούτιος ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως παρελύθη καὶ ἔπεσεν χαμαί, ὡς εἰ νεκρός. ²Δραμὼν δὲ ὁ Ἀγάπιος καὶ ὕδωρ προσενέγκας αὐτοῦ τῇ ὄψει, ἀνέστησεν αὐτὸν λέγων· ³«Τί ἔχεις, κύρι;» Ὁ δὲ εἶπεν· «Ἐάσατέ με ὧδε ἀποθανεῖν, ὅτι εἶδον παράδοξα πράγματα σήμερον». ⁴Ἀναστὰς οὖν καὶ ἐπιπεσὼν τῷ ἁγίῳ αὐτῆς προσώπῳ καὶ δάκρυσιν τοῦτο βρέχων, ἐβόα λέγων· ⁵«Οἴμοι, τέκνον μου γλυκύτατον, διὰ τί μὴ πρὸ καιροῦ ταῦτά μοι ἐθάρρησας, ἵνα κἀγὼ συναπέθανόν σου τῇ προαιρέσει; ⁶Βαβαί, πῶς ἔλαθες τοῦ ἐχθροῦ τὴν πονηρίαν; Πῶς παρήλθες τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ὧ τέκνον, καὶ εἰσῆλθες εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν;».

[18.] 1. ὁ Παφνούτιος] ὁ πατήρ αὐτῆς ε' ~ πανφνούτιος M ~ καὶ ἶδεν αὐτὴν παραδῶσασαν τὸ πνεῦμα αὐτῆς *add. post* παφνούτιος C ~ ὑπὸ] ἀπὸ B C ~ ἄγαν *add. ante* ἐκπλήξεως S1 ~ ὄλως (ὄλλος P, ὄλος Θ) *add. ante* παρελύθη β (idem *post* παρελύθη Sp, non ε') ~ παρελύθη] ἐπαρελύθη S S1, ἡλλοιώθη B ~ ἔπεσεν] πεσὼν B Θ ~ καὶ ἐγένετο *add. ante* ὡς εἰ νεκρός V3, ἐγένετο *idem* B, ἔκειτο *idem* Θ ~ εἰ *om.* O, *eras.* F *ut uid.* 2. δραμὼν] εἰσδραμὼν γ ~ θεασάμενος τὸν σμάρραγον τελειωθέντα τὸν δὲ παφνούτιον κείμενον εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὀλιγοφυχήσαντα *add. post* καὶ C ~ προσενέγκας] προσενέγκων M1 V1 ~ αὐτοῦ προσενέγκας *tr.* S V F ~ αὐτοῦ τῇ ὄψει] αὐτῷ εἰς τὴν ὄψιν κ, τῇ ὄψει αὐτοῦ K, τῷ προσώπῳ αὐτοῦ B 3. τί ἔχεις] τί ἐστὶν ὃ ἔχεις Θ ~ ἔχης M ~ κύρι] κύριε M1 V1, κύριέ μου B Sp V2, κύρι ἀδελφέ V3, κύρι παφνούτιε C K ~ ὃ δέ] ὃ δὲ παφνούτιος B ~ εἶπεν] ἔφη β (εἶπεν C K) ~ ἐάσατε] ἄφετε C ~ ἶδον κ C S V Sp M V2 V3 K ~ παράδοξα εἶδον (ἶδον M V3 K) *tr.* M P V3 K ~ πράγματα *om.* γ (non Sp) 4. οὖν] δὲ C ~ τῷ προσώπῳ αὐτῆς τῷ ἁγίῳ *tr.* C, αὐτῆς τῷ ἁγίῳ προσώπῳ *tr.* S ~ προσώπῳ καὶ δάκρυσιν] λειψάνῳ καὶ δακρύων B ~ καὶ δάκρυσιν τοῦτο βρέχων] πληθος δακρύων ἐκχέας C ~ καὶ δάκρυσιν ... λέγων] ἐβόα μετὰ δακρύων λέγων Θ ~ τοῦτο] τοῦτον B ~ βρέχων] καταβρέχων κ ~ ἐβόα λέγων] ἔλεγεν ε (ἐβόα ὀδυρώμενος καὶ θρηνῶν λέγων ταῦτα Sp) 5. οἴμοι *bis* Θ ~ μου] ἐμὸν C ζ (ἐμὸν P), *om.* B ε ~ οἴμοι φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν *add. post* γλυκύτατον ε (οἴμοι παραμυθία τοῦ γήρους μου *add. post* ὀφθαλμῶν Sp) ~ μὴ] μοι S1 V3, *om.* B Θ ~ μοι *om.* C S1 ~ οὐκ *add. ante* ἐθάρρησας B C ζ (non P V3 K) ~ ἐθάρρησας μοι *tr.* κ ~ κἀγὼ] καὶ ἐγὼ V3 ~ νῦν *add. post* κἀγὼ M P V3 ~ συναπέθανον] συναποθανῶ C ~ σου] σοι β (σου *tr. post* τῇ προαιρέσει B) ~ προαιρέσει] προθέσει B K 6. τοῦ θαύματος *add. post* βαβαί B ~ σὺ *add. ante* ἔλαθες B ~ τοῦ ἐχθροῦ ... παρήλθες *om.* M ~ τοῦ ἐχθροῦ] τῶν ἐχθρῶν V3 ~ πονηρίαν] πανουργίαν C ~ σὺ *add. ante* παρήλθες B ~ ὧ τέκνον *om.* B C ~ ὧ *om.* O κ ~ τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ νῦν αἰῶνος *add. post* ἐξουσίας C ~ καὶ μακαρίαν *add. post* αἰώνιον Sp

18.5. *in app.* (ε) φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν = Tb 10.5 6. τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας *cfr.* I Cor 15.24, Eph. 6.12, Col 2.15

[19.] ¹Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀγάπιος καὶ ἐνεὸς γενόμενος, κλαίων ἔδραμεν πρὸς τὸν ἡγούμενον, τὰ τοῦ πράγματος ἀπαγγέλλων. ²Ἐλθὼν οὖν ὁ ἡγούμενος ἐν σπουδῇ καὶ ἐπιπεσὼν τῷ ἀγίῳ αὐτῆς σκηνώματι, ἔκραζεν λέγων· ³«Νύμφη Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ θυγάτερ τῶν ἀγίων, μὴ ἐπιλάθῃ τῶν σὼν συντρόφων μηδὲ τῆς ἱερᾶς ταύτης μάνδρας, ἀλλ' εὐχου καὶ ἡμῖν δοθῆναι σύνεσιν ἀνδρείαν, ὡς πολιτευσαμένους φθάσαι τὸν τῆς ζωῆς λιμένα καὶ σὺν σοὶ ἀπολαῦσαι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν». ⁴Καὶ κελεύει κροῦσαι τὸ ξύλον, ἵνα συναχθῶσιν τὰ μοναστήρια καὶ μετὰ πολλῆς δόξης προσκομισθῇ τὸ τίμιον αὐτῆς λείψανον. ⁵Ὡς οὖν

[19.] 1. καὶ *add. ante* ταῦτα ζ (*non* θ) ~ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια *add. post* ταῦτα Sp ~ ἀββάς *add. ante* ἀγάπιος Sp ~ ὁ Ἀγάπιος *tr. post* γενόμενος B ~ καὶ θεασάμενος τὸ παράδοξον ἐκεῖνο θαῦμα *add. post* Ἀγάπιος C ~ καὶ *om.* C ~ ἐνεὸς κ K ~ γενάμενος B V Sp K θ, γεγωνὸς M ~ ἔδραμεν κλαίων *tr.* C Sp ~ κλαῖον K ~ πρὸς] ἐπὶ B M P V₃ ~ ἡγούμενον] ἀββάν β (ἡγούμενον C Sp V₃) ~ τὰ τοῦ πράγματος] τὸ πρᾶγμα δ (*tr. post* ἀπαγγέλων αὐτῷ ε) ~ ἀπαγγέλλων] ἐπαγγέλων C, ἀναγγέλων A ~ αὐτῷ *add. post* ἀπαγγέλλων B ε 2. ἐλθὼν οὖν] ὁ δὲ ἐλθὼν Sp ~ ἐλθὼν] εἰσελθὼν M I V₁, εἰσδραμὼν C ~ οὖν] δὲ C ~ ὁ ἡγούμενος *om.* β (*non* C, ὁ ἀββάς V₃ K) ~ ἐν σπουδῇ] μετὰ σπουδῆς κ, *om.* C V₃ ~ καὶ αὐτὸς *add. ante* τῷ ἀγίῳ Sp ~ σκηνώματι] λειψάνῳ (-νον V) B ε' M K, προσώπῳ C, σκιμποδίῳ P, σώματι θ, σκίνη V₃ ~ ἔκραξεν κ V₂ ~ μετὰ δακρύων *add. post* λέγων Sp 3. κύρι ἀδελφὲ σμάρραδε *add. ante* νύμφη C, τέκνον καὶ ἀδελφὴ καὶ *idem* Sp ~ Χριστοῦ *om.* ε' ~ ἡμῶν θεοῦ *tr.* ε (*non* V) θ ~ ἡμῶν *om.* C ~ θυγάτηρ O β (θυγάτερ M P) ~ καὶ ἡμῖν *om.* B ~ ἐπιλάθῃς κ C K ~ μηδὲ τῆς ἱερᾶς ταύτης] καὶ τῆς σῆς μετὰ θεόν C ~ μηδὲ] μὴ τε θ ~ ἀλλ' εὐχου] ἀλλὰ πρέσβευε θ ~ εὐχου] εὔξαι B C ~ καὶ *om.* B C ~ ἡμῖν *om.* B ~ δοθῆναι καὶ (*om.* F M P K) ἡμῖν (ὕμῖν M I) *tr.* δ (*non* Sp) ~ τοιαύτην *add. ante* σύνεσιν C ~ σύνεσιν] συγχώρησιν K, σύνεσιν σὺν σοὶ V₁, σὺν σοὶ σύνεσιν V₂, σὺν σοὶ M I ~ ἀνδρείαν ὡς] ἀνδρείως β (ὥστε ἀνδρείως C, ἀγαθὴν ἀνδρείως ε', ἀγάπην καὶ ἀνδρείαν ὅπως καλῶς Sp) ~ τε *add. post* ἀνδρείως κ ~ πολιτευσαμένοις A S I, -μένοι Sp ~ οὕτως *add. post* πολιτευσαμένους A ~ φθάσαι] φθάσωμεν Sp ~ καὶ *add. post* φθάσαι M I ~ εἰς *add. ante* τὸν δ (*non* Sp) ~ αἰωνίου *add. ante* ζωῆς Sp ~ ἄξιωθῶμεν *add. ante* σὺν σοὶ Sp ~ καὶ *add. ante* τῶν αἰωνίων Sp ~ τοῦ θεοῦ *add. post* αἰωνίων Sp 4. εὐθέως *add. post* καὶ M, μετὰ ταῦτα *idem* Sp ~ κροῦσαι] κρουσθῆναι κ Sp ~ συναχθῶσιν] συναχθῇ κ B C Sp ~ τὰ μοναστήρια] ἡ λαύρα κ B, ἡ λαύρα πᾶσα (ἅπασα Sp) C Sp, αἱ λαύραι πᾶσαι δ (πᾶσαι αἱ λαύραι *tr.* θ, οἱ ἀδελφοὶ V, *aliter* Sp) ~ καὶ *om.* B ~ μετὰ πολλῆς δόξης] μετὰ τιμῆς C ~ δόξης πολλῆς *tr.* M ~ καὶ τιμῆς *add. post* δόξης Sp ~ προσκομισθῇ] προσκομισθεῖ S I, προσεκομίσθη κ, ἀποκομισθῇ C ~ τὸ τίμιον αὐτῆς λείψανον] τὸ ἅγιον αὐτῆς λείψανον C ε' M I V₁, τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αὐτῆς λείψανον Sp, αὐτῆς τὸ λείψανον K, *om.* B ζ (*non* K M I V₁, *nide hic*)

ἦλθον πάντες καὶ ἔμαθον τὸ πρᾶγμα, θάμβει συσχεθέντες ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν ποιοῦντα παράδοξα.

[20.] ¹Εἷς οὖν τῶν ἀδελφῶν, ἓνα ἔχων ὀφθαλμόν, ὡς ἦλθεν περιπτύξασθαι τὸ ἅγιον αὐτῆς σῶμα, ὡς μόνον ἐπέπεσεν τῷ ἁγίῳ αὐτῆς προσώπῳ, εὐθέως ἀνέβλεψεν. ²Καὶ ἰδόντες πάντες τὸ γεγονὸς ἔλεγον· «Δόξα σοι, ὁ Θεός, ὁ ποίων πάντοτε παράδοξα πράγματα καὶ διδούς ὑπογραμμοὺς σωτηρίας πᾶσιν τοῖς βουλομένοις προστρέχειν τοῖς οἰκτιρμοῖς σου». ³Καὶ μεγάλως ὠφεληθέντες κατέθεντο αὐτὴν ἐν τοῖς μνήμασιν τῶν πατέρων.

[21.] ¹Ὁ δὲ πατὴρ αὐτῆς, πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ ἐκκλησίαις καὶ

5. ἅπαντες P ~ καὶ ἔμαθον τὸ πρᾶγμα] καὶ ἔγνωσαν τοῦτο τὸ μέγα θαῦμα C ~ τὸ πρᾶγμα] τὸ παράδοξον τοῦτο πρᾶγμα Sp ~ θάμβει ... παράδοξα] ἐκστάσεως πλησθέντες δόξαν ἔδωκαν τῷ θεῷ τῷ ποιοῦντι μεγάλα καὶ παράδοξα σημεῖα (σημεῖα om. V2) θ ~ θάμβει] θάμβῳ O B C V Sp ζ (om. θ) ~ ἐδόξασαν] ἐδόξαζον γ' (δόξαν ἔδωκαν θ) ~ τὸν ποιοῦντα παράδοξα om. K ~ παράδοξα] μεγάλα θαυμάσια C

[20.] 1. εἷς οὖν τῶν ἀδελφῶν ... 2 τοῖς οἰκτιρμοῖς σου] θαύματα καὶ διδόντα (διδόντα S F) ὑπογραμμὸν σωτηρίας τοῖς βουλομένοις προστρέχειν τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ S Σ1 F ~ τῶν ἀδελφῶν om. O ~ ἔχων ἓνα tr. B V Sp ~ ὀφθαλμόν ἔχων tr. C ~ ὀφθαλμῶν V ~ ὡς ἦλθεν ... ὡς μόνον om. K ~ ὡς ¹ om. C V Sp ζ ~ ἦλθεν] ἀπῆλθεν B C, εἰσῆλθεν δ (in lac. K) ~ τὸ ἅγιον αὐτῆς σῶμα] αὐτὸν σὺν δάκρυσι C ~ ὡς ²] καὶ ὡς C V Sp, καὶ ζ (in lac. K) ~ ἔπεσεν V V3, ἐπιεσῶν K ~ ἁγίῳ] τιμίῳ Sp ~ προσώπῳ] λειψάνῳ K 2. πάντες ἰδόντες tr. C ~ οἱ add. ante πάντες M ~ πάντες om. B K ~ τὸ γεγονὸς ἔλεγον om. V ζ ~ τὸ γεγονὸς] τὸ γεγονὸς σημειῶν B Sp, τὸ γενόμενον σημειῶν C ~ δόξα σοι, ὁ Θεός, ὁ ποίων] ἐδόξασαν (ἐδόξαζον V K) τὸν Θεὸν τὸν ποιοῦντα V ζ (ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τῷ ποιοῦντι M) ~ πάντοτε om. β (habet B Sp) ~ πράγματα] θαύματα γ (θαυμάσια C, πράγματα P) ~ διδούς] διδόντα δ (non Sp) ~ ὑπογραμμοὺς σωτηρίας om. κ ~ ὑπογραμμὸν B C Sp K θ (in lac. ε') ~ πᾶσιν om. β (non Sp) ~ προστρέχειν] προσέχειν A K ~ ὁσίοις add. ante οἰκτιρμοῖς C ~ σου] αὐτοῦ δ (σου Sp, τοῦ θεοῦ K) 3. καὶ μεγάλως] μεγάλως οὖν ζ (non P V3 K) ~ ὠφελιθέντες C, ὠφελιθέντες M K ~ κατέθεντο] ἀπέθεντο B ~ ἐν τοῖς μνήμασιν] ἐν τῷ μνήματι K ~ τῶν πατέρων om. K ~ ἁγίων add. ante πατέρων B ~ μνηί σεπτεμβρίῳ κε' add. post τῶν πατέρων σου Sp

[21.] 1. αὐτῆς] αὐτοῖς B ~ πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ] ἅπαντα αὐτοῦ τὰ (τὰ αὐτοῦ tr. K) πράγματα γ' (κατανυγῆς πᾶσαν τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν (ὅς- V2) θ) ~ αὐτοῦ om. κ ~ ἐν add. ante ἐκκλησίαις C ~ καὶ ¹ om. B ~ ἅπερ εἶχεν add. ante ἐκκλησίαις κ

μοναστηρίοις καὶ ξενώσιν καὶ πτωχοῖς προσενέγκας, ἀπετάξατο καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κοινοβίῳ. ²Καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐν αὐτῷ καταλείψας, ἡσύχασεν ἐν τῷ κελλίῳ τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς, ³μεγάλως παραμυθούμενος ἐπὶ τῷ ψιαθίῳ ἐν ᾧ ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους περιουσα ἐτίθει. ⁴Ζήσας οὖν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κοινοβίῳ δεκαετὴ χρόνον, πρὸς οὐρανὸν μετέστη καταλείψας τὰ ἐπίγεια, καὶ ἐτάφη πλησίον τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς Εὐφροσύνης, ⁵τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ πάντα τῷ Θεῷ ἀναθείς, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

καὶ ² *om.* B ~ ξενώσιν] ξενεῶσιν M, *om.* K ~ καὶ ³ *om.* C K ~ πτωχοῖς] πτωχείοις O, *om.* C ~ προσενέγκας] προσήνεγκε C, δοὺς K ~ ἀπετάξατο καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κοινοβίῳ *om.* ε ~ δὲ *add. post* ἀπετάξατο C ~ καὶ αὐτὸς *om.* θ ~ αὐτῷ *add. ante* τῷ θ, *add. post* τῷ B ~ κοινοβίῳ] μοναστηρίῳ M I V I 2. καὶ *om.* δ (*non* M I V I) ~ τὸ *om.* B ~ δὲ *add. post* πλεῖστον ε (*δὲ add. ante* πλεῖστον Sp) ~ οὐσίας αὐτοῦ] αὐτοῦ οὐσίας *tr.* κ M I V I, αὐτοῦ περιουσίας B ~ αὐτοῦ] αὐτῆς V3, *om.* ε V2 ~ ἐν αὐτῷ] ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ K, ἐν αὐτῷ τῷ κοινοβίῳ O κ, ἐν τῷ (αὐτῷ *add. hic* Sp) κοινοβίῳ ε, αὐτόθι θ ~ καταλείψας] προσκυράσας ἀπετάξατο καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κοινοβίῳ ε ~ καὶ *add. ante* ἡσύχασεν ε P V3 K ~ ἡσύχασεν ἐν τῷ κελλίῳ τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς *om.* A ~ ἡσύχασεν] ἡσυχάσας P V3 K ~ τε *add. post* ἡσύχασεν M ~ αὐτῷ *add. post* ἐν τῷ B Sp ~ αὐτοῦ] ἑαυτοῦ C Sp 3. καὶ *add. ante* μεγάλως A ~ μεγάλως *om.* θ ~ ἐπὶ] ἐν ε' M P ~ τῷ ψιαθίῳ] τῷ ἀψιθίῳ *sic* κ, ψιαθίου B, τὸ ψιαθίον αὐτῆς *sic* C ~ ἐν ᾧ ... ἐτίθει *om.* C ~ ἑαυτὴν] αὐτῇ κ ~ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους *tr. post* περιουσα (-σαν V3 K θ) ζ, *tr. post* ἐτίθει ε ~ ἐπὶ] περὶ V3 ~ ἐδάφους] ἐδάφου κ ~ ὁ *add. ante* περιουσα κ ~ περιουσα ἐτίθει] περιουσα ἔτι (*add. hic* ἐν τῷ βίῳ Sp) ἡ μακαρία ἐτίθει (-θει S V) ε ~ περιουσα *om.* B (*in lac.* C) ~ ἐτίθει κ S I F ζ (*non* V2) ~ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ *add. post* ἐτίθει B 4. οὖν *om.* A S V P ~ ἐν τῷ κοινοβίῳ δεκαετὴ χρόνον] ἐν τῷ αὐτῷ κελλίῳ δέκα χρόνους C ~ μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς *add. post* κοινοβίῳ ε', μετὰ τὴν τίμιαν κοίμησιν τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς *idem* Sp ~ δεκαετὴ χρόνον] ἔτη χρόνον δέκα B, ἔτη ι' M, τὸν ὑπόλοιπον χρόνον αὐτοῦ (αὐτοῦ *om.* V2) θ, χρόνους δέκα Sp, δέκα χρόνους C ~ πρὸς] εἰς B Sp θ ~ οὐρανὸν] κύριον V3 ~ μετέστη πρὸς οὐρανὸν *tr.* ε' ~ καὶ ἐτάφη] ταφείς δ (καὶ ἐτάφη Sp), ἐτάφη δὲ καὶ αὐτὸς C M ~ τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς] τῆς μακαρίας καὶ αγίας ε (τῆς μακαρίας S I) ~ ἑαυτοῦ] αὐτοῦ β (ἑαυτοῦ C Sp) ~ εὐφροσύνης τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς *tr.* Sp ~ εὐφροσύνης *om.* C Sp ~ μεγάλως γὰρ πολιτευσάμενος καὶ πάντα θεῷ ἀναθείς ἡξιώθη καὶ αὐτὸς τῶν αἰώνων τοῦ θεοῦ ἀγαθῶν *add. post* εὐφροσύνης Sp 5. τὸν χρόνον ... τῶν αἰώνων ἀμήν *sic habet a, rell. codd. sic praebent:*

τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν πρέπει ἡ δόξα· μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. κ
μεγάλως οὖν πολιτευσάμενοι ἡξιώθησαν τῶν αἰώνων ἀγαθῶν ἧς (*i.e.* οἷς) γένοιτο καὶ ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. B

δοξάζων τὸν πάντων Θεὸν κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆς ἐξόδου αὐτοῦ μνεῖαν ποιούμενοι
ἐορτάζουσιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. C

εὐξόμεθα (εὐξόμεθα S1) οὖν ἅπαντες (*om.* V) οἱ τε ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ (*om.* V)
ἀκροώμενοι, ἵνα ὁ φιλόανθρωπος θεὸς δώῃ (δώει S1) ἡμῖν σύνεσιν καὶ κατάνυξιν
ἐπὶ τῷ (τὸ S1 V) καλῶς πολιτεύεσθαι καὶ ἀρέσκειν τῷ δεσπότη Χριστῷ τῷ
ἀληθινῷ ἡμῶν Θεῷ (θεῷ ἡμῶν *tr.* V). Πρεσβείαις τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν
τῆς (*om.* S1) Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ταύτης καὶ
ἀγίας Εὐφροσύνης καὶ πάντων τῶν ἁγίων, αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων (τῶν αἰώνων *om.* S). ἀμήν. ε' (εὐξόμεθα οὖν ἅπαντες, ἵνα ὁ φιλόανθρωπος
θεὸς δώῃ ἡμῖν σύνεσιν ἐπὶ τῷ καλῶς πολιτεύεσθαι καὶ ἀρέσκειν τῷ δεσπότη
Χριστῷ ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν F)

εὐξόμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ἅπαντες οἱ τε ἀναγινώσκοντες ταῦτα καὶ οἱ ἀκροώμενοι, ἵνα
ὁ εὐσπλαγχνος καὶ φιλόανθρωπος θεὸς δώσῃ ἡμῖν σύνεσιν καὶ κατάνυξιν ἐπὶ τὸ
καλῶς πολιτεύεσθαι καὶ ἀρέσκειν τῷ πλάστῃ καὶ δεσπότη ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ
ἀληθινῷ Θεῷ. Πρεσβείαις τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ
ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ταύτης καὶ ὁσίας Εὐφροσύνης καὶ
πάντων τῶν ἁγίων, ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Sp

δώσωμεν οὖν πάντες (*om.* V3) δόξαν τῷ ἀγαθῷ Θεῷ ἡμῶν,

ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα (κράτος *add. hic* P) εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. M P
αὐτῷ γὰρ μόνῳ πρέπει δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. V3

εἰς δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. ἀμήν. Θ

εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. K

LATIN TRANSLATION A («BHL» 2722)

Conspectus siglorum

Ba	Barcelona, BU, 487, s. XI
D	Paris, BnF, lat. 5666, s. XII <i>in</i> .
E	El Escorial, BRMSL, I-III-13, s. IX <i>med</i> .
Es	Einsiedeln, Stiftsbibliothek 370 (194), Part VII (fol. 22), s. XI
M	Montpellier, BUHM, H 55, s. IX <i>in</i> . (M ² , s. XI),
P	München, BSB, clm 4531, s. XII <i>med</i> .
R	München, BSB, clm 14798, Part II (fols. 71-92), s. IX ²
Ro	Rouen, BM, 1400 (U. 3), s. XI ²
U	La Seu d'Urgell, ABC, 604, s. X ^{2/4}

Vita sanctae Eufrosinae
quae interpretatur in Latino Castissima

[1.] ¹Fuit in Alexandria ciuitate uir magnificus, nomine Pafnutius, curam habens pauperum et continentiam. ²Verum tamen ipse duxit coniugem christianissimam de gente alta; sterilis inuenta est. ³Vir autem suus in grandi tribulatione erat. Dum diuitiae erant illi, non sperabat dimittere posteros, ut suam substantiam post exitum eorum bene

trad. text.: *ab initio usque ad 4.3 et satis placuit animae suae praebet E (debinc exhibit versionem BHL 2723); ab initio usque ad 12.2 et mandans praebet U, subsequentibus deperditis foliis; ab 4.3 et timore dei usque ad et 13.6 pro hoc dominus tantum habet Ro, subsequentibus deperditis foliis; ab 18.5 o mea filia dulcissima usque ad finem Es*

tit.: uita sanctae eufrosinae (uirginis *add. hic* D) quae (qui M) interpretatur in latino (latinum D) castissima M D, uita sanctissimae ac beatissimae castissimae uirginis R, uita sanctae castissimae uirginis U, uita de castissima E, uicta beata castissima Ba (uita beatae castissimae Ba ²), uita sancti pafnutii P, *def. Ro Es deperditis foliis* ~ kalendis ianuarii *ante tit.* D

[1.] 1. in diebus illis *add. post* fuit D ~ Alexandria] alaxandria *sic* E U, alexandrinae M ~ ciuitate] ciuitas E, *om.* R P ~ quidam *add. ante* uir U ~ pabhnutius E, pafnuntius U, papnuptius Ba, pannutius D ~ abens E ~ pauperum] pauperorum E, pauperibus U ~ et *om.* E U ~ continentiam] continentia M ^{a.c.} E Ba, continentiae Ba ², sine intermissione R P 2. ibse U ~ de gente alta] de gentem altam M ^{a.c.}, de gente magna Ba, de genere altam E, de genere nobilissimo R P, de nobili genere D ~ haec autem *add. ante* sterilis Ba, quae *ibidem* D M ² ~ sterilis inuenta est] sed inuenta est sterilis R P ~ sterilis M E U Ba (sterilis M ^{p.c.} E ^{p.c.} Ba ²) 3. suus] eius P M ² ~ in grandi tribulatione] in grandem tribulationem M ~ grande E U, graui Ba ~ dum diuitiae erant illi] dum diuitia erat illi M, quia diuitie multae erant illi M ², dum diuitiae illi multae erant Ba, dum diues (dibes E ^{a.c.}) erat ille E U, quia diues erat ualde R, quia ualde diues erat P ~ et *add. ante* non sperabat R P D ~ posteros] posteris R P, posterius M ~ posteros ut suam] et non habebat qui eorum M ² ~ substantiam suam ut *tr.* R P ~ sua substantia Ba D ~ supstantiam U

disponeretur. ⁴Vidensque eum mulier in maerore ualido non cessabat nocte ac die ieiunio et afflictione in uenerabilia loca exposcens ut semen illis concedat Dominus. Et multam pecuniam ad pauperes erogans non cessabat. ⁵Similiter et uir suus circuibat monasteria et sancta loca ubi inueniret seruos Dei, rogans ut orarent pro illo ut meritum habeat semen dimittere in saeculo. ⁶Et in una die ambulauit in monasterio, ubi abbas uir sanctissimus erat; ⁷in quo loco non paucam pecuniam pro uic-tu fratrum erogauit.

[2.] ¹Et dum frequentabat in ipso monasterio, credidit uerbo sanctis-simo abbati qualem tribulationem haberet in corde, supplicans ut ora-

disponeret M ~ exitum] obitum R P U 4. uidensque ... cessabat] et erant in me-
rore maximo constituti et non cessabant M² ~ mulier eum *tr.* D ~ eius *add. post* mu-
lier E ~ maerore] dolore R P U ~ ualido] ualde D ~ cessabant] cessabat M^{a.c.} ~ die
ac nocte *tr.* P ~ ac] hac M² Ba^{a.c.} ~ in ieiunio M² D ~ in uenerabilia] inuicere ue-
nerabilia D ~ in] per R P M² ~ uenerabili Ba (uenerabilia Ba²) ~ incedere *add. ante*
exposcens P ~ exposcens] orarent dominum M² ~ concedat] concederet R P U M²
D ~ multam pecuniam] multa pecunia E U ~ ad pauperes] in pauperes R P, paupe-
ribus Ba M² ~ et male abentes *add. post* pauperes U ~ erogans] erogare R P M² ~
cessabat] cessabant M² 5. similiter et maritus suus] patnutius autem M² ~ uir]
maritus M D ~ suos M^{a.c.} ~ et *add. ante* ubi M² ~ ubi] ut E ~ inueniret] inuenerit
M, inueniebat M² ~ seruos] serbos E^{a.c.}, sanctos R P ~ rogans] rogaretque R P, ro-
gabat M² ~ orarent] orant E, oraret D^{a.c.} ~ illo] illa M, uxore sua M² ~ meritum]
merito M, mereretur P ~ habeat] abeat U, habiat M^{a.c.}, habeant Ba, haberet R D, ha-
bere P ~ et *add. ante* semen R ~ dimittere in saeculo] ditare in saeculo E Ba (*ut uid.*),
ditaret saeculo U, in seculo quem (quod P) ditaret R P ~ dimittere] dotare Ba²
6. et in una die] quadam autem die M² ~ et *om.* R P ~ in *om.* Ba D ~ autem *add. post*
una R P ~ ambulauit] -bit U, ambolabat M^{a.c.} (ambulauit Ma²) ~ in monasterium
E P D ~ abbas uir sanctissimus erat] abbas sanctissimus erat M, abbas (*om.* E) habi-
tans (abi- E) uir sanctissimus erat (*om.* E) E U, abba (abbas P) quidam (*om.* R) uir sanc-
tus habitans erat (habitabat P) R P 7. in quo loco] in loco U ~ loco] loca M^{a.c.}
~ pauca pecunia M E U (paruam pecuniam M²) ~ pecuniam *tr. post* erogauit P ~ uic-
to M^{a.c.}, uictum U ~ fratrum M (fratrum M²), fratres U ~ erogabit U
[2.] 1. dum *om.* Ba, *add. supr. lin.* Ba² ~ ibi *add. ante* frequentabat E ~ frequentabat]
frequentaret R P U M² ~ in ipsum monasterium R M², ibsum monasterium U,
idem monasterium P ~ credidit] crededit M^{a.c.}, reddidit E, edidit Ba^{p.c.}, indicauit
M² ~ uerbo] uerbum R P, *eras.* Ba^{p.c.} ~ sanctissimo] sanctissimus E ~ abbatis M^{a.c.}
~ qualem] quam R P, quantam M² ~ aberet E U

1.4. non cessabat nocte ac die ieiunio et afflictione cfr. Lc 2.37

ret pro illo. Quod ita in summa afflictione ipse abbas suppliciter rogabat Dominum ut impleret desiderium suum. ²Et Deus exaudiuit, tam pauperibus quam seruis Dei petentibus, et concessit illi unam infantulam. ⁴Facta septem annorum baptizata est; et nominauit illam Castissimam. ⁵Congaudebant autem parentes in ea, dum decora erat ualde in forma et patiens in conuersatione.

[3.] ¹Facta autem illa duodecim annorum, mater eius migravit de hac luce. Paterque eius docebat illam litteras, lectiones et omnem sapientiam. ²Et dum illa puella mentem haberet bonam, in tantum facta

pro illo oraret *tr.* R P ~ quod] quo D, quem M² ~ considerans *add. post* afflictione M² ~ ita *tr. post* in summa D ~ in summam afflictionem E ~ afflictione] tribulatione P ~ posita D^{a.c.} (posito D^{p.c.}) *add. post* afflictione D ~ et *add. ante* ipse R P ~ ibse U, ipsi M^{a.c.} ~ rogabat] rogabit E^{a.c.} (rogauit E^{p.c.}) ~ impleret] impleat M (impleret M²), implet U ~ suum] illius R, ipsius M² 2. et deus ... petentibus] exaudiuit autem dominus orationes eorum M² ~ deus] dominus Ba ~ exaudibit U ~ pauperibus] parentis D (-tes D^{p.c.}), ipsum R P ~ quam] et U ~ seruis] serbis E^{a.c.}, seruos R P D, seruus U ~ petentibus] petentes R P, poscentes D ~ concessit] dedit M² ~ illi] illis M² Ba ~ unam *om.* Ba 4. facta ... baptizata est] cum (autem *add.* P) facta esset Ba P ~ autem *add. post* facta R P D ~ annorum VII *tr.* Ba ~ baptizata est] baptizauit eam (eam *om.* Ba) R P Ba ~ bap- E U ~ nominauit illam] uocauit nomen eius R P ~ nominabit U ~ illam] illi M^{a.c.} (illam M²) ~ Castissimam] castissima R P, eufrosinam M² ~ in eam *add. post* castissimam M, *deinde del.* 5. congaudebant] congaudent U, gaudebant M^{p.c.} ~ autem] enim P, *om.* R U Ba ~ uicini et *add. ante* parentes Ba ~ eius *add. post* parentes M² ~ in ea dum] in eadem D ~ in eam E U Ba M² ~ dum] quia R P M², *om.* D ~ enim *add. post* decora D ~ in formam Ba ~ et *om.* R P Ba ~ patiens] sancta M² ~ in conuersationem E Ba [3.] 1. autem *ut uid. eras.* M^{p.c.} (*add.* M²) ~ illa *eras.* M^{p.c.} ~ annorum] annis E R U ~ mater eius migravit de hac luce] mater eius de hac luce migravit Ba, sua mater de hac (ac U) luce migravit (-bit U, migrasse E) E U, contigit (contegit M^{a.c.}) genetricem (geni- D) suam (eius M²) de ac (hac M² D) lucem (luce D) migrasse (migravit M, migrare M²) M D ~ paterque] pater uero R P, pater autem M² ~ illam] eam R P ~ litteris E^{p.c.} ~ lectiones] lectionis M^{a.c.}, lectionem R P U D 2. puella *om.* D ~ haberet bonam mentem *tr.* R P ~ tantum] tanto M (tantum M²), tanta E

2.1. ut impleat desiderium suum cfr Phil 4.19 2.2. Deus exaudiuit – infantulam cfr. Gn 30.17

est docta, ut miraret pater in suo profectu. ³Diulgatum est autem in omnem ciuitatem laus de ipsa infantula. Et multi dignitates habentes pro filios suos rogabant patrem puellae ut copularet illam coniugio. ⁴Omnibus autem petentibus eam, pater in responsis dicebat: «Quod Deo placuerit, hoc erit fiendum». ⁵Vnus autem, superans omnes tam in dignitate quam in pecuniis et possessionibus multis, rogauit itaque pro suo filio patrem puellae. Et adqueiuit, et facta est in arras coniugii obligatio.

[4.] ¹Et post paucum tempus, duxit illam pater suus in monasterio iam habentem octauum decimum annum. Et ambulauerunt in monasterio, ubi ipse sanctissimus abbas consistebat, et portauerunt munera multa. Et dixit pater puellae ad abbatem: ²«Ecce fructum orationum tuarum

bona et *add. ante* docta U ~ docta] perfecta Ba ~ miraret] mirarit M^{a.c.}, miraretur R P Ba² D ~ eius *add. post* pater R P ~ suo] sua M², illius R P ~ profecto M D, prouecto U 3. deuulgatum R U, diulgata P D ~ nomen ipsius *add. post* autem M² ~ in omni ciuitate Ba D ~ omnim M^{a.c.} ~ laus de] laude U ~ de ipsa infantula] illius R P ~ ibsa U ~ multi dignitates] multas dignitatis M, multi dignitatem Ba, multis mobiles *sic* M² ~ pro filios suos] pro filiis suis U P Ba² D, et illustri (*sic*) uiri querebant eam tradere filiis suis M² ~ rogabat M^{a.c.} ~ copularet M^{a.c.} ~ illam] eam R P U ~ eis *add. ante* coniugio D 4. omnibus autem] omnibusque P ~ petentibus eam] eam petentibus P, petentibus Ba, petentibus eis E D, parentibus eis M, rogantibus eis M² ~ eius *add. ante* pater R P ~ hoc *add. post* pater M² ~ in responsis] responsis M^{a.c.}, in responsibus U, respondens Ba ~ dicebat] dedit M² ~ quod] quia quid M² ~ deo] deum M (deo M²), dominum E ~ fiendum] faciendum R Ba² M² D, finiendum U 5. autem *om.* D ~ superans omnes] super hos D, superior omnibus Ba² ~ in dignitatem M (dignitate M²), in dignitatibus Ba² ~ in ¹ *om.* E R P U D ~ in ² *om.* R P D ~ in pecuniis] diuitiis M² ~ possessionibus multis] possessiones multas M ~ multis] multum R P U ~ rogauit] -bit U, rogauitque E, rogabat R P ~ itaque] idem E, idemque U, eundem Ba² *supra ras.*, *om.* R P D ~ suo filio] filio suo *tr.* R P, suum filium M Ba (sua filia M^{p.c.}, suo filio Ba²) ~ adqueibit E U ~ ei *add. post* adqueiuit Ba ~ aram R^{a.c.}, arram R^{p.c.}, cartis P, arris M^{p.c.}, arra D ~ coniugii] coniugio U ~ obligatio] oblatio P

[4.] 1. uero *add. post* paucum M² ~ duxit ... habentem] habente illa Ba ~ pater suus *om.* M ~ suus *om.* D ~ in monasterium R P U D ~ iam habentem ... in monasterio] abentem iam ibsa puella octabo decimo anno *tr. post* consistebat U ~ iam habentem ... annum] octauo decimo anno D ~ abentem E ~ octauo (-bo E) decimo anno M^{a.c.} E ~ et *om.* E Ba ~ ambulauerunt] -lauerunt E^{a.c.}, ambulauit pater puellae cum ea Ba ~ in monasterio] in monasterium D, ad monasterium R P ~ ibse U, ipsi M^{a.c.} ~ abba R ~ et portauerunt munera multa *om.* M ~ portaberunt E^{a.c.} U ~ et *ante* dixit *om.* R P ~ autem *add. post* dixit P ~ ad abbatem] abbati Ba 2. orationum tuarum] orationis tuorum M, orationis uestre M² ~ tuorum Ba²

praesento tibi, ut ores pro illa, quia sponsum illi iam obligavi». ³Et iussit abbas foras de monasterio, ubi peregrini receptionem habebant, manere patrem cum puella. Et in crastino die castigabat illam ipse uir sanctissimus pro castitate et elemosina et timore Dei; et satis placuit animae suae. ⁴Et dum tres dies commorassent prope monasterio, audiebat puella incessabiliter psallentes seruos Dei et laudantes Dominum. Et compuncta oratione coepit dicere: ⁵«Beati sunt homines isti, qui in isto habitaculo consistunt. Similes enim sunt angelis incessabiliter laudantes Deum et, post exitum istius saeculi, in beatitudinem sempiternam introducuntur». ⁶Et coepit in cor suum zelum habere conuersationis eorum. ⁷Post tertium diem, dixit pater puellae abbati: «Pater bone, uide ancillam tuam, filiam meam, quia ualedicere uolumus tibi, ut ores

tibi] uobis M² ~ ores] oretis M² ~ illa] illam M E R (illa M^{P.C.} R^{P.C.}) ~ sponsum illi iam] iam sponsum (sponso Ba²) illam Ba ~ sponsum] spunsum M^{a.c.}, sponso M² ~ illi iam om. M (iam add. ante sponso M²) ~ iam om. P ~ obligavi] obligata est M² ~ obligabi E^{a.c.} U 3. foras] foris Ba ~ de monasterio] monasterio R P Ba D, monasterii R^{P.C.} ~ receptionem] susceptionem R P U ~ abebant U ~ manere om. R P ~ suscipi add. post puella R P ~ et in crastino die castigabat illam om. Ba ~ in om. E U D ~ crastino] crastina R P^{a.c.} U D ~ castigabat] castigauit (-bit U) E R P U (in lac. Ba), ammonabat M² ~ illam] puellam P ~ ipse] ille E, om. U ~ castitatem (-te M^{P.C.}) et elemosinam (eli- M) M E ~ ab et timore dei praebet Ro ~ timorem E R^{a.c.} ~ et satis placuit animae suae om. P ~ et om. Ba ~ suae] eius R (in lac. P) 4. abhinc des. E (subsequens pars pertinet ad BHL 2723) ~ dum tres dies] cumque tribus diebus M² ~ per ante tres Ro^{sup. lin.} ~ dies tr. post commorassent R P ~ cummorassent M^{a.c.}, cum orassent Ba, demorassent R U, demorati essent P, orassent Ro D ~ de add. ante monasterio M ~ monasterium P Ba² ~ salientes U ~ seruos] in conspectu U ~ laudantes] conlaudantes P ~ Dominum] deum M ~ oratione] corde R P, in corde Ba ~ caepit M 5. beati] beatissimi Ro D ~ homines] hominis M^{a.c.}, omnes R P U Ba ~ sti U ~ in isto habitaculo consistunt] in sto abitant loco U ~ sancto add. post habitaculo Ba ~ consistunt] consistentes sunt R Ro D Ba ~ similis M^{a.c.} ~ enim] facti M ~ sunt om. Ba ~ angelis] angelorum M Ba (angelis M²) ~ laudantes] laudantibus M² ~ Deum] dominum R P U ~ stius U, huius R P ~ introducuntur] inducentur Ro D 6. in cor suum] in corde suo R P Ro D ~ abere U ~ conuersationis] de conuersatione Ro D, conuersationum U ~ eorum om. U Ba 7. post tertium diem] postercio die M, postertium diem M², post tertio die Ba^{a.c.} ~ dixit] dicit U ~ puellae] suus Ba Ro D ~ abbati] ad abbati M^{a.c.}, ad abbatem M² ~ boni M^{a.c.} ~ hanc add. ante ancillam U ~ filiam meam ancillam tuam tr. R P ~ ualedicere uolumus] ualedare uolumus M, rogare uolumus Ba, uolumus discedere in domo M² ~ tibi] te U Ba, om. M ~ ut] et M^{a.c.} ~ oras M^{a.c.}

4.5. similes enim sunt angelis cfr. Mt 22.30

pro nobis». ⁸Et dum uenit puella ad abbatem, iactauit se ad pedes eius dicens: ⁹«Ora pro me, uir Dei, ut saluetur anima mea de inferno». Et extendens manus suas, beatus uir Dei dixit: ¹⁰«Deus, qui cognoscis hominem antequam natus sit, tu et pro ista ancilla tua cogita ut saluetur, ut tibi placeat et habeat partem cum sanctis tuis». ¹¹Et cum ipsa oratione exierunt de monasterio et accesserunt ad propriam domum. Pater autem puellae, quandoquidem inueniebat seruum Dei in ciuitate, rogabat illum in suo domo introire et praeparabat necessaria et honorabat eum et petebat ut oraret pro illis.

[5.] ¹In una autem die fuit festiuitas dedicationis monasterii. Et transmisit abbas fratrem de monasterio, ut inuitaret patrem puellae in ipsam festiuitatem accedere ad illos. ²Et ueniens in domum eius, nuntiauit ei. ³Et non erat pater puellae in ipsa domo. Audiens autem,

pro nobis] pro nus M^{a.c.} (pro nos M^{P.C.}, pro nobis M²) ~ ad deum *add. post* pro nobis Ba 8. et dum ... abbatem] cumque uenisset puella ante abbatem M² ~ et dum] et cum R P, et Ro D, *om.* Ba ~ uenit] uinit M^{a.c.}, uenisset R P U M² ~ puellae M^{a.c.} U ~ iactauit] -bit U, iactauitque Ro D, proiecit Ba ~ se *om.* M (*add.* M²) 9. salbetur U ~ et *om.* U ~ extendens] extendit M ~ manus suas] manum suam R P ~ Dei *om.* U ~ et *add. ante* dixit U 10. cognosces M^{a.c.}, cognoscis M² ~ hominem ... natus sit] omnia ... nascantur U ~ tu et pro ista ancilla cogita] miserere istius ancillae M² ~ tu et] et tu *tr.* R, quaeso ut Ro D ~ sta U ~ istam ancillam tuam Ba^{a.c.} ~ tua *om.* M ~ cogita] cogites Ro D ~ ut saluetur] atque da ei uirtutem (*ut uid.*) M² ~ salbetur U ~ anima eius *add. post* saluetur Ba ~ ut ²] et R U Ro D ~ et habeat] habeatque Ro D ~ et] et ut U ~ abead U 11. ipsa] ibsa U, ista P, facta M², *om.* Ba ~ accesserunt] abscesserunt M², uenerunt R P ~ ad propriam domum] in propriam domum U, ad propria domo Ba, in proprio domo M (in propria doma M^{P.C.}, ad propriam domum Ba²) ~ aliquem *add. ante* seruum P ~ seruum] seruus M, seruos M^{P.C.} ~ in ciuitatem M U Ba ~ illum] illus M, illos M^{P.C.} ~ ut *add. post* illum R P ~ in suo domo] in sua domo M^{P.C.}, in suam (sua U) domum U Ba² Ro D, in domum illius R, domum suam P ~ introire] introiret R P ~ eum] illus M, illos M² ~ petebat] petiebat Ba, postulabat R P ~ oraret] orarent M² ~ illis] illa *supra ras.* M^{P.C.}, illo R, illos U Ba (illis Ba²), se P

[5.] 1. in una] quadam M² ~ transmisit] misit Ba ~ fratrem] fratrum Ba (fratrem Ba²) ~ unum *add. post* fratrem M² ~ inuitaret] inuitarem *sic* U ~ in ipsam festiuitatem ... 3 pater puellae *om.* U ~ ut *add. ante* in ipsam Ba ~ in ipsa festiuitate (-tatem Ba^{a.c.}) R P Ba Ro D ~ in] ad M² ~ accedere ad illos *del.* M^{P.C.} ~ accedere] et adduceret eum R P, accederet Ba 2. ueniens] uenit Ro D ~ domo M R^{a.c.} Ba ~ nuntiauit] ut nuntiaret Ro D, nuntiaret Ba, nuntiare R P Ba² 3. et non erat pater puellae] non inuenit eum P ~ et] sed Ba ~ non] nondum Ba, *om.* M, *add.* M² ~ in ipsa domo] in ipso domo M^{a.c.}, in domo sua R P ~ ibsa U ~ autem *om.* Ba

Castissima puella rogauit introducere ipsum monachum et coepit interrogare illum dicens: ⁴«Quanti sunt fratres in isto monasterio?». Ille autem dixit: «Trecenti quinquaginta et duo sunt serui Dei in isto monasterio». Dixitque ei puella: ⁵«Rogo te ut dicas mihi si aditum habet qualiscumque homo uolens in monasterio uestro habitare, si suscipitur a uobis?». ⁶Et dixit monachus: «Per omnia apertum est omnibus uolentibus esse saluos ostium monasterii nostri». ⁷Iterum interrogauit puella, si omnes in una ecclesia cantant aut aequaliter ieiunant. ⁸Dixit ei monachus: «Omnes omnino in una ecclesia cantant, ieiunare autem unusquisque iuxta uoluntatem certaminis sui agit».

[6.] ¹Omnem autem conuersationem eorum perinquirebat puella. Et dixit illi: «Volebam, si datur mihi de Deo uirtus, sic in hoc saeculo conuersari quomodo uos, nam timeo genitorem meum, quia destinatus est

Castissima] eufrosina M² ~ rogauit] -bit U, rogabat Ro D ~ introducere ipsum monachum] ipsum (ibsum U) monachum (-cum U) introducere (introyre P) ad se R P U ~ introducere] introyre P Ba ~ ipsum monachum] ipso monacho M^{a.c.}, eum Ba ~ coepit interrogare] coepit perscrutare (-ri Ba²) Ba, interrogabit U ~ illum] eum R P Ba 4. sunt] commorati estis Ba ~ isto] sto uestro U, uestro R, *om.* M P ~ illi M^{a.c.} ~ respondens *add.* ante dixit Ba ~ trecenti quinquaginta et duo sunt serui Dei in isto monasterio] centum quinquaginta sunt et (et *om.* P) duo serui dei in monasterio (in monasterio serui dei *tr.* R P) R P U, trecenti quinquaginta Ba ~ quinquaginta] quadraginta Ro^{a.c.} (quinquaginta Ro^{p.c.}) ~ isto] nostro P U M², *om.* R (nostro *tr.* post monasterio P) ~ dixitque] dixit autem Ro D ~ ei] illi R U, *om.* P Ro D 5. aditum habet qualiscumque homo] aliquis homo qualiscumque R P ~ aditum M^{a.c.} ~ uolens *om.* Ba ~ in monasterium uestrum M² ~ habitare] abit- U, *tr.* ante in monasterio Ba ~ si *om.* P ~ suscipitur a uobis] suscepturi illum estis Ro D ~ suscipiatur U ~ a uobis] de uos M (a uobis M²), inter uos Ba 6. per *om.* R P ~ apertum est] aperta sunt P ~ esse saluos] se saluare R P, introyre Ba, ingredi pro salute anime sue M² ~ ustium M^{a.c.}, osteum U, hostium Ro D, ostia P 7. interrogauit puella] interrogaba puella sic U ~ eum *add.* post interrogauit Ba ~ omnino *add.* post omnes Ro D ~ cantant aut aequaliter ieiunant] psallent aut aequali ieiunio agent Ba ~ aut aequaliter ieiunant ... 8 ecclesia cantant *om.* Ro D 8. ei *om.* R P U Ba ~ omnino *om.* U ~ cantant] psallunt Ba ~ ieiunare] ieiunium R, ieiunat P ~ iuxta] secundum P ~ uoluntatem certaminis sui agit] uoluntatem suam unusquisque cogitur M², uoluntatem suam agit (*om.* P) R P ~ agit] audet Ro D, *om.* P

[6.] 1. autem *om.* M ~ perinquirebat] perquirebat Ro D, perquirens Ba, inquirebat R P U ~ et *om.* Ba ~ illi] ei Ba, ad illum R P ~ uolebam] cupiebam Ba ~ datur] daretur R P Ro D M², deratur *sic!* U *ut uid.* ~ de deo mihi uirtus *tr.* Ro D, mihi uirtus a (de U) deo *tr.* R P U ~ sic *om.* R P Ba ~ oc U ~ conuersare Ba M (conuersari M^{p.c.} Ba²) ~ quomodo uos *om.* Ba ~ nam] sed R P ~ genitore meo M^{a.c.} ~ quia] qui U ~ destinatus est] destinatum habet R P, destinauit Ro D M²

sociare me marito». ²Dixit illi monachus: «Non tradas corpus tuum in corruptionem nec tradas talem formam contumeliae temporali; sed cum omni integritate te ipsam Christo offer, qui potest pro temporalibus sempiterna tibi praeparare praemia». Dixitque ei puella: «Et quomodo possum hoc facere?». ³Dixitque ei monachus: «Occulte fuge et intra in monasterium et salua eris». ⁴Puella autem uero, a uerbis monachi irrigatum est cor eius, et dixit: «Quis me potest tondere?» – dum in Oriente consuetudo est monachas tondere capillos sicut et uiros – «Ego non uoluisssem me de saeculari tondere nisi de seruo Dei». ⁵Et dixit monachus: «Ecce inuitare ueni patrem tuum pro festiuitate quam

sociari R P U ~ maritum M^{a.c.} 2. dixit] dicit R P U Ro D, dixitque Ba ~ illi] ei Ro D ~ filia *add. post* tradas R P ~ in corruptionem] in corrupcione M, corruptioni R P U ~ nec] ne P ~ contumeliae] contumilio M^{a.c.}, contumelio M² Ba, contumelia U ~ omni] omnia U ~ te *om.* U ~ ibsam U ~ offer Christo *tr.* R P U ~ offerre Ba^{a.c.} ~ pro temporalibus] pro (per U) temporalia M^{a.c.} R U Ba, pro temporali Ba², et temporalia et P ~ sempiternam Ba^{a.c.} ~ tibi *om.* Ba ~ praemia praeparare *tr.* Ba ~ dixitque] dicit Ro D ~ ei] illi R U ~ hoc possum *tr.* P ~ facere] agere Ba 3. dixitque ei] dixitque R P, dixit U Ro D Ba ~ intra] ingredere Ba ~ in *om.* P ~ monasterio M^{a.c.} U Ba (monasterium Ba²) ~ saluaberis R P D Ro, saluaueris Ba^{a.c.}, salberis U 4. puella autem ... cor eius] et puella a uerbis monachi inrigatum est cor eius U Ba, et puellae cor ad uerbis (*sic*) monachi inrigatum est R, et cor puellae a uerbis monachi inrigatum est Ro D, sicque puellae cor ad uerba monachi inrigatum est P ~ puella autem uero *eras. et* autem *add. post* a uerbis M² ~ ipsius *add. post* monachi M ~ inrigatus M^{a.c.} ~ quis me potest] quis est qui me possit Ba ~ tondere] tundere M, contondere Ro D, detondere Ba ~ dum ... tondere *om.* Ba ~ dum] quia R, nam P ~ in orientem M ~ enim *add. post* in oriente M² ~ monechas M^{a.c.}, monachabus R P ~ tondere] tundere M ~ capillos *om.* M ~ et uiros] et uiri R U, et uirum Ba, uiris P ~ ego non uoluisssem ... de seruo Dei] non cupio habere diuitias istius saeculi Ba ~ enim *add. post* ego P ~ non uoluisssem me de seculari tondere *eras. et* enim nolo a seculari tondere *scr.* M² ~ non uoluisssem] non uolebam U, non uolo Ro D, nolo P ~ me de saeculari tondere nisi de seruo Dei] ut aliquis saecularis tondeat (tondere D, tonderet D^{P.c.}) me nisi seruus (seruo D^{a.c.}) dei Ro D ~ me *tr. post* tondere U ~ de saeculari] de saecularem U, a saeculari P ~ tonderi P ~ nisi] sed R P ~ de seruo] seruus Ro D^{P.c.}, seruo D^{a.c.} ~ de²] a P 5. ei *add. post* dixit M ~ pro festiuitate] propter festiuitatem Ba ~ abemus U ~ quam] quem Ba²

6.3. et salua eris = Act 11.14; 16.31; Rm 5.9; 10.9; Ps 79.4; 79.20, etc.

habemus in monasterio et ibi commorabitur tres dies aut forsitan et quattuor. Perinquire tibi unum seruuum Dei et tondat te».

[7.] ¹Et dum hoc narrabant pariter, uenit pater eius de platea ciuitatis et interrogauit monachum dicens quid ad illos uenisset. ²Dixitque ei monachus: «Dedicatio est monasterii nostri et ordinauit me abbas inuitare te, ut cum illo celebrare debeas festum diem et luces orationem seruorum Dei». ³Et cum gaudio secutus est eum pater puellae, portans secum diuersa necessaria. ⁴Dum autem pater suus commorabatur in monasterio, dixit puella uno creditori suo: «Vade in ecclesia, quam construxit Theodosius imperator reuerentissimo loco, et quaere mihi unum seruuum Dei et praesenta illum mihi, quia habeo aliquid rogare illum». ⁵Deo autem dispensante omnem salutem hominum, inuentus est ibidem unus senex seruus Dei, orans attentissime in ipsa ec-

nostro *add. post* monasterio Ba ~ commorabitur] commoratur R, commoraturus U, moratur P, commoratus est Ba ~ forsitan et] forsitan U Ba Ro D, *om.* R P ~ perinquire] perquire Ba Ro D, inquire R P U, interdum inquire M² ~ qui *add. post* perquire Ba (quid Ba²) ~ tibi *om.* U Ba ~ fidelem *add. post* dei R P ~ et] qui Ro ~ tondat te] tundat te M, tondeat te Ro D, detonde te Ba, detondite Ba^{P.C.}

[7.] 1. hoc narrabant] hoc narraret U, hoc narrarent Ba, haec inter se confabularentur R P, ista inter se sermonicarentur M² ~ pariter *om.* R P ~ interrogabit U ~ monachum] monacho M, eum R P ~ dicens *om.* Ba ~ quid ad illos uenisset] quare ad nos te (te ad nos *tr.* P) fatigasti uenire R P, qua causa ad eum uenerat Ba ~ ad *om.* U ~ illus M^{a.c.} ~ uenisset] uenerat U Ro D 2. ei] illi U ~ est *tr. post* nostri Ro D ~ ordinauit me] praecepit mihi Ba, misit me M² ~ ordinabit U ~ ut inuitarem te *tr.* Ba ~ et *add. ante* cum Ba ~ celebrare debeas] celebres R P ~ diem festum *tr.* Ba ~ festum] festam M ~ luces] lucreriis P Ro D, locares R ~ lucris M^{a.c.} ~ orationem] orationes R U Ba, orationibus P 3. cum gaudio *om.* R ~ eum] illum Ba ~ pater puellae] ille U Ro D, *om.* R P Ba ~ portans] parat Ba 4. dum autem *bis scr.* U ~ pater suus] ille P ~ suos] suos M^{a.c.}, eius R Ba ~ commorabatur] commoraretur R P Ro D M², demoraretur Ba ~ uno] uni P Ro D^{P.C.} Ba², una D^{a.c.}, cuidam M² ~ creditori] creditorio M^{a.c.}, credendario Ba, crederio U ~ in ecclesiam P Ro D Ba ~ quam] quem M Ba (quam M² Ba²) ~ construxit M^{a.c.} ~ teodosius R, teodosius U Ba (teodosius Ba²) ~ imperatur M^{a.c.} ~ in *add. ante* reuerentissimo Ro D Ba ~ reuerentissimo loco *del.* M^{P.C.} ~ referentissimo U ~ quaere] require Ro D, perquire Ba ~ illum mihi] mihi eum R P, mihi U Ro D, *om.* Ba ~ quia] quid Ba ~ abeo U Ba ~ aliquid] quid M U, quod Ba ~ rogare] loquar U, rogem Ba ~ illum] eum R P, illi U 5. omnem salutem hominum] salutem omnium U ~ salutem hominum] adinuenit (omne *add. hic* P) desiderium suum R P ~ et *add. ante* inuentus R P ~ ibidem] ibi Ro D ~ unus] onus M^{a.c.}, quidam M² ~ senex *om.* R P ~ dei seruus *tr.* P ~ seruos M^{a.c.} ~ orans ... ecclesia *om.* Ba ~ adtentissime] adtentissima U, altissimum Ro D ~ ibsa U

clesia. Quem rogauit puer et adduxit puellae. ⁶Et uidit illum ipsa Castissima, salutabat eum dixitque ei puella: «Ora pro me, pater bone». Et, dicto capitello, sederunt in scamno. ⁷Et dixit senici: «Ego, pater, habeo patrem christianissimum uirum in hoc saeculo abundantem. ⁸Et habuit mulierem, unde ego procreata sum, et destinatus est dare mihi maritum coniugem et tradere me iudici tenebrarum istius saeculi. ⁹Et non est mea uoluntas corruptione maculare corpus meum, tu scis, domine, et contradicere patri meo timeo; et quid faciam ignoro. ¹⁰Et totam istam noctem uigilaui, rogans Dominum ut reuelare mihi dignetur quid facere debeam, ut de inferno liberet animam meam. ¹¹Pro hoc transmisi rogans te ut uisites ancillam tuam et dicas mihi uerbum salutis et consolationis. ¹²Sed rogo te, pater, ut pro aeternam retributionem, dum a Deo esses missus ad me, da mihi consilium quid debeam facere».

quem] quam Ro ^{a.c.} D ~ rogabit U ~ puellae] illum (eum P) ad Castissimam R P, eum puella U 6. uidit] uidens R P M ², uidibit U ~ illum] eum U ~ ibsa U ~ puella *add. ante* castissima Ro D ~ salutabat] et (et *om.* P) salutauit R P M ², salutauitque Ro D, salutauit (-bit U) U Ba ~ dixitque ei puella *om.* Ba ~ ei] illi R P U, *om.* Ro ~ puella *om.* R P ~ bone] boni M ^{a.c.}, bona U ~ dicto capitello] dicto capitulo R P U Ba Ro D, facta oratione M ² ~ in scamno *om.* R P U 7. et dixit senici] et dixit seni U, quae ait R P ~ senici] senecae M ^{a.c.}, seni U Ba ^{p.c.} Ro D, puella seni M ², *om.* R P ~ pater *om.* R P U ~ patrem abeo *tr.* U ~ patrem] genitorem Ro D ~ christianissimo uiro U ~ uirum *om.* Ba ~ saeculo] seculum M ~ multum *add. ante* abundantem Ba ~ habundantem P Ba D, habundante M 8. abuit U ~ mulierem] uxorem R P ~ ego] ergo R ~ destinatus est dare mihi maritum coniugem] destinatus est coniungere me uiro Ba, destinatum habet me dari conubio R P, destinatus est mihi dare coniugi U, destinauit dare mihi coniugem Ro D ~ destinatus habet *eras. et* destinauit M ² ~ tradere] dari P ~ stius U 9. et] sed P Ba ~ quia *add. ante* non Ro D ~ hac *add. ante* corruptione M ² ~ corruptioni R U Ba (corruptione Ba ²) ~ tu scis domine] *eras. et* set timeo M ², deus (*add. mihi* P) testis est R P ~ domine] pater Ba ~ et ²] quia Ba ~ iterum *add. ante* contradicere U ~ patri meo] patrem meum Ro D, patrimonium R P ~ timeo patri meo *tr.* Ba ~ timeo *eras.* M ^{p.c.} *ut uid.* ~ et³] sed Ba ~ faciam] facio Ba (faciam Ba ²) 10. et totam istam noctem] et totam noctem istam M, tota enim (*om.* U) ista (sta U) nocte (nocte ista *tr.* P) R P U ~ uigiliabi U ~ Dominum] deum Ro D ~ reuelare] reuelaret Ba ^{a.c.} ~ dignetur] dignaretur R Ro D ~ liberet animam meam] liberetur anima mea R P 11. et *add. ante* pro R P ~ pro hoc *eras. et* propter hoc *scr.* M ² ~ transmisi] misi Ba ~ uisites M ^{a.c.}, uisites M ^{p.c.}, uenires ad M ² ~ dicas mihi uerbum] inlumines me uerbo Ba 12. sed rogo ... facere *del.* M ^{p.c.} ~ sed rogo] rogo ergo P ~ pro aeterna retributione (redemptione P) P Ba ^{p.c.} Ro D ~ dum] ut qui P ~ a Deo] de deo M ~ esses missus] es missus U Ro D, missus es R P Ba ~ ad me *om.* Ba ~ da] des P Ro D ~ debeam facere] agere debeam Ba ~ debiam M ^{a.c.}

[8.] ¹Dixitque ei seruus Dei: «Deus sic praecepit dicens: “Si quis non dimittit patrem aut matrem et filios et renuntiat propriae animae, non potest meus esse discipulus”. ²Ego quid tibi habeo dicere, filia, super hoc quod praecepit Dominus? Tamen si potes sustinere temptationes inimici, dimitte omnia et fuge saeculum, ³quia res patris tui, dum dicis quia uir bonus est, inueniet heredes multos, pauperes, ecclesias, monasteria, xenodochia et reliquam piam dispensationem. ⁴Et, ubi uoluerit, pater tuus dimittit sua. Tu autem pro salute animae tuae cogita». ⁵Dixitque ei puella: «Credo in Deum meum et in tuas orationes, certare habeo cum suo adiutorio saluare animam meam». ⁶Dixit illi senex: «Istas condiciones non debeant tardare, quia inimicus impedimenta et recogitationes facit». ⁷Et dixit puella: «Pro hoc te rogavi uenire ad me, ut impleas desiderium animae meae». ⁸Et surrexit senex et

[8.] 1. ei] eis U ~ seruus dei] senex Ba ~ seruos M^{a.c.} ~ deus *om. et dominus add. post* praecepit M ~ qui *add. post* deus U ~ precepit M ~ demittit M^{a.c.} ~ aut] et U Ba Ro D ~ et ¹] aut Ba P ~ filius M^{a.c.} ~ non *add. ante* renuntiat P Ro D ~ renuntiet R U ~ propriae] propria Ba, *om.* U ~ suae *add. post* animae R P U ~ esse discipulus meus *tr.* M 2. quid] quod Ba^{a.c.} ~ habeo dicere] abeo habeo *sic* U, amplius dicerem Ba ~ filia *tr. post* super hoc R P ~ nisi *add. ante* quod P ~ precepit Dominus] ipse dominus praecepit R P ~ potes] potest R ~ sustinere] sustine Ba^{p.c.} ~ temptationis M^{a.c.} ~ omnia] diuitias Ba ~ seculo M^{a.c.} U Ba 3. quia res] resque R P ~ res] diuitiae Ba ~ patris] patri U ~ tui *om.* Ro D ~ dum dicis *om.* Ba, ut tu dicis M² ~ enim *add. post* dum R P ~ quia] dum Ba ~ bonus uir *tr.* Ro D ~ inueniet] inuenient M Ba ~ sibi *add. post* inueniet R P ~ eredes U, heredis M^{a.c.} ~ multus M^{a.c.} ~ pauperis M ~ ecclesiis M ~ et *add. ante* xenodochia R P ~ exsenedotia M, et sonodocia U ~ et reliquam piam dispensationem *om.* R P ~ reliquam] relinquet Ro D, aliquam U 4. uoluerit] uolet M^{a.c.} U (uoluerit M²) ~ tuus *om.* Ba ~ dimittit] dimittet P Ro D, dimittat U ~ sua] suam M^{a.c.} U, eas Ba ~ pro] de M², *om.* R P ~ salutem M^{a.c.} R P Ba^{a.c.} ~ animae tuae] anima tua U 5. in Deum meum] in deo meo M U ~ et in] et Ba Ro D, ut U ~ tuas orationes] tua sancta oratione R P ~ quia *add. post* orationes R P M² ~ certare] certi M^{a.c.}, certe M² ~ abeo U, habeam P, uolo Ba ~ suo] tuo P, eius M² ~ saluare] salbare U, *om.* R P ~ animam meam] pro anima mea R P 6. dixitque R P U Ba ~ illi] ei Ba ~ sinex M^{a.c.}, senes U ~ istas condiciones] istam enim promissionem Ba ~ in *add. ante* istas P ~ istas condiciones] iste condiciones M² ~ histas U ~ mundiales *add. post* condiciones R P, filia *idem ibid.* Ba ~ non debeant] non debentur U, non debent M^{p.c.}, non debes R P Ba, non habes Ro D ~ tardare] animo (animum P) dare R P, dare U ~ recogitationis M^{a.c.}, cogitationes R P ~ sepe *add. ante* facit M² ~ facit] faciat U, immittit (-et P) uarias R P ~ in anima *add. post* facit Ba 7. et dixit] dixitque ei M ~ pro hoc] ideo Ba ~ rogabi U ~ impleas] imples U 8. senex] senes U, *om.* R P

8.1. si quis non dimittit patrem ... meus esse discipulus cfr. Lc 14.26 7. impleas desiderium meum cfr. Phil 4.19, Ps 126.5

dixit capitellum. Et tenens forcipem, totondit illam, induensque religiositatis uestimenta,⁹ orauit super eam, dicens: «Deus, qui saluos facit omnes sibi placentes, ipse custodiat te de inimico humani generis».
¹⁰Et dimisit illam senex et ambulauit in monasterio suo.

[9.] ¹Ipsa autem Castissima cogitauit in se ipsa, dicens quia «si ambulauero in monasterio puellarum, pater meus quaeret me et inuenire me habet pro meo sponso, dum potens est, trahet me de monasterio. Verumtamen muto me sicut eunuchus, nemine cognoscenti, et intro in monasterio uirorum, ubi nulla erit suspectio». ²Et expoliauit femineum uestimentum et induit uestimentum uirile. Et post occubitum solis exiuit de domo sua, portans quingentos solidos, nemine cognoscenti.

capitellum] capitulum U Ro D, capitulo Ba, orationem R P ~ tenens] adtulit R P ~ forcipem] forfecim M^{a.c.}, forficem M^{p.c.} U Ba, forcipem D ~ et *add. post* forcipem R P ~ totundit M^{a.c.}, tutundit M^{p.c.}, detondit Ba, tondit U ~ illam] eam R P U Ba ~ induensque] et induens Ba, induensque eam Ro D, induens eam R P, induens U ~ relegiositatis M, reliositatis *sic* U ~ uestimenta] uestimentum R P 9. et *add. ante* orauit R P ~ orabit U ~ eam] illam R P U ~ salbos U ~ facit] fecit U ~ placentes sibi *tr.* R P ~ ipsi M^{a.c.}, ibse U ~ te custodiat *tr.* R P Ro D ~ de] dei Ro, *om.* U ~ humani generis inimico *tr.* D ~ genesneris *sic* U 10. ambolauit M^{a.c.}, ambulabit U, reuersus est M² ~ se *add. post* ambulauit Ba ~ in monasterio suo] ad monasterium suum R P, in monasterium Ro D

[9.] 1. ipsa] ibse U ~ Castissima] puella nomine castissima R, puella P Ba ~ cogitabit U ~ in semetipsa P ~ ipsa] ibsa U, ipsam M R ~ quia *add. post* dicens Ba ~ ambulabero U ~ in monasterio] in monasterium R P Ro D ~ puellarum] uirginum R P ~ querit M U, queret M², perquirat Ba ~ inuenire me habet] inuenire me iubet P, inueniet me Ba, si inuenerit me habet M, inuentam iubebit Ro D ~ abet U ~ pro meo sponso] propter sponsum meum R P, propter meo sponso Ba, propter meum sponsum Ba² ~ pro meo] propter meum M² ~ sponsum M ~ dum potens est *om.* Ro D ~ dum] quia R P ~ potens est] poterit M² ~ potens] diues U ~ et *add. ante* trahet R P, me *add.* M² ~ trahet] trahit M, trait U, trahere Ro D M², eiciet Ba ~ muto] demuto Ba ~ me *om.* U ~ sicut] quasi R P ~ eunuchus] eunicus U, eunuchum R P ~ nimine M^{a.c.}, nemini R U ~ cognoscenti M^{a.c.}, cognoscente P Ro D Ba M², cognoscens U ~ intro] intrabo M², ingredior Ba, uado *tr. post* uirorum P ~ in monasterium P Ro D Ba² ~ uirorum *bis* P ~ erit suspectio] erit suspicio Ro D, mei erit suspicio P 2. et expoliauit] expoliauit itaque Ro D ~ expoliabit U ~ se *add. post* expoliauit R P U Ba Ro D ~ femineo uestimento P Ro D ~ se *add. post* induit Ba Ro D ~ uestimentum² *om.* R P ~ uirilem R U ~ exhibit U ~ sua *om.* R P ~ quingentos] quinquagentos U, quinquaginta M ~ solidus M^{a.c.} ~ nimine M^{a.c.}, nemini R, neminem U ~ cognoscenti M^{a.c.}, cognoscente P Ro D Ba M²

9. ipse custodiat te de inimico humani generis cfr. Ps 120.7

³Et diluculo uenit pater suus in ciuitatem reuertens de monasterio et circuibat ecclesias orans. ⁴Et ipsa Castissima uenit in monasterio in quo erat ipse beatus abbas cum quo pater suus festa celebrauerat. ⁵Et dixit ostiario: «Nuntia domno abbati quia “eunuchus aliquis de palatio occurrere tibi uolit”». ⁶Et intrans ostiarius dixit abbati. Et ordinauit abbas introducere illum. Et salutauit abbatem et, dicto capitello, sederunt. Dixitque abbas: «Vnde uenis ad nos, uenerantissime uir?». ⁷Et respondit illa: «Ego, pater, de palatio sum et cogitaui liberare me de potestate istius saeculi. Seruire Deo uolo, et ciuitas ubi commoratur imperator non habet locum quietudinis. ⁸Audiui autem pro monasterio uestro multa bona et ueni consistere uobiscum, si iubes me suscipere. ⁹Habeo res multas et, si saluaueris animam meam, in isto loco offero omnia».

[10.] ¹Dixit illi abbas: «Bene uenisti, fili. Ecce monasterium nostrum, impleatur uoluntas tua». Et interrogauit illum abbas nomen

3. primo *add. ante* diluculo Ba ~ deluculo M^{a.c.} ~ suus] eius R P M² ~ in ciuitate M U ~ reuertens] reuertans U 4. et ipsa] ipsa autem R P M² ~ ibsa U ~ uenit *om.* Ro, intrat *scr. sup. lin.* ~ in monasterio] ad monasterium R P, in monasterium Ro D ~ quo] co U ~ ibse U ~ abbas beatus *tr.* R P ~ abba U ~ quo] que M (quo M²) ~ fuerat *add. ante* pater suus Ro D ~ suus] suos M^{a.c.}, eius R P ~ caelebrauerat M R, celebraberat U, celebraturus Ro D 5. et ¹ *om.* R ~ hostiario Ro D ~ aliquis] aliquid Ba, quidam M², *om.* R P ~ de palatio *om.* U ~ occurrere] uenit M² ~ tibi uolit] uolens loqui uobiscum M² ~ tibi] sibi Ro D, illi Ba ~ uolit] M^{a.c.}, uolet U M^{p.c.}, uult R P Ba Ro D 6. intrans] ingressus Ba ~ ustiarius M^{a.c.}, hostiarius Ba Ro D ~ dixit] nuntiauit Ba, nuntiauit abbati M² ~ ordinauit] ordinabit U, iussit R P, praecepit Ba M² ~ introducere] ut introduceret Ba ~ ingressus *add. ante* salutauit Ro D, intrans *idem* M² ~ salutabit U ~ capitello] capitulo R P U Ba Ro D ~ dixitque] et dixit R P ~ ad eum *add. post* abbas R P ~ ad nos] ad me P, *om.* M ~ uenerantissimi M^{a.c.} 7. illa respondit *tr.* Ba ~ illa *om.* R P ~ pater de palatio sum] de palatio sum pater R, sum de palatio pater P ~ cogitabi U ~ liberare] libera U ~ istius] huius R P U ~ et *add. ante* seruire R P ~ uolo] uolens M² ~ et ciuitas] ciuitas enim R P, sed ciuitas M², quia haec ciuitas Ba ~ imperatur M^{a.c.} ~ abet U ~ loco M^{a.c.} 8. audibi U ~ de monasterio uestro] de uobis et de monasterio uestro R P ~ pro] de R P Ro D (de M²), quod Ba² ~ consistere uobiscum] ad uos rogans habitare M² ~ iubes] iubis M, iubeas R, iubetis M² ~ suscipere] consistere Ro D, recipere R P 9. abeo U ~ et si ... meam *del.* M^{p.c.} ~ si] se M^{a.c.} ~ saluaberis U ~ que *add. ante* in isto M² ~ sto U ~ tibi *add. post* offero R P U Ba ~ omnia *om.* Ba [10.] 1. et *add. ante* dixit M² ~ patet *add. post* nostrum R P ~ interrogabit U ~ nomen suum] de nomine suo R P

10.1. impleatur uoluntas tua cfr. II Th 1.11

suum. Et illa dixit: «Smaragdus habeo nomen». ²Dixitque illi abbas: «Dum iuuenis es, solus non potes consistere. Oportet te accipere unum senicem magistrum, ut doceat te omnem ordinem monasticum». ³Dixitque ille ad abbatem: «Quomodo iusseris, hoc facio». Et offerens quingentos solidos abbati, rogauit illum suscipere et dispensare. ⁴Dixitque abbas ad monachum, sapientissimum seruuum Dei, nomine Agapio: ⁵«Suscipe istum iuuenem et, sicut filium, tibi eum commendo. Doce illum omnem salutem, sicut pater bonus; et sic certa praeparare illum ut, si potest fieri, superet magistrum». ⁶Et congregatis omnibus fratribus, fixis genibus, orauerunt pro constantia Smaragdi.

[11.] ¹Dum autem erat decorus in corpore, quomodo autem intrabat in refectorio aut in ecclesia, multis fecit inimicus scandalum in anima

illa] ille R P Ba Ro D, illi M^{a.c.} U (dixit illi *tr.* U) ~ smaracodus P M^{P.c.}, ismaracodus M^{a.c.}, ismaragdus Ba, smarandus U, zmaracodus R ~ habeo nomen] uocor M² ~ abeo U
 2. dum] quia M² ~ iubenis U ~ solus *tr. post* consistere R P U ~ te] tibi M² ~ unum senicem accipere *tr.* M ~ senicem] senecim M (senecem M^{P.c.}), senem R P Ba^{P.c.}
 Ro D M² ~ doceat te] te doceat M Ba ~ ad *add. ante* omnem ordinem Ro D ~ ordinem omnem *tr.* P ~ monasticum] monasterii R P U 3. dixitque ille] et illa respondit M² ~ illi M U, illa Ba ~ ad abbatem] abbati R P U ~ quomodo] quod R P Ba ~ iusseris] placitum est in oculis tuis Ba ~ pater *add. post* iusseris M² ~ hoc] sic M, *om.* P ~ facio] faciam R P U ~ offerens] afferens Ro D ~ quingentos] quinquagintos U ~ abbati] ad abbatem M (abbati M²) ~ rogauit] rogabit U, rogabat M Ro D ~ illum suscipere et dispensare] ut illos susciperet et dispensaret R P ~ illud U 4. abba U ~ ad monachum sapientissimum *del. et* cuidam monacho *scr.* M² ~ ad monacho U Ba^{a.c.}, monacho Ro D ~ sapientissimum seruuum] sapientissimo seruo M U Ro D Ba^{a.c.}, sapientissimum uirum P ~ dei *om.* P ~ nomine] nomen M, nomine M² ~ Agapio] agapitum (agabitum R) R P 5. stum U ~ iubenem U ~ filium] filio Ba ~ eum *om.* Ro D ~ animae *add. post* salutem R P ~ pater] pastor Ro D ~ et sic ... magistrum *del.* M^{P.c.} ~ certa] certum M ~ illum²] eum R P ~ si fieri potest *tr.* P ~ pote est U ~ superet] superit M^{a.c.} 6. fixis] flexis P ~ oraberunt U, orabant Ba ~ pro constantia Smaragdi] per constantiam smaracdi U, ut deus illi constantiam tribueret perseuerandi M² ~ Smaragdi] zmaracdi R, ismaracdo M^{a.c.}, smaracdi U, ismaragdo Ba (*corr. in* ismaragdi Ba²)
 [11.] 1. dum ... corpore] erat autem decorus aspectu et pulcra facie M² ~ dum autem erat] erat autem R P Ro D ~ quomodo] quando R P M², dum Ro D ~ autem] uero R P ~ intrabat] intrabant U, ingrediebatur Ba ~ refectorio] refecturio M^{a.c.}, refectorium R P Ro D Ba², refecturium M² ~ in ecclesia] in ecclesiam R P Ba^{P.c.} ~ multis] multi M^{a.c.} (*ut uid.*), multos R P U ~ fecit ... in anima] scandalum paciebantur instigante inimico de eo M² ~ fecit] faciebat R P ~ inimicus] inimicis Ba, inimicos M^{P.c.}, inuitos P ~ in anima scandalum *tr.* U ~ scandalum] scandala Ro D, peccare R P ~ in anima] immania Ro D, *om.* R P

pro forma eius. ²Et surrexerunt monachi clamantes contra abbatem: «Pro quid talem hominem suscepisti in monasterio, unde animae scandalizentur?». ³Audiens haec abbas adduxit Smaragdum. Dixitque ei: «Fili, dum talem formam dedit tibi Dominus et aliquis de fratribus inimicus scandalum in te generat, ⁴uolo ut in una cella retrudas te et solitariam uitam agas, et foras ostium per fenestram magister tuus doceat te omnia salubria». ⁵Quod ita et fecit. ⁶Et erat in retrusione, in ieiunio et afflictione et lacrimis nocte ac die incessabiliter laudans et rogans Dominum ut magister suus miraretur in sua conuersatione.

pro forma eius] propter speciem decoris eius Ba ~ pro] probter U, in R P ~ furma M^{a.c.} 2. surrexerunt] uenientes M² ~ monachi] fratres Ba ~ clamantes contra abbatem] dixerunt abbati M² ~ et dicentes *add. post* abbatem R P ~ pro quid ... scandalizentur] multi scandalizantur patres de filio Smaragdo pro pulchre forme eius M² ~ pro quid] pro quo U, ut quid R P Ro D, ob quam causam Ba ~ suscepisti] suscepit M ~ in monasterium M ~ animae] animas M U Ba (animae Ba²) ~ nostrae *add. post* animae P ~ scandalizentur U, scandalizantur R P Ba Ro, scandaligzantur *sic* D 3. ec U (hec U^{p.c.}) ~ adduxit] uocauit R P, praecepit uenire Ba ~ zmaracdam R, ismaracdo M^{a.c.}, smaracdam M^{p.c.}, smaracdo U, smaragdo Ba ~ et *add. ante* dixitque *sic* U ~ ei] illi R P, eis U ~ dum ... Dominus] dum tibi formam talem dedit dominus M, dum pulcram formam dedit tibi dominus M², dum talem tibi formam deus dedit P ~ formam talem *tr.* Ro D Ba ~ aliquis] aliqui M^{p.c.} R Ba², aliquibus Ro^{p.c.} D ~ de fratribus] fratrum R P ~ inimicus ... generat] in te scandalizantur *sic* M² ~ inimicus] per insidias inimici R P ~ in te generat] ingerit Ba ~ generat] generant R, habet P 4. in una cella] una cella M^{a.c.}, in unam cellulam (cellam P) R P U Ba^{a.c.} (in una cella Ba² M²) ~ retrudas] recludamus R P, recludam U, recludas Ro ~ agas *tr. post* fenestram U ~ foras ostium *eras.* M^{p.c.} ~ foras] foris Ba ~ hostium Ro D, ostium Ba (ostium Ba²) ~ magister tuus per fenestram *tr.* P ~ magister tuus] magistrum tuum *tr. post* te U ~ tuos M^{a.c.} ~ te doceat *tr.* P 5. et fecit] factum est R P 6. et *om.* U Ro D ~ erat ... ieiunium] intrans in cellam erat semper in ieiunium M² ~ retrusione] retrusionem (-cionem M) M U, reclusionem Ro ~ in ieiunio] in ieiunium M^{a.c.}, in ieiuniam M^{p.c.}, in ieiunio U ~ in *om.* R ~ in *add. ante* afflictione Ba ~ afflictione] adfflictionem M ~ in *add. ante* lacrimis Ba ~ die hac nocte *tr.* U ~ hac U Ba (h- *exp.* Ba²) ~ Dominum] deum Ba Ro D ~ ut] ita ut P Ro D M² ~ suos] eius P ~ suos M^{a.c.} ~ miraretur] *tr. ante* magister P, miraret M U Ba (miraretur M² Ba²) ~ in *om.* Ba ~ sua] suam U, eius R P Ba (eius *tr. post* conuersatione P) ~ conuersatione] conuersationem U, perseueranciam Ba

11.6. in ieiunio et afflictione et lacrimis nocte et die cfr. Lc 2.37

[12.] ¹Dum autem pater suus reuersus est in domum suam, quaerens filiam et non inueniens, coepit lamentari et tribulari ualde. Et interrogabat familiam suam: «Quid deuenit filia mea?». ²Ipsi dixerunt ei: «Nocte uidimus illam, postea non comparuit». Cogitabat pater, dicens in se ipso: «Forsitan sponsus suus rapuit illam». Et mandans interrogauit consocrum suum. ³Audiens autem ipse pater sponsi cum filio quid contigit, uenerunt ad patrem puellae lamentantes et dixerunt ad illum: «Quid deuenit filia tua? Aut quis seduxit illam?». ⁴Statim directi sunt in omnem patriam quaerere beatam puellam, et non solum naues maris sed et de Nilo fluuio detentae sunt. Et exquaerebantur domi, monasteria, cauernae; et quod quaerebant non inueniebatur. ⁵Dum autem omnem locum inquirentes, non inuenitur beatissima ancilla Dei.

[12.] 1. dum] cum R P U ~ suos M^{a.c.}, eius R P ~ reuersus est] reuersus esset R P U Ro D, reuerteretur Ba ~ quaerens] perquirens Ba ~ suam *add. post* filiam P ~ et non] nec Ba ~ inueniens] inuenisset R P, inuenit Ba *ut uid.* (inueniens Ba²) ~ eam *add. post* inueniens Ba ~ lamentare M^{a.c.}, lamentare R M^{p.c.}, lamentaret U ~ tribulari] tribulare R^{a.c.}, tribulatus esse M, tribulatus est M² ~ ualde] uehementer R P, amarissime Ba ~ et *exp.* Ba ~ interrogabat] interrogauit (-bit U) P U, prescrutansque Ba ~ familiam suam] familiam Ba, omnes de filia sua Ro D ~ deuenit] euenit R P, euenisset M ~ filiae meae R P 2. ipsi] illi U, qui P ~ autem *add. post* ipsi U M² ~ respondentes *add. ante* dixerunt Ba ~ ei *om.* P ~ illam] eam R P ~ et *add. ante* postea R P ~ non] ne M (non M²), nusquam Ro D ~ comparuit] paruit M Ba, comparuit M² ~ cogitabat] cogitauit (-bit U) U Ba ~ autem *add. post* cogitabat R P M², igitur *idem* Ro D ~ dicens in se ipso] in semetipso (-psum Ba, -ibso U) dicens R P U Ba, maledicens in corde suo in se ipsum M, in corde suo dicens M² ~ sponsus suus] sponsum suum U ~ suos] suos M^{a.c.}, eius P ~ mandans] mittens R P ~ *ab* interrogauit *deficit* U, *deperditis subsequentibus foliis* ~ consocerum Ba² ~ suum] suam R P Ro^{p.c.} 3. ipse pater sponsi cum filio] ipse sponsus et pater eius M² ~ pater sponsi] pariter Ro D ~ sponsi] sponso M^{a.c.}, sponsus M², *om.* Ro D ~ con (*i.e.* cum) M^{a.c.} ~ lamentantes M^{a.c.} ~ quid] quod R P Ro D ~ contigit M ~ deuenit] euenit R P, iunit M^{a.c.} (euenit M^{p.c.}, deuenit M²) ~ filia tua] filiae tuae R P Ba² ~ aut quis seduxit illam *om.* R P ~ quis] qui Ba^{a.c.} (quis Ba²) 4. et *add. ante* statim R P ~ illorum homines *add. post* directi sunt R P ~ patriam] regionem Ba ~ quaerere beatam puellam] quaerentes puellam Ba ~ de nilo fluuio] in illo fluuio Ba, nili fluminis P ~ detentae sunt ... non inueniebantur] perquirebant eam et non potuerunt inuenire Ba ~ detentae] detenti M R ~ et exquaerebantur ... cauernae *om.* Ro D ~ exquaerebantur] exquirebantur M², exquirebant R P ~ domi] domos R P ~ cauernae] cauernas *codd.* (cauerne M²) ~ quaerebant] quaerebatur Ro D ~ inueniebatur] inueniebantur M, inueniebant R P, potuerunt inuenire Ba 5. dum] cum R P ~ per *add. ante* omnem M² ~ omnem locum] omnia loca R P, loca Ro D ~ inquirentes] inquerentes M^{a.c.}, perquirentes Ba, inquiritur M² ~ inuenitur] inueniretur R Ro D, inuenirent P, inuenerunt Ba ~ beatissima] beatissimam Ba, beata R, *om.* P ~ ancillam P Ba

Desperati, pro mortua illam lamentabant, socer nurum, iuuenis spon-
sam, pater dulcissimam filiam, familiae multitudo dominam. ⁶Hoc di-
cente patre: «O filia mea dulcissima! O lumen oculorum meorum! O
mihi consolatio animae! Quis meum thesaurum furauit? ⁷Quis meam
substantiam rapuit? Quis meam diuitiam dispersit? Quis meam lucer-
nam exstinxit? Quis meam spem captiuauit? Quis domui meae orna-
tum abstulit? ⁸Qualis lupus meam agnam deuorauit? Qualis locus ra-
dium solis mei abscondit? Qualis pelagus captiuauit regiam formam?
⁹Ipsa erat senectutis meae baculus! Ipsa progeniis ornatus! Ipsa erat
malorum emendatio! Ipsa erat laboris mei repausatio! Ipsa erat dolo-
rum meorum eleuatio! ¹⁰Terra, non illam cooperias, usquequo uideam
quod quaero». ¹¹Audientes uerum etiam ipsa et alias lamentationes

desperati] disperata M R ~ illam pro mortua *tr.* Ro D ~ pro] ut M ² ~ lamentabant]
-bantur P, laimentabant M ^{a.c.}, plangebant Ba ~ nurum] nuram R, noram M Ba (nu-
rum M ^{P.c.}) ~ spunsam M ~ dulcissimam *om.* R P ~ dominam M ~ nec erat qui conso-
laretur *add. post* dominam Ba 6. hoc dicente patre] et dicebat pater M ² ~ hoc]
haec Ro D ~ mihi *om.* P ~ meae *add. post* animae P ~ quis meum thesaurum furauit
om. D ~ furauit] furatus est P Ro M ² 7. quis meam substantiam ... lucernam
extinxit *om.* Ro D ~ meam diuitiam] meas diuitias R P M ² ~ extinxit Ba ~ cap-
tiuauit] -bit M ^{a.c.}, captauit R P ~ eam *add. ante* domui R P ~ domui] domus M ² ~
ornatum] ornamenta Ro D, *om.* R P 8. qualis ²] quis P ~ locus] lucus M (lupus
M ^{P.c.}) ~ solis mei] mei solis P Ro D, solis M ~ abscondit] abscondit Ro D ~ qualis ³]
quale P Ba ² ~ captiuauit] captiuabit M, absorbuit R P (absoruit *tr. post* formam P)
9. baculus senectutis meae *tr.* R P ~ meae] me Ba (mee Ba ²) ~ erat] erit M ^{a.c.} (erat
M ²) ~ progeniis] progenies R, progenie D, progeniei P Ro ~ erat] erit M ~ emenda-
tio] aemulatio M, immutatio Ro D ~ ipsa erat laboris ... meorum eleuatio *om.* R P
~ erat] erit M (erat M ²), *om.* Ro D Ba ~ mei] meae M Ba (mei Ba ²) ~ erat *om.* Ro D
Ba 10. terra *bis* R P ~ illam] illa M ~ cooperias] cooperies M, cooperiat Ba D ^{P.c.}
~ usquequo] quousque ad R, quousque Ro D, quoad usque P, usque Ba ~ uideam]
inueniam et uideam oculis R P ~ quod] quem R, quam P 11. audientes] audiens
M (audientes M ²) ~ uerum] uerom M ^{a.c.}, autem R P Ro D, *om.* Ba ~ etiam *om.* R P
Ro D ~ ipsa] ista Ba, ipsas Ro D ~ amici eius *add. ante* ipsa P ~ alias lamentationes]
alias laimentationis M, alias multas lamentationes Ro D Ba, alia multa lamentatio-
num genera R P

12.6. o lumen oculorum meorum = Tb 10.4 (cfr Ps 37.11) ~ o mihi consolatio animae cfr.
Tb 10.4 7. quis meam spem captauit = Tb 10.4 8. lupus meam agnam dissipauit cfr.
Io 10.12 9. ipsa erat senectutis meae baculus = Tb 10.4 ~ 10. terra non illam cooperies
cfr. Iob 16.19

circumstantes amici, et illi clamabant cum fletu, unde omnes habitantes ciuitatem molesti nimium facti fuerant.

[13.] ¹Dum autem non potebat portare dolores, pater puellae ambulauit ad ipsum monasterium et iactauit se ante pedes beati abbatis dicens ei: «Rogo te, domine pater, non obliuiscas, sed attentissime ora pro me peccatore ut inueniam fructum orationum tuarum. Imparuit enim filia mea». ²Audiens haec abbas tristis effectus est et iussit sonare signum, ut omnes fratres de cellulis eorum congregarentur in ecclesia. Et dixit illis: ³«Rogo uos, fratres, labores sustinete unam septimanam et ieiunate ieiunium triduanum et Deum rogate nobiscum ut manifestet Dominus ubi est filia amici nostri». ⁴Quod ita et fecerunt cum omni afflictione et nemini manifestauit Dominus ubi erat beata uirgo, quia oratio eius uincebat orationes seruorum Dei, dum rogabat Deum, afflic-

omnes *add. ante* circumstantes M² ~ circumstantes amici et illi *om.* R P ~ clamabant *om.* Ba ~ unde omnes habitantes ciuitatem molesti] et habitantes ciuitates molesti Ba ~ habitantes] habitatores P ~ fletu] fletu M ~ ciuitatem] ciuitates Ba, ciuitatis R P ~ molesti] honesti M ~ nimium] nimie R P ~ facti fuerant] facti sunt Ba

[13.] 1. dum autem] cum autem R P, cumque M² ~ potebat] potuisset R P, poterat Ro D Ba², posset M² ~ portare dolores pater puellae] dolores portare pater puellae R, pater puellae dolores portare P ~ dolores *om.* Ba ~ ambulauit] amolabat M (-lauit M^{p.c.}), perrexit *supra* M² ~ ad ipsum monasterium] ad ipso monasterio M, ad monasterium M² ~ ipsum *om.* R P ~ monasterio Ba (monasterium Ba²) ~ iactauit] prostrauit Ba ~ ante] ad R P ~ beati abbatis] beato abbate (abbati Ba²) Ba ~ ei *om.* R P Ba ~ te *om.* Ba ~ pater domne *tr.* R, pater P ~ non] ne P ~ obliuiscas] obliuiscaris P Ro D ~ mei *add. post* obliuiscaris P ~ sed *om.* M Ba Ro D ~ attentissime *tr. ante* pro peccatore Ro D ~ ora] orans M, orare Ro D Ba ~ pro me peccatore] pro peccatore M^{p.c.} Ba (-rem M^{a.c.}), pro me R P ~ orationum M^{a.c.} ~ tuarum] tuorum M Ba ~ imparuit enim] nusquam (enim *add. Ro supra lin.*) comparuit Ro D, quia non comparuit P, perdidit M² ~ filia mea M^{a.c.} 2. abba R^{p.c.} ~ signum sonare *tr.* R P ~ de cellulis eorum *om.* R P ~ cellulis] cellula M^{p.c.}, cellola M^{a.c.} ~ in ecclesiam P ~ eorum *om.* Ro D ~ abbas *add. post* illis R P 3. uos *om.* P ~ labores sustinete] ut laborem sustineatis Ro D, sustinete laborem R P, laborem sustinete Ba ~ sustinete] sustenite M ~ una septimana R Ro D Ba, per unam septimanam P ~ ieiunate] facite P ~ triduanum ieiunium *tr.* R P Ro D, legitimum ieiunium Ba ~ Deum rogate nobiscum] dominum rogate nobiscum Ba, rogate dominum una nobiscum R P, rogate dominum M² ~ manifestit M^{a.c.} ~ nobis *add. post* manifestet Ro D ~ Dominus] deus M, *om.* Ro P ~ est] sit R P ~ amico nostro M^{a.c.} 4. et ¹ *om.* R P ~ et ²] sed Ba ~ nemini *tr. ante* ubi P ~ nemine M^{a.c.} ~ manifestauit] manifestabat M^{a.c.} ~ oratio ... uincebat] orationes uincebant R P ~ uincebat] excludebat Ba ~ orationes *om.* M, omnes orationes M² ~ seruorum Dei] sanctorum dei Ro D, eorum R P ~ dum] quia R, illa enim P ~ Deum] eum Ro D, *om.* P Ba ~ afflictia] cum omni intentione R P

ta, ut non manifestaretur in uita ista. ⁵Et dum omnes serui Dei tribulati essent pro hac causa, coepit abbas dicere patri puellae: «Non sis desperatus, fili. Age Domino gratias, quia, quando iusserit Dominus, sic cognoscere habes quid deuenit filia tua. ⁶Verumtamen cognitum tibi facio quia non est in malo loco filia tua. Et pro hoc Dominus non manifestauit nobis illam, ⁷quia, si in malo loco erat, non postponebat Deus lacrimas tuas et nostram orationem. Propterea ergo in bono loco censemur illam esse; et initium certaminis habet, ut non disturbetur oratio sua. Et ideo abscondidit eam de nobis Dominus». ⁸Audiens haec beatus Pafnuptius, modicum refrigerium dolorum tolerans, reuersus est in ciuitate, agens Domino gratias et orans ut in bono loco illam constituat Dominus.

[14.] ¹Et frequentabat saepe in ipso monasterio et uisitabat seruos

manifestaretur] eam manifestaret deus R P, manifestetur M ~ in uita ista] in isto saeculo R P 5. et dum] cumque M² ~ serui Dei] fratres Ba ~ pro hac causa] pro ac (hac Ba²) re Ba ~ dicere patri] consolari patrem Ba ~ dicens ei *add. post* puellae Ba ~ desperatus M^{a.c.} R Ba ~ Domino] deo R P Ro D ~ sic] si Ba, *om.* Ro D ~ cognoscere habes] cognoscere habis M^{a.c.}, cognosces M², cognoscis Ba ~ quid deuenit] quid euenit M (euenit M^{a.c.}), de R P, ubi est M² 6. tibi cognitum *tr.* Ro D ~ non est in malo loco] non in malo loco est R P Ro D, in bono loco est Ba ~ in malo loco] in malum locum M² ~ pro] propter R P Ba ~ *post hoc dominus deficit* Ro, *deperditis subsequentibus foliis* ~ dominus *tr. post* manifestauit Ba ~ manifestabit M (manifestauit M²), manifestat R ~ nobis *om.* R P ~ illam] eam P 7. erat] esset R P D M², fuisset Ba ~ esset loco *tr.* D ~ postponebat] postponeret R P D, postposuisset Ba, despexisset M² ~ Deus] dominus D ~ nostram orationem] nostras orationes R P D ~ propterea ergo] propter R, propter quod P ~ in bono loco] in bonum locum R Ba M² ~ censemur] censemur D, scimus R P, sentimus Ba, credimus M² ~ illam] eam R P ~ esse *om.* Ba ~ initium] initium M D, in enim M² ~ certaminis] certamen D ~ habit M^{a.c.} ~ et *add. ante* ut P D ~ disturbetur] perturbetur R, turbetur P, conturbetur Ba ~ oratio] oratione R, in oratione P ~ sua] suo M^{a.c.} ~ et *om.* P D ~ abscondidit] abscondit R P Ba ~ de nobis Dominus] a nobis dominus D, deus a nobis R P, deus de nobis Ba 8. beatus *om.* R P ~ pafnuptius M, pafnuptius Ba, pafnuptius D ~ modicum refrigerium dolorum tollerans *om.* R P ~ refrigerium] refrigerium M (*legi nequi in M²*) ~ et *add. ante* reuersus M² ~ in ciuitate] ad ciuitatem Ba, in ciuitatem D, in domum suam R P ~ agens deo gratias D, deo gratia agens *tr.* R P ~ deum cottidie *add. post* orans R P ~ in bono loco] in bonum locum R P Ba M^{P.c.} ~ illam constituat Dominus] constituerat (-ret P) illam deus R P

[14.] 1. saepe] sepius M², adsidue Ba, se M R P ~ in (ad Ba) ipsum monasterium Ba M², in monasterio ipso *tr.* R P ~ pater puellae *add. post* monasterium Ba ~ et recipiebat consolationem seruorum dei *add. post* seruus dei Ba

Dei et reuertebatur domum suam. ²Vnde una uice ueniente illo, dixit abbas: ³«Vis uidere bonum hominem, eunuchum de palatio Theodosii imperatoris retrusum?». Et dixit illi pater puellae: «Obsecro, domine, ut uideam illum». ⁴Adduxitque magistrum puellae Agapium nomine ipse abbas et dixit illi: «Duc tecum istum dominum, ut uideat beatum Smaragdum eunuchum, ut audiat uerba sua sancta et consoletur anima sua per eum». ⁵Duxitque illum ad fenestram. ^{7b}Et ille non potuit recognoscere filiam suam, dum de nimia afflictione carnis suae fuerat afflictus ⁸et cooperiebat se de cuculla, ut nullum signum pater suus uidere potuisset in ea. ⁶Ipsa autem cognouit patrem suum et, sicut fons, triumphabat lacrimis. ^{7a}Pater autem suus, uidens eam flentem, cogitabat quia compunctio illi fuit aliqua. ⁹Et, dicto capitello, sedit foras ante fenestram pater puellae cum magistro illius.

et reuertebatur ... 2 ueniente illo *om.* D ~ iterum *add. ante* reuertebatur R P ~ ad (in P) *add. ante* domum R P Ba 2. una uice] factum est ut R P, aliquando Ba ~ uenienti Ba ~ illo] illi Ba ² ~ dixit] dixitque ei D ~ dixit] diceret P ~ illi *add. post* dixit R, ei *idem* M ² 3. uis] uoles M (*recte?* uis M ^{P.C.}) ~ bonum] unum R P M ² ~ eunuchus M ^{a.c.} ~ palatium M ^{a.c.} ~ thodosio imperatori M ^{a.c.} (theodosii imperatoris M ^{P.C.}) ~ theodosi Ba, teodosii R ~ retrusum] reclusum D ~ retrusum (*corr. in* retrusum) *tr. post* eunuchum Ba ~ illi *om.* R P D ~ te *add. post* obsecro R P ~ si placet tibi *add. post* domine Ba ~ ut *om.* Ba 4. adduxitque] duxitque R, et dixit P ~ magistro P ~ puellae] eius R P ~ Agapium nomine] nomine agapitum *tr.* R, agapito P ~ agapio M ^{a.c.} ~ ipse abbas et dixit illi] et dixit illi abbas R, ipse abbas et praecepit illi dicens Ba, *om.* P ~ ipsi M ^{a.c.} ~ tecum istum dominum] istum amicum nostrum tecum R P ~ istum] isto M ^{a.c.} ~ dominum] domno M, uirum M ², hominem Ba D, amicum R P ~ ut uideat ... eunuchum *om.* P ~ uideat] uideant M (uideat M ²) ~ beatum *om.* D ~ ismaracdum M ^{a.c.}, smaracdum M ^{P.C.}, zmaracdum R ~ ut] et R M ² ~ sua¹] eius R P, ipsius M ², *om.* D ~ anima sua] animo suo Ba, animam suam Ba ² ~ sua²] eius R P M ² ~ per eum] super eum D 5. dixitque M ^{a.c.} ~ ad] in M (ad M ²) ~ magister puellae *add. post* fenestram Ba 7b. ille] illi M ^{a.c.}, pater Ba, *om.* R P ~ recognoscere M, cognoscere Ba ~ filia sua M ^{a.c.} ~ suam *om.* R P D ~ dum] quia M ², *om.* R P ~ nimiam M ^{a.c.} Ba ~ afflictioni M ^{a.c.}, afflictionem Ba ~ carnis suae fuerat afflictus] et de abstinencia animi (*om.* P) qua erat macerata corpore R P ~ carnis suae] sui M ~ fuerat] erat Ba ~ afflictus] inmutata M ² 8. cooperiebat] cooperuit P ~ de *om.* Ba ~ cocullam M ^{a.c.}, cucullo R ~ ut] et Ba ~ pater *tr. post* potuisset R P ~ suus] suos M ^{a.c.}, *om.* R P ~ potuisset] posset P ~ in ea] in eam M Ba ^{a.c.} 6. autem D ~ sicut fons *om.* P ~ triumphabat lacrimis] triumphabant (erumpebant P) lacrimae ex oculis eius R P, emanabat lacrimas M ² 7a. pater autem] sed pater P ~ suus] eius R P ~ cogitabat] cogitauit Ba ~ illi fuit aliqua] est illi in corde Ba ~ illi *tr. ante* aliqua P ~ fuit] uenisset R P 9. dicto capitello] post hec Ba ~ capitello] capitulo R P D ~ foras] foris Ba ~ illius] eius Ba

[15.] ¹Illa autem infra cellam loquebatur, docens pro misericordia et obedientia et timorem Dei et aeternam retributionem. ²Dum autem haec loquebatur beatus Smaragdus, cor patris irrigabatur a uerbis filiae suae, quasi in gaudio fuisset reuersus. Et uolebat amplexare collum eius et osculare illum et non inueniebat locum. Erubescere autem nimis pro reuerentia illius. ³Diu autem colloquium habentes pro salute animae, reuersus est ad abbatem dixitque ei: ⁴«Magna mirabilia sunt Dei quae uidi hodie. Qualem aedificationem animae meae fecit mihi iste uir eunuchus pro desiderio meo! Deus mihi testis est, quia, sic est cor meum declinatum in amore suo, ut si fuisset filia mea quae de lumbis meis exiuit, non amplius potebam diligere illam». ⁵Valedixit ad abbatem et omnes seruos Dei et reuersus est in domum suam.

[15.] 1. cellam] cellulam R P ~ docens] dicens R P Ba, *om.* D ~ illum *add. post* docens M² ~ pro] de D ~ misericordiam et obedientiam M Ba^{a.c.} ~ de *add. ante* timore M² ~ timore P D Ba^{p.c.} ~ et aeternam retributionem] aeternamque retributionem R, aeternam retributionem Ba, aeternaque retributione P, et aeterna retributione D, et de aeterna retributione M² ~ *post* retributionem *add.* praedicabat Ba, *ibidem add.* R P: et propter spem uitae aeternae adquirendae (requirendae P) oportet nos bonorum (horum P) operum fructibusque (fructibus P) adornari caelestibus, et quod (ut quo P) pefrui cupimus obtinere ualeamus. 2. dum autem] cum autem R, cumque P ~ loquebatur] loqueretur M², loqueretur de bonis caelestibus R P ~ beatus *om.* P ~ ismaradus M, zmaradus R, smaradus P ~ sui *add. post* patris M ~ quasi in gaudio fuisset reuersus *om.* P ~ uolebat] cupiebat Ba ~ amplexare] amplexari Ba², osculare R, osculari P ~ eius] suum M (eius M²) ~ osculare] obscolare Ba (osculari Ba²), osculari D M^{p.c.}, amplexare R, amplexari P ~ illum] illam R, *om.* P ~ locum *om.* D Ba ~ autem] enim P ~ nimis] nimium Ba ~ pro reuerentia] propter reuerentiam Ba 3. diu autem colloquium habentes pro salutem animae] cum autem colloquium haberent de salute animae suae R P ~ pro animae salute *tr.* D ~ pro salutem M, de salutem M² ~ pater puellae *add. ante* dixitque R D Ba 4. sunt mirabilia *tr.* Ba ~ dei sunt *tr.* R P ~ quae] quas R, quem M^{a.c.} Ba^{a.c.} ~ animae meae *om.* P ~ mihi *om.* R P ~ isti M^{a.c.} ~ eunuchus *om.* Ba ~ pro desiderio meo] propter desiderium meum R P ~ Deus] dominus Ba ~ enim *add. post* sic est P ~ declinatum in amore] consolatum uerbis eius M² ~ declinatum] declinato Ba (declinatum Ba²), delicatum P ~ in amorem P D ~ suo] eius R P D ~ ut *om.* P ~ si *om.* M (*add.* M²) ~ fuisset] esset P ~ quae] qui M^{a.c.} R ~ lumbus M^{a.c.} ~ exiuit] egressa est P ~ sic est ... amore suo *tr. post* diligere illam P ~ amplius potebam] amplius potuissem R P, amplius poteram D M², poteram amplius Ba ~ diligere M ~ illam] illum Ba 5. ualedixitque R D M^{a.c.}, uale dicensque P, salutauitque Ba ~ ad abbatem et omnes seruos dei] abbatem et omnes seruos dei ipse pater puelle Ba, abbati et omnibus seruis dei R P D, ad abbatem et omnibus seruis dei M² ~ et² *om.* R P ~ in *om.* P

15.4. magna mirabilia sunt Dei quae uidi hodie cfr. Lc 5.26

[16.] ¹Et dum fecit beata puella in ipsa retrusione triginta et octo annos, facta est aegrota, in qua aegritudine recessit. ²Dum autem iacebat, uenit pater suus in monasterio et post orationem dixit abbati: «Si iubes, domine, uideam dominum Smaragdum, istum eunuchum, quia satis diligit illum anima mea». ³Iussitque abbas magistro suo, nomen Agapio, ducere patrem puellae dicens: «Quia forsitan in hoc corpore non uidebit illum». ⁴Dum autem apertus est ostius ut uisitaretur in aegritudine, intrauit pater suus et iactauit se in collo eius et osculauit os eius dicensque ei: ⁵«Ora pro me, uir Dei, ut donet mihi Deus consolationem pro filia mea, quia adhuc incertus sum pro illa ubi consistit». ⁶Dixitque ei ancilla Dei: «Non sis tristis, domine pater, quia Deus satisfacere tibi habet quid deuenit filia tua. Hoc te rogo solum ut obserues hic in isto monasterio tres dies et semper dignes uisitare me». ⁷Quod ita et fecit pater suus.

[16.] 1. dum] cum R P ~ fecit] fuisset R P, perseuerasset M² ~ cella *add. ante* retrusione M ~ retrusione] trusione R P, reclusionem D ~ triginta M ~ et *om.* Ba ~ annus M^{a.c.}, annorum R, annis D Ba M^{p.c.} ~ egruta M^{a.c.} ~ egrotudine M^{a.c.} ~ recessit] recessit a saeculo D, cum profectu boni operis exiuit e (de Ba²) saeculo Ba, de hac luce migrauit M² 2. dum] cum R P ~ autem] enim M (autem M²) ~ iacebat] iaceret R P M², aegrotaret Ba ~ in ipsa aegritudine *add. post* iacebat D ~ suus] eius R P ~ in monasterium R P D ~ abbati] ad abbatem R P, ad abbati M ~ iubes] uis R P D ~ domne Ba, domni M^{a.c.} (domine M²) ~ mi *add. post* domine R P ~ dominum Smaragdum, istum eunuchum] illum seruum dei smaragdum eunuchum Ba ~ dominum] dumnum M, *om.* R P ~ zmaracdum R, smaracdum P, ismaracdum M^{a.c.}, smaracdum M^{p.c.} ~ istum *om.* R P, *eras.* M^{p.c.} ~ illum diligit *tr.* R P 3. suo] puellae R, eius P M² ~ nomen Agapio] agapio D Ba, nomine agapito P, agapitum nomine R ~ ducere] perducere Ba ~ ducere] ut duceret M² ~ ad eum *add. post* puelle M² ~ iam *add. post* quia M² ~ in hoc corpore] in hac uita egreditur e corpore et postea Ba ~ alia uice *add. post* corpore R D ~ illum] eum P 4. dum] cum R P ~ apertus] apertum P Ba D M² ~ est] esset R P D ~ ustius M, hostium (os- P) P Ba D M² ~ ut] et M ~ in aegritudinem M ~ intrauit] introuit D, ingressus Ba ~ suus] eius R P ~ et iactauit] proiecit Ba ~ in collo] in collum P, super collum D ~ eius] suo M ~ osculauit] osculabatur P, osculatus est D Ba², obsculatus (osc- Ba²) est Ba ~ os eius] os suum M, os R, eum Ba ~ dicensque ei] dicens R P Ba, dixitque ei D 5. donet mihi Deus] det mihi deus D, deus det mihi P ~ Deus *om.* Ba ~ pro] de R P ~ adhuc *om.* P ~ incertus sum] incognitum est mihi Ba ~ pro illa *om.* R P Ba ~ consistit] consistat R P D, sit filia mea Ba 6. dixitque] dixit D ~ ei *om.* Ba ~ filia eius *add. post* ancilla dei P ~ non sis tristis, domine pater quia *om.* R P ~ domni M, domne M^{p.c.} ~ mi *add. ante* pater Ba ~ satis facere tibi habet] tibi manifestum faciet Ba ~ tibi satisfacere *tr.* R P ~ deuenit] iuinit *corr. in* euinit M^{a.c.}, euenit R P ~ filia tua] filiae tuae R P ~ solum *tr. post* hoc Ba ~ solum] solo M ~ solum rogo *tr.* D ~ obserues] obseruis M^{a.c.}, consistas R P, sustentas Ba ~ hic in isto] in hoc P ~ et *om.* Ba ~ dignes] digneris P D Ba² 7. quod] qui R, *om.* P ~ ita et] et ita P, ita R ~ pater suus *om.* P Ba ~ suos M^{a.c.}

[17.] ¹Dum autem uidit sanctissima ancilla Dei se paratam esse ut migraret ad Dominum, rogauit uenire patrem suum dixitque ei: ²«Dum, pater bone, Deus pro me disposuit salutem et impleuit desiderium meum, uolo ut non habeas de ista hora tristitiam pro filia tua, quae tibi imparuit. ³Ego sum paupera et peccatrix quam quaeris. Ecce uide et satisfactum tibi sit! Nam rogo te, pater bone, ut nullus cognoscat secretum hoc, nec dimittas alium lauare corpusculum meum. Tu, sicut pater bonus, per te dignare me sepelire. ⁴Et dum promisi abbati quia habeo substantiam et, si salua fuero, dono illam in hoc loco sancto, tu quidquid mihi in dote praeparabas dona in manibus abbati, ⁵ut ille dispenset illa pio ordine et oret pro mea paupertate». ⁶Et haec dicens tradidit spiritum fidelibus angelis Dei.

[18.] ¹Dum autem haec uidisset pater suus quia dedit spiritum Domino, dissoluta sunt omnia membra sua et cecidit in terra et factus ue-

[17.] 1. dum] cum R P ~ uidit] uideret P ~ sanctissima] sancta castissima M ~ ancilla Dei] dei ancilla D Ba, dei (om. P) puella R P ~ se paratam esse ut migraret] se praeparatam esse ut migraret Ba, se migrare R P ~ de hoc saeculo *add. post* migraret M ~ rogauit] rogat M Ba 2. dum, pater bone ... salutem] pater bonus (bone P) et pius (pie P) deus habet de me dispositum sicut illi placuit R P ~ boni M ^{a.c.} ~ pro me] mihi Ba ~ salutem om. Ba ~ impleuit] adimpleuit R P ~ meum desiderium *tr.* Ba D ~ non habeas] non amplius habere debeas Ba ~ de ista hora *tr. post* tristitiam R P ~ de ista] istam M ~ hora] ora Ba, om. M ~ imparuit] nusquam comparuit D, non comparuit P 3. paupera] pauper P, infelix Ba, paupercula D ~ quam] quem M R ^{a.c.} Ba D (quam R ^{P.c.} Ba ²) ~ uide et satisfactum tibi sit] uides satis tibi notum sit Ba ~ boni M ^{a.c.}, om. Ba ~ cognoscat M ^{a.c.} ~ hoc] meum R P ~ dimittas] demittas M ~ corpusculum] corpus Ba ~ sed *add. ante* tu R P ~ dignare me sepelire] dignam esse pollicere Ba ~ digna M ^{a.c.}, digneris P, dignare M ² 4. et dum] quando autem huc ueni ob remedium animae meae R P ~ abeo M ^{a.c.} Ba ^{a.c.} ~ dicens *add. post* abbati R P ~ et om. R P ~ si om. M ~ salua fuero] salua facta fuerit anima mea R P ~ dono] dona M ^{P.c.}, condona *sic* Ba, dabo R P ~ tu] et R, aut M Ba, om. P ~ quicquid R P D M ^{P.c.} ~ ergo *add. post* quicquid P ~ mihi om. R P ~ in dotem Ba ~ praeparabas] praeparabis M, praeparaueras Ba ~ abbati] abbatis P D Ba ² 5. illi M ~ dispensit M ~ illa] illam D, ea R P, omnia Ba ~ et oret pro mea paupertate] secundum sensum intelligencie sue Ba ~ pro mea paupertate] pro meis peccatis D ~ paupertatae M 6. haec] hoc M ~ tradedit M ^{a.c.} ~ Dei om. Ba [18.] 1. dum] cum R P ~ haec] hoc R P ~ dedit] reddidit R P ~ dissoluta] desoluta M, soluta R P ~ sua] eius R P Ba ~ et cecidit in terra om. Ba ~ caecidit M ~ in terram P D ~ est *add. post* factus R P D

17.2. adimpleuit desiderium meum cfr. Phil 4.19

lut mortuus. ²Et magister puellae Agapius currens attulit aquam et misit in faciem eius. Et ueniens ad se, surrexit. Et interrogauit illum Agapius dicens: ³«Quid est quod tibi contigit, Pafnuptie?». Dixitque illi: «Dimitte me hic morire. Vidi gloriosa mysteria Dei hodie». ⁴Et irruens super faciem filiae suae, fleuit amarissime et cum lacrimis exclamauit dicens: ⁵«O filia mea dulcissima, quare non ante tempus hoc cognoui, ut ego commorerer tecum? ⁶O quomodo tu latuisti inimici temptationes? Quomodo transisti principatus et potestates tenebrarum istius saeculi et intrasti in uitam aeternam?».

[19.] ¹Ipse autem Agapius audiens exterritus factus est et currens nuntiauit beato abbati haec omnia. ²Et ueniens abbas uelociter et ipse inruens super sanctum corpusculum eius et dicens: ³«Sponsa Christi et

2. et magister] magister uero R P ~ Agapius *om.* R P ~ dum haec uidisset *add. post* puellae R, dum uidisset hoc *idem* P ~ currens] concurrens P, *om.* D ~ attulit] adduxit M, accepit R P ~ et misit] misitque D Ba, misit M ~ ueniens ad se] uiuens ad se M, ueniens D Ba, reuersus est sensus eius R P ~ surrexit] adsurrexit Ba, et sedit R P ~ illum] eum R P ~ agapius] agapitus R, *om.* P 3. hoc *add. ante* quod R P ~ pafnupcii M ^{a.c.} (pafnupcie M ^{p.c.}), pafnutii R, pafnuti P, papnupcii Ba (pafnupci Ba ^{p.c.}), pater pafnuci D ~ dixitque illi] dixitque ille D, dixit illi (ei R) pafnutius R P ~ hic] in isto saeculo Ba ~ morire] morare M ^{a.c.}, morari M ^{p.c.}, mori P Ba ^{p.c.}, introire D ~ enim *add. post* uidi P ~ gloriosa mysteria Dei] gloriosam dei misericordiam R, gloriam et sanctam dei misericordiam P, gloriam dei M ~ hodie *om.* R P Ba 4. faciem] collum R P ~ puellae *add. ante* filiae D ~ lacrimas M ^{a.c.} 5. ab o filia *praebet* Es ~ mea filia *tr.* M Es P ~ non] hoc R Es, *om.* P ~ tempus *om.* Ba, hoc *supra lineam* ~ hoc] non R Es P ~ et *add. post* ut R (*forse etiam* Es) ~ commorerer] commorarer R P Ba (*fortasse etiam* Es), commorare M 6. tu *om.* R P (*legi nequit* Es) ~ temptationes inimici *tr.* P ~ inimico Ba (inimici Ba ²) ~ temptacionis M ^{a.c.} ~ o *add. ante* quomodo M ~ potestatis M ^{a.c.} ~ tenebrarum] *cfr.* 7.8, tenebrae M, *om.* R Es P Ba [19.] 1. ipse autem ... haec omnia *om.* P ~ ipsi M ^{a.c.} ~ Agapius] agapitus R Es ~ haec *add. ante* audiens Ba, *idem post* audiens R ~ exterritus] territus D ~ et currens] currensque D, et cumcurrens M ^{a.c.} ~ nuntiauit] adnunciauit M 2. abba M ~ et *om.* P ~ ipse] ipsi M ^{a.c.}, *om.* R Es P ~ inruens] inruit P D Ba ~ sanctum corpusculum] sancto corpusculo M ^{a.c.} ~ sanctum] sancto M ^{a.c.} Ba, *om.* R Es P ~ corpusculum] corpusculo M ^{a.c.}, collum P ~ eius] uirginis M, *om.* Ba ~ et dicens] dicens D Ba, et (*om.* Es) dixit R Es P 3. spuna M ^{a.c.}, sponsam R

18.4. fleuit amarissime *cfr.* Lc 22.62, Mt 26.75 6. principatus ac potestates *cfr.* Cor I 15.24; Eph 6.12; Col 2.15

agna ueri Dei et filia sanctorum, non obliuiscas conseruorum tuorum et isto loco sancto, sed ora ut et nobis concedat Dominus intellectum, ut uiriliter certantes adiungamus te in beatitudinem aeternam». ⁴Et iussit abbas sonare signum, ut congregarentur omnes fratres. Et cum grandi reuerentia sepulta est in ecclesia monasterii. ⁵Congregatis autem omnibus seruis Dei, diuulgata est conditio. Et exterriti glorificabant Dominum, mirantes talem constantiam mulieris.

[20.] ¹Vnus autem de fratribus oculum extinctum habens ambulauit osculari pedes eius. Et solummodo tangens corpusculum eius, in praesenti ipse oculus apertus est et lumen accepit. ²Et uidentes omnes quod factum fuit, dicebant: «Gloria tibi, Domine, qui talem monimen dedisti istius loci, quia exemplum facta est ista uirgo sancta salutis nostrae». ³Et reposita est in loco sancto, ubi et toti fuerant patres sepulti.

ueri Dei] uera dei nostri Ba, uero domino nostro M, ueri dei nostri D ~ rogo ut *add. ante* non obliuiscas R Es P ~ non] ne Ba ~ obliuiscas] obliuiscaris Es P D Ba M ² ~ conseruorum tuorum et isto loco sancto] cum seruorum M, conseruos (seruos Es P) tuos et istum locum sanctum (sanctum locum *tr.* P) R Es P ~ conseruorum] seruorum Ba ~ istius loci sancti D Ba ² ~ sed oro ut ... beatitudinem aeternam *om.* P ~ ora] oro M ~ pro nobis *add. post* ora D ~ et *om.* D ~ uiriliter certantes] humiliterque gerentes Ba ~ adiungamur D ~ te] tibi R, tecum D, *om.* Ba (*non legitur in* Es) ~ in beatitudinem aeternam] in beatitudine aeterna D, et a beatitudinem aeternam Ba (a beatitudine aeterna Ba ^{P.C.}) 4. et cum grandi] et cum grande M ^{a.c.}, et cum magna R Es P, migrandi *sic* Ba 5. congregatis] precatis Ba ~ autem *tr. post* diuulgata est Es P ~ seruos Ba (seruis Ba ²) ~ deuulgata M R ~ conditio] fama in uniuersam terram Ba ~ conditio] autem eius conditio Es, autem conditio eius P ~ et exterriti *om.* Ba ~ Dominum] domino M ^{a.c.}, deum Es P ~ mirantes] admirantes Ba, uidentes R Es P ~ constantiam] conspectum D [20.] 1. de] ex R Es P ~ ambolabat M ^{a.c.} ~ osculari] osculare M ^{a.c.}, et osculauit Ba (et osculauit Ba ^{P.C.}) ~ pedis M ~ corpusculo suo M ^{a.c.} ~ non *add. ante* tangens Ba ~ eius] suum M Ba, *om.* R Es P ~ in praesenti] in presente M ^{a.c.}, statim Ba ~ ipsi M ^{a.c.} (ipse M ^{P.C.}) ~ apertus est et] inluminatus est Ba, *om.* R Es P ~ apertum M ^{a.c.} ~ et lumen ... 2 dicebant *om.* Ba 2. Domine] christe Ba ~ fuit] est R Es P Ba ~ dicebant] clamauerunt R Es P ~ tale D ~ monimen] munimen M ^{P.C.}, monumentum D, hominem R Es (*ut uid.*) P Ba ~ istius loci] *cfr gr.*, isti loco P D Ba ^{P.C.}, istius loco Ba ~ uirgo ista *tr.* D ~ salutis] salutes M 3. est *om.* M ~ ipso *add. ante* loco Ba ~ et] *tr. ante* ubi Ba, *om.* D ~ toti] omnes R Es P Ba (omnes *tr. post* fuerunt P) (*fortasse recte*) ~ fuerant] fuerunt R Es P, repositi fuerant Ba

[21.] ¹Pater autem illius omnes res suas ecclesiis, monasteriis, pauperibus, xenodochiis dispersit et dimisit saeculum et intrauit in monasterio. ²Partem autem plurimam in ipso monasterio obtulit et inclusit se in cellam, ubi filia sua fuerat retrusa. ³Et in ipsa matta, ubi illa dormiebat, ibi iacens ad terram, consolabatur. ⁴Et in ipsa retrusione decem annos consistens, migravit ad Dominum, peccata terrae demittens, et positus est in latus filiae suae sanctae Castissimae. ⁵Ipsi autem gloria, qui talia fecit in salute hominum, qui gloriosus est cum Patre et Filio et Spiritu Sancto uiuit et regnat in saecula saeculorum. AMEN.

[21.] 1. illius] eius Ba, ille M ~ ecclesias Ba^{a.c.}, aecclesiae D ~ monasteriis pauperibus *om.* D ~ monasterii Ba^{a.c.} ~ et *add. post* pauperibus Ba ~ xenodochiis M, *om.* R Es P ~ dispersit] distribuit R Es P ~ seculo M^{a.c.} ~ et *om.* M ~ intrauit] ingressus Ba ~ in monasterio] in ipso monasterio R^{a.c.} Ba, in ipsum monasterium R^{p.c.} P D 2. partem autem plurimam in ipso monasterio obtulit] facultates autem quas filiae promissit detulit ea (abbati P) R Es P ~ partem] pater D ~ plurimam] plurima D Ba ~ in ipso monasterio] ibidem Ba ~ in cellam] in cella P, in cellulam D, in ipsa cella Ba ~ sua] eius R Es P ~ fuerat] fuit M 3. in ipsa matta] in ipso loco D ~ ubi *om.* P ~ et (*om.* P) in qua *add. post* ubi R Es P ~ illa] ipsa R Es P ~ dormiebat] dormierat R Es P, iacuerat Ba ~ ibi *om.* R Es P ~ ad terram] in terra in ipsa R Es, in terra P D Ba ~ consolabatur] hoc modo consolatus est P ~ pater pro filia *add. post* consolabatur R Es, pro filia *idem* P 4. retrusione] retricione M, reclusionem D ~ decem annos M^{a.c.} ~ migravit ad Dominum ... sanctae Castissimae] et post hec defunctus atque sepultus est in latus filiae suae castissimae Ba ~ peccata terrae demittens *om.* R Es P D ~ positus] repositus D ~ est *om.* M ~ in latus] ad latus R Es P ~ dulcissimae *add. ante* filiae M ~ sanctae *om.* R Es P D 5. ipsi] ipsa D^{a.c.} ~ autem *om.* D ~ fecit] facit R Es P ~ in salutem D Ba ~ hominum] omnium R Es gloriosus est ... regnat] uiuit et regnat cum patre et spiritu sancto deus P ~ uiuit et regnat *om.* Es D Ba ~ et Filio *om.* R Es P D Ba ~ cum *add. ante* spiritu D
Explicit uita beatae Castissimae uirginis R, explicit uita sanctae Eufrosine uirginis D, explicit Ba

LATIN TRANSLATION B («BHL» 2723)

Conspectus siglorum

B	Bruxelles, KBR II 2568 (3316), s. X
D	Düsseldorf, Universitäts- und Landesbibl., B3, s. IX ² / ₄
E	El Escorial, BRMSL, i-III-13, s. IX <i>med.</i>
Ei	Einsiedlen, Stiftsbibl. 263, s. X ³ / ₃
Ep	Épinal, BM 118 (14), s. X
F	Paris, BnF, lat. 3851 A, Part II (fols. 17-56), s. X
K	Karlsruhe, Badische Landesbibl., Aug. perg. 84, s. X ³ / ₃ -XI <i>in.</i>
M	München, BSB, clm 6382, Part I (fols. 1-43), s. IX ³ / ₄
Ma	München, BSB, clm 2531, Part I (fols. 1-62), s. X
Mb	Michaelbeuern, Stiftsbibl., Fragm. perg. I, 1, s. IX ²
N	Novara, Archivio Capitolare di Santa Maria LXI (9), s. X-XI
P	Paris, BnF, lat. 2994 A, Part I (fols. 1-72), s. IX ³ / ₄
R	Reims, BM 1395, s. IX <i>med.</i>
V	Valenciennes, BM 521 (475), Part II (fols. 27-106), s. IX ³ / ₄
W	Würzburg, Universitätsbibl., Mp.Th.Q.26, s. VIII <i>ex.</i> -IX <i>in.</i>
α	W Ei Ma
β	γ δ
γ	R V γ'
γ'	D P F B K
δ	M N E Ep

Vita sanctae Eufrosinae uirginis

[1.] ¹Fuit uir in Alexandria, nomine Pafnutius, honorabilis omnibus et custodiens mandata Dei. ²Hic accepit coniugem dignam generis sui et ipsam honestorum moribus plenam, sed sterilis non pariebat. ³Vir autem eius nimis fluctuans eo quod non haberet cui omnes facultates suas dimitteret, ut post obitum suum bene et congruenter suam substantiam gubernaret indigentibus, ⁴non cessabat ministrare nocte et die ecclesiisque adhaerens ieiuniis et obsecrationibus, orans et petens a Deo dari sibi filium. Maxime uidens uirum suum nimium fluctuantem,

trad. text.: *ab 1.7. <con>secutus est usque ad 14.1 uisita<bat> et ab 15.2.1 <collo>quia ad finem praebebat B ~ ab 4.4 facientes autem usque ad finem praebebat E (pars prior pertinet ad BHL 2722) ~ ab 6.2 cum angelis consortium def. Ma, deperditis foliis subsequentibus ~ tantum exhibet Mb, deperditis foliis: ab 18.1 <audiss>et Pafnutius usque ad 18.4 dicens; ab 18.6 <quom>odo latuisti usque as 19.3 <uirili>ter certando per<uenire>; ab 19.4 <congrega>rentur omnes fratres usque ad 20.2 bona sunt; ab 21.1 <e>odem monasterio usque ad finem; tantum legitur pars linearum.*

tit. INCIPIT VITA SANCTAE EUFROSINAE VIRGINIS (VIRGINIS *om.* R N Ma) β, *non praebeant* W Ma Ei (*tit. add. manu rec.*) Ep ~ AC BEATISSIMAE *add. post* SANCTAE K

[1.] 1. pabnutius W, pannucius F, paphnutius N Ma Ei ~ Pafnutius nomine *tr.* γ ~ honorabilis Ep 2. generis sui] genere suo R^{P.C.} Ei^{P.C.} ~ ipsam ... plenam] ipsa ... plena P F Ma Ei ~ ipsam *eras.* N ~ honestorum] honestis F N^{P.C.} V ~ sterilis W R^{a.c.} V^{a.c.} P F Ep ~ quia *add. post* sterilis *supra lin.* F ~ non pariebat] apparebat Ep² 3. uir autem eius nimis *eras.* Ep, nimis autem *supra ras.* Ep² ~ eius *om.* K ~ ut] et Ep ~ et *om.* P ~ congruenter] congrue δ ~ gubernaret] gubernare W ~ indigentibus] indigentibus Ma 4. *hic uide pp.* 89-90 ~ illa *add. ante* nocte F ~ nocte et die ecclesiisque adhaerens *om.* D K ~ qui *add. ante* ieiuniis K ~ aeclesiisque W, aecclisiisque M, aecclisique N ~ -que *om.* F Ep, *eras.* P^{P.C.} V^{P.C.} ~ obsecrationibus] orationibus δ ~ orans et petens] petebat N, *om.* K ~ dare P F (dari P^{P.C.}) ~ filium sibi *tr.* Ma Ei ~ maxime] maxima R^{P.C.}, sed uxor praefata N, mulier autem V² ~ uirum suum] uxorem suam K^{P.C.} ~ nimium] nimio W, nimirum Ma Ei

1.1. custodiens mandata Dei = Dt 4.2; 8.6; 28.9; I Io. 3.22; 5.3; Apc 12.17; 14.12 4. ministrare nocte et die... ieiuniis et obsecrationibus = Lc 2.37

multam etiam pecuniam erogans pauperibus et oratoriis, poscens adimpleri desiderium suum. ⁵Similiter autem et uir eius circuiens quaerebat inuenire aliquem hominem dignum Deo, qui possit precibus suis effectum desiderii eius perficere. ⁶Et ita ambulauit in monasterium, quia eiusdem monasterii pater magnus apud Deum esse dicebatur. ⁷Illicque ingressus et multam pecuniam offerens, multam etiam fiduciam ab abbate et ab uniuersis fratribus consecutus est.

[2.] ¹Post multum uero temporis, indicauit abbati causam desiderii sui. Qui compatiens illi, abbas postulauit a Domino dare illi fructum uentris. ²Et amborum orationibus exaudiens, Deus largitur illi unam filiam. ³Videns autem Pafnutius abbatis conuersationem, numquam a monasterio recedebat. Vnde et coniugem suam introduxit, ut benediceretur ab abbate et a fratribus. ⁴Tollentes autem infantulam a lacte et,

multam] multum Ma Ei ~ etiam multam *tr.* D ~ etiam] ergo K ~ erogans ... poscens] erogabat ... poscebat N ~ erogans] erogantem Ep ² ~ in *add. ante* oratoriis δ ~ oratoriis] oratoribus Ma Ei, orationibus Ep Ei ^{P.C.} ~ poscens] poscebat V ² N ~ adimpleri] adimplere W P ^{a.c.} Ma Ei ^{a.c.}, *om.* F (*in marg. add.* F ², *deinde deperditis ultimis litteris excisso folii margine*) 5. similiter autem et uir eius *del. et* atque *scr. supra* Ep ² ~ loca *add. post* circuiens *in rasura* F ^{P.C.} ~ hominem] hominum Ma Ei ~ possit] posset R N V ² 6. in *del. et* ad *scr.* Ep ² ~ monasterio P F K δ (monasterium Ep ^{P.C.}) ~ quia] in qua M, in quo Ep N Ei ^{P.C.}, qui V Ma Ei (quia V ²) ~ monasterio N ^{a.c.} ~ pater magnus] patrem magnum β (pater magnus V ²) ~ apud Deum esse dicebatur] esse dicebant apud deum *tr.* δ ~ dicebatur] dicebant R F ² δ 7. illicque] illucque N V ², illoque K ~ ingressus] ingresso K ~ et ¹ *om.* R V ~ multam ... multam] multum ... multum W ~ ab ¹ *om.* D ~ ab ² *om.* N ~ ab <con>secutus est *praebet* B [2.] 1. multum] modum Ep, modicum Ep ² ~ temporis] tempus R ~ indicauit *supra ras.* V ² ~ causam desiderii sui] desiderii sui causam *tr.* K, desiderium suum B ~ qui] cui F, *om.* R ~ autem *add. post* compatiens R ~ illi] ille F ^{P.C.} ~ abbas] abba R, *om.* B δ Ma Ei, *eras.* V ² ~ domino] deo R V ~ dare] dari R ^{P.C.} V ² P ^{P.C.} N Ma Ei ~ fructum] fructus N 2. orationibus] orationes R V ² F ^{P.C.} B Ep ^{P.C.} N ~ exaudiens] exauditus Ma Ei ~ largitur] largitor W, largitus est B Ep Ma Ei ~ illi] illis N, *tr. post* filiam K, *om.* M Ep (illis *add. in marg.* Ep) ~ filiam unam *tr.* Ma Ei 3. autem *om.* F ~ pafnutius W, phafnutius K, paphnutius N Ma Ei ~ ab ¹ *om.* W ~ a ² *om.* B K Ep N Ma Ei 4. tollentes autem] tollentes hanc V, tollentesque hanc V ² ~ tollentes] tollens R Ep N ~ infantulum B ~ et] que V ²

2.1. fructum uentris = Lc 1.42

facta annorum septem, baptizata est, imposueruntque illi nomen Eufrosina. ⁵Gaudebant autem super illam parentes eius, quia erat accepta Deo et pulchra facie.

[3.] ¹Facta igitur annorum duodecim, mater illius migravit de hoc saeculo. Remansit autem pater eius, erudiens eam litteris et lectionibus ceteraque huius mundi sapientiae. ²Puella uero tantam excipiens disciplinam, ut miraretur pater illius prudentiam. ³Opinio autem eius peragravit totam ciuitatem, seu et de sapientia eius et doctrina, et quia erat pulchra nimis et composita erat uultu et animo. ⁴Multos autem excitauit accipiendam eam filiis suis et, multis decertantibus cum patre eius, peruenire ad finem non poterant, sed ipse tantum dicebat: «Domini uoluntas fiat». ⁵Vnus autem exuperans omnes in honore et diuitiis, accer-

septem] sex N, duodecim M Ep ~ baptizata W ~ imposueruntque] imposuerunt V^{P.C.} P F (et *add. supra lin. ante* imposuerunt F) ~ eufrosina *codd.* (-sinam F M N)
 5. gaudebant autem] gaudebantque K, gaudebant N ~ illam] illa R^{P.C.} ~ quia] quae N (uel quia *supra lin.*) ~ facie] facies D V P F (facie V^{P.C.} P^{P.C.} F^{P.C.}), fatiae Ep
 [3.] 1. igitur] autem Ma Ei ~ ea *post* igitur *add. V² supra lin.* ~ de hoc] ex hoc Ma Ei, a V² N ~ hoc] oc F ~ remansit] mansit B ~ pater] cum parente N ~ eam] ea Ma (*ut uid.*) ~ litteris et lectionibus] litteras et lectiones Ma Ei ~ ceteraque] caeteramque Ma Ei ~ huius mundi] huiusmodi P ~ sapientiae] sapientia β (*non* D), sapientiam Ma Ei
 2. ita *add. post* uero Ei^{P.C.} ~ tantam] tantum P F, tantam (-um R^{P.C.}) erat R, tanta Ma, tatam V^{a.c.}, *om.* N ~ excipiens] excepit N V² Ei^{P.C.} ~ ut] ita ut R V M Ep N (*ita eras.* V^{P.C.}) ~ illius] eius K ~ eius *add. post* prudentiam N 3. seu et ... et] tam ... quam et N ~ seu et *eras.* Ei ~ seu] sed V² ~ et ¹ *om.* B ~ de *om.* R ~ eius *om.* B ~ de *add. ante* doctrina F K δ ~ et ³ *eras.* Ei ~ quia] qui W ~ pulchra nimis erat *tr.* Ma Ei ~ nimimis *sic* W ~ erat ² *om.* R V δ Ma Ei ~ uultu erat *tr.* K 4. multos autem ... filii suis et *om.* Ma Ei ~ multos] multi Ep² ~ autem *eras.* R (*ut uid.*), *exp.* N^{P.C.} ~ excitauit] uoluerunt Ep² ~ ad *add. ante* accipiendam γ (*non* D) M N ~ accipienda W, accipiendum M P^{P.C.}, accipere Ep², capiendam V ~ autem *add. post* multis Ma Ei ~ decertantibus] certantibus B ~ finem] fidem Ma (*legere nequeo* Ei) ~ potuerant P F ~ et *post* sed *add.* W ~ fiat] fuit Ep (fiet Ep²) 5. exsuperans W ~ et *add. ante* in honore Ep ~ diuitiis] in diuitiis W

3.1. huius mundi sapientiae cfr. I Cor 1.20, 3.19
 cfr. Mt 6.10, 26.42, Lc 22.42

4. Domini uoluntas fiat = Act 21.14;

siuit patrem illius; postulabat ab eo dari filiam eius filio suo in matrimonio. Et concedens, fiunt consuetae desponsalium arrhae.

[4.] ¹Post non multum uero temporis, accipiens eam Pafnutius, dum esset annorum decem et octo, abiit in monasterium cum ea, in quo consueuerat ambulare, multamque iterum pecuniam largitus est ad necessaria fratrum. Dixitque abbati: ²«Fructum orationum tuarum adduxi tibi, ut ores pro ea, quia iam ad nuptias eam tradere uolo». ³Iussit autem abbas introduci in xenodochium monasterii locutusque est cum ea. Et benedicens exhortatus est eam de castitate et patientia timoris Dei. ⁴Facientes autem ibi tres dies, aurem ponebat quotidie ad psalmos. Et uidens singulorum conuersationem et spirituale propositum, mirabatur eorum uitam dicens: ⁵«Beati sunt uiri isti, qui in hoc saeculo similes sunt angelis et post hoc uitam aeternam consequuntur». ⁶Et coe-

patrem] pater W ~ et *add. ante* postulabat N Ma Ei ~ postulabat ab eo dari filiam eius filio suo *om.* R V ~ postulabat] posto- D Ep, postulat W, postolabant Ep ^{a.c.}, postulauit Ma Ei, postulans B ~ patrem *add. post* postulabat K ~ dari ab eo *tr.* P F ~ dari] ut daret δ ~ matrimonio] matrimonii W, matrimonium V ² K Ep ² N ~ concedens] concessit Ep ² N ~ fiunt] fiant P ^{a.c.} F, fiuntque M N, fuit Ep (-que *add.* Ep ²), fecit V ² ~ consuetae ... arrhae] consuetas ... arras V ² ~ desponsalium arrhae] sponsaliare K ~ desponsalium *codd.* (desp- D V ² B Ma Ei) ~ arrae *codd.*, arra W, arras V ²

[4.] 1. non *om.* β ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ma Ei ~ dum] cum δ ~ esset] esse W ~ et *om.* W ~ habiit F ^{a.c.} M Ep ~ in monasterio D P (-ium P ^{p.c.}) F M Ep ^{a.c.}, ad monasterium N ~ in quo] in quod N, ad quod V ² ~ consueuerat] consuemat W (consueuerat F ^{a.c.}) ~ ambulare] uenire Ma Ei ~ multamque] multam W R ^{p.c.} V ² ~ iterum] igitur P F R V K (*eras.* F ^{p.c.}) ~ dixitque] dixique W, dixit Ep (dixitque Ep ²) 2. horacionum F ~ adduxi] duxi Ep ~ ea] eam D ~ tradere eam *tr.* N ~ tradere] dare Ep 3. abba R V ~ eam *add. post* autem P, eam *ante* introduci δ, eam *add. post* introduci V ² ~ xenodochia R V ² M N, senodochia V P F K, sinodochia B, senochia Ep ~ a monasterium Ep ~ locutusque] locutus D ~ est *om.* N ~ cum ea] cum eam W ~ exhortatus est] exortauit V (exhortatus est V ²) ~ exorcizatus Ep ^{a.c.} ~ eam] autem P F ^{a.c.} (*ut uid.*), *om.* Ma Ei ~ et humilitate *add. post* castitate δ ~ ac *add. ante* timoris K ~ Dei] domini P 4. ab facientes *praebet* E ~ facientes] faciens V ² ~ audiendos *add. post* ad psalmos B ~ spiritalem W D V P F E M Ei ^{a.c.} (spiritualem V ² B), spiritale R K Ep N ~ propositum] conuersationem B ~ mirabatur eorum uitam *om.* P ~ ita *add. ante* dicens P 5. uir isti] serui illi N ~ histi Ep ² ~ et *add. post* qui R V δ Ma Ei ~ post] propter γ ~ hoc] haec δ Ma Ei, *om.* F ~ consequuntur Ep ², secuntur F

4.5. in hoc saeculo similes sunt angelis cfr. Mt 22.30

pit cor eius sollicitans esse in zelo timoris Dei. ⁷Post tres autem dies, dixit Pafnutius ad abbatem: ⁸«Veni, pater, ut salutet te ancilla tua, et ora pro ea, quia ambulare uolumus in ciuitatem». Cum autem uenisset abbas, proiecit se ad pedes eius dicens: ⁹«Obsecro, ora pro me, ut lucretur Deus animam meam». Extenditque manum suam et benedixit eam dicens: ¹⁰«Deus, cognoscens hominem antequam nascatur, tu istius ancillae tuae curam habere digneris, ut mereatur portionem et consortium in regno caelorum». ¹¹Et commendantes se seni abierunt in ciuitatem. Pater uero illius, si aliquando inueniebat monachum, hunc adducebat ad domum suam petens ut oraret pro ea.

[5.] ¹Vna autem die anniuersaria qua ordinatus est abbas monasterii, de quo supra diximus, misit abbas unum ex fratribus ad Pafnutium ut inuitaret eum ad solemnitatem abbatis. ²Qui abiens in domum eius, requisiiuit eum. ³Pueri autem dixerunt: «Processit». Audiens uero

6. cor eius] corde esse R^{P.C.}, cor esse V ~ eius] et D, om. R V (add. *supra lin.* V²) ~ sollicitans esse] sollicitus esse P F, esse sollicitus (esse sollicitum B Ep² N V², sollicitans R^{a.c.}, sollicita R^{P.C.}) R V B δ ~ zelo] caelo D, *eras.* V² ~ timoris] timore V² ~ Dei] domini E 7. autem *tr. post* dies Ma ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ma Ei ~ ad abbatem] abbati P F, om. W 8. ancilla] ancille E ~ ea] eam M ~ quia] qui P ~ uolumus] uolo R V ~ in ciuitate F ~ autem om. D ~ abbas] abba R V K ~ illa add. *post* proiecit se P F, puella *idem ibidem* E Ep ~ ad] ante R 9. obsecro *tr. post* pro me B, om. R V ~ te add. *post* obsecro P F δ ~ pater add. *ante* ora δ, pater add. *post* pro me R V ~ pro me] pro ea Ep (pro me Ep²) ~ animam meam deus *tr.* N ~ extenditque] et extendit B, extendensque δ ~ manum suam] manus Ma Ei ~ et om. B N, *eras.* E ~ benedixitque B ~ eam] ei B ~ dicens om. W 10. tu add. *post* deus K ~ cognoscens] qui cognoscas W, qui cognoscis E Ep N Ma Ei ~ hominem] omnia E^{P.C.} (hominem E^{a.c.}) ~ nascatur] fiat E Ep ~ tu om. P ~ istius] *cfr gr.*, huic β (hic Ep, huius F^{P.C.} N) ~ ut] et δ (ut Ep²) ~ habere add. *post* consortium δ ~ in regnum D K 11. se om. W R^{a.c.} V (eam add. *post* commendantes V²) ~ seni om. N ~ abierunt] habierunt P F M, abiecerunt W ~ illius] eius γ (*non* D) ~ inuenibat F, inuenisset B ~ hunc] aliquem α K, quem D, om. P F, *eras.* R V ~ adducebat] deducebat B ~ oraret] oret P F (oraret P^{P.C.} F^{P.C.})

[5.] 1. una] uno W D R V B K (una V²) ~ aduenit Ep² *supra lin. post* die ~ anniuersarii P F B, anniuersarium Ep^{P.C.}, anniuersario K, uniuersiria *sic* W ~ qua] quo E B Ep, qui P^{a.c.} (qua P^{P.C.}) ~ monasterii ... abbas om. Ma ~ abbas²] abba V ~ de quo] de qua W R^{a.c.} V (de quo V²), quod P, quem F ~ ad Pafnutium om. R V ~ pabnutium W, pasnucium F, paphnutium E N Ma Ei 2. habiens W P F E M ~ domum] domo P 3. processit] recessit K ~ uero] haec K, autem N

Eufrosina et aduocans illum fratrem, coepit interrogare eum. ⁴«Dic mihi pro caritate, domine frater, quanti fratres estis in monasterio?» At ille dixit: «Trecenti quinquaginta duo». Dicit ei puella: ⁵«Qui uoluerit uenire illic ad conuersationem, suscipit illum abbas uester?» ⁶Respondit ei: «Etiam cum multo gaudio suscipit illum, maxime propter uocem Domini, qua dicit: “Qui uenit ad me, non eiciam foras”». ⁷Dicit ei Eufrosina: «Omnes in una ecclesia psallitis et aequaliter ieiunatis?» ⁸Dicit ei monachus ille: «Communiter quidem psallimus, ieiunat uero unusquisque quomodo uult aut quantum ualet, ut non fiat contumax uoluntatis conuersatio, sed proprii arbitrii et spontanea uoluntate».

[6.] ¹Omnem ergo perscrutans monachorum conuersationem, dixit ad monachum: «Volebam abire et peruenire ad huius inenarrabilem uitam;

Eufrosina] euphrosina Ma Ei, puella N ~ et *om.* P F B K ~ dicens *post* eum *add.* R V 4. pro caritate] per caritatem N, *om.* W ~ domine frater pro caritate *tr.* P F ~ domine] domne E, *om.* N ~ trecenti quinquaginta duo] CCC III K ~ tridenti M N ^{a.c.} ~ dicit] dixit E Ep 5. illic] illuc R ^{p.c.} V ² P F B K N Ma Ei ~ illuc uenire *tr.* Ma Ei ~ conuersationem] conuersionem D R F ^{p.c.} V ² B K M Ep ² N ~ suscipit] suscepit D V (suscipit V ²) ~ abba P ~ uester *om.* W, *sed uacuum uerbi spatium relictum est* 6. ei *om.* W ~ multo gaudio] magno gaudio E M Ep, gaudio magno Ma Ei ~ suscipit] suscepit D V (suscipit V ²) ~ qua dicit] dicentis B ~ qua] quia N Ma, quo D, quod V P F (qua F ² V ²) ~ eum *add. ante* qui uenit N ~ eieciam D, eiciam K, ieciam W, etiam V (eiciam V ²) 7. dicit] dixit N ~ Eufrosina] euphrosina Ei, euphraxia Ma ~ in una ecclesia] in uestra ecclesia β (*non* P F E) ~ aecclesia K Ma, haecclaesia E ~ et *om.* Ep ~ aequaliter] equanimiter K 8. ei *om.* W ~ ille *om.* Ma Ei ~ quidem *om.* α ~ ieiunat] ieiunia β (ieiuniis P) ~ uero] *tr. post* unusquisque Ma, autem P ~ quomodo] quod K ~ aut] uel K E ~ ualet] uidet Ma Ei ~ exercet *add. post* ualet N ~ non *om.* K, *supra lin.* F ~ uoluntati B ~ conuersatio] conuersationis B, conuersionis K ~ proprii arbitrii et spontanea uoluntate] propter arbitrium et spontaneam uoluntatem K ~ proprii] probrii W, proprio F N ~ arbitrii] arbitrio F N, *om.* E ~ spontanea uoluntate] spontaneae uoluntatis R ^{p.c.}

[6.] 1. ergo] uero P F Ma Ei ~ perscrutans] scrutans D K ~ conuersationem monachorum *tr.* R V ~ conuersatione F ~ dixit] dicit W ~ eufrosina *add. post* dixit N ~ abire] ire K, habire D M Ep ^{a.c.}, habere W, habere potestatem Ma Ei ~ huius] hanc Ep ² ~ inenarrabilem uitam] inenarrabilis (-biles Ei ^{a.c.}) uitae enormitatem Ma Ei

5.6. qui uenit ad me, non eiciam foras = Io 6.37

sed timeo patrem meum, quia pro uana et caduca huius saeculi substantia cupit me tradere uiro». ²Dicit ei monachus: «Soror, non permittas ut polluat homo corpus tuum et tradas talem pulchritudinem pati opprobrium, sed desponsa te Christo, qui tibi potest pro istis omnibus transeuntibus dare caelorum regna et cum angelis consortium. ³Occulte autem exiens, uade in monasterium mutato habitu saeculari, induta ueste monachica, ut possis euadere». ⁴Quae cum audisset, placuit ei et dixit ad eum: «Et quis me habet tondere?» Nolebat enim a laico tonderi qui non seruat fidem. ⁵Dicit ei monachus ille: «Ecce pater tuus uenit mecum ad monasterium et faciet ibi tres dies uel quattuor. Tu autem adduc unum de monachis. Et, quomodo uoles, occurret tibi cum magno gaudio».

[7.] ¹Haec et his similia illo dicente ad Eufrosinam, uenit Pafnutius. Et uidens monachum interrogauit eum dicens: «Quid ad nos fatigium

patrem meum] inobediens esse (esse inobediens *tr.* R V B K) patri meo β (*non* D) ~ patrem] pater *sic* W ~ quia] qui Ep ^{P.C.} N ^{P.C.} ~ per uanam et caducam ... substantiam N ~ uius E ~ me *om.* F (me *add. post* tradere *supra lin.*) 2. pulluat W V ² ~ ne *add. ante* tradas Ep ² ~ desponsa] dispona V ^{a.c.} E Ep Ma Ei, desponde N ~ qui] que D ~ potest] potes V (potest V ²) ~ istis] histis E, *om.* N ~ dare] tribuere *tr. post* angelis B ~ caelorum regna] regna caelorum R V P F B, regnum caelorum K δ ~ cum angelis consortium] et angelorum consortium P, et consortium angelorum δ ~ *ab* cum angelis consortium *def.* Ma, *deperditis foliis subsequentibus* 3. occulte] occulta D ~ exiens *om.* D ~ uade] uenit P ~ mane *add. post* uade Ep ² *supra lin.* ~ in] ad N ~ monasterio P ^{a.c.} E ~ mutatu W V ^{a.c.} ~ habito N ^{a.c.} Ep ^{a.c.} ~ saeculari] saeculare W D V (-ri V ²), suo P ~ et *add. ante* induta P ~ induta] induc te P ^{P.C.} δ ~ ueste monachica] ueste monachili (uestem monachilem D) β ~ monachile P F ^{a.c.}, *om.* N 4. quae] qui W, quod V ² B ~ haec *add. post* cum M ^{sup. lin.} E Ep ~ ei] illi δ, ire K ~ dixit] dixi V (dixit V ²) ~ ad eum] ei Ei, *om.* B ~ et ² *om.* K ~ me *om.* W ~ habet me *tr.* F B ~ tondere] dondere W, totondere D B ^{a.c.}, totondere V ^{a.c.} P K ^{a.c.} E M Ep, tundere B ^{P.C.} ~ enim] autem P F N ~ se *add. post* enim R V ~ laico] laica D V ^{a.c.} (*ut uid.*) B K ~ tonderi] totondi W γ (tondere R, tundi B ^{P.C.}, totundi B ^{a.c.}, tonderi F ^{P.C.} V ²) δ (tondiri N, tonderi N ^{P.C.}), tondi Ei ~ qui] quae B K ^{P.C.}, quia Ei ~ seruat] erat serbaturus E, seruabat Ep 5. ille *om.* Ei ~ uenit] ueniet δ Ei ~ et *om.* K ~ faciat V (faciet V ²) ~ dies *tr. post* quattuor B ~ tu autem] tunc Ep ~ adduc] abduc F ~ quomodo] quo K, quoniam N ~ uoles] uolens N, uales K, uel uolueris P, uolueris F, uis E Ep ~ occurret] occurrit W D K

[7.] 1. his] is F ~ dicente illo *tr.* F N ~ ad euphrosinam Ei, ad eufrosina D ~ pafnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ei ~ eum *om.* P N ~ fatigium] fastigium D V F M Ei ^{P.C.}, fastidium V ², *om.* K (*spatio relicto uacuo*), fatigionem Ep ²

sumpsisti, domine?» ²Et dixit ad eum: «Anniuersaria dies est monasterii misitque me abbas ut uenias et accipias benedictionem». ³Gauisus est autem Pafnutius; ingressusque cum eo in nauculam, abierunt in monasterium. ⁴Cum autem esset ibi, mittens Eufrosina unum fidelissimum famulum dicens: «Vade in monasterium Theodosii, ingressus ecclesiam, et monachum quem ibi inueneris adduc tecum huc». ⁵Misericordia autem Dei, ecce quidam monachus ueniebat de monasterio uendens quae secum habebat. Et uidens eum, puer rogauit eum ut ueniret ad Eufrosinam. ⁶Qui cum uenisset, uidens eum, puella surgens salutauit eum dicens: «Ora pro me, pater». Et orans benedixit eam et sedit. ⁷Dixit autem ei Eufrosina: «Domine mi, ego autem habeo patrem christianum et seruum Dei possessorem substantiae nimis. ⁸Habuitque uxorem, ex qua me genuit, quae transiuit de hac uita. Vult autem pater meus pro omnibus rebus suis tradere me saeculo huic iniquo. ⁹Et ego

sumpsisti domine] domine presumpsisti *tr.* W 2. et ¹ *om.* K ~ anniuersarii P F B E M Ep, anniuersarius Ei ~ abbatis *add. ante* monasterii B ~ misitque] misit K ~ me *om.* W M Ep N ~ uenias] ueniens D R V B K, uenies P F (uenias P^{P.C.} F^{P.C.}) ~ et ² *om.* R V B K ~ accipies P^{a.c.} (accipias P^{P.C.}) F 3. est *om.* γ (*non* V) Ei ~ autem *om.* K ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ei ~ ingressusque] ingressus W D R V K (ingressusque V²), et ingressus Ei, ingressus est P F B ~ in nauculam] in naucula W F, nabiculum E ~ et *add. ante* abierunt F^{P.C.} ~ habierunt P F V^{a.c.} E M Ep^{a.c.}, abieruntque B 4. esset] essent γ ~ mittens] misit R N ~ Eufrosina] euphrosina Ei, *om.* E ~ unum *om.* P F R V ~ famulum] seruum K, seruulum W Ei, *om.* E ~ dicens] dicit Ei, dixit V² ~ monasterio P^{a.c.} F ~ theodosi W, teodosii R Ep (theo- Ep²) ~ ingressus] et ingressus B, ingressusque δ Ei ~ in ecclesia P F, in aecclesiam Ei, aecclesiam W, aeglaesiam E, in monasterium B ~ et *om.* δ Ei, *eras.* B V² ~ inueneris] inuenies E Ep ~ huc *om.* B K Ei 5. misericordiam Ep ~ autem *om.* W P F ~ Dei] domini F ~ monachus quidam *tr.* P F ~ ueniebat de monasterio] inuentus est in monasterio E ~ uendens quae secum habebat *eras.* P, *del.* F, *om.* E Ep ~ uendens quae] uidens quae P (*ut uid.*) F M, uenientesque N ~ eum *om.* F ~ ad euprosinam Ei, ad eufrosina D 6. qui] que D ~ et *add. ante* surgens N ~ surgens *om.* B ~ salutabit E 7. dixit autem ei Eufrosina *om.* P F, *scr. supra lineam* F² ~ ei *om.* K ~ euprosina Ei ~ autem ² *om.* P F E M Ep Ei, *eras.* R V ~ abeo E ~ serbum E ~ et *add. ante* possessorem N ~ substantiae] et substantionum W, et substantiosum Ei ~ nimis] nimiae R^{P.C.} V² F^{P.C.} N, multae nimis E Ep 8. ex qua] quae R V^{P.C.} P^{P.C.} F^{P.C.} B K E M Ep N, qui D V^{a.c.} P^{a.c.} F^{a.c.} ~ quae] qui P^{a.c.}, quia *ut uid.* F^{a.c.} ~ iam (etiam Ep) *add. post* quae P^{P.C.} F² δ ~ hac] ac F M ~ uita] luce E Ep ~ uult] uolet W D V (uult V²), uoluit B M ~ autem] enim Ei ~ rebus *om.* N ~ huic saeculo *tr.* D F K ~ iniquo] in quo P F

nolo inquinari in eo, sed timeo esse inobediens patri meo; et quid faciam nescio. ¹⁰Totam enim noctem absque somno pertransiui, postulans Deum ut ostenderet miserae animae meae misericordiam suam. ¹¹Et, mane facto, placuit mihi mittere in ecclesiam et adducere unum fratrem, ut ab ipso audirem uerbum Dei et quid facere debeam. ¹²Postulo autem te, pater, pro mercede animae tuae, scio quia a Deo missus es, doce me quae Dei sunt».

[8.] ¹Dicit ei ille senior: «Dominus dicit “Si quis non abrenuntiauerit patrem et matrem et fratrem et filios insuper et propriam animam, non potest meus esse discipulus”. ²Ego tibi dicere plus his non scio; tamen si potes ferre temptamenta carnis, relinque omnia et fuge. ³Facultates enim patris tui multos inueniunt haeredes. Ecce ptochia, gerocomia, xenodochia, monasteria, uiduae, pupilli, peregrini, infirmi,

9. inobediens esse *tr.* P F B ~ esse patri meo inoboediens *tr.* E ~ esse *om.* Ep, *add. post* inoboediens *supra lin.* Ep ² ~ nescio] penitus ignoro Ei 10. totam ... noctem] tota ... nocte P Ei ~ absque] sine Ei ~ pertransibi E ~ postolans D V (postu- V ²) ~ deum] dominum N, deo E Ep, *om.* B ~ miserae] *om.* δ, misereri P ^{a.c.}, miserere F ^{a.c.} (-re eras.) ~ deus *add. ante* animae *supr. lin.* Ep ² 11. facto mane *tr.* R V K ~ mittere *om.* Ei (ire *in marg.*) ~ in ecclesia F, in aecclesiam W, in eglesiam E, ad ecclesiam B Ep ² ~ et adducere] ut adducerem R V K M, et adducerem N ~ unum fratrem] unum ex fratribus Ei ~ Dei] salutis δ, dei R ^{p.c.} (*fortasse ex domini*) ~ quid] quod W D K ~ debeam] deberem B 12. postolo D V M (postu- V ²) ~ enim *add. post* scio V ² ~ ea *add. ante* quae N

[8.] 1. ei *om.* K ~ ille *om.* P E Ep Ei ~ senior] senex Ei ~ dicit] dixit N ~ abrenuntiauerit] renunciauerit K ~ patrem ... propriam animam] patri et matri et fratribus (et fratrem *om.* R ^{p.c.}) et filiis insuper et propriae animae R ^{p.c.} N ~ et matrem *om.* Ei ~ et ¹] aut B ~ et fratrem *om.* R V ~ fratrem] fratres P F B K E M Ep Ei, fratribus N ~ et sorores *add. post* filios F ~ et *post* insuper *om.* K ~ propriam animam] animam suam E Ep (cfr R ^{p.c.} N *supra*) ~ esse meus *tr.* R V P ~ meus *tr. post* discipulus W 2. ego] eo quod W, et quid Ei ~ dicere] possim dicere Ei ~ non scio] nescio B E Ep Ei ~ relinque ... 3 patris tui *om.* N 3. inueniunt] inuenient B E M Ep Ei, inuenies N, inuenieunt *sic* V (-niunt V ²) ~ ptochia] *cfr* πτωχεῖα, tochia R ^{a.c.} V B Ep, stochia Ei, topchia D M E, tophia *corr. in* orfanotrophia N, copia P F ~ gerocomia] gerochomia F, hierocomia W N, hierochomia D P R B M, hierochomiam V, ierochomia R ^{p.c.} K Ei, hierochomia Ep, iherochomia E ~ senodochia P F ^{p.c.}, scenodochia N, xenochia D E, xemochia Ep, sedochia F ^{a.c.} ~ peregrini *om.* Ei ~ et *add. ante* pupilli N ~ et *add. ante* infirmi N

8.1. si quis non abrenuntiauerit patrem ... meus esse discipulus = Lc 14.26; cfr Lc 14.33, Mt 10.37

captiui: ⁴ubi uoluerit et placuerit patri tuo relinquat; tu solum ne perdas animam tuam». ⁵Dicit ei puella: «Confido in Deum et in orationibus tuis quia laborare habeam pro anima mea, Deo auxiliante». ⁶Dicit ei senex: «Talia desideria a firmitate non deciduntur. Ergo scit enim tempus poenitentiam agere». ⁷Dicit ei Eufrosina: «Et ideo te fatigauit ut impleas desiderium meum; et, facta oratione, benedicas me et abscidas comam capitis mei». ⁸Et exurgens senex, facta oratione, abscidit comam capitis eius, induit eam tunicam schematis. ⁹Et orans pro ea dixit: «Deus qui liberauit omnes sanctos suos, ipse te custodiat ab omni malo». ¹⁰Et haec dicens senex discessit ab ea et ambulauit in uiam suam, gaudens et glorificans Deum.

[9.] ¹Eufrosina autem, in semetipsa cogitans, dicit: «Si ambulauero in monasterio puellarum, pater meus requirens inueniet me et uiolenter

captiui] -bi E, *om.* N ~ sunt *add. post* capitui V ² 4. ubi] si γ (*non* D) ~ et placuerit patri tuo relinquat] pater tuus relinquat (-quet P) P F B K ~ cui *add. ante* placuerit Ep ² ~ eis *add. ante* relinquat R, illis *idem ib.* V ² ~ substantiam suam *add. post* relinquat Ep ² ~ tu solum] tu autem sola Ei, tu sola F V ² B, tu solus V, te solam K 5. in deum] in deo R ^{P.C.} V ² N ~ in ² *om.* B E N ~ laborare] labore V (laborare V ²), ad laborandum Ei ~ me *add. post* laborare E ~ habeam] habeo (abeo E) K δ Ei ~ mea] tua Ep (mea Ep ²) ~ deo auxiliante ... 6 a firmitate *om.* N 6. dicit] dixit E Ep ~ senes E ~ non *om.* W ~ deciduntur] decidunt R ^{P.C.} V ² F ^{P.C.} B Ep ^{P.C.}, deciduntur N (-dat N ^{P.C.}), declinantur Ei ~ ergo scit enim tempus poenitentiam agere] modo enim tempus est poenitentiae δ ~ ergo scit] est R ~ ergo *om.* W Ei ~ scit] scis K, scito V ² B ~ enim] esse V ², quia B, *om.* F K ~ est *add. post* tempus B ~ poenitentia P, poenitentiae F K δ 7. dicit ei eufrosina *om.* N ~ euphrosina Ei ~ et *om.* B ~ ego *add. ante* fatigauit W B ~ fatigabi E ~ te *om.* B ~ facta oratione] fac orationem N ~ et ³] ut K ~ abscidas] abscidas W, abscidens R V ² ~ mei ... 8 comam capitis *om.* R V 8. et ¹ *om.* P F B Ei ~ exurgensque B ~ senes E ~ induit] induitque B δ, et induit Ei ~ tunica B Ep, tunicam M Ei, tonica W D R V (tu- V ² P ^{P.C.}) P ^{a.c.} F ^{a.c.} ~ scematis (scismatis F) *codd.* 9. orans] orat is W ~ pro ea] pro eam E M, *om.* K ~ liberauit] liberat B ~ omnes *om.* γ ~ *add. post* sanctos suos N: de angustiis et tribulationibus huius saeculi et perduxit eos ad gaudium sempiternum ~ custodiat te *tr.* δ 10. senex *om.* E Ep ~ ambulauit] ambulabat M Ep N ~ in uiam suam] uia sua B, uiam suam Ei ~ et glorificans deum *om.* δ [9.] 1. euphrosina Ei ~ autem] uero δ ~ cogitans in semetipsam (semetipsa Ep N) *tr.* δ ~ in semetipsam B ~ dicit] dixit B δ Ei ~ ambulabero E ~ in monasterium W P ^{P.C.} Ep ^{P.C.} N Ei ~ uiolenter] nolenter P F

6. tempus poenitentiam agere cfr. Apc 2.21 9. Deus... liberauit omnes sanctos suos cfr. Ps 33.18 ~ ipse te custodiat ab omni malo = Ps 120.7

trahet me inde propter sponsum meum. Proinde pergam ad monasterium uirorum, ubi nullus suspicet me ibi esse». ²Et haec dicens proiecit uestem muliebrem, induit se uirili. Et, sero facto, exiuit de domo sua, accipiens secum quingentos solidos; et abscondit se in quodam loco per totam noctem. ³Mane autem facto, uenit pater eius in ciuitatem. Volente autem Deo, statim in ecclesiam ambulauit. ⁴Eufrosina igitur peruenit in monasterium illum, ubi et pater eius erat notissimus, ⁵et nuntiauit per ostiarium abbati dicens: «Eunuchus quidam de palatio ueniens ante ostium stat, cupiens loqui tecum». ⁶Egressus autem abbas, proiecit se in terram et, facta oratione, sederunt. Dicit ei senex: «Quid est quod uenisti, fili?» ⁷Dicit ei Eufrosina: «Ego quidem de palatio fui eunuchus et desiderium habui semper conuersationem monachorum et ciuitas nostra non ualde habet hunc studium conuersationis. ⁸Notum autem factum est mihi de bona uestra conuersatione, et cupio habitare uobiscum, si placuerit uobis. ⁹Habeo enim et possessiones multas et, si dederit mihi Dominus requiem, adduco eas hic».

inde trahet me *tr.* B ~ inde *om.* P F ~ meum *om.* B ~ ad monasterio F ~ suspicet] suspicit D, suscipiet V K Ep, suspicetur F R B Ep ² N Ei, suspicabitur V ² ~ me *tr.* ante nullus E Ep ~ ibi *om.* R B δ Ei, *eras.* V ² 2. uestem *supra ras.* R ~ muliebrem] mulierem P ^{a.c.} Ep (muliebrem P ^{p.c.} Ep ²), qua induta erat N ~ induit] et induit R V ² Ei, induitque B δ ~ se *om.* B N ~ uirili] uirilem P F B δ Ei ~ facto] facta W D V K (facto V ²) ~ et *add.* ante accipiens Ep ~ et ³ *om.* B Ep 3. in ciuitate F ~ uolente autem] uolentem P ~ autem *om.* K ~ deo] domino Ep ~ in aeclesiam W, in aeclesiam D, in ecclesia P F K, in eglesia E ~ ambulauit] perrexit B 4. euphrosina Ei ~ igitur] autem P F K ~ in] ad δ ~ illum] illud R B N V ² Ei, *om.* K ~ et ¹ *om.* P F B K N 5. nuntiauit] adnuntiauit F ~ per ostiarium] per hostiarium *codd.* (per ostiarium W R F, per os- V ^{p.c.}), hostiarius K ~ abbati *tr.* post nuntiauit B ~ dicens] dicit Ep (dicens Ep ²) ~ quidam] quidem N ^{a.c.}, *om.* K ~ Theodosii imperatoris *add.* post palatio K ~ ueniens] uenit P F K ~ ad te *add.* post ueniens B ~ ante ostium stat] stat ante hostium K ~ hostium *codd.* (ost- R V ² F Ei) 6. egressus ... abbas] egresso ... abbate V ^{p.c.} ~ in terra P F E N ~ ante pedes eius eufrosina *add.* post in terram Ep ² *supra lin.* ~ dicit] dixit E ~ senes E Ep ^{a.c.} ~ quid est] quidem N ~ quod] propter quod V ² ~ huc *add.* ante uenisti B ~ filii W 7. euphrosina Ei ~ quidem] quidam Ep ~ de palatio] in palatio P F ~ Theodosii imperatoris *add.* post palatio K ~ desiderio Ep ^{p.c.} ~ habuissemper *sic* W ~ abui E ~ semper *om.* Ep ~ conuersationem] de conuersatione B ~ agere *add.* post conuersationem Ei ~ monachorum conuersationem *tr.* K ~ abet E ~ habet ualde *tr.* W ~ hunc] hoc R V ² F B K N Ei (hoc habet *tr.* Ei) 8. mihi *om.* R ~ conuersatione uestra *tr.* R V ~ uobis placuerit *tr.* F B ~ enim *add.* post placuerit V 9. enim *om.* V ~ et *om.* R V F K ~ possessiones] passiones P ^{a.c.} ~ Dominus] deus Ei ~ in hoc loco *add.* ante adduco P F ~ adduco] adducam Ep N ~ hic] huc R V ² P F B K Ep ² N Ei

[10.] ¹Dicit ei senex ille: «Bene uenisti, fili. Ecce monasterium, si tibi placet, habita nobiscum». Dicit ei abbas ille: «Quod est nomen tuum?» Dicit ei: «Smaragdus». ²Dicit ei senex: «Iuuenis es, non potes solus sedere, opus est tibi habere magistrum, ut discas regulam et conuersationem monachorum». ³Dicit abbati: «Sicut iubet, domine mi pater, sic facio». Et protulit quingentos solidos in manum abbatis dicens: «Accipe, pater, interim istos et, si uidero quia possum sufferre hic, uenient et illa reliqua». ⁴Vocauit autem abbas unum fratrem, nomine Agapitum, uirum sanctum et impassibilem, et tradidit in manu eius Smaragdum. Dicit ei: ⁵«Ecce amodo hic erit filius tuus et discipulus, talem eum consigna, ut exuperet magistrum». ⁶Et flexis genibus, facta oratione, consignauit eum; et respondentibus omnibus «amen!», suscepit eum Agapitus in cellam suam.

[11.] ¹Et quia habebat uultum decorem Smaragdus, dum ueniebat in ecclesiam ad deprecandum Deum, multos diabolus incitabat aduersus

[10.] 1. dicit ei ¹] dixit ei E Ep ~ senes E Ep (senex Ep ²) ~ ille] *om.* B δ Ei, iterum V ² ~ filii W ~ abbas ille ... 2 dicit ei *om.* W ~ placet tibi *tr.* B ~ dicit ei ²] dixit ei E Ep ~ abbas] senex (senes E Ep, senex Ep ²) B δ ~ ille ² *om.* Ei ~ rursus *add. post* est B ~ est *om.* K ~ dicit ei ³] quae dixit B, respondit illa N ~ zmaragdus M, zmarachdus P, zmaracrus F E, zmaradus Ep, smaragdus Ep ² 2. senex] abbas δ ~ iubenis E ~ abere E ~ discas] doceat te Ei 3. dicit] qui dixit δ ~ illa *add. post* dicit F ~ abbati] ei B ~ sicut] sicuti Ei, si W ~ pater domine mi *tr.* β (non K) ~ pater *om.* δ ~ mihi domine *tr.* N ~ sic *om.* E ~ faciam E Ep Ei ~ deditque *add. post* solidos Ei ~ in manu] in manu P F B K E M N ~ abbati γ M Ep (abbatis P B E Ep ²) ~ pater *om.* K ~ histos E Ep ² ~ solidos *add. post* istos B ~ et ² *om.* Ei ~ quia] quod E ~ possum] possim P F E N ~ sufferre possim *tr.* E ~ sufferre] sufficere W ~ hic] huc K Ep ^{P.C.} N, hinc Ep ^{a.c.} ~ uenient] ueniant Ei ~ et ³ *om.* K E ~ relinqua F ^{a.c.} 4. uocauitque N ~ autem *om.* N ~ agapitem D ~ et impassibilem *om.* B ~ impassibilem] impassiuilem E, impassibile F, passibilem V ^{P.C.}, incompassibilem Ei ~ in manu] in manum Ep Ei ~ zmaragdum Ep ^{a.c.}, zmarachdum P, zmaracrum F E ~ et *add. ante* dicit R V Ei ~ dicit ei] dicens P F δ, dixit ei Ei ~ dicit] dicitque B 5. ecce amodo] ecce modo Ei, amodo β ~ erit] uenit Ep ~ discipulus] discipulum W ~ eum] illum E Ep, enim N ~ exsuperet W D, experet P 6. facta oratione *om.* R V ~ factaque P ~ consignauit] signauit R V ~ eum *om.* P F B K ~ eum ²] eam N, *om.* Ep (eum *add.* Ep ²) [11.] 1. quia] qui F Ep (quia Ep ²) ~ abebant E ~ decorem] decorum R K N Ei ~ zmarachdus P, zmaracrus F E ~ in ecclesia D V P F N, in ecclesiam W, in aecclesiam Ei, in aeglaesiam E ~ ad precandum E ~ Deum] dominum Ei ~ multos] multa B ~ illorum *add. post* multos Ei ~ diabolus W F, diabolos V (-lus V ²) ~ incitabat] excitabat Ei, *om.* B

decorem uultus illius per malas cogitationes, ²ita ut omnes molesti essent abbati, qui talem pulchritudinem introduxisset in monasterium. ³Abbas autem haec audiens uocauit Smaragdum et dicit ei: «Fili, pulchra est facies tua, fit ruina infirmis fratribus. ⁴Volo autem ut sedeas solus in cella tua, et ibi psallere et ibi manducare, non tamen egressurum te inde alicubi». Et praecepit Agapito, ut praepararet cellam solitariam, ut in ea degeret Smaragdus. ⁵Fecit autem Agapitus omnia quae sibi a patre monasterii fuerant imperata et introduxit Smaragdum in cellam solitariam. ⁶Et erat ibi orationibus uacans, ieiuniisque et uigiliis nocte ac die operam dabat, seruans Domino in simplicitate cordis, ita ut miraretur praedictus frater, qui eum susceperat, et omnibus fratribus retulit eius constantiam. Et omnes collaudabant Deum, qui in infirma aetate talia operatur.

[12.] ¹Pafnutius autem pater illius, cum reuersus esset domi, festinus

per malas cogitationes] in malis cogitationibus K 2. essent] esse W ~ et dicerent *add. post* abbati N ~ qui] quia B Ep ² N ~ talem] tale W ~ introduxisti N, introduxisse W, induxisset K 3. abbas autem haec audiens] haec autem (*om.* K) audiens abbas K Ei ~ zmarachdum P, zmaracdum F E ~ et dicit] et dixit P F, dicens D ~ filii W ~ fili *tr. post* tua δ ~ est *om.* B ~ fit] sit Ep, non sit Ep ², timeo ne sit Ei ~ autem *add. post* fit K ~ est *om.* B 4. uolo autem] placet autem nobis Ei ~ autem *om.* K ~ ibi ... ibi] tibi ... tibi K ~ psallere ... manducare] psallas ... manduces δ ~ ibi ¹ *tr. post* psallere B ~ ibi ² *om.* B Ei ~ tamen *om.* Ei ~ te egressurum *tr.* D E Ei ~ inde *tr. post* non Ei, *tr. ante* egressurum B ~ alicubi] aliubi W (*aliubu scr. ut uid.?*) ~ praecepit] praecipit W ~ praepararet] praeparet Ep (*praepararet* Ep ²) ~ solitarium Ep (*solitariam* Ep ²) ~ ut³] et δ (*ut* Ep ²) ~ in ea] in eam Ep (*in ea* Ep ²) ~ solus *add. ante* degeret Ei ~ degeret] tegeter W, legere F ~ zmarachdus P, zmarachdus F, zmaracdus E 5. quae] qua N ^{a.c.} ~ fuerant imperata] fuerat imperatum E Ep (*fuerat imperata* Ep ²) ~ zmarachdum P F, zmaracdum E ~ in cella solitaria F 6. in *add. ante* orationibus Ei ~ uacans] uocaris Ep (*uacans* Ep ²) ~ ieiuniisque] et ieiuniis K, ieiuniis W ~ et ²] ac K Ei ~ uigiliis] uigiliisque W ~ die ac nocte *tr.* B ~ ac] hac E, et W P F ~ operam] operum D R ^{a.c.} V P ^{a.c.} F, opus V ² ~ dabat] agebat γ (*dabat* B) ~ domino] deo P F B K N ~ susceperat D V (*susce-* V ²) ~ et ³] cum K (*deinde subp.*), *om.* P F B ~ omnes] omnibus W ~ collaudabant] laudabant B ~ qui] quia W ~ in infirma aetate] in (*om.* P F B K M) infirmitate β (*in infirma aetate* P ^{p.c.} F ², *in infirmitate* M ^{p.c.}) ~ in *om.* Ei [12.] 1. pabnutius W, pasnucius F, paphnucius N Ei ~ pater illius *om.* P F ~ illius] eius D ~ reuersus esset domi] reuertisset a monasterio ad domum propriam Ei ~ esset] esse W ~ domi] domum R ^{p.c.} V ² N

11.6 in simplicitate cordis Gn 20.5; Sap 1.1, etc.

ingressus est cubiculum, in quo filia eius manere solita erat, et non inuenta. Tristis maerensque effectus, coepit exquirere anxius seruulos et ancillas quid de Eufrosina actum esset. ²Pueris autem dicentibus quia «Nocte uidimus eam, mane autem non comparuit: et putauimus quod pater illius, qui eam desponsauit, uenerit et tulerit eam», et misit seruos suos ad domum illius, et non iuenerunt eam. ³Audiens autem sponsus illius et pater illius, contristati sunt ualde. Et uenientes ad Pafnutium, inuenerunt illum uehementer afflictum iacentem in terra et dixerunt ei: «Forsitan aliquis seduxit eam et fugit cum illa». ⁴Statimque serui cum equis per totam Alexandriam et Aegyptum missi sunt. Erant autem ibi et naues intrantesque in eas requirebant per uim. Et scrutantes monasteria puellarum, eremum et speluncas, per domos amicorum et uicinorum, ⁵et nusquam reperta, tamquam mortuam lugebant eam. Socer nuntius, sponsus sponsam flebant. ⁶Pater filiam lugens dicebat: «Heu, heu filia dulcissima! heu me, lumen oculorum meorum, consolatio uitae

manere solita erat] manere consueuerat D R V B K, maneret P F ~ non *om.* F (*add. supra lin.* F ²) ~ inuenta] inuentam E M Ep ~ maerensque] meresque M ^{P.C.}, tremensque Ei ~ coepitque R V ^{a.c.} (-que *eras.* V ^{P.C.}) ~ exquirere] perquirere β (quaerere D) ~ anxius E ~ seruulos et ancillas] per seruulos (serb- E) et ancillas B E Ep, a seruulis et ancillis N ~ seruulos] serbulos E, seruos P F K ~ de] te W ~ euprosina Ei ~ hactum E ~ esset] fuisset P, est K Ei 2. eam] ea P ~ putabimus E ~ quod pater illius qui] quod pater illius inueni qui Ep, *del. et* quod iuuenis *scr. supra lin.* Ep ² ~ quod] quia E ~ pater] sponsus V ~ inueni *add. post* illius E ~ dispensauit W D E ^{a.c.} Ep Ei, desponsauerat (disp. V ^{a.c.} M) R V P F B M N ~ uenerit] uenisset B Ei, uenerit *sic!* Ep ~ tulerit] tulisset B Ei ~ et ³ *om.* R B N Ei, *eras.* V ^{P.C.} 3. autem *om.* E N ~ sponsus illius et pater illius] pater illius et sponsus B ~ illius ²] eius δ Ei, *om.* D ~ et *add. ante* contristati W ~ pabnutium W, pasnucium F, paphnucium Ei ~ fugit] fuit E ~ illa] ea K, illam E, illo B 4. eius *add. post* serui γ (*non* D), illius *ibidem* δ ~ aequis P ~ alaxandriam E ~ et aegyptum *om.* δ ~ erant] erat M ^{a.c.} ~ autem *om.* K ~ et ibi *tr.* B ~ ibi *om.* Ei ~ nabes E ~ intrantesque] et intrantes R, intrantes V ~ uim] eos P F, uiam V ² ~ monesteria F ~ eremum *codd.* (heremos δ, et per heremos P) ~ et ⁴ *om.* Ei ~ speluncas] speluncae W D V P F (speluncas P ^{P.C.} V ²) ~ domus V ^{a.c.} ~ amicorum] antiquorum K 5. nusquam] numquam γ (nusquam R ^{P.C.} V ²), non B δ ~ reperta] repertam R F B δ Ei, inuentam K ~ eam *om.* W ~ tamquam mortuam] quasi mortuam *tr. post* eam Ei ~ et *add. ante* socer W ~ flebat β (flebant D B K) 6. uero *add. post* pater K ~ me *om.* P F B N ~ et *add. ante* consolatio R ~ consolationem Ep ^{a.c.}

12.6. lumen oculorum meorum = Tb 10.4 (Ps 37.11) ~ consolatio uitae meae cfr. Tb 10.4

meae! ⁷Quis meam inuasit facultatem? Quis meam possessionem sparsit? Quis meam uineam siccauit? Quis meam lucernam extinxit? Quis meam spem fraudauit? Quis pulchritudinem filiae meae uiolauit? ⁸Quis putas lupus meam agnam dissipauit? Qualis locus talem uultum tegit? Qualis pelagus captiuam ducit illam imperialem faciem? ⁹Illam generositatis constitutio, illa malorum consolatrix, illa laborantium requies, gementium portus erat. ¹⁰Terra, terra, non celes sanguinem meum, donec uideam quid Eufrosinae filiae meae contigerit. ¹¹Haec et his similia Pafnutio prosequente, eleuauerunt omnes qui aderant uocem et flebant, ita ut omnis ciuitas lamentaret eam.

[13.] ¹Non sufferens autem Pafnutius nec inuenit consolationem, perrexit ad memoratum senem, de quo supra diximus, et procidens ad pedes eius, dicens: «Peto ne cesses orare, ut inueniatur labor orationum tuarum. Nescio quid acciderit filiae meae». ²Audiens autem uenerabilis senex contristatus est ualde. Et iussit adesse omnes fratres et dicit eis:

7. possessione W ~ sparsit] spargit W, inuasit B ~ meam uineam] uineam meam *tr.* B, meum amnem R V ² ~ uineam] ueniam W ~ siccauit uineam *tr.* N ~ siccauit] seccauit P, spargit W ~ spem meam *tr.* M Ep N ~ extinxit W F N, stinxit E, extincsit P ~ quis gloriam meam abstulit *add. post* fraudauit N 8. quis] qui W ~ agnam meam *tr.* R V Ei ~ agnam] agnum *sic* W D ~ dissipauit] discipauit Ep (dissipauit Ep ²), inuasit B ~ talem] tuum P F ~ tegit] tetigit K N ~ pulchritudinem *add. post* tegit E ~ qualis ²] quale R ^{P.C.} V ² F ^{P.C.} B K N Ei ~ captiuam E 9. illa] illam D ~ constitutio] constitutionem V ² ~ malorum] male habentium Ei ~ laborantium] orantium P F ~ requies] quies B ~ illa *add. post* portus D 10. terra ² *om.* W ~ celes] caeles K, celas Ep ~ quid] quae de P F (quid de F ^{P.C.}) ~ eufrosina filia mea F ² ~ euphrosinae Ei ~ meae *om.* W ~ contigerit] contigit Ep (contingerit Ep ²) 11. his] is F ~ pabnutio W, pasnucio F, paphnucio Ei ~ persequente Ep ~ elebauerunt E ~ aderant] adherant Ep ^{a.c.}, audierant N ~ omnis] omnes D ~ uocem *tr. post* omnes K ~ lamentaret] lamentaretur P F Ep N Ei

[13.] 1. sufferet Ep (sufferens Ep ²) ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N, paphnucius Ei ~ nec *om.* K ~ inuenit] inueniet W, inueniens V ² F ² δ Ei ~ senem] senes F ^{P.C.} ~ et] ut Ep (et Ep ²), *om.* B ~ procidens] procidit Ei ~ ad pedes eius] ante pedes eius K, eius pedibus P F ~ dicens] dixit R ^{P.C.} V ² B δ ~ orare] orationem fundere B ~ ut inueniatur] adueniat N ~ enim *add. post* nescio β (*non* D) ~ accederit D V ^{a.c.} 2. haec *add. post* autem K ~ senes E ~ est *om.* N ~ adesse omnes fratres] ad (a F) se omnes fratres (*om.* D, *supra ras.* F) uenire γ' (fratres ad se uenire B) E Ep ~ dicit] dixit δ Ei

7. quis meam spem fraudauit cfr. Tb 10.4 8. lupus meam agnam dissipauit cfr. Io 10.12 10. terra, terra, non celes sanguinem meum = Iob 16.19

³«Ostendite caritatem, fratres: postulemus a Domino ut dignetur nobis ostendere quid factum sit de filia amici nostri Pafnutii». ⁴Et ieiunantes omnes et orantes, in tota hebdomada nihil eis reuelatum est de Eufrosina, sicut solebat quando aliunde rogabant Deum. Oratio enim Eufrosinae erat ad Deum die noctuque ne manifestam eam faceret in uita sua. ⁵Cum autem nec seni nec alicui fratri reuelatum esset, coepit consolari eum dicens: «Noli deficere, fili, a disciplina Domini, quia quem diligit Dominus corripit. ⁶Et hoc scias quia sine uoluntate Dei nec unus passer cadet in terra, quanto magis filiae tuae absque illius nutu nihil prouenit? Scio enim quia bonam partem sibi elegit, propterea nihil nobis de ea reuelatum est. ⁷Si enim, quod absit, in malis operibus incidisset, numquam dispexerat Deus tantum laborem fratrum. Habeo fiduciam in Domino quia in hac uita ostendet tibi eam Deus». ⁸Audiens haec Pafnutius recepit consolationem et osculans senem et omnes fratres

3. hostendite E ~ a Domino] deo P F E Ep (deum Ep²) ~ ostendere] host- E, ostenderet P F ~ quid] quod D R V B (quid V² B²) P N ~ factum] actum K ~ sit] est R V Ei, *om.* W ~ pabnutii W, pasnuci F, paphnucii Ei 4. ieiunantes omnes et orantes] ieiunantibus omnibus et orantibus V² ~ omnes *om.* P F B ~ ebdomada *codd.* (eptomada N) ~ eis] eius V (eis V²) ~ de eufrosinae *sic* W, de euphrosina Ei ~ pro *add. ante* aliunde E Ep ~ Deum] dominum P F B ~ et *add. ante* oratio F ~ oratio enim] orationem P^{a.c.} ~ enim] autem D ~ euphrosinae Ei ~ ad deum] apud deum P F, ad dominum Ei ~ die noctuque *om.* D ~ manifestam eam faceret in uita sua] manifestaret eam deus K ~ deus *add. post* sua δ 5. alicui fratri] alicui fratrum Ei, fratribus E Ep ~ esset] fuisset E Ep, est W ~ consolari eum] eum abbas consolari P ~ abbas *add. post* coepit Ei ~ consolare W D V E M Ep (-ri V², Ep²) ~ eum *om.* P F ~ dicens] *om.* W M Ep N ~ abbas *add. post* eum δ ~ noli deficere *add. post* eum abbas N ~ filii] *tr. ante* noli Ei, filia disciplina *sic* W 6. Dei] domini P N Ei ~ passer] passerum Ei ~ cadet] cadit V E Ep N ~ in terram K P Ep N Ei ~ quanto *om.* Ep ~ nihil] *om.* R (*ut uid.*) V, aliquid R^{p.c.} V² ~ prouenit *sic codd.* ~ scio enim ... reuelatum est] scio enim quia bona partem sibi elegit propterea nihil nobis reuelare uoluit deus noli deficere *tr. post* noli deficere¹ N ~ enim *om.* P F ~ elegit sibi *tr.* K ~ *post* prouenit *add.* proinde nihil de ea reuelatum est N ~ nobis nihil *tr.* Ei 7. in malis operibus] in mala opera K ~ dispexerat] despexerat V² M Ep N Ei, despexisset R^{p.c.} P B E Ep² ~ Deus *om.* P F ~ fratrum laborem *tr.* Ei ~ laborum P V^{a.c.} ~ habeo] habe N ~ enim *add. post* habeo R V P F B ~ ostendet] hostendet F, ostendit W D V K Ep (ostendet V² Ep²) ~ eam tibi *tr.* P F B ~ Deus] dominus F Ei 8. autem *add. post* audiens W ~ haec *om.* D ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ et osculans senem ...

13.5. noli deficere, fili, a disciplina Domini, quia quem diligit Dominus corripit = Prv 3.11-2 6. sine uoluntate Dei nec unus passer cadet in terra cfr. Mt 10.29

abiit in domum suam, gratias agens Deo. Et orans quotidie bonis operibus et elemosinis intentus erat.

[14.] ¹Post aliquos uero dies, uisitabat monasterium commendans se in orationibus fratrum. ²Vna autem die ueniens ad abbatem, proiecit se ad pedes eius dicens: «Ora pro me, pater, quia non possum ferre dolorem de filia mea, sed magis ac magis de die in diem renouatur et crescit uulnus et tribulatur anima mea». Videns autem eum senex nimis afflictum, dicit ei: ³«Vis colloquium habere cum uno fratre spirituali, qui uenit de palatio Theodosii?», ignorans quod ipsa esset filia eius. Dicit ei Pafnutius: «Volo». ⁴Et uocauit abbas Agapitum dixitque: «Tolle Pafnutium et introduc eum in cellam Smaragdi». ⁵Et introduxit eum in cellam eius, nihil ei ante innotescens. ⁶Cum autem uidisset subito patrem suum et cognoscens eum, tota lacrimis repleta est. ⁷Pafnutius autem sperabat esse compunctionem. Non enim cognouit eam, quia species uultus eius emarcuisset prae nimia abstinentia uigiliisque et lacrimis.

in domum suam *om.* β ~ abiit] remeauit Ei ~ in domum suam] ad sua Ei ~ elemosinis W, elymosinis D

[14.] 1. aliquos] aliquantos Ei ~ uisitabat] uisitauit E ~ ab bat monasterium *def.* B, *deperdito folio subsequenti* ~ monasterio D^{P.C.} (*ut uid.*) ~ in *om.* N Ei 2. ferre] sufferre N, *om.* F, perdere F² ~ ac] hac E ~ in diem] in die W F E ~ renouatur] renobatur E, reuelatur P, releuatur F, ronouatur *sic* Ep ~ de die in diem *tr.* ante et tribulatur Ei ~ meum *add. post* uulnus β ~ tribulatur anima mea] tribulatio mea P F E Ep ~ autem *om.* Ei ~ senex eum *tr.* D R V K ~ eum *om.* P F ~ senes E ~ nimis] nimium Ei ~ dicit] dixit D K P F ~ ei] ad eum D K P F, *om.* E 3. habere (abe- E) colloquium *tr.* E N ~ uno] quodam P ~ fratre] fratrum F² ~ spiritali K P^{a.c.} R V F M Ep N Ei (spirituali V² Ep²), spiritale W D P^{P.C.} E ~ theodosi W, teodosii E, teodisii R ~ imperatoris *add. post* Theodosii K ~ ipsa] ipse P ~ esset] esse W ~ filia eius *om.* E Ep ~ haec dicebat *add. post* esset Ep² ~ dicit ei paphnutius] paphnucius dixit Ei ~ ei *om.* N ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ei 4. et uocauit abbas Agapitum dixitque] dixitque ad agapitum (acapitum *a.c.*) R, dixitque V, cuidam fratri *add. ante* dixitque V² ~ dixitque] et dixit ei P F, dixitque ei E N Ei ~ pabnutium W, pasnuncium F, paphnucium Ei ~ in cella F, *om.* Ep ~ zmaracdi F E, zmarachdi P, zmaragdi Ep, ad smaragdum Ep² 5. et introduxit eum in cellam eius] et fecit ita N, *om.* E Ep ~ in cella P^{a.c.} F ~ eius] smaragdi M ~ ante ei *tr.* R V ~ ante] antea K 6. subito uidisset *tr.* K ~ uidisset] audisset V (uid- V²) ~ et cognoscens eum] et cognouisset eum E N, *om.* R V ~ repleta est lacrimis *tr.* N 7. pabnutius W, pasnucius F, paphnucium Ei ~ compunctionem] compunctum Ei ~ enim] eam Ep (enim Ep²) ~ eam] eum Ep *ut uid.* (eam Ep²) ~ quia] qui V (quia V²) ~ eius] illius Ep ~ emarcuisset] emarcuit δ (emarcuerat E) Ei ~ prae nimia abstinentia] per nimia abstinentia D, per nimiam abstinentiam N, premiam abstinentiam P^{a.c.}

⁸De cuculla autem operuit faciem suam, ne aliquo modo agnosceret eam. ⁹Facta uero oratione, sederunt.

[15.] ¹Coepit autem ei loqui de futura regni beatitudine et gloria sempiterna, quomodo per elemosinam et castam conuersationem, per humilitatem et caritatem, ad eam quis possit pertingere; et de contemptu saeculi, nec diligendos esse filios plus quam Deum nec patrem super eum qui omnium extitit factor; ² ^aapostolicam quoque scripturam interpretans, quomodo tribulatio patientiam operatur, patientia probationem. ^bVidens uero patrem suum in graui maerore, compatiiebatur ei. Sed timens ne agnosceretur et impedimentum ei faceret, uolens autem eum consolare, dixit ei: ^c«Crede mihi, quia non despicit te Deus. Et si in perditione animae suae esset filia tua, manifestaret eam tibi, ut nec illic a diabolo retenta inferret et sibi et tibi luctum perpe-

8. cocula W, coculla R ^{a.c.} V P ^{a.c.} F M Ep, cucullo N V² (cuculla Ep²) ~ autem] enim K ~ faciem suam] caput suum γ (*non* D) ~ aliquo modo] aliquando E Ep ~ agnosceret] cognosceret E Ep 9. uero] autem Ei [15.] 1. futura] futuri R ~ et gloria sempiterna *om.* R V ~ de *add. ante* gloria Ei ~ quomodo] quo P F ~ elemosinam] elim- W, elemosy- Ei, humilitatem δ ~ humilitatem] elemosinam (hel- N, -sinas Ep, aelaemosinas E) δ ~ castam conuersationem] castam uitam et bonam conuersationem Ei ~ ad eam] ad ea Ei ~ possit] posset R ~ pertingere] tingere M ~ contemptu] conuentu K ~ nec¹] ne P F ^{a.c.} ~ diligendos] diligendus W, diligendum Ei ~ filios] filium Ei ~ plus *tr. ante* diligendos Ei ~ Deum] dominum W ~ nec patrem super eum *om.* δ ~ extitit factor] exhibet potestatem Ei ~ exstitit P 2a. interpretans scripturam *tr.* K ~ interpretans] interpretabatur V², *om.* E ~ quomodo] quod K ~ patientiam] patientia V ~ autem *add. post* patientia R V ^{sup. lin.} Ei b. uero] autem γ' E Ep Ei ~ patrem] pater W ~ grabi E ~ depressum *add. post* maerore Ei ~ ei¹] illi δ ~ sed *om.* Ep (*add.* Ep²) ~ faceret ei *tr.* K ~ et *add. ante* uolens N ~ autem *om.* K N ~ consolare (consolari K R V² Ep) eum (eum ^{supr. lin.} Ep²) *tr.* β (eum consolare M, eum consolari N) ~ consolari K R V² Ep N Ei ~ eum *om.* Ep (*add.* Ep^{p.c.}) ~ dixit] dixitque N ~ ei²] illi N, *om.* R V c. despicit] dispicit D, despiciet δ (dispiciet E) V² ~ deus te *tr.* E Ep ~ in perditione E, in perditionem D M Ei ~ animae suae esset filia tua] esset anima filiae tuae K, isset filia tua Ei ~ ut nec illic ... luctum perpetuum *om.* K ~ deus *add. post* eam tibi δ Ei ~ nec] non N ~ illic] illi P, illa R V M Ep N Ei, *om.* E ~ a diabolo *eras.* F ~ diabulo W Ep ~ inferret et] infirmaret Ep, informaret Ep² ~ et² *om.* P F δ ~ tibi et sibi *tr.* δ

15.2a. tribulatio patientiam operatur, patientia probationem = Rm 5.3-4

tuum. ^dSed credo in Deum quia bonum consilium elegit sibi, sicut iam dixi secundum uocem Euangelii qua dicitur: “Qui diligit patrem aut matrem super me, non est me dignus”. ^eEt “si quis non abrenuntiauerit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus”. ^fPotens est autem Deus et in hoc saeculo manifestare eam tibi. Sine iam, sine: quid temetipsum interficis contristando? ^gSed age gratias Deo, nihil desperans. Nam Agapitus, magister meus, multoties nimis tristis, dicebat mihi quia ^huenit quidam nomine Pafnutius, operibus bonis intentus, qui filiam suam tamquam mortuam luget, nesciens quid ei contigerit, et nimia lamentatione affligitur, maxime quia unica erat illi; et cum lacrimis proiecit se ad pedes abbatis, ut per eius orationes et omnium fratrum possit inuenire eam. ⁱEt compatiens dicebat mihi: “Quomodo omnes fratres, ita et tu roga Deum pro ea”. ^jEt ego, quamuis indignus et meorum conscius malorum, saepius deprecaui Dominum ut dignetur tibi tribuere sufferentiam et longanimitatem, et quod expedit adim-

d. bonum consilium] boni consilii W D V ^{a.c.} (bonum consilium V ²), partem boni consilii R, bene K ~ sibi elegit *tr.* R V ~ elegit] agat K ~ sibi *om.* W γ' Ei (*cfr* 13.6) ~ euuangelii W ~ dicitur] dixit quia W D R V, dixit P F K ~ aut] et N e. abrenuntiauerit E ~ esse meus *tr.* P N f. autem *om.* N ~ et ¹ *om.* N ~ tibi eam *tr.* W P F ~ sine¹ *om.* F g. sed *om.* Ei ~ age] agens N ~ desperans D P V K M (desp- V ²) ~ nam] nam et W Ei, iam N ~ multotiens D R K E ^{p.c.}, multo totiens W E ^{a.c.} (*ut uid.*) Ep, multa tociens Ep ², multo F, quam totiens N ~ nimis ... mihi] dicebat mihi nimis tristis sum (sum *om.* E) E Ep ~ nimis tristis] ministrans R V ~ nimis *om.* F h. pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ qui] quia D ~ luget] lugit F (luget F ²) E Ep ², lugens Ep N, lugeret V ~ nesciens] sciens Ep (nesciens Ep ²) ~ contingerit] acciderit K δ ~ acciderit ei *tr.* E ~ proiecit] proicit K ~ abbatis] abbati D V P F ^{p.c.} (abbatis F ^{a.c.}) ~ ut] et Ep (*ut* Ep ²), et ut Ei ~ per eius orationes et omnium fratrum] per orationem fratrum P F ~ orationes eius *tr.* K ~ orationes] orationem E Ep ~ possit inuenire ... i. omnes fratres *om.* Ep, manifestetur illi quid actu sit de illa Ep ² ~ possit inuenire eam] inueniretur E ~ possit] posset P F Ei i. et compatiens ... fratres *om.* E (*in lac.* Ep) ~ et *add. ante* quomodo Ei ~ quomodo] sicut K ~ fratres *om.* N ~ ita *om.* K ~ et] ut F (et F ^{p.c.}) ~ pro ea] pro eo W D j. ego *om.* P F ~ meorum malorum conscius *tr.* W, malorum meorum conscius *tr.* δ ~ meorum *om.* Ei ~ deprecaui] deprecavit F, deprecatus sum R V ² K δ, deprecabar Ei ~ Dominum] deum K P ~ pro te *add. post* dominum F ~ dignetur] digneretur D, dignaretur E ~ tibi *om.* N ~ sufferentiam tribuere *tr.* Ei ~ quod] quomodo Ei

2d. qui diligit patrem ... me dignus *cfr.* Mt 10.37 2e. si quis non abrenuntiauerit ... esse discipulus = Lc 14.33

pleat tam de te, quam de filia tua. ^kPro hoc et frequenter uidere te uolui et colloqui tecum, ut aliquam consolationem per me humilem forsitan inuenires». ^lVt autem non agnosceretur per multa colloquia, dixit ad Pafnutium: «Vale, domine mi». ^mEt dum recedere uellet Pafnutius, anima illius compatiebatur illi. Facies enim eius pallebat et replebatur lacrimis, prae nimio autem ieiunio et diuturna inedia sanguinem uomebat. ³Multum igitur confortatus Pafnutius in admonitione eius, discessit ab ea. Et ueniens ad abbatem dixit: ⁴«Aedificata est anima mea ab isto fratre et ita sum laetus effectus in gratia Dei et consolatione eius, tamquam si inuenissem filiam meam». ⁵Commendansque se in orationibus abbatis et omnium fratrum, reuersus est in domum suam magnificans Deum.

[16.] ¹Complens autem Smaragdus in cellam solitariam triginta et octo annos, incidit in infirmitate, qua et mortuus est. ²Quadam uero die, secundum consuetudinem, uenit Pafnutius inuisendum monasterium. Et post orationem et salutationem fratrum, dixit seni: «Si iubes pater, permitte me Smaragdum uidere, quia ualde eum desiderat anima mea».

k. pro] propter δ ~ colloqui tecum] conloquentem Ep, colloqui tecum Ep ² ~ colloqui] loqui K ~ per me humilem] pro me humili N ~ inuenires] inuenies F 1. ut] ne V ² ~ non om. V ~ agnosceretur] cognosceretur E Ei, cognoscetur Ep (cognoscetur Ep ²) ~ ab <collo>quia praebet B ~ pabnutium W, pasnucium F, paphnucium Ei ~ uale] uade E Ep Ei m. recedere] recederet W, redere F (redire F ²), praecedere Ep ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ illi ... replebatur om. N ~ enim om. K ~ eius] om. γ' (eius B, illius K) ~ pallebat] pellebat F ~ lacrimis replebatur tr. R V ~ lacrimas Ep (lacrimis Ep ²) ~ prae nimio] praemio Ep (prae nimio Ep ²) ~ prae] pro N ~ nimio sic W ~ autem] enim V ~ diuturna] diurna R V (diuturna V ²), diutina Ei ~ uomebat] uouebat R (uo supra ras. R ^{P.C.}), uolebat Ep (uomebat Ep ²) 3. pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N, paphnucius Ei ~ ea] illa F 4. haedificata E ~ isto] illo δ ~ Dei om. B ~ et consolatione] ex consolatione Ep ² ~ eius om. P F ~ tamquam si] tamquam β (quasi γ , tamquam D) ~ filia mea D 5. commendansque] commendans N ~ in om. W B Ei, eras. K ~ abbatis] abbati P F V (abbatis V ²) [16.] 1. complens] completis E ~ zmaracrus P F E ~ in cellam solitariam] in cella solitaria R ^{P.C.} V P F B Ep N, om. K ~ in] intra W Ei ~ hacto E ~ annos] annum D ~ in infirmitate] infirmitate W P ^{a.c.}, in infirmitatem R V ² P ^{P.C.} B K E Ep N Ei ~ qua] quia Ep ^{a.c.} ~ et om. N 2. pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ inuisendum] ad inuisendum R, ad uisendum V B Ei, ad uisensum K, inuisidendum W, inuisere δ ~ post] per V (post V ²) ~ salutatione W, salutationi V (-nem V ²) ~ tu add. ante iubes N ~ permitte me] permittere P ~ zmaracrum P F E ~ uidere om. Ep, add. in marg. ~ eum eras. B ~ desiderat eum tr. δ

³Vocatoque Agapito, praecepit ei de Pafnutio ad uisitandum Smaragdum. ⁴Introiens autem Pafnutius in cellam ubi aeger iacebat, coepit osculare eum lacrimans et dicens: ⁵ ^a«Heu me, ubi sunt promissiones tuae, ubi uerba dulcia, quod mihi futuram uidendam oculis meis promittebas filiam meam? Ecce non solum illam non uideo, sed et tu, per quem consolationem modicam habebam, derelinques nos. ^bHeu me! Quis iam consolabitur senectutem meam? Ad quem ibo? Quis mei erit adiutor? Duplex malum est modo, quod lugeo. ^cTriginta et octo anni sunt, quod perdidisti filiam meam, nihil mihi actum est, quod die noctuque orabam pro ea et nunc similem illius detinet me incomparabilis dolor. ^dQuid sperem amodo? Vbi consolationem inueniam? Iam

3. uocatoque] uocato itaque R V ~ praecepit] praecipit D ~ ei] eum F ² Ep ² N ~ de Paphnutio] ducere (duci P F, ut duceret B, dicens duc V ², dicere Ep ^{a.c.}) pafnutium (pafnutio P ^{a.c.}, pasnucio F, eum B, om. Ep) V ² P F δ ~ pabnutio W, paphnutio Ei ~ zmaracdam P E, zmadachdum F (*prima d corr. in r*), smaragdus sic W 4. pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei, om. B ~ in cellam] in cella F N, om. Ei ~ ubi erat smaragdus *add. post* cella N ~ iacebat ager (aeger *p.c.*) tr. F ~ eum *ante* osculare *add. F* ² ~ osculari P ^{p.c.} R B K M N V ² Ep ², deosculari Ei ~ eum] eam Ep ² ~ lacrimans] lacrimis W F, cum lacrimis Ei ~ dicens] dixit Ei 5a. promissiones tuae] promissione tua W ~ ubi *add. ante* quod mihi P ~ quod mihi ... filiam meam] quibus totiens mihi promittebas uisuram oculis meis filiam meam B ~ quod] quibus R ^{p.c.} B Ep ² N Ei ~ futuram] futura W, futurum P ^{p.c.} (-um *supra ras.*), in futurum N, futuro Ep ² ~ tam *add. post* futuram F ~ uidenda F ~ filiam meam tr. *post* futuram Ei ~ autem *add. post* ecce Ep ² ~ illam] eam P F ~ non ² om. *codd.* (*habet* P F N Ei, *add.* R ^{p.c.} V ²) ~ uideo] uidebo E ~ et tu per quem] et tempus quem (quam K, quo P ^{p.c.}) D P ^{p.c.} F K, et (om. E Ep) tempus in quo δ, et tempus quo V (et tempore quo V ²) ~ tu] *cfr. gr.*, te W Ei ^{a.c.} ~ quoque *add. post* tu B ~ per om. R ~ non *add. ante* modicam Ei ~ modicam] modicum Ep ² ~ habebam] abebam E, habeam W P ^{a.c.} F K Ep, habeo Ep ² ~ derelinquis V ² B E N, derelinques P ^{a.c.}, dereliques W, derelinquid Ep, derelinquet P ^{p.c.} ~ nos] et nos N, me P F Ei ^{p.c.} (nos Ei ^{a.c.}) b. iam om. P ~ meam] mea sic N ~ ibo] ibi W ~ mei erit] me gerit R ^{a.c.} (*ut uid.*) F ~ mei] mihi W N, me Ep, meus Ep ² ~ est om. γ M Ep ~ est *add. post* duplex Ep ² ~ modo om. B ~ quod modo tr. D ~ modo *post* lugeo tr. δ c. et om. W ~ hocto E ~ anni sunt] annis sunt P, annis D V E ^{a.c.}, annos K ~ quod] quo V ^{p.c.}, ex quo B ~ et *add. ante* nihil P F N ~ quando Ep ² ~ pro eam W ~ et *add. ante* nihil P F N ~ actum est] apertum est R, aptum est V, de ea reuelatum est δ ~ quod] quando Ep ² ~ pro eam W ~ et nunc] et non γ, nec δ ~ similem illius *del. et* pro illa *scr. manu rec. in marg.* Ei ~ inueni *add. post* illius β ~ hoc *add. post* me E ~ inaudita miseria *add. post* dolor N d. quid] que Ep ~ sperem] speram Ep Ei, spes erit Ep ² ~ amodo] modo N ~ meam *add. post* consolationem Ei ~ inueniam] inuenio Ei, recipiam R V

16.5d. iam descendam lugens in infernum = Gn 37.35

descendam lugens in infernum». ⁶Videns autem eum Smaragdus uehementer plorantem et nullam consolationem recipientem, ait ad eum: «Quid turbaris et temetipsum interficis? Numquid inualida est manus Domini, aut Deo quicquam est difficile? Iam pone finem tristitiae. Recordare quomodo patriarchae Iacob manifestauerit Deus Ioseph, quem quasi mortuum lugebat. Sed obsecro te ut per tres dies non me deseras neque derelinquas». ^{7a}Haesitans autem Pafnutius intra semetipsum per triduum dicens: «Forsitan aliquid ei Deus reuelauit de me». Tertio autem die dixit ad Smaragdum: ^b«Exspectaui sicut me rogasti, domine meus frater, et non discessi alicubi per tres continuos dies».

[17.] ¹Cognoscens autem Smaragdus, qui et Eufrosina, quia instabat dies dormitionis eius, uocauit Pafnutium et dixit ad eum quia: ²«Deus omnipotens bene disposuit meam miseriam et adimpleuit desiderium meum,

descendam] discendam W D, descendo N Ei, descendens F R V (descendam V ²), descendens P (descendam P ^{P.C.}) 6. autem *om.* F ~ eum *om.* P F E Ep ~ smaragdus eum *tr.* Ei ~ zmaracodus P E, zmarachdus F ~ patrem *add. post* smaragdus Ep *in marg.* ~ uaeementem E ~ nulla W, nulla tenus P F ~ ayt E ~ et *om.* W ~ inualida] ualida P F (inualida P ^{P.C.} F ²) ~ difficile est *tr.* P F B ~ est *om.* W ~ pone] depone K ~ tuae *add. post* tristitiae Ei ~ iacob patriarchae *tr.* R V ~ manifestauerit] manifestaberit E, manifestauit P F B, manifestaret D V K, manifestarit R V ² ~ ioseph *om.* K ~ ioseph W, iosep N ~ quem] quia D K, qui V, *om.* P F (*add.* P ^{P.C.} F ²) ~ eum *add. post* lugebat F ~ ut] ne Ei, *om.* K ~ non *om.* Ei ~ deseras ... derelinquas] deseres ... derelinques P ^{P.C.} F ² 7a. haesitans autem Paphnutius] haec autem audiens pafnutius haesitans N ~ autem *om.* E ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ die dixit ipsum *ante* per triduum *add.* N, *deinde del.* ~ dicens per triduum *tr.* E ~ per triduum *om.* Ei ~ dicens] dicebat N ~ aliquid] aliquod W ~ de me reuelauit *tr.* K ~ ei] et P F ~ tertio] tertia R V ~ autem *eras.* V ^{P.C.} ~ dixit] dicit γ ~ zmaracodus P F E b. expectabi E, expectauit F (-t *finalis exp.*) ~ me] *om.* Ep, *eras.* Ei ~ me *add. post* rogasti Ei ~ meus] mi B, *om.* K ~ frater] pater N, *om.* Ep ~ et *om.* Ep ~ non *om.* V (non *add.* V ²) ~ alicubi] alibi K ~ per] post R (*ut uid.*) V P F (per R ^{P.C.} V ²) ~ tres *om.* P ~ continuos dies] dies continuo W ~ continuos] continuo W P ^{a.c.} F K [17.] 1. autem *om.* V P F ~ zmaracodus P F E ~ qui et Eufrosina] de eufrosina B, *om.* K ~ eufrosine D V (-na V ²), euphrosina Ei ~ quia] quod V ² ~ pabnutium W, pasnucium F, paphnucium Ei 2. omnipotens deus *tr.* P F B K ~ miseriam meam *tr.* Ei ~ meum *om.* Ep

6. quomodo patriarchae Iacob ... quasi mortuum lugebat cfr. Gn 37-46

17.2. adimpleuit desiderium meum cfr. Phil 4.19 ~ coronam iustitiae = II Tim 4.8

quae ad finem usque uiriliter certando perduxī, non mea uirtute, sed eius adiutorio, qui me custodiuit ab insidiis inimici. Peracto cursu, superest mihi corona iustitiae. Nolo te iam ergo esse sollicitum pro filia tua Eufrosina: ³ego enim sum illa misera, et tu es pater meus Pafnutius! Ecce iam uidisti me et satisfactum est tibi. Sed nemo hoc sciat, et non permittas ab alio corpus meum nudari et lauari, sed per temetipsum hoc facias. ⁴Et quia promisi abbati habere me multas possessiones et, si potuissem sustinere et perdurare in loco isto, adducerem eas hic, imple ergo quod promisi, ⁵quia uenerabilis est locus iste, et ora pro me». ⁶Haec dicens tradidit spiritum.

[18.] ¹Dum audisset Pafnutius talia uerba et uidisset quia obdormiuit, commota sunt omnia uiscera eius ceciditque in terram et factus

me *add. ante* quae Ei ~ quae] quod B E M Ep, qui R, atque N, quo F K ~ ad finem usque] usque ad finem P F B K Ei Ep², in finem usque N, in finem D, finem usque Ep ~ uiriliter *om.* B ~ adiuuante domino *add. post* certando N ~ perduxī] perduxit *codd.* (*non* E Ep, perueni V²) ~ mea uirtute] meam uirtutem D ~ adiutorium P F (adiutorio P^{P.C.} F²) ~ insidias P^{a.c.} ~ inimici] inimicorum uisibilium et inuisibilium N ~ sed *add. ante* peracto B ~ peractu W D V P F (peracto V² P^{P.C.} F²), perhacto E ~ coronam D ~ nolo te ... sollicitum] noli iam ergo sollicitus esse B, noli esse iam sollicitus K ~ ergo *tr. post* nolo δ, *om.* P F K Ei ~ iam te *tr.* N ~ esse *add. post* sollicitum Ep, *om.* Ei ~ relinquere *add. post* sollicitum Ei ~ euprosina Ei, *om.* K 3. sum enim *tr.* R V P F δ Ei ~ es *om.* P F B K N ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius N Ei ~ iam *om.* P F ~ me uidisti *tr.* B ~ satisfactum est] satis es Ei ~ sed] et R V ~ tibi *om.* P F ~ nudari corpus meum *tr.* K E ~ nudari et N ~ et lauari *om.* K ~ et *om.* N ~ labari E ~ sed per temetipsum] et per semetipsum Ep (sed per temetipsum Ep²) ~ facias] facies E Ep 4. promisi] dixi *alia manu supra lin. in* Ei ~ me habere *tr.* K ~ me *om.* E Ep Ei (me *add. ante* habere *alia manu*) ~ possessiones multas *tr.* Ei ~ sustinere et *om.* N ~ perdurare] durare P ~ in isto loco *tr.* P F ~ histo E ~ adducerem eas hic *om.* R V (afferre eas huc V²) ~ adducere D B E N ~ hic] huc B K δ Ei P^{a.c.} ~ ergo] rogo B 5. scito *add. ante* quia Ei 6. et *add. ante* haec E ~ tradidit] tradidit Ep^{a.c.}

[18.] 1. dum audisset ... uidisset] pafnutius igitur dum talia audisset uerba insuper et uidisset B ~ dum] cum P F K N ~ autem *add. post* dum E ~ *ab* <audiss>et pafnutius *praebet* Mb ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnucius Ei ~ talia uerba pafnutius (paphn- N) *tr.* δ ~ quia] quod B ~ obdormibit E, obdormiret B, obdormiunt Ep ~ in terra D F E M

18.1. commota sunt omnia uiscera eius cfr. Gn 43.30, III Rg 3.26

est uelut mortuus. ²Accurrens autem Agapitus uiditque quia defunctus esset Smaragdus et Pafnutium iacentem in terra semiuuium, iactauitque aquam in faciem eius et eleuauit eum dicens: ³«Quid habes, domine mi Pafnutie»? Ait autem Pafnutius: «Dimitte me ut hic moriar. Vidi enim mirabilia hodie». ⁴Surgens autem irrui in faciem eius. Multitudinem lacrimarum infundens clamabat dicens: ⁵«Heu me, filia dulcissima! Quare antea non manifestasti mihi, ut ego quoque commorerer tecum spontanea uoluntate? ⁶Vae mihi, quomodo latuisti? Quomodo pertransisti insidias aduersariorum et nequitias spirituales tenebrarum uitae huius et introisti in uitam aeternam?»

[19.] ¹Haec Agapitus audiens et cognoscens tam mirabilem causam stupefactus est; et currens nuntiauit omnia abbati. ²Veniens autem ab-

uelut] quasi F (uelut *supra lin. scr.*) 2. autem *om.* V ~ uiditque quia defunctus esset Smaragdus *om.* K ~ uiditque] uidit V^{p.c.} N, uidensque B ~ esset] esse W, est R V ~ zmaracodus P F E ~ pabnutium W, pasnucium F, paphnutium Ei ~ in terra *om.* γ' ~ semiuuium E ~ inuenit *add. post* semiuuium K ~ iactauitque] iactauit R V B N ~ ei *add. post* iactauitque E ~ aquam] aqua F ~ eius *om.* E Ep ~ multitudinem lacrimarum *add. post* in faciem eius P (*cfr.* ⁴ multitudinem lacrimarum infundens) ~ eleuauit] elebavit E, leuauit K Ep 3. quid] quidnam B ~ abes E ~ mi *om.* N ~ pabnutiae W, pafnutii Ep, pafnutiae P, pafnuti V^{p.c.} E Ep^{p.c.} B^{p.c.} K Mb, pafnuci R M, pasnucie F, pafnutius N^{a.c.}, paphnuti Ei ~ autem] ad eum γ' ~ pabnutius W, pasnucius F, paphnutius Ei, *om.* B ~ ut] et Ep N (ut Ep²) ~ odiae E 4. in faciem] super faciem V ~ et *add. ante* multitudinem N ~ -que *add. post* multitudinem V² ~ infundens] fundens B ~ clamabat] clamabatque B, clamauit Ei 5. *ab* heu me *usque ad* 6 uae mihi *subp.* Ei ~ *ab* <quomo>do latuisti *habet* Mb ~ tu *add. ante* pertransisti B ~ aduersariorum] aduersarium V (aduersariorum V²) ~ tuorum *add. post* aduersariorum N ~ spirituales *codd.* (spirituales V² B) ~ tenebrarum *om.* E Ei ~ in uitam introisti aeternam *tr.* B ~ uitae huius] huius uitae *tr.* E Ep, harum Mb ~ in *om.* P [19.] 1. audiens agapitus *tr.* E N ~ tam mirabilem] rem huiusmodi mirabilem B Mb ~ mirabilem] admirabilem W Ei, mirabilia F (mirabilem F²) ~ causa F (causam F²) ~ et *add. ante* stupefactus W ~ stupefactus] stupefacta Ep (-tus Ep²) ~ est *om.* R, nimis B ~ et *om.* B ~ et *add. ante* nuntiauit W ~ abbati omnia *tr.* F ~ haec *add. ante* omnia R 2. autem *om.* P F K

6. nequitias spirituales tenebrarum uitae huius *cfr.* Eph 6.12

bas cecidit super eam. Et eiulans dicebat: ³«Eufrosina, sponsa Christi et filia sanctorum, ne obliuiscaris conseruorum tuorum et huius monasterii; sed ora pro nobis ad Dominum Iesum Christum, ut faciat nos uiriliter certando peruenire ad portum salutis et portionem habere secum et cum sanctis suis». ⁴Et iussit ut congregarentur omnes fratres, ut cum honore debito sanctum corpus illius sepulturae traderetur. ⁵Dum autem omnes congregati adessent et uidissent tam stupendum miraculum, glorificabant Deum, qui etiam in femineo sexu et fragili tanta miracula operatur.

[20.] ¹Quidam autem frater unum habens oculum, osculatus est uultum eius cum lacrimis: statimque ut eam tetigit, oculus ei restitutus est. ²Et uidentes omnes fratres qui aderant quid factum est, benedixerunt Deum gratias agentes ei, cuius sunt omnia quae bona sunt. ³Multumque confortati et aedificati, sepelierunt eam in monumento patrum.

cecidit] nuntiauit Ei, *corr. in flebat alia manu sup. lin.* ~ super eam] super ea D Ei ~ eam *om.* Ep (*add.* Ep ²) ~ heiulans W D R V B M N Ei ^{a.c.} 3. euphrosina Ei ~ Christi sponsa *tr.* F ~ sanctorum] sororum K ~ obliuiscaris E ~ conseruorum] conseruorum et fratrum γ' (et fratrum K) ~ et huius] huiusque B ~ et ² *om.* K N ~ sed] et E ~ deum *add. post* dominum Ei ~ faciat] faciet P ^{a.c.} F ~ certando *om.* R V ~ *ab* peruenire *usque ad* 4 iussit ut congrega<rentur> *def.* Mb, *excisso folii margine* ~ ut te quoque fecit *add. post* certando B ~ peruenire *om.* Ei (uenire *in marg. alia manu*) ~ aeternae *add. post* salutem B ~ secum] tecum Ei ~ cum *om.* B 4. tunc *add. post* et N ~ ut ²] et R V Ei ~ cum *om.* Mb ~ deuoto E ~ sanctum] sancto Ep (sanctum Ep ²) ~ illius *om.* B ~ traderetur sepulturae Mb ~ traderentur D P ^{a.c.} F, traderent F ^{p.c.} 5. dum] cum N ~ omnes congregati adessent] omnis congregatio adessent (-sset *p.c.*) F ~ omnes *om.* R Ei (omnis δ) ~ adessent] essent R V, sunt K ~ et uidissent] uidissentque B ~ tam *om.* Mb ~ Deum] dominum D B ~ sexu] corpore W ~ sexu femineo *tr.* B ~ et ² *om.* B N ~ fragili tanta miracula operatur] tanta operatus est miracula B [20.] 1. autem *om.* D ~ unum habens oculum] unius oculi priuatus officio B ~ habens unum *tr.* Ei ~ extinctum *add. post* oculum E ~ osculatus] obsculatus Ep ~ uultum] uultus P E Ep N (uultum Ep ²) ~ ut eam tetigit *om.* K ~ oculum] oculi Ep (oculus Ep ²) ~ restitutus est ei oculus *tr.* K ~ ei] eius R V P F N ~ alter *add. post* oculum Ep 2. fratres *om.* Mb ~ adherant Ep ^{a.c.} ~ quid factum est *om.* R V K Ei ~ quid] quod W P F B δ ~ glorificauerunt et *add. ante* benedixerunt Mb ~ deum gratias] deo gratias *supra ras.* P ^{p.c.} (*fortasse* deo gratias P ^{a.c.}?) ~ deum *om.* F (*add.* F ² *supra lin.*) ~ gratias agentes ei *om.* K ~ cuius] cui F E ~ omnia sunt *tr.* K ~ sunt] est D, sint Ep ^{a.c.} 3. *ab* multumque *usque ad* 21.1 conuersus est *in def.* Mb, *truncato folio* ~ hedificati Ep ~ glorificauerunt et *add. ante* benedixerunt Mb ~ cuius] cui F ~ sepelierunt] sepelierant W ~ eam] eum D ~ in monumentum P F, in sepulchro N

[21.] ¹Pater uero eius, quaequae habuit in ecclesia et in xenodochia et in monasteria offerens, conuersus est in eodem monasterio. ²Et plurimam partem substantiae suae ibidem offerens, in eadem cella demoratus est. ³In eadem psiathio dormiens in qua Eufrosina, ⁴uixit autem in sancto proposito annos decem et migravit ad Dominum. Iuxta filiam suam sepultus est, glorificans Deum abbas cum omni congregatione. ⁵Die autem migrationis eorum ad Dominum celebrantur in eodem monasterio usque in praesentem diem, glorificantes Deum Patrem et Filium eius Iesum Christum una cum Spiritu Sancto, cui est honor et gloria in saecula saeculorum. AMEN.

[21.] 1. pafnutius eius pater *scr. supra* pater uero eius P^{P.C.} ~ quaequae] quoque F, quaecumque *alia manu supra lin. in* Ei ~ in aecclesia W, ecclesiae P, in aeglesia E, in ecclesiam B K, in aecclesias Ei ~ zenodochia W, senodochia F M Ep, sinodochia V B, senochia E, sedochia P, xenodochio R^{P.C.} V², sinodochia K, xenodochiis N, xenodochia Ei ~ et²] ac B, *om.* P F ~ in³ *om.* R^{a.c.} B δ ~ monasteria] monasterio R V, monasterium K, monasteriis N ~ offerens] offens Ep^{a.c.} ~ conuersus] conuersatus P F ~ in eodem monasterio] in eadem monasteria F ~ *ab* eodem *habet* Mb 2. et plurimam ... ibidem offerens *om.* K, *supra rasuram* P ~ demoratus est] mortuus est γ 3. in eadem ... Eufrosina *om.* B ~ in eodem psiathio] in eodemque psiatio R^{P.C.} (*supra ras.*), in eodem spsiato Ei (in eadem psiato Ei^{P.C.}), in eademque phsiata (phisiata V K M Ep Mb, psiata N) D V K M Ep N Mb, in eadem spiata W, in eademque presiata P, in eademque presencia F, *om.* E ~ dormiens] dorminens P, *om.* E ~ euphosina Ei ~ in qua] in quo R ~ et *add. post* in qua K 4. autem *om.* K ~ sancto] suo N ~ annos] annis Mb ~ ad Dominum] ad deum W, a domino Ep (ad dominum Ep²) ~ et (atque V²) *add. ante* iuxta R V² Ei ~ iuxta filiam suam sepultus est] sepultus est iuxta filiam suam B, iuxta filiam eius sepeliuit eum V² ~ est *om.* Ep ~ glorificans deum abbas] glorificante deum abbate N ~ glorificans] glorificantes B ~ deum glorificans *tr.* K ~ omni] cuncta Mb 5. die] dies R V² P^{P.C.} B K δ Ei ~ migrationes W ~ ad Dominum] ad deum Mb ~ celebratur R V B, celebrantur V², celebrant α ~ eodem *om.* Ep ~ glorificantes] glorificans P F K, glorificantibus V², propitiant B ~ deo patre et filio eius iesu christo B ~ eius Iesum Christum *om.* δ Mb ~ eius *om.* R M ~ una cum Spiritu Sancto] et spiritum sanctum δ Mb ~ sancto spiritu *tr.* D K ~ cui] cuius N ~ est honor et *om.* K ~ laus *add. post* honor B ~ in saecula] per infinita saecula M EXPLICIT VITA SANCTAE EVFROSINAE VIRGINIS P K ~ SUB INTERPRETATIONE CASTISSIMAE QUOD EST KL. IAN. *add. post* VIRGINIS K

LATIN TRANSLATION C («BHL» 2725)

Conspectus siglorum

B	Roma, Biblioteca Vallicelliana, B. 84, s. XV
M	Milano, Biblioteca Ambrosiana, D 525 inf., s. XII
R	Roma, Biblioteca Vallicelliana, tom. XX, s. XI
V	Verona, Biblioteca Capitolare, XCV (90), s. IX ¹

Vita seu conuersatio beatae Eufrosinae
famulae Christi

[1.] ¹Fuit quidam in Alexandria magna ciuitate uir diues ualde et gloriosus nimis, nomine Pafnutius, omnino efficax in praeceptis Dei. ²Hic accepit uxorem uenerabilem quandam et dignam suae uoluntatis, nobili et ipsam de genere existentem; erat autem sterilis et non pariebat. ³Et pro hoc in multa defectione erat uir eius, quia non habebat cui derelinqueret substantiam suam ut post obitum eius optime disponeretur res ipsius indigentibus. ⁴Igitur uxor eius, cernens uirum suum sic satagentem, non cessabat die noctuque ecclesias peragrando, ieiuniis atque precibus Deum postulans dari sibi sobolem, multam ualde pecuniam pauperibus et uenerabilibus habitaculis distribuens. ⁵Similiter et uir eius circuibat monasteria, quatenus repperiret hominem dignum Deo, qui precibus possit pro eorum intercedere desiderio. ⁶Porro abiit in coenobio, in quo aiebant abbatem magnum apud Deum esse. ⁷Et ingressus in eo et orans atque paruam pecuniam fructificans, collocutio-

trad. textus: *tantum ab 7.9 <sordi>tiae eius usque ad 19.4 uniuersus populus cum habet R, deperditis foliis*

tit. incipit uita seu conuersatio beatae Eufrosinae famulae Christi V, incipit uita sanctae Eufrosinae uirginis M B

[1.] 1. panutius B, pamfnutius M ~ et *add. ante* omnino B 2. nobili] nobilem V ~ ipsam] *ego*, ipsa V M B ~ existente V^{P.C.} 3. derelinqueret] relinqueret B ~ disponerentur optime *tr.* V ~ disponerent B, disponerentur M 4. aecclesias V^{a.c.} ~ proagrandum V^{a.c.}, peragrandum V^{P.C.} ~ et *add. ante* ieiuniis M ~ atque] ac B ~ Deum] deo B ~ dari] dare V, donare M ~ sibi *om.* B ~ subolem V^{a.c.} ~ multam ... pecuniam] multa ... pecunia V, multa ... de pecunia M, multas ... pecunias B 5. circuibant V^{a.c.} ~ repperirent V ~ praecibus V^{a.c.} ~ possit *om.* V ~ intercedere] intercederet V ~ desideria B 6. habiit B ~ cenubio V, in coenobium M ~ papnutius *add. post* coenobio V ~ aiebant] agebant V, aiebat M, habebat B ~ apud V ~ Deum] dominum V 7. et² *om.* B ~ dedit *add. post* pecuniam B

nibus latissimis uel notissimis mereretur ab abate et fratribus, qui ibidem residebant.

[2.] ¹Post autem non multum tempus, indicat abbati quae ei erant necessaria. Et praebens consultum petitionibus eius, rogauit Deum donari eis fructum uentris. ²Et annuens Deus utriusque precibus, donauit eis unicam filiam. ³Videns ergo Pafnutius abbatis conuersionem, nullatenus deinceps a monasterio recedebat. Vnde etiam coniugem suam saepius ducebat illuc ut benediceretur ab abbate et fratribus. ⁴Ablactata namque infantula et facta annorum sex, baptizauit eam et cognominauit eam Eufrosinam. Exultantes de meritis abbatis, quod eius orationibus ipsam procreassent, dicunt ei: «Tuis hanc orationibus promeruimus, pater». ⁵Gaudebant enim in ea parentes eius, quod esset urbana atque insignis apud Deum et speciosa facie decoraque uisione nimis.

[3.] ¹Cumque ad duodecimum pertinxisset annum, eius genetrix hoc saeculum dereliquit. At uero pater eius erudiebat eam litteris et reliqua doctrina: ²quin etiam contigit bonam infantulam, sicut orationis fructum, esse naturae tantum quae exstitit studiosa, ut miraretur pater eius tantam eius studii dilectionem. ³Fama autem latissima percurrente per

ab abate et fratribus] abba et fratres V ~ a *add. ante* fratribus M ~ qui ibidem] quibusdem B ~ residebant V, resedebant M

[2.] 1. autem *tr. post* multum B ~ quae ei erant] quae ei erat B, quae reierant V, quare egerent M ~ petitionibus] petitionis V ~ rogauit] rogabat V ~ donari] ut donaret B ~ eis] ei M 2. et annuens deus utrius *om.* V, *spatio uacuo* ~ utriusque] utrisque M, utrumque B ~ unicam] unam M 3. pafnutius V, pamfutius M, panutius B ~ a] de B ~ et *add. ante* coniugem M ~ saepius *om.* B ~ illuc ducebat *tr.* B ~ a *add. ante* fratribus M 4. ablactata] oblata B ~ baptizauit eam et] baptizata V ~ cognominauit eam Eufrosinam] cognouerunt eam ipse quam eufrosina M ~ eufrosynam V ~ exultantes de meritis abbatis] exultante abbate V, gratias agentes abbati B ~ quod] eo quod M ~ ipsam procreassent dicunt] filiam promeruisissent dicentes M B ~ hanc] anc B, *om.* V ~ hoc donum a Deo *add. post* pater V 5. in ea *om.* V ~ quod] quia B ~ orbana V ~ adque *semper* V ~ uisione] corpore M

[3.] 1. ad duodecimum] a duodecim B ~ pertinxisset V ^{a.c.}, pertinsisset B ~ annum] annos B ~ genetrix eius *tr.* B ~ hoc *om.* B 2. bona infantula V M ~ orationis fructum] orationum fructus M, orationibus fructus B ~ esse *om.* V ~ tantum] tanto M B ~ eius ¹] ipsius M B ~ tantam] tanta V, in tanta B ~ dilectionem] letionem *sic* B 3. praecurrente V, percurrentes M ^{a.c.}

2.1. fructum uentris = Lc 1.42

totam ciuitatem de sapientia eius et studio doctrinae nec non diligentia corporis et pulchritudine faciei et specie decoris eius, ⁴multos dignitate praecelsos et nobilitatis infulis decoratos in facie et desiderium eius traxit ut nurum acciperet et suis eam filiis copularent. Et molestabant cotidie pro hoc patrem eius, sed ille uoluntate Dei fieri postulabat. ⁵Vnus denique, supereminens omnium dignitatum honoris et potentia substantiae aduocans patrem eius, persuasit dari filiam suam filio eius in matrimonio. Cumque constituens promississet, praeparantur arrarum consuetudines.

[4.] ¹Et modico tempore transacto, accipiens eam pater eius octauo decimo iam consistente anno abiit in coenobio. Multa nimis bona pro fratrū obsecratione offerenda deferens secum et colloquens abbati, retulit dicens: ²«Fructum orationum tuarum obtuli hic, pater, ut ores pro ea, quia ad nuptum eam uolo tradere». ³Et iussit eam diuerſi xenodochio cenobii atque benedicens ei et multa de castitate et patientia disputans, nimis eam aedificauit. ⁴Et tribus in coenobio diebus permanentes, impigro auditu psalmodiae, auscultabat modulationes. Et cernens uniuscuiusque industriae ambitum atque efficaciae uoluntatem,

et ¹] sed et M ~ pulchritudine] pulchritudo M ~ in facie] faciei M B ~ specie] speciem V, species M 4. multos] multum B ~ dignitatem V^{a.c.} B ~ praecelsus B ~ nobilitatis] nobilitate et B, non tantum M ~ infulis decoratos] in filiis decoratis B ~ in facie] in facie M B ~ desiderium] in desiderio B ~ acciperent M ~ molestabant] molestabatur B ~ patrem] pater B ~ uoluntatem M ~ postulabant V^{a.c.} 5. denique] idem B ~ hominum B ~ dignitatum honoris] dignitate honori sic B ~ patrem] pater B ~ ei add. post persuasit M B ~ dari] dare M, om. B ~ in matrimonium M B ~ constituens] constituens V^{a.c.} ~ promississet V ~ diem uotorum add. post promississet V ~ arrarum V ~ consuetudinis B

[4.] 1. consistentem V^{a.c.} B, consistens M ~ habiit V^{a.c.} ~ cenubio V, cenobium M ~ pro] propter M, per B ~ obsecratione] obsecrationem M, om. B ~ deferens] referens V ~ retulit] relatuī V 2. optuli V M ~ ea] eam V^{a.c.} ~ ad nuptū corr. in a nuptū V ~ eam uolo] eam uolumus M, uolumus eam B 3. iussit] iussi V ~ diuerſi] diuerſi M ~ exenochio V, excenodochio B, in xenodochio M ~ nimis] nimiae M, et nimia B 4. diebus tr. post tribus M ~ auditu] audito B, auditu audire V ~ patrum add. ante psalmodiae M ~ auscultabat] absquebat sic B, audire et V ~ modulationes V, modulatione B ~ ambitum] abitum M ~ atque] adque V ~ efficaciae] efficaciam B, efficiem V, efficie M ut. uid., corr. in efficacie sup. lin. ~ uoluntatem] uoluntatis B

3.4. uoluntate Dei fieri cfr. Act 21.14, Mt. 6.10, 26.42, Lc 22.42

quae in diuinis competit fulgere mandatis, mirabatur in tali eorum angelica uita dicens: ⁵«Beati homines isti, quoniam, in hac uita positi, consimiles sunt angelis. Et post huius saeculi migrationem, aeternae uitae praemio perfruuntur». ⁶Et coepit cor eius compungi zelo timoris Dei. ⁷Tribus namque transactis diebus, dicit Pafnutius ad abbatem: «Iube, pater spiritalis, filiam tuam te salutare. Et ora pro ea, quia ire uolumus in ciuitatem». ⁸Cumque ambulasset apud eum, corrui in pedibus senis dicens: ⁹«Ora pro me, quaeso te, pater, ut Deus saluet animam meam». Et erigens manus abba dixit: ¹⁰«Deus, qui cognoscis uniuscuiusque cor antequam nascatur ipse, et huius ancillae tuae procura, quatenus mereatur, inuenire sortem uel portionem cum omnibus qui tibi placuerunt. ¹¹Commendantesque se abbati, abierunt in ciuitatem. Pater uero eius, quoscumque repertos contemplabatur, monachos rogatos suam ducebat in domum caritatemque complectens postulabat eos orare pro se uel pro filia sua.

[5.] ¹Vna quidem dierum contigit memoriam celebrari abbatis illius qui monasterium olim construxerat. Atque mittens abba unum ex fratribus adhortauit Pafnutium in die abbatis adesse. ²Veniens ergo is qui mandatum detulerat in domo eius, ³dicit iam eum praecessisse. Eufrosina uero hoc audiens, uocato fratre, coepit eum taliter inquirere:

competit] comperit B ~ angelicam uitam B 5. quoniam *om.* V ~ hac] ac B ~ consimiles] similes B ~ praemio] praemia V ~ perfruuntur V 6. et coepit] coepit itaque V ~ zelo] in zelo B, in caelo M 7. transactis] peractis M, peratis B ~ dicit] dixit V ~ dominus *add. ante* Pafnutius M B ~ papnuntius V ^{a.c.} (*corr. in* papnuntius), panfnutius M, panutius B ~ iube] iuuue V ~ filiae tuae M, filia tua B ~ si Dominus iusserit *add. post* uolumus V 8. apud eum] ad puteum M ~ senis] senecis V ~ Eufrosina *add. ante* dicens V 9. te *om.* B ~ manus] manum V ~ abbas B 10. Deus *om.* M ~ tu *add. ante* ipse V 11. reppertus B ~ rogatos *om.* B ~ suam *tr. post* domum B ~ suam] sua V M ~ in domo M, in donum *sic* B ~ postulabat] postulat B ~ eos *om.* V

[5.] 1. quidem] siquidem M B ~ memoria V ~ celebrare B ~ abbas B ~ ex] de B ~ adhortauit] adortari V ~ domnum *add. ante* Pafnutium M B ~ papnutio V, panfnutium M, panutium B ~ adesse] adesset V 2. is] hi V, his M ~ mandatum detulerat in domo eius] missus fuerat in domum eius B 3. dicit] didicit V ~ eum iam *tr.* M ~ eum *om.* B ~ processisse B ~ hoc] haec V ~ coepit] incepit B ~ eum *om.* B

4.5. consimiles sunt angelis cfr. Mt 22.30

⁴«Quanti, inquit, fratres sunt in coenobio?» Qui respondit: «Trecenti quinquaginta duo». Et illa ait: ⁵«Quisquis uult uenire et sedere in monasterium, suscipit eum abba?» ⁶Dicit ei monachus: «Omnes suscipit abba». ⁷Puella dixit: «Omnes in una ecclesia psallent aut aequum est illorum ieiunium?» ⁸Respondit monachus: «Psallere, quidem simul omnes in unum psallimus; ieiunium autem peragere, unusquisque ut uult aut ut suffert».

[6.] ¹Omnia quae solitariae uitae sunt discutiens ait fratri: «Velim uires habere et fugire uitam istam saecularem». Et monachus: «Optima cogitatio!» Et puella respondit: «Sed metuo patrem meum, quia pro uana huius saeculi negotia uult me uiro tradere». ²Ait monachus: «Ne contaminetur uir corpus tuum, ne tradas pulchritudinem tuam in passionem uerecundiae, sed totam te ipsam sponsam contrade Christo, qui potest donare tibi pro saecularibus rebus regna caelestia. ³Clam igitur tonsa egredere de domo tua et uade in monasterium ut salueris». ⁴Et illa: «Quis me, inquit, habet tondere? Nequeo enim a saecularibus tondi, eo quod fidem non seruant». ⁵Monachus respondit: «Ecce patrem tuum duco in monasterium et moratus sustinet ibi tribus uel quatuor diebus. Sed affer unum monachum et ipse, quemadmodum cupis, conuenit tibi».

4. respondit] respondens B ~ tricenti V B ~ et *add. ante* duo M ~ ait *om.* V M 5. ergo *add. post* quisquis V ~ uult] uul *sic* V ~ et sedere *om.* V ~ in monasterium *om.* M B ~ suscipit] suscepit M ~ abbas B 6. suscipit] suscipiet B ~ abbas B 7. psallent] salant B, psallunt M ~ est *om.* M ~ illorum] illis M B 8. quidem] qui V ~ in uno M ~ peragere] peragratur V ~ aut ut] et M B
[6.] 1. quae *add. ante* omnia V, quae *tr. ante* omnia M ~ solitariae] solitaris V, solitaria M ~ sunt uitae *tr.* M ~ uires habere] in uiros habere B, uiri habitum habere M ~ et fugire] et effugere M, ut fugirem B ~ uitam istam saecularem] ista (*sic!*) saeculares pompas V ~ tua *add. post* cogitatio B ~ et *om.* V ~ respondit] respondens B ~ pro uano ... negotio M ~ uiro *om.* B 2. ne ¹] nec V ~ uir *om.* M ~ ne ²] nec V ^{a.c.} M ~ pulchritudinem tuam] tanta (*sic*) pulchritudinem B ~ in passionem] in passionem M, in passione B ~ tota V B ~ ipsa sponsa V ~ contrade] trade M ~ Iesu *add. ante* Christo V ~ donare] dare B 3. clam] tantum B ~ in monasterio M ~ ut] et V M ~ salueris] saluaris V M 4. ait *add. post* illa B ~ inquit me *tr.* V ~ nequeo] non V ~ tondi] tundi M, tundore V ~ fidem non seruant] fide non seruantur B 5. moratus sustinet ibi] moratur ibidem V ~ tribus – diebus] tres dies uel quattuor M, tres uel quatuor (*sic!*) dies B ~ affer] affero B ~ conuenit V

[7.] ¹Adhuc eos loquentes, aduenit pater eius uidensque monachum et cognoscens eum sciscitabatur quid esset quidue fatigatus fuisset. ²Ait monachus: «Memoria patris habita nostri est. Et rogat te abba ut uenias atque perfruaris eius orationibus». ³Et laetus effectus, multis etiam pecuniarum mole globis cumulatus, ingressus nauiculam, abiit in monasterium. ⁴Patre uero eius in coenobio morante, misit Eufrosina fidelem quendam puerum in Theodosii sic cognominatam ecclesiam et dixit ei: «Quemcumque», inquires, «inueneris monachum, perduc illum huc». ⁵Per Dei autem dispensationem quidam senex magnus de Scete ueniens opera manuum suarum uendebat. Et uidens eum puer, perduxit eum apud eam. ⁶Quem cum uidisset, puella dicit ei: «Ora pro me, pater». Cumque orasset, sederunt pariter. ⁷Ait seni: «Ego, pater, patrem habeo seruum Dei in multa diuitiarum ope existentem. ⁸Habuitque uxorem et ex ea genuit me. Et uult propter nimiam suam facultatem tradere me saeculo iniquitatis. ⁹Et nolo contaminari sorditia eius. Et rursum inoboediens patri meo existere timeo et quid faciam ignoro. ¹⁰Totamque noctem ob hoc sine somno finita, precaui Dominum nota mihi facere quae expediunt pro salute miserae animae meae. ¹¹Diluculo uero surgens direxi ad ecclesiam adducere unum e patribus et ab

[7.] 1. eos loquentes] eo loquente M ~ aduenit] uenit V ~ uidensque] uidens M
 2. memoriam V^{a.c.} ~ habita] habitaculi M, om. V ~ qui add. post habita B ~ qui eodem monasterium olim construxit add. post nostri est V ~ et om. V ~ rogat] rogabat M ~ te om. M B ~ abbas B ~ uenias] aduenias M ~ perfruaris eius orationibus] eius orationibus fruaris V ~ orationibus eius tr. B 3. et om. V ~ itaque add. post laetus V ~ est add. post effectus B ~ globis] glouibus V, gleuibis B ~ nauiculam] nauigio B 4. patre ... morante] patrem ... morantem V, pater ... morante B ~ cynobio V ~ misit] mittens V M ~ puerum om. B ~ Theudosis sic V ~ sic om. B ~ cognominata ecclesia V ~ et dixit ei om. M B ~ quemcumque] quecumque B ~ inquires] itaque V ~ inueneris] reppereris M, repperis B ~ perduc] per dum sic B ~ huc] hic B 5. senex] senes V, senis B ~ Scete] sciti M V^{p.c.}, scitis V^{a.c.}, sithim B ~ perduxit] produxit V ~ eum² om. V 6. quem] qum B ~ uidisse B ~ dicit] dixit V ~ ei om. V ~ sederuntque V 7. atque add. ante ait M ~ seni] ad senem B ~ patrem pater tr. M ~ habeo] habe B ~ ope] opere B 8. et om. B ~ uult] uul V^{a.c.} ~ suam facultatem] substantiam suam M ~ saeculo iniquitatis] saeculi iniquitati V 9. ab <sordi>tiae habet R ~ sorditia] sorditiae R M B ~ et rursum] erursum V ~ inoboediens] inoboedientis R, inoboedientia V 10. finita] cfr. gr., fatigata V, definitam B ~ nullus quietus inuentus est locus add. ante precaui V ~ precaui] deprecaui R B, precatum M^{p.c.} ~ Dominum] deum V^{p.c.} R ~ ut add. ante nota B ~ nota] notam M^{a.c.}, tota V ~ facere] faceret R B ~ pro salutem V^{a.c.} 11. direxi] direxit R ~ adducere] ut adducerem B ~ e] a M ~ et] ut V, om. R

eo audire uerbum bonum. ¹²Obsecro ergo te, sicut a Deo missum, instrue me quae conueniunt uiae salutis».

[8.] ¹Ait ei senex: «Domino dicente, “Si quis non dimiserit patrem et matrem, fratres et sorores et filios insuper et animam suam non abnegauerit, non potest meus esse discipulus”. ²Ego quid tibi amplius dicam nescio. Si scis quia potes sufferre omnes carnis temptationes, relinque omnia et fuge. ³Patris uero tui facultas multos potest habere heredes. Ecce ecclesiae, ptochia, monasteria, gerocomia, xenodochia, pupilli et uiduae, peregrini atque captiui. ⁴Si placet patri tuo, relinquat substantiam suam: solummodo animam tuam ne perdas». ⁵Dicit ei puella: «Spero in Deum et in orationes tuas. Certare habeo saluari animam meam». ⁶Et senex: «Huiusmodi uoluntas differri non debet, quia a mane usque ad uesperum mutabitur tempus». ⁷Ait puella: «Ob hoc et ego te uexauī, pater, ut adimpleas uoluntatem animae meae». Cui respondit senex: «Si uoluntatis desiderium promptitas sequitur, quid morantes tardamus ad salutis pertingere portum?» Et illa ait: «Immitens compungat cor tuum Deus orare pro me, ut tuo interuentu saluetur

audire] audirem V ~ bonum *om.* R 12. ergo] ego R ~ missum] misso R, missus M ~ uiae salutis] meae saluti B

[8.] 1. senex] senis V^{a.c.}, senes V^{p.c.} ~ Domino dicente] dominum dicentem V ~ et¹] aut V ~ non² *om.* R M B ~ esse meus *tr.* M 2. si] sci *sic* R ~ potes] potest V ~ omnes carnis temptationes] omnem temptationem carnis V ~ tentationis B ~ omnes] omnis R 3. potest] potes M ~ ecce] et ecce R ~ ecclesiae] ecclesias V, ecclesia M ~ ptochia] *cfr.* πτωχῆα, pretochia B, pthonotia M ~ gerocomia] gerochomia M, hierochomia R, hierocomia B, cinomia V ~ exxenodochia V, xenodochia M, *om.* B ~ peregrinis atque captiuis V B 4. patri tuo placet *tr.* R ~ substantiam suam *om.* R M B 5. dicit] dixi B ~ spero in Deum] spero in deo M, spem habeo in deo V ~ Deum] dominum B ~ certare] certari B, certa M ~ abeo M ~ saluari] saluare R M 6. senes V R ~ ait *add. post* senex B ~ differri] ferre R ~ debet] debes R ~ a mane] de mane R M B ~ mutabitur] immutabitur B 7. ait] dixit B ~ et *om.* B ~ uexauit te *tr.* M ~ uexauī] uocauī R ~ adimpleas] ad deum applices M ~ uoluntatem] uoluntas B ~ cui respondit] dixit B ~ senes V ~ uoluntatis] uoluntatem R M ~ promptitas] prontas B, primitus R, propriam M ~ quid] qui M ~ morantis V ~ portum] pertinge *tr.* B ~ portum] portam M ~ et] at R ~ ait illa *tr.* M ~ immitens] iam mittens B ~ orare] ora R

8.1. si quis non dimiserit patrem ... meus esse discipulus = Lc 14.26; *cfr.* Lc 14.33, Mt 10.37 6. a mane usque ad uesperum mutabitur tempus = Sir 18.26

anima mea. Nunc igitur, optime arbitratus pater, tonde me et da mihi sanctum habitum, quem per multorum annorum spatia anhelanter desidero». ⁸Quo audito, senex surgens, oratione facta, statim totondit eam. Deditque ei sanctum habitum optatum ⁹precibusque labia orans dixit: «Deus, qui saluauit omnes sanctos quique mystica uoce proclamans, dicit: “Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur et uiuat.” Ipse sui regiminis in te ponat custodiam, filia, atque ab omni aduersarii eripiat gladio, ut, quae illi placita et nobis expetibilia sunt peragentes, soli Deo Patri et Deo nostro Iesu Christo et Spiritui Sancto gratias referamus». ¹⁰Et haec dicens egressus est senex de domo.

[9.] ¹Eufrosina uero intra semetipsam cogitans dixit: «Si in mulierum abiero monasterium, pater meus perscrutans reperiet me. Et propter sponsum meum ui exinde euellet me. Vadam ergo in coenobium uirorum ubi nullus suspicatur me mulierem esse». ²Et exuens se mulierem tunicam atque induens se uirilem habitum, facto uespere, egressa est de domo sua, accipiens secum quingentos aureos. ³Patrem autem eius in ciuitatem reuertentem Domino dispensante, illico in ecclesiam abiit. ⁴Nam Eufrosina peruenit in coenobio ubi pater eius caritatem habebat, ⁵et per ostiarium nuntiauit abbati. Aiebat: «Eunuchus quidam

optime arbitratus] optimo arbitratu M ~ tunde V M B ~ quem per] per que tr. B ~ quem] quod R M B ~ anelanter V, anelantur B, anhelantem R ~ desidero] desidero (desiderio M ^{a.c.} B) promereri R M B 8. senes V ~ orationem factam V ^{a.c.} ~ ei om. R ~ optatum habitum tr. R M B 9. orans] ornans M ~ Deus om. M ~ quiqui V ^{a.c.}, quiquis V ^{p.c.} ~ saluauit] salutauit M (*postea corr. alia manu*) ~ mistica codd. ~ proclamans] proclamatus R ~ dicit] dicens B ~ ut om. V R, add. V ^{p.c.} ~ et uiuat om. R ~ custodia B ~ filia] filiam R ~ eripiat gladio] gladio muniat V ~ illi om. M ~ placita] placida B ~ expetibilia V R B ~ patri] pari V ~ et Deo nostro Iesu Christo] domini (deum B) nostri Ihesu Christi R M B ~ Deo] domino V ~ et] ac V ~ referamus] referam M 10. senes V ~ eufrosinae add. *post* domo V

[9.] 1. Eufrosina] eufrosine R, illa V ~ semetipsa V B ~ habiero R M ~ monasterio R B ~ perscrutans] scrutans V ^{p.c.} ~ sponso meo V ^{a.c.} ~ ui] uim V ^{a.c.} R, per uim B ~ uadam] uada B ~ in coenobio V R ~ cynobio V ^{a.c.} ~ nullus] nullum B ~ me om. B 2. et om. B ~ muliebrem] mulierum B, muliebri M ~ tunica M ~ se² om. M 3. patrem] patre M, pater B ~ eius om. B ~ in ciuitate B ~ reuertente M ^{p.c.} B ~ dispensantem R M ~ ilico V ^{p.c.} R M B ~ in ecclesiam] in ecclesia V, ecclesia B ~ habiit V ^{a.c.} 4. eufrosine R ~ in coenobium M ~ cyn- V ^{a.c.} 5. hostiarium R M ~ nuntiauit] nuntiat B, nuntiabatur M ~ et add. *ante* aiebat B ~ aiebat] agebat V (*una i in marg.*) R ~ et per hostiarium tr. *post* aiebat R

9. nolo mortem peccatoris sed ut conuertatur et uiuat cfr. Ez 33.11

de palatio ante fores stans uestris se petit affatibus promereri». ⁶Qui praecepit eum ingredi. Et ingressa corruit in terra et, facta oratione, sederunt pariter. Et ait abba: «Quid ad nos uexata est uenerabilitas uestra?» ⁷At illa respondit: «Ego, pater, de palatio extiti imperiali et desiderauī monachicam uitam. Sed quia ciuitas nostra non facile certantibus taciturnitatis patientiam praestat et ob mundanis uexationum negotiis, ⁸audiens de sanctitate uestra, ueni habitare uobiscum. Siquidem satisfacimini suscipere me, ⁹habeo enim multas res, quas, si aedificatus fuero in conuentu uestro, hic perducere spondeo».

[10.] ¹Cui ait abba: «Bene aduenisti, fili. Ecce monasterium in conspectu tuo est. Si placet, sede nobiscum. Dicito ergo nobis nomen tuum». Respondit: «Smaragdus uocor». ²Ait ei abba: «Quoniam iuuenior es, solus esse non poteris, sed oportet te accipere magistrum, qui te instruat monachicae symbola disciplinae». ³Respondit Smaragdus: «Quemadmodum iubēs, ita faciam, pater». Et producens quingentos aureos tradidit in manus abbatis inquiring: «Haec interim accipe. Et si uidero quia possum uobiscum habitare, uenient et reliqua». ⁴Et uocato quemdam e fratribus, cui nomen erat Agapius, uirum eloquentissimum

fores] foras R, foris V ~ stans] astans M, adstat R ~ affatibus promereri] a fratribus non promoueri M 6. qui praecepit eum ingredi om. B ~ eum] eam R M ~ facta] facto R ~ abbas B ~ uenerabilitas uestra uexata est tr. V ~ uexatus B 7. at illa respondit] ait illa V, respondit illa M ~ extiti] extitit R B ~ imperiale V ~ monachicam] monachorum M, monasticham B ~ patientia B ~ et ² om. R M B ~ mundanis V^{a.c.}, mundatis R 8. sanctitatem V^{a.c.} ~ siquidem] siquid V ~ satisfacimini suscipere me] sadisfacito mihi B, satisfaci animi M ~ suscepere R^{a.c.} 9. habeo] abeo B ~ multas] multam B ~ quas] qui B, quia V ~ si om. R ~ fuero] tr. post uestro R M, om. B

[10.] 1. abbas R B ~ fili om. M ~ nostrum add. post monasterium M ~ est om. B ~ tibi add. post si R ~ dicito] dic M ~ ergo om. M ~ nobis om. B ~ respondit] ille respondit R, illa ait B ~ smaragdus V R, smaratus M V^{p.c.} 2. abbas B ~ es om. B ~ accipere magistratum] magistrum habere M ~ accipere] ac si cepere V^{a.c.} ~ magistrum] magitum sic B ~ monachicae] monastica B ~ simbola V B 3. smaragdus V (smaragdus V^{p.c.}) R, smaradus M ~ iubēs] uolueris M ~ et producens – reliqua om. M ~ producens] produces V, pro ducentos R ~ in manus abbatis] in manus abbati V, in manu abbatis B, abbati R ~ haec om. R ~ interima V^{a.c.} ~ habitare possit uobiscum tr. B ~ uenient] ueniat B 4. quendam] quodam M ~ e] ex R M, de B ~ erat om. R ~ Agapius] agapitus R, agappius M ~ uiro eloquentissimo V M, uir eloquentissimo R, uir eloquentissimus B

et impassibilem atque mitem, tradidit ei Smaragdum dicens: ⁵«Ecce nunc hic est filius tuus; talem eum perfice ut suum magistrum praecellat». ⁶Et genu flexo humoque prostrati utrique petierunt benedictionem. Et, orante patre, accepit eum in cellula sua.

[11.] ¹Pro nimio uero decore corporis et specie uultus quibus fulgebat, Smaragdus ingrediens in ecclesia hymnos Deo referre cum omnibus uel in prandiatorium, multos uersuti hostis astutia in cordis iaculabat archana in nimia eius pulchritudine, ²ut etiam susurrantes murmurent aduersus abbatem quod talem uultum in conuentu eorum suscepisset. ³Quo audito, abba uocauit Smaragdum et ait ei: «Quoniam forma decoris et species uultus tui, cum sit multa, inualidis lubricum efficitur iter, ⁴uolo te inaccessibilem atque in secretiorem cellulam residere et ibi psallere, comedere, bibere atque dormire debere». ⁵Iubetque Agapium ei cellulam praeparare secretam, in qua Smaragdus residens silentio studeret. Qui fecit sicut ei iniunctum fuerat atque, accipiens Smaragdum, constituit eum in cellula sua. ⁶Ieiuniis uigiliis atque orationibus uel lectionibus et psalmodiarum modulationibus die noctuque

ei] eis V ~ zmaragdum R, zmaragdus V^{a.c.}, smaratum M, smaragdus B 5. nunc] an huc sic R, nonne M^{p.c.} ut uid. ~ hic om. R ~ est om. B ~ praecellat magistrum tr. V ~ praecellat om. M, add. supra lin. 6. flexu V ~ utrique] utrisque R B ~ benedictione V ~ orante patre] orantes pariter R ~ patrem V^{a.c.} ~ in cellulam suam R M [11.] 1. quibus] qua M ~ ysmaragdus V^{a.c.}, smaratus M, zmaragdus R ~ in ecclesia] ecclesiam M ~ ymnos R B, hymnum V, ymnum M ~ in prandiatorium] in prandii actrium sic B ~ multos] multas M, multo B ~ uersuto hostes V^{a.c.} ~ astutias M ~ cordis] corde fratrum B ~ archana] archano M ~ pulchritudinem V^{a.c.} 2. susurrantes murmurarent] murmurantes susurrarent R ~ quod] qui M ~ talem uultum] tali hominem uultu M ~ suscepisse R 3. abbas M B ~ uocabit R^{p.c.} ~ ysmaragdum V^{a.c.} (corr. in ysmaragdum V^{p.c.}), zmaragdum R, smaratum M ~ species] specie B ~ iter] frater R 4. inaccessibilem] inaccessibilem V, inaccessibile M, inaccessibile R, incesabile B ~ in secretiorem cellulam residere] secretiore sedere celula (cell-M) M B, seciore (sic!) cellula R ~ psallere] psallens R ~ bibere om. B ~ debere om. V 5. iubetque] iubet V ~ Agapium] agappio M, agabio B, agapito R ~ cellulam ei tr. M B ~ ei om. R ~ praeparare] preparari V, parare R ~ secreta R ~ ysmaragdus V, zmaragdus R, smaratus M ~ silentium V M B ~ studere R ~ iniunctum ei tr. V ~ iniunctum sic B ~ atque] adqui V ~ ysmaragdum V, smaratum M, smaradum B, zmaragdus R ~ et add. ante accipiens V ~ in cellulam suam V^{p.c.} R M 6. uel lectionibus om. R ~ modulationibus V, modulatione R

uacatur, ita ut ipsum Agapium in tanta eius uigilantiae solitudine mirari seu cunctos fratres in eius conuersatione aedificari.

[12.] ¹Porro pater eius ad prandii horam ueniens et suam filiam in domo non inueniens, coepit immutata facie discutere pueros et puellas quid factum fuisset Eufrosinae. ²At illi inquiunt: «Vespere eam uidissent, diluculo uero nequaquam». Cogitauitque pater eius dicens: «Forte sponsus eius ueniens abstulit eam in domo sua». Et mittens ad eum sciscitabatur pro huiusmodi re. ³Sed et pater adolescentis et idem filius eius hoc cognoscentes turbati, ueloci cursu ueniunt ad domum Pafnutii. Et inuenerunt eum humi prostratum flentem aiuntque ei: «Ne forte aliquis seduxit eam et fugit». ⁴Et confestim equites per Aegyptum et Libyam absoluebant. Detinebantur naues et requisitio fiebat multa. Scrutabantur domus, monasteria, amici, uicini, solitudines, speluncae. Et quod quaerebatur inuenire non poterant. ⁵Cumque perscrutantes minime repperissent a proposito discedentes, iam non uiuam sed ut mortuam lugebant. Socer quidem nurum flebat, sponsus uero uxorem ululabat. ⁶Pater filiam deplorans dicebat: «Heu, mihi, filia mea dulcissima! heu mihi consolatio animae meae, lumen oculorum meorum!

uacatur] uacantem R M, uacante B ~ ipsum Agapium] ipse agapius V ~ agapitum R ~ uigilantiae] uigilatione V, uigilantia R ~ solitudine] sollicitudinis R ~ mirari] mirare V, miraret R ~ seu] se V ~ namque *add. post* cunctos V ~ cunctos fratres] quantis fratribus (*corr. in* fratres) *sic!* B ~ in *om.* R ~ conuersatione] conuersationibus B ~ aedificari] aedificare B ^{P.C.}, aedificaret V

[12.] 1. ad *om.* R B ~ ora V B, hora R ~ in domum M ~ inueniens] inuenit B ~ discutere] discurrere R ~ pueros et *om.* B ~ factum] facta R ~ Eufrosinae] de eufrosina M B 2. illi] illae R ^{a.c.} B ~ aduespere B ~ uidissent V ^{a.c.}, uidisse M, se uidisset R, se uidisse B ~ ne *add. ante* forte M ~ ueniens] inueniens B ~ et *add. post* ueniens R ~ in domum suam M B ~ sciscitabatur R 3. aduliscentis V ^{a.c.} R ~ idem] hisdem V R, isdem B ~ cognoscentis V ~ sunt *add. post* turbati M ~ et *add. ante* ueloci M ~ uehementi V ~ ueniunt] uenerunt V ~ pafnutii V R, panfnutii M, panutii B ~ humi] humo V M, *om.* R B ~ et *add. ante* flentem R ~ frentem B ~ aiuntque] aiunt R ~ eam *tr. post* forte B 4. Libyam] libiam V, lybiam M, libia B, uiam R ~ absoluebantur B, absoluebat M (absoluebant M ^{P.C.}) ~ detenebantur V R ~ et requisitio] inquisitio V ~ fiebat] fiebant B ~ domos *codd.* ~ quaerebatur] quaerebantur R 5. a proposito] ad propositum B, apposito M ~ discentes] dicentes M, descendentes B ~ ut *om.* B 6. eu ... eu V R B ~ mihi ... mihi] me ... me B ~ filiam meam R

12.6. heu mihi consolatio animae Tb 10.4 ~ meae lumen oculorum meorum cfr. Tb 10.4

Quis meum thesaurum abstulit? ⁷Quis meam substantiam diripuit? Quis meas dispersit diuitias? Quis meae domus decorem abstulit? Quis meam nactus est spem? ⁸Qualis lupus meam depascit ouem? Qui locus solis praefulgentem uultum abscondit? Qualis barbarus captiuam habet regalem effigiem? ⁹Illa mihi senectutis baculus, illa malorum solutio, illa laborum requies, illa dolorum subleuatio. ¹⁰Terra, terra, ne operias sanguinem et carnem meam, donec cognoscam quis meam filiam Eufrosinam diripiens abscondit. ¹¹Huiusmodi audientes sermones amici eius, qui aderant lugubres, simul emittentes uoces, totam paene ciuitatem lacrimare compellebant in repentina perditione infantulae.

[13.] ¹Verum non tollerans pater eius tristitiam hanc, perrexit in coenobio additque abbati dicens: «Quaeso te, pater, ne desinas orare Dominum neque sileas ut inueniantur labores orationum tuarum. Direpta enim est ancilla tua Eufrosina, filia mea». ²Quo audito, abba maestus ac tristis effectus est. Iussit pulsari tabulam ut fratres congregarentur. Et cum uenissent, ait eis: ³«Facite caritatem, fratres, et laborem sustinete una ebdomada binis ieiunantes diebus. Rogate Deum ut nobis ma-

thesaurum] aurum V 7. meam] mea V ~ meas] mea R B ~ me *add. ante* abstulit *et eras*. V ~ nactus est] nactus est V^{P.C.} M, natus est B, tulit R 8. qui] quis B ~ solis] sol B ~ effigiem] efficiens R 9. baculus V^{a.c.}, baculum R M ~ solutio] consolatio B ~ illa laborum] illaborum V R ~ requies illa dolorum *om.* V 10. terra *ter scr.* B ~ cognoscam] agnoscam *sic!* B ~ eufrosine R 11. emittentes] emittes M^{a.c.} ~ uoces *om.* V ~ totam paene ciuitatem] ut isto paene tota ciuitas V ~ compellebat V R^{a.c.}, pellebant M (compellebant R^{P.C.} M^{P.C.}) ~ in *om.* R [13.] 1. uerum] uere M, utrum *corr. in* utro V ~ tollerans V^{a.c.} ~ pater] patrem R ~ tristitia B ~ in coenobium M ~ cynobio V^{a.c.} ~ additque] adiitque V, adiitque M, addit B ~ abbatis V, abbatem M ~ te *om.* B ~ desinas] sinas V^{a.c.} R ~ orare] ora R ~ Dominum] deum R B ~ inueniatur B ~ direpta] directa B ~ Eufrosina ancilla tua *tr.* V 2. quo] quod R ~ abbas V^{a.c.} M B ~ hac V R ~ tristes R, tristristis *sic!* B ~ est *om.* R ~ iussit] iubetque M, iubet R B ~ fratres] fratre B ~ cum *om.* V, *add.* V^{P.C.} ~ uenissent] conuenissent M B ~ eis] ad eos R B 3. karitatem R ~ unam ebdomadam M ~ ebdomata V ~ binis ieiunantes ~ 4. ebdomadam *om.* B ~ binis] bini R ~ ieiunantes] geiunantes M

7. quis meam nactus est spem Cfr. Tb 10.4 8. qualis lupus meam depascit ouem cfr. Io 10.12 9. illa mihi senectutis baculus cfr. Tb 10.4 10. terra terra ne operias sanguinem et carnem meam = Iob 16.19

nifestet ubi est filia domini Pafnutii». ⁴Qui ieiunantes ebdomadam et orantes, nulli eorum manifestauit Deus. Praeminebant enim eius orationes omnium preces: postulabat namque Dominum non se in uita sua manifestari. ⁵Itaque omnium pro huiusmodi re certantium nullumque prosequentium pro hoc effectum. Vocantes domnum Pafnutium aiunt ei: «Noli desistere nec tribulare neque deficere sed magis eum gratiarum actionem munus offer Deo. Et quando eius uoluerit pietas patefaciet tibi filiae tuae euentum. ⁶Notum enim tibi hoc sit, quod non in turpibus uel obscenis se contradidit desideriis, sed castitatis et pudicitiae adgressa est iter. Et ob hoc non eam manifestauit uni ex nobis. ⁷Si enim in malo esset, profecto non dispexerat Deus labores et dolores tuos, quos propter nomen eius in sanctos omnes ostendisti praecipue in nos, sed modis omnibus eam manifestasset». ⁸Haec audiens Pafnutius, Deo gratias agens, orabat optimam adipiscere eam conuersationem.

[14.] ¹Post non multum autem temporis spatium, uenit rursum in coenobium osculatusque fratres reuersus est in ciuitatem. ²Porro rursum in monasterium ueniens dicit ei abba: ³«Vis colloqui cum fratri bono scientia perito et doctrinae inlustri de palatio Theodosii?» Pafnutius respondit: «Rogo et inhiante supplico». ⁴Et uocans abba

ubi est filia] filiam V ~ domini] domni R M, deum V^{a.c.} ~ papnutii V R, panfnutii M
 4. unam *add. ante* ebdomadam R M ~ eius *om.* M ~ Dominum] deum R M, *om.* B ~ se non *tr. post* uita sua M
 5. pro ¹ *om.* V ~ effectum] affectu V ~ domno papnutio V ~ papnutio V, papnutium R, panfnutium M, panutium B ~ desistere] desciscere B ~ nec] ne B ~ neque deficere *om.* M ~ eum] cum B, *om.* R M ~ actionem] actionum M, actionis R, actione B ~ munus] unus V^{a.c.} ~ offer] offerret V^{a.c.} ~ uoluerit eius *tr.* M ~ patefaciet] ostendet V ~ euentum] aduentum B
 6. enim *om.* B ~ non in turpibus] non in torporis R, non corrutionis B, in nullo corpore V ~ contradidit] contradedit V R, tradidit B ~ et ¹ ac (hac R) R M B ~ eam non *tr.* B ~ uni] unus V^{a.c.}
 7. profecto] profecta R ~ dispexerat] despesisset B ~ labore B ~ quos] quod V ~ praecipue] praecipiens R ~ in nos] in nobis R B
 8. papnutius V R, panfnutius M, panutius B ~ agens gratias *tr.* R M ~ adipiscere] adipi<s>ci B
 [14.] 1. haec *add. post* post B ~ autem *om.* V, *tr. post* post M ~ in coenobio V R ~ cynubio V^{a.c.}, cynobio V^{p.c.} ~ osculatusque] obsculatque M (obsclatusque M^{p.c.})
 2. rursum] rursus R ~ in monasterio R ~ abbas B
 3. colloqui] loqui R ~ cum fratri *om.* V ~ cum *om.* M B ~ bonae scientiae perito] bonae scientiae peritum V, bono scientia perito R M B N ~ doctrina B ~ teodosii B, thodosii M ~ papnutius V R, panutius B ~ respondit panutius *tr.* B ~ inianter V B, hinianter R
 4. abbas B

Agapium, ait ei: «Accepto domno Pafnutio, ducito ad dominum Smaragdum quatenus instructus aedificetur ab eo». ⁵Et accipiens eum, perduxit eum usque ad illum. ⁶At illa patrem suum cernens repleta est tota lacrimis. ⁷Verum Pafnutius compunctionis gratia eam lacrimare aestimabat. Nam penitus non eam agnouit pro pallore uel marcescibilitate uultus eius, quod pro immensa abstinentia et ineffabilem uigilantiam affligebatur. ⁸Cuculla namque tegebat faciem suam, ne per quouis signo nota ei efficeretur. ⁹Et, facta oratione, sederunt pariter.

[15.] ¹Et coepit Smaragdus de misericordia atque elemosyna et sapientiae laetitia seu caritatis effectum enucleatius disputare. ²Haec Smaragdo luculentius disserente, cor Pafnutii compungebatur. Et simul stupore et gaudio tenebatur in tantum ut iam commori copulatus amoris eius studeret; sed animi calore in corde refrenabat archana. ³Completoque instructionis effectum, abscessit Pafnutius. Et ueniens ad abbatem, dicit ei: ⁴«Magnus est Deus, pater. Certe nimis aedificatus sum in ho-

Agapium] agappium M, agapitum R ~ domno Pafnutio] domnum papnutium (pan-B) R B ~ papnutio V, papnutium R, panutium B ~ ad dominum Smaragdum] ad domno ysmaragdo *corr. in* ad domnum ysmaragdum V, ad domnum zmaragdum R, ad (in B) domum smaragdi (smaradi M) M B ~ quatenus] qualiter M ~ instructus] introductus B ~ aedificetur R 5. accipiens eum] accipiem R ~ usque *om.* M 6. at *om.* R ~ cernens] cernes B ~ tota est repleta *tr.* R ~ est *tr. post* lacrimis M B 7. uerum Pafnutius] papnutius uero V ~ papnutius V, papnutium R, pafnutium M, panutius B ~ eam *om.* B ~ aestimabant V^{a.c.}, existimabat R B ~ agnouit] congnouit *sic* B ~ pro pallorem R B ~ marcescibilitatem V, marcescibilem R, marcescibilitatem B, marcescibilitatem M ~ quod] quo R M B ~ pro] per R, prae M ~ pro inmensam abstinentiam B ~ ineffabili uigilantia M 8. cuculla V^{a.c.}, cucullo R ~ signo] singnium B 9. orationem V^{a.c.} B

[15.] 1. ysmaragdus V, zmaragdus R, smaratus M ~ atque] et V ~ elemosina V, elemosinam R ~ et *om.* R ~ sapientiae] sapientia seu B ~ laetitia] laetitiae V, laetitiam R, laetitia spiritali B ~ seu] et B ~ karitatis R, castitatis M ~ effectum] affectu R M, effectum B ~ enucleatius] eunucleatius R, latius B 2. ysmaragdo V, zmaragdus R, smaragdus B ~ loculentius R ~ disserente] disserent R, discernente B ~ papnutii V R, panutii B ~ compungebatur R ~ gaudium R ~ in tantum ut iam commori copulatus amoris eius studeret] in tanta compunctionis copulabatur amoris eius ut studio V ~ ut iam] et iam B, *om.* M ~ commori] corpori R ~ copulabatur V^{a.c.} ~ amoris] amari R, amoris V B ~ sed] uel V ~ calorem R M ~ in corde] in cordis R, cordis M ~ refrenabat] frenabat R, restringeretur V ~ archano M 3. completoque] completo B ~ effectum] affectu V M B, affatu R ~ papnutius V R, panutius B ~ et *om.* V ~ ueniens V^{a.c.} ~ et *add. ante* dicit B 4. est *om.* R ~ Deus *om.* B ~ fortasse aedificata V

mine isto. Nouit Dominus, sic eius mentis dilectionem complexus sum, ac si esset filia mea». ⁵Et commendans se fratribus abiit.

[16.] ¹Igitur Smaragdus moderata conuersatione in coenobio triginta et octo annos perficiens, infirmitate detentus est, per quam et uitam finiuit. ²Nam cum infirmaretur, ueniens Pafnutius in coenobio per solitam locutionem, dicit abbati: «Permitte, domine, ut uideam fratrem Smaragdum, quia ualde anima mea diligit eum». ³Et uocans Agapium, ait ei: «Perduc eum ad domnum Smaragdum, quia, ut aestimo, deinceps non eum uidebit». Qui fecit ut ei iussum fuerat. ⁴Et praesentatus corruit in psiathio, in quo iacebat Smaragdus. Osculatusque eum dixit: ⁵«Ora pro me, domine frater, ut donet mihi Deus consolationem pro filia mea, quia necdum consolationis medelam accepit anima mea prae eius tristitia». ⁶Et Smaragdus inquit: «Noli contristare neque lacrimare. Deus enim, dum hic es, manifestat tibi de filia tua. Sed, quaeso te, sustine hic tribus diebus et ne discedas a me.» ⁷Respondit ei: «Iussisti, frater. Certe non abscedo».

[17.] ¹Transactis namque tribus diebus, dum iam apud Deum se

eius] ei B, eum M ~ omine B ~ mentis dilectionem] mentis dilectione M, mente dilectione V ~ complexus sum] complexum R ~ ac] hac V, nec R ~ si] sic R ~ esset filia mea] filiam meam dilectam uidissem V 5. commendans] commendat B ~ habiit R B

[16.] 1. ismaragdus V, zmaragdus R, smaradus M ~ moderata] molesta M ~ cenubio V ~ XXXVIII V ~ et om. M ~ octo] tres B ~ perficiens] proficiens V ~ in add. ante infirmitate V ~ detenta B ~ uita R 2. ac add. post infirmaretur eras. V ~ papnutius V R, panutius B ~ cenubio V ~ per solita loquutione B ~ locutionem] orationem R ~ me add. post permitte B ~ ysmaragdum V, zmaragdum R, smaradum M ~ quia ualde anima – 3. smaragdum om. M B, in marg. alia manu in M 3. Agapium] agappium M, agapitum R ~ ad domnum Smaragdum] ad domum ysmaragdi V, ad fratrem smaragdum M in marg. ~ zmaragdum R, smaragdum M in marg. ~ uidebit] uidebo B ~ iussum fuerat ei tr. R ~ ei om. M B 4. praesentatus] praesentatum R ~ psiathio] spiacho V, spatium R, spiatium M, psiahum B ~ ysmaragdus V, zmaragdum R, smaradus M B ~ osculatusque V 5. donet] done B ~ Deus] dominus B ~ pro filia mea] propter filiam meam R B ~ consolationis medelam] consolationis meae illam R ~ medellam V ^{a.c.} 6. ysmaragdus V, zmaragdus R, smaradus M ~ contristari ... lacrimari R M ~ es] est B ~ de om. R 7. papnutius add. post ei V ~ iussisti] iussio tua impleatur V ~ domine add. ante frater V ~ certe om. R B ~ abscedo] abscedam V [17.] 1. namque] nempe R M, enim B

migraturam cognouisset, uocato patre, ait ei: ²«Quoniam Dei misericordia meam dispensauit, ut uoluit, causam impleuitque desiderium animae meae, uolo te iam securum et sine tristitia permanere pro filia tua Eufrosina: ³Ego enim sum miserrima! Et ecce uidisti me et satisfactus es. Sed rogo te, pater, per inseparabilem Trinitatem, ne permittas alium quemquam tractare corpus meum, sed tu ipse per te. ⁴Sed quia repromisi abbati dicens: “Pecuniam me multam habere; et si hic dispensatus fuero dare eam in coenobio collecta omnia: affer eam hic. ⁵Scis enim et ipse, quia pie disponitur locus iste et ora pro me». ⁶Et haec dicens reddidit spiritum Deo.

[18.] ¹Et haec audiens Pafnutius amens effectus est, deficiensque spiritu atque dissolutus cecidit tamquam mortuus in terra. ²Et uidens Agapius cursu ueloci aquam offerens ei in faciem, eleuauit eum dicens: ³«Quid est hoc, domine Pafnutie, quid habes?» At ille, tenua uoce uix respondens ait: «Sinite me hic mori. Vidi enim stupenda miracula». ⁴Surgens inruit super sacratissimum eius uultum, lacrimisque rigans clamabat dicens: ⁵«Heu mihi, filia mea dulcissima, cur non mihi ante tempus hoc indicasti, ut et ego commorerer tuae uoluntati? ⁶Vae, uae,

migratura se *tr.* R ~ migratura V R ~ cognouisset] cognouissit V^{a.c.}, cognouisse R ~ uocato] uocauit B ~ patre] patrem R, pater B ~ et *add. ante* ait B 2. misericordiam R ~ te iam] etiam R ~ securum] securo R ~ tristitiam V^{a.c.} 3. satisfactus es] et ecce satisfactum est tibi M, satisfatum est B ~ pater *om.* V M ~ inseparabilem] inuisibilem R ~ alium] aliquem V ~ sed] nisi R 4. et *om.* B ~ multam] multa R ~ dispensatus] disputatus R, dispensata M ~ dare] da M ~ eam] ea R M ~ cenubio V ~ affer] affers V ~ hic eam *tr.* B ~ eam ²] ea R M 5. scis] si B ~ disponetur V 6. reddidit V

[18.] 1. et *om.* V M ~ Pafnutius amens – uidens *om.* M, *in marg. scr. alia manu* ~ pafnutius V R, panutius B, panfnutius *in marg.* M ~ est *om.* R M B ~ deficiensque] deficiens *in marg.* M ~ spiritum B (*legi nequit in R*) ~ in terram M (*in marg.*) B 2. et uidens – 6. in perpetuum uitam *om.* V ~ et uidens] hoc uidens *in marg.* M ~ Agapius] agappius M^{p.c.}, agapius M, agapitus R ~ cursum B ~ ueloci] uelocior R ~ ei *om.* M ~ in facie R ~ eleuauit] et deleuauit *sic* B 3. hoc *om.* R ~ pafnutie R, pafnutii *corr. in* pafnuti M, panutie B ~ respondens] respondit B 4. et *add. ante* surgens M B ~ dicens *om.* R 5. eu R B ~ non *tr. ante* indicasti B ~ ante tempus] in tempus V R ~ tecum *add. post* ego M ~ commorerer] commorer M^{a.c.}, morere B 6. uae uae uae M B

17.2. impleuitque desiderium meum cfr. Phil 4.19

quomodo latuisti inimici malignitatis astutia! Quomodo pertransisti principatus ac potestates, filia! Quomodo ingressa es in perpetuam uitam!»

[19.] ¹Haec audiens Agapius nuntiauit abbati flensque agebatur. ²Qui uelociter currens cecidit super sanctum eius cadauer, dicens: ³«Sponsa Christi uera ueri Dei nostri et filia sanctorum sociaque iustorum atque comes angelorum, ne obliuiscaris collibertorum tuorum, neque iustius sacrae congregationis, sed deprecare eum, quem adeptas es, Christum et nobis largire patientiae uirtutem, uigilantiae sollicitudinem, orationum facultatem, atque omnium sacramentorum caelestium ad intellegendum industriam, per quam pertingere possimus aeternae uitae portum et immortalitatis possessionem, simul tecum perfrui aeternorum bonorum suauitate». ⁴Et haec dicens iubet pulsari tabulam; et congregatus uniuersus populus. Cum magna gloria deducebant sanctum eius corpusculum. ⁵Cum uero conuenissent omnes et addiscentes huiusmodi rem, stupore comprehensi glorificabant Deum, qui facit mirabilia solus.

[20.] ¹Vnus autem e fratribus, unum habens oculum obstrusum, ingressus est osculare sanctum eius corpusculum. Moxque ut cecidit su-

astutiam R M ~ ac] hac R B ~ perpetua R

[19.] 1. audiens] uidens V ~ Agapius] agapitus R, agappius M ~ agebatur] egebantur R 2. qui *om.* M ~ cecidit *om.* M, *add. supra lin. alia manu* ~ cadauer] corpus R 3. uera *om.* R ~ Dei] domini B ~ Iesu Christi *add. post nostri* B ~ atque *om.* R ~ comes] comis B, omnium M ~ ne] none V (*no- subp.*) ~ collibertorum tuorum] conlibertorum V, conliber tuorum R ~ eum] dominum V ~ adeptas es] adeptas est R ~ et ²] ut B, *eras.* M ~ largiri M B ~ dignietur *sic add. post largire* B ~ patientiae] poenitentiae V ~ uirtute R ~ uigilantiae] uigilantia et V, uigilantiam et M ~ orationum] orationis V ~ facultate V ~ facultatum *add. ante sacramentorum* R ~ et *add. post caelestium* R ~ ad *om.* R B ~ intellegendum] intellegentiam dum B ~ per quam *om.* B ~ pertingere] contingere R ~ uitae aeternae *tr.* R ~ et *om.* M ~ immortalitatis possessionem] immortales possessiones B ~ bonorum] regnorum R ~ suauitatem V B 4. congregatos uniuersos populos M ~ *ab magna gloria deficit R deperditis foliis* ~ corpusculum V ^{a.c.} 5. et *om.* V ~ addiscentes] discentes B ~ rem] re B ~ conpraehaensi V ~ magna *add. post mirabilia* V

[20.] 1. e] ex M ~ habens] habent V ^{a.c.} ~ obstrusum oculum *tr.* M B ~ osculum V ^{a.c.} ~ est *om.* B ~ sanctum *om.* B ~ moxque ut] mox V ~ cecidit super sanctum eius uultum] tetigit eius sanctissimum uultum B

18.6. principatus ac potestates cfr. Cor I 15.24, Eph 6.12, Col 2.15

per sanctum eius uultum, confestim uisum recepit. ²Quo facto, conspicientes omnes dicebant: «Gloria tibi Deus, qui semper facis stupenda et admiranda opera et donas praeceptum salutis uolentibus confugere ad portum misericordiae tuae». ³Et simul plerique aedificati, posuerunt eam in sepulchris sanctorum patrum.

[21.] ¹Pater uero eius uniuersam substantiam suam ecclesiis, monasteriis, xenodochiis atque pauperibus distribuens, abrenuntians omnibus, ingressus est et ipse in monasterium ²Et nimiam partem substantiae suae in eo relinquens, mansit ibidem honeste degens in suae filiae cellula. ³Multum etiam consolationis leuigamentum habens pro psiathio in quo suam filiam super pauimentum prostratam iacere meminebat. ⁴Vixit ergo et ipse in eodem monasterio decem annorum spatium tempus, degens in praeceptis Domini studiose. Et in hac conuersatione ad extremum ueniens, terrena relinquens, migravit ad caelos. Atque aetheriis coniunctus colonis choruscat in choro sanctorum. ⁵Reliquiae namque eius iuxta corpus filiae suae reconditae, hactenus usque repauescentes tenentur. Cum quibus deprecemur, karissimi, misericordiarum largitorem Dominum, ut donet nobis sortem patientiae participationum repromissus eorum in Christo Iesu, Domino nostro, cui est honor et gloria in saecula saeculorum. AMEN.

sanctum] sanctissimum M B ~ uultum] cadauer V ~ uisum] lumen V 2. quo facto] quod factum M ~ conspicientes] conspientes V^{a.c.}, respicientes B ~ omnes *om.* B ~ donas praeceptum] donum acceptum V ~ confugere] tribuis V 3. et simul *om.* V ~ sepulchris] sepulcro V

[21.] 1. in *add. ante* ecclesiis B ~ atque *tr. ante* xenodochiis V ~ senodochiis M, senodochiis V ~ distribuens] tribuens V ~ abrenuntians] renuntians B 2. in eo] in eum V ~ relinquens] reliquit B 3. pro psiathio] pro spiathium V M, propitium B ~ prostrata M ~ meminebat] eminebat V 4. spatio M ~ ac B ~ ueniens] perueniens M B ~ aetheris V^{a.c.} ~ coloni V^{p.c.}, colonibus M, cum omnibus B ~ coro V, qorum B 5. usque actenus *tr.* B ~ actenus V M B ~ repauescente V, repauesatae M B ~ deprecemur V ~ ut donet] donare M B ~ participationum repromissus] participatione repromissionis B, participationem remissionem peccatorum M ~ eorum *om.* M ~ cui est honor et gloria] qui uiuit et reingniat (*sic!*) B ~ laus uirtus *add. post* honor M ~ et *om.* M ~ imperium et potestas *add. post* gloria M ~ Amen *om.* B
Explicit B

THE «LIFE OF CASTISSIMA» («BHL» 1640)

Conspectus siglorum

- | | |
|----|--|
| A | El Escorial, BRMSL, a-II-9, s. X <i>med.</i> |
| B | Paris, BnF, n. a. lat. 2178, s. X <i>med.</i> |
| Eb | El Escorial, BRMSL, b-I-4, s. XI <i>in.</i> |
| T | Toledo, Archivo y Biblioteca Capitulares, 44-11, s. XIII |

Vita sanctae Castissimae uirginis

[1.] ¹Fuit in ciuitate Alexandria uir magnificus, nomine Pafnutius, curam gerens pauperum uel hospitum, ²habens coniugem christianissimam de gente alta; et erat sterilis. ³Pafnutius uero tribulabatur eo quod erat diues et non habebat filios. ⁴Videns autem uxor eius quia in tribulatione erat, non cessabat nocte et die cum afflictione Deum deprecare ut dedisset eis semen, qui Deum laudarent post obitum eorum, et multam pecuniam ad pauperes tribuebat. ⁵Similiter et uir suus circuibat monasteria et sancta loca ministrans necessaria seruis Dei et rogans ut orarent pro illo, ut meritum haberet semen sibi dari in saeculo. ⁶Quadam uero die, ambulauit in monasterio ubi erat abbas sanctissimus cum magna congregatione. ⁷Et dedit eis multam pecuniam et rogauit ut orarent pro illo.

[2.] ¹Quod statim ipse abbas, cum magna supplicatione, rogauit Deum ut impleret desiderium eius. ²Et Deus exaudiuit, tam pauperi-

trad. text.: A B Eb (*solum usque ad 14.3 de palatio Theodosii habet, deperditis subsequen-
tibus foliis*) T

tit.: Vita sanctae Castissimae uirginis A B, Vita uel obitus sanctae Castissimae uirginis et confessoris Christi Eb T

[1.] 1. pafnuntius B ~ ospitum A B Eb 2. sterelis A B Eb 3. pafnuntius B ~ abebat B 4. huxor Eb ~ die hac nocte *tr.* A ~ deprecari T ~ qui] quo T ~ laudaret T ~ eorum] suum Eb T ~ multa pecunia A B Eb ~ ad pauperes] pauperibus Eb T 5. suus] eius Eb T ~ et rogans *om.* Eb T ~ ut²] et Eb T ~ haberet] haberent A ~ dari] dare A, daret B 6. uero *om.* A B ~ in monasterium T ~ sanctissimus erat abba *tr.* A ~ abba A B 7. et dedit eis *def.* Eb, *excisso folii margine* ~ multam pecuniam] multa pecunia B Eb (*ut uid.*), pecunia A ~ et rogauit ... 2.1 supplicatione *def.* Eb, *excisso folii margine*

[2.] 1. ipse] ille T 2. tam pauperibus ... petentibus] tam pauperes quam seruos suos petentes Eb T

2.1. impletur desiderium eius cfr. Phil 4.19, Ps 126.5

2. Deus exaudiuit = Gn 30.17

bus quam seruis suis petentibus, et concessit illi Deus unam infantulam. ⁴Et uocauit eam Castissimam. ⁵Congaudebant autem parentes in ea, dum erat decora ualde in forma et patiens in conuersatione.

[3.] ¹Facta autem illa annorum circiter duodecim, migravit mater eius de hac luce. Pater autem eius docebat eam litteris et lectione et omnem sapientiam atque intellegentiam. ²Et dum illa mentem haberet bonam, tantum erat docta, ut pater eius miraretur in suo profectu. ³Diulgata est autem fama de ea in omnem ciuitatem. Et multi dignitates habentes pro filios suos rogabant patrem puellae ut copularet illam in coniugio. ⁴Dicebat autem pater eius: «Quod Deus uoluerit, hoc erit fiendum». ⁵Vnus autem, superans omnes tam dignitate quam diuitiis et possessionibus atque pecuniis, rogauit pro filio suo patrem puellae; et adqueiuit. Et factum est in arras coniugii obligatio.

[4.] ¹Et post non multum tempus, duxit eam pater suus ad monasterium, ubi abbas sanctissimus erat, habentem iam beatissimam uirginem decem et octo annorum, et obtulerunt ibi munera multa. Et dixit Pafnutius ad abbatem: ²«Ecce fructum orationum ueststrarum. Praesento eam uobis, ut oretis pro illa, quia iam sponsum illi obligauit». ³Et iussit foras monasterium, ubi peregrini hospitium habebant, manere patrem

concessit] concedit A B ~ deus *om.* Eb T ~ unam] ueram T 4. uocabit A ~ eam *om.* T ~ nomine *add. ante* Castissimam Eb T 5. eius *add. post* parentes A

[3.] 1. doceat A ~ litteris] litteras T ~ et lectioni B Eb, *om.* T 2. illa] illam A ~ mente B 3. cibitatem A ~ pro filiis suis T ~ patrem] parentem Eb T ~ eis *add. post* illam T 4. diceat A ~ erit fiendum] fiet Eb T 5. diuit<iis> Eb ~ et omnes excedens diuitiis *add. post* diuitiis T (*in* Eb *tantum legitur* <exce>dens diuitiis, *excisso folii margine*) ~ possessionibus ... adqueiuit] *in* Eb *tantum legitur* pos<sessionibus> *et* <fi>lio suo *excisso folii margine* ~ atque pecuniis *om.* T (*fortasse etiam* Eb) ~ patrem puellae *tr. post* rogauit T ~ ei *add. post* adqueiuit Eb T ~ factum ... coniugii] *non legitur in* Eb, *excisso folii margine* ~ factum] facta T

[4.] 1. tempus *om.* B ~ abba A ~ habentem iam ... annorum] beata uero uirgo decem et octo annorum habebat aetatem Eb T ~ et obtulerunt] obtuleruntque Eb T ~ pafnuntius B ~ ad abbatem] abbati Eb T 2. eam *om.* T ~ pro illa] pro illam A ~ illi] ei Eb T 3. et *om.* Eb T ~ praesertim abbas *add. post* iussit Eb T ~ monasterio Eb ~ ospitium A B Eb

cum puella. Et alia die castigabat eam ipse uir sanctissimus pro castitate et elemosina et timore Dei et satis complacebat ei. ⁴Et commorati sunt ibidem tres dies. Audiebat autem puella incessabiliter psallentes seruos Dei et laudantes Deum. Et compuncta in corde suo dicebat: ⁵«Beati sunt omnes isti qui in isto habitaculo consistunt, quia similes sunt angelorum; sine cessatione enim laudant Deum. Et post exitum istius saeculi in beatitudine sempiterna introducuntur». ⁶Et coepit zelum habere conuersationis eorum. ⁷Post tertium autem diem, dixit Pafnutius ad abbatem: «Pater bone, uide ancillam tuam, filiam meam, quia quaerimus descendere ad ciuitatem, et ora pro nobis». ⁸Venit puella et cecidit ad pedes abbatis et dixit: ⁹«Ora pro nobis, domine pater, ut saluetur anima mea de inferno». Et extendens manus beatus uir dixit: ¹⁰«Deus, qui cognoscis omnia antequam fiant, tu sis protector ancillae tuae, ut saluetur, et tibi placeat, ut habeat partem cum sanctis tuis». ¹¹Et, cum ista oratione, accesserunt in proprio domo. Pafnutius uero, ubicumque inueniebat seruos Dei uel peregrinos, ducebat eos in domo sua, ministrans omnia quae necessaria illis erant et rogans eos ut orarent pro illo.

cum puella patrem *tr.* Eb T ~ et alia dia ... complacebat ei] alia igitur die egressus pater monasterii, uocans ad se puellam, coepit eam blando edificare (hed- Eb) sermone, intimans ei pudicitiam et castitatem sollerter, obseruare elemosinarumque iugi largitione pauperes, sustentare et super omnia timorem Dei saepe in corde retinere. Puella uero haec uerba placido uultu, intenta aure, humili (um- Eb) mente suscipiebat Eb T ~ eam] illam B ~ sanctissimus] sanctus B ~ complaceat A 4. incessauiliter A ~ Deum] dominum B ~ diceat A 5. quia] qui T (*in Eb difficulter legitur*) ~ angelorum] angelis et Eb T ~ enim *om.* Eb T ~ istius] huius Eb T ~ ad altitudinem poli *add. post* saeculi Eb T ~ in beatitudine sempiterna] in beatitudinem Eb T ~ introducuntur] introducentes Eb *ut uid.* 6. zelum] coelum A 7. pafnuntius B ~ ad abbatem] abbati Eb T 8. enim *add. post* uenit Eb T ~ et *om.* A B ~ abbati A 9. nobis] me Eb T ~ salbetur A Eb ~ uir beatus *tr.* Eb T ~ uir *om.* B 10. oratio *scr. in marg.* A ~ cognoscis] scis A ~ ut sis] tu esto Eb T ~ saluetur et tibi placeat et *om.* B ~ salbetur A Eb ~ abeat A 11. ista] hac Eb T ~ accesserunt] reuersi sunt Eb T ~ in propriam domum T ~ proprio] propria Eb ~ pafnuntius B ~ inueniebat A, ueniebat T ~ duceat A, deducebat Eb T ~ in domum suam T ~ erant] erat B ~ et *ante* rogans *om.* Eb T

4.5. similes sunt angelorum cfr. Mt 22.30

[5.] ¹Quadam die, occurrit festiuitas de monasterio uiri Dei; et direxit unum fratrem qui inuitaret Pafnutium ad monasterium. ²Et dum peruenit in domum Pafnutii, ³non inuenit eum, sed inuenit Castissimam cum familia. Tunc illa secrete dixit ad ipsum monachum: ⁴«Quanti fratres sunt in uestro monasterio?». Ille respondit: «Trecenti quinquaginta et duo». Dixit puella: ⁵«Rogo te ut dicas mihi si aditum habet qualiscumque homo in uestro monasterio uolens intrare, si suscipitur». ⁶Respondit monachus: «Per omnia apertum est ostium monasterii nostri omnibus uolentibus saluos esse». ⁷Dixit puella: «Omnes in una ecclesia cantant aut aequale ieiunant?». ⁸Respondit monachus: «Omnes in una ecclesia cantant, ieiunare autem unusquisque iuxta uoluntatem suam agit».

[6.] ¹Et perquisiuit puella omnem conuersationem eorum et dixit: «Volebam, si detur mihi de Deo uirtus, sic in isto saeculo conuersare sicut uos, sed timeo patrem meum, quia quaerit me tradere ad maritum». ²Dixit monachus: «Non des corpus tuum in corruptionem nec tradas talem formam contumeliis temporalibus, sed cum omni integritate te ipsam offer Christo, qui dat pro temporalibus sempiterna prae-mia». Dixit ei puella: «Quomodo possum hoc facere?» ³Dixit monachus: «Occulte fuge et intra monasterium et salua eris». ⁴Irrigatum est

[5.] 1. quadam] quedam B ~ uiri] uiro A ~ direxit] direxerunt T ~ pafnuntium B
2. in domo B Eb T ~ pafnuntii B 3. filia (filiam T) eius *add. ante* Castissima Eb
T ~ castissima A B Eb ~ tunc] tum A, tun *sic* Eb 4. et duo *om.* Eb T 5. qualiscumque] aliquis qualiscumque A, quilibet Eb T ~ monasterio uestro *tr.* Eb T ~ si *om.* Eb T ~ si suscipitur] suscipiendi Eb, causa suspiciendi T 6. monachus *om.* A
B ~ hostium A B T ~ uolentibus] quaerentibus se (*om.* Eb) Eb T ~ saluos Eb 7.
aut aequale ... cantant *om.* T 8. monachus *om.* A B ~ ieiunare A ~ uel possibilitatem *add. post* uoluntatem Eb T ~ agit *def.* Eb *excisso folii margine*

[6.] 1. perquisiuit ... tradere *def.* Eb, *excisso folii margine* (*tantum* p<erquisiuit> conuer<sationem>, uolebam, uirt<us>, sic<ut>, meu<m> *leguntur*) ~ uoleuam A ~ detur] daretur T ~ de deo] a deo T ~ isto] hoc T ~ conuersari T ~ et *add. post* sicut T ~ quaerit] uult T ~ ad maritum] uiro Eb T 2. dixit monachus *def.* Eb, *excisso folii margine* ~ non des] noli dare Eb T ~ in corruptione A B, corruptioni Eb T ~ tale forma A B ~ humilitate et *add. post* omni A ~ te ipsam] temetipsam Eb T ~ offer] offerre A B ~ Christum A B ~ pro temporalia B Eb ~ praemia (proemia Eb) sempiterna *tr.* Eb T 3. intra monasterium et salua eris] salua eris intrans in monasterium Eb T ~ in *add. ante* monasterium B ~ salua A Eb

6.3. salua eris = Act 11.14; 16.31; Rm 5.9; 10.9; Ps 79.4; 79.20, etc.

cor puellae de uerbis monachi. Et dixit: «Quis me potest tondere?» (Dum in Oriente consuetudo est monachas tondere capillos, sicut et uiros.) «Ego non uolebam tondere me de saeculari, sed de seruo Dei». ⁵Et dixit monachus: «Ego inuitare ueni patrem tuum ad monasterium, et ibi morabitur quattuor dies. Tu autem inquire tibi unum seruum Dei et tondat te».

[7.] ¹Et dum hoc narrabant pariter, uenit Pafnutius. ²Et dixit ei monachus: «Pater Pafnuti, dedicatio est monasterii nostri et ordinauit me abbas inuitare te ut cum illo debeas celebrare festiuitatem et lucres orationes seruorum Dei». ³Pafnutius uero, portans munera secum, secutus est eum cum gaudio. ⁴Dum ille commoratus est in monasterio, dixit Castissima ad unum credendarium suum: «Vade in ecclesiam quam construxit Theodosius imperator et quaere mihi unum seruum Dei et adduc eum ad me, quia opus illum habeo». ⁵Deo autem dispensante, inuentus est ibidem unus senex, seruus Dei, orans attentissime in ipsa ecclesia. Quem rogauit puer et adduxit. ⁶Vt uidit illum, beata Castissima salutauit et dixit: «Ora pro me, pater bone». ⁷Et dixit ei puella: «Ego, domine, habeo patrem christianissimum, uirum in hoc saeculo abundantem. ⁸Et habuit uxorem, unde ego sola procreata sum, et destinatus est tradere me ad maritum. ⁹Et non est mea uoluntas corruptione maculare corpus meum et iterum contradicere patri timeo, et quid faciam ignoro. ¹⁰Et totam istam noctem uigilaui rogans Deum ut reuelare mihi dignetur quid facere debeam, ut de inferno liberetur anima

4. tonderi ¹ A B ~ dum] quum Eb, cum T ~ est] sit Eb T ~ tonderi ² A B ~ capillos] *cfr* BHL 2722, capillis A B, *om.* Eb T ~ et uiros] et uiri B, uiri A ~ certe *add. post* ego Eb T ~ uolebam] uoleuam A, quaero Eb T ~ me tonderi *tr.* Eb T ~ de ... de] a ... a Eb T ~ quolibet *add. ante* saeculari Eb T ~ saeculare A B 5. morauitur A B Eb ~ unum *om.* T ~ dei] domini A B ~ et tondat te ... 7.3 pafnutius *def.* Eb, *excisso folii margine* (solum narra<bant>, <pafnut>ius, pafnuti, nostri et, <inui>tare, <celebra>re, <or>atio<nes>, <pafnut>ius *leguntur*) ~ tondat] tondet T [7.] 1. pafnuntius B 2. pafnutii A, pafnuntii B ~ deueas A ~ lucres] fruaris T 3. pafnuntius B ~ secum munera *tr.* Eb T 4. in monasterium Eb ~ credendarium] credentarium T ~ suum] sibi A ~ in ecclesia A B ~ quam] quae A B ~ theodosius A, thedosius B, theodosius Eb 5. autem *om.* B Eb T ~ senes A B 6. ergo *add. post* ut Eb T ~ beata] beatissima T 7. dixit ei puella] iterum dixit Eb T ~ habundantem *codd.* 8. destinatus est] destinauit T ~ ad maritum] marito Eb T 9. et] sed Eb T ~ mea] mihi Eb T ~ corruptioni A B Eb ~ patri] ad patrem A B 10. et] nam Eb T ~ uigilabi B ~ deum] dominum B ~ deueam A

mea. ¹¹Et pro hoc rogans misi ad te ancillam tuam ut dicas mihi uerbum salutis et consolationis. ¹²Oro te, pater, ut pro aeterna retributione, dum a Deo es missus ad me, da mihi consilium quid debeam facere».

[8.] ¹Dixit ei senex: «Deus sic praecepit dicens: “Si quis non dimittit patrem aut matrem et renuntiat propriae animae suae, non potest meus esse discipulus”. ²Ego quid tibi habeo, filia, dicere super hoc quod praecepit Dominus? Tamen, si potes sustinere temptationes inimici, dimitte saeculum cum omnibus diuitiis suis, ³quia res patris tui, dum dicis quia uir bonus est, inueniet heredes multos, pauperes, ecclesias, monasteria et xenodochia et reliqua pia dispensatione. ⁴Et, ubi uoluerit, dispensabit omnes res suas. Tu tamen pro salute animae tuae cogita». ⁵Puella respondit: «Credo in Deum meum et tuis orationibus, quia certare uolo cum suo adiutorio et saluare animam meam». ⁶Dixit senex: «Istas condiciones non debent tardare, quia inimicus impedimenta et cogitationes immittit». ⁷Respondit puella: «Pro hoc te rogavi uenire ad me, ut impleas desiderium meum». ⁸Surrexit senex et dixit capitulum. Et apprehendens tonsorias, totondit illam et induit eam uestem religiosam. ⁹Et orauit super eam, dicens: «Deus, qui saluos facit omnes sibi placentes, ipse custodiat te et liberet de inimico humani generis». ¹⁰Et ualedicens ei perrexit ad monasterium suum.

[9.] ¹Castissima uero cogitauit in se ipsa, dicens quia «si fuero in monasterio puellarum, pater meus inueniet me et trahet me exinde,

11. pro] ob Eb T ~ ancillam tuam] ego ancilla tua Eb T

[8.] 1. senes A B (sens B ^{a.c.}) ~ aut] et Eb T ~ propriae animae suae] propriam animam suam Eb 2. habeo filia dicere] dicam filia Eb T ~ dico *add. post* tamen Eb T ~ inimici] diaboli A 3. tui *om.* T ~ dum] ut Eb T ~ eglesias Eb ~ senodocia A B, senodocia Eb, sedochia T 4. dispensauit A B ~ omnes *om.* A ~ tamen] autem A 5. in *add. ante* tuis T ~ suo] eius Eb T ~ salbare A Eb ~ anima mea A B ^{a.c.} Eb 6. senes A B Eb ~ deuent A 7. rogabi A B 8. autem *add. post* surrexit Eb T ~ senes A B ~ et dixit] dixitque Eb T, dixit B ~ eam] illam B Eb ~ ueste Eb 9. orabit A ~ salbos Eb ~ te *add. post* liberet T

[9.] 1. cogitabit B ~ in seipsa] in semetipsa T ~ in monasterium Eb ~ inueniet *def.* Eb *excisso folii margine*

8.1. si quis non dimittit patrem ... esse discipulus = Lc 14.26 9. ipse custodiat te et liberet de inimico humani generis cfr. Ps 120.7

quia potens est, et tradet me sponso meo; attamen uadam ad monasterium uirorum in habitu eunuchi et nulla erit suspectio». ²Expoliavit se uestimentum femineum et induit se uestimento uirili et post solis occubitum exiuit de domo patris sui, portans secum quingentos solidos, nemine cognoscente. ³Et, diluculo, uenit pater suus in ciuitatem et circuibat ecclesias orans. ⁴Castissima uero uenit in monasterio, ubi pater suus festa celebrauerat. ⁵Et dixit ostiario: «Nuntia domino abbati: “Ecce eunuchus uenit de palatio et occurrere tibi uolet”». ⁶Et introiuit ostiarius et nuntiauit domino abbati. Et ueniens abbas introiuit et, dicto capitulo, consederunt. Et dixit abbas: «Vnde uenis ad nos, uenerantissime uir?» ⁷Qui respondit: «Ego, pater, de palatio sum et cogitauim liberare animam meam de potestate istius saeculi et uolo Deo seruire. Et ciuitas, ubi commoratur imperator, non habet locum quietudinis. ⁸Audiui enim de monasterio uestro multa bona et ueni consistere uobiscum, si iubes me suscipere. ⁹Habeo res multas et, si saluaueris animam meam, in isto loco offeram tibi omnia».

[10.] ¹Dixit ei abbas: «Bene uenisti, fili. Ecce monasterium nostrum, impleatur uoluntas tua. Sed dic mihi quod est nomen tuum?». Illa re-

quia potens ... suspectio] in Eb *tantum legitur, excisso folii margine*: potens est et t<radet>, meo att<amen>, <mo>nasterium, et nulla ~ traet B ~ attamen] sed T ~ in monasterio A ~ abitu A 2. expoliavit ... portans secum *def.* Eb, *excisso folii margine* (*tantum legitur* <expo>liabit se, et indu<e>, et post, de do<mo>) ~ uestimentum femineum et induit *om.* B T ~ uestimenta uirile *sic* A B ~ exhibit A B ~ nemini A B ~ cognoscenti B 3. et diluculo uenit] uenitque diluculo Eb T ~ suus] eius Eb T ~ in ciuitate A B T 4. celebrauerat A B 5. ostiario A B ~ domino] precor te Eb T ~ et dic ei *add. post* abbati Eb T ~ occurrere tibi uolet] ut occurras ei summis precibus deprecatur Eb T 6. et introiuit] et introibit A B, ingressusque Eb T ~ ostiarius A B ~ et *om.* Eb T ~ nuntiabit A B ~ domino] hoc Eb T ~ abba B ~ introiuit] introibit A B Eb, intrauit T ~ et dicto] dictoque Eb T 7. qui] cui B ~ cogitabi B ~ anima mea A B ^{a.c.} Eb ~ istius] huius Eb T ~ et ^{3]} sed Eb T ~ <impe-rat>or *tantum legitur* Eb *excisso folii margine* ~ quietudinis *def.* Eb *excisso folii margine* 8. audiui enim] igitur audiens Eb T ~ <monas>terio ... 10.1 ecce monasterium] *tantum legitur* in Eb: <monas>terio multa bona, <promi>serit ueni, nam si, suscipere ha<beo>, <sa>lbaberis, <lo>co offeram, <monas>terium ~ uestro monasterio *tr.* T ~ si pietas uestra promiserit *add. post* bona T ~ et *om.* T ~ si iubes me] nam si me dignatus T 9. salbaberis A ~ anima mea A B ^{a.c.}

10.1. impleatur uoluntas tua cfr. Ps 19.5, II Th 1.11

spondit: «Smaragdus». ²Dixit ei abbas: «Dum iuuenis es, non potes consistere solus, sed oportet te accipere unum senicem magistrum, ut doceat te ordinem monasterii». ³Illa respondit: «Quae iusseris, hoc faciam». Et offerens quingentos solidos, rogauit abbatem ut eos susciperet et dispensaret. Ita et fecit. ⁴Dixitque abbas ad monachum nomine Agapium: ⁵«Suscipe istum iuuenem et, sicut filium, sic tibi eum commendo. Doce illum sicut pater bonus et sic certa praeparare illum, ut, si potest fieri, superet magistrum». ⁶Et, congregatis uniuersis fratribus, orauerunt pro constantia Smaragdi.

[11.] ¹Erat autem ualde decorus. Et dum intrabat in ecclesia aut in refectorio, multis faciebat inimicus scandalum in anima propter pulchritudinem eius. ²Surrexerunt monachi clamantes ad abbatem: «Quare talem hominem suscepisti in monasterio, unde animae scandalizentur?». ³Audiens haec abbas dixit ad Smaragdum: «Fili, dum talem formam dedit tibi Deus et inimicus scandalum infert in fratres pro te, ⁴uolo ut sedeas in cella solus et magister tuus per fenestram doceat te omnia salubria et ministret necessaria». ⁵Ita et fecit. ⁶Intrauit enim in cellula gaudens et stetit in ieiunio et in afflictione et lacrimis, incessabili-

[10.] 1. zmaracdus A B Eb 2. iubenis A B Eb ~ potes] poteris Eb (*ut uid.*) T ~ senicem] senilem T 3. uero *add. post* illa Eb T ~ et offerens] offerens uero Eb T ~ eos *om.* A B ~ dispensaret] expensaret A B ~ ut ei placuisset *add. post* dispensaret Eb T ~ ita et] qui ita Eb T 4. ipse *add. ante* abbas Eb (*ut uid.*) T 5. iubenem A B Eb ~ filium *om.* T ~ tibi eum commendo] eum habeto commendatum (*conmenditum* Eb) Eb T ~ et sic] ut sic B ~ certa] nitere Eb T ~ praeparare] praepare B 6. congregatis uniuersis fratribus] congregati uniuerſi fratres Eb T ~ oraberunt A ~ constantiam A ~ zmaracdi A B Eb

[11.] 1. autem] enim Eb T ~ dum intrabat in ecclesia] quando ingrediebatur ecclesiam Eb T ~ in refectorio] refectorium Eb T ~ simul cum fratribus *add. post* refectorio Eb T ~ multis faciebat inimicus scandalum] inimicus multis scandalum iniciebat Eb T ~ faciebat A ~ anima] mente (*mentem* T) Eb T 2. plerique *add. ante* monachi Eb T ~ clamantes ad abbatem] et dixerunt abbati Eb T ~ pater *add. post* suscepisti Eb T ~ in monasterio unde animae] a quo multae animae in monasterio Eb T ~ scandalizantur A, scandalizantur Eb T 3. autem *add. post* audiens A ~ ad Smaragdum] ad zmaracdum A, ad zmaradum B, smaragdo Eb T ~ fili] frater T ~ dum talem formam dedit tibi deus] quum talem a Deo tibi sit datam pulchritudinem Eb, cum data talis a deo tibi sit pulchritudo T ~ et] ut Eb T ~ infert in fratres pro te] inferat fratribus Eb T 5. ita et] quae ita Eb T 6. in cellulam Eb T ~ et ³] ac Eb T

ter laudans et rogans Deum, ita ut magister suus miraretur in sua tam prompta conuersatione.

[12.] ¹Dum uero pater suus reuersus fuisset in domum suam, quae-rens filiam suam et non inueniens, coepit lamentare et ad caelum mugitus dare. Interrogauit familiam: «Quid deuenit filia mea?». ²Illi dixerunt: «Nocte uidimus eam, postea non comparuit». Cogitauit pater dicens: «Forsitan sponsus suus rapuit illam». Et mandans interrogauit consocrum suum. ³Audiens haec uenit cum filio ad Pafnutium lamentantes et dixerunt ei: «Quid deuenit filia tua? Aut quis seduxit eam?». ⁴Statim direxerunt missos in omnes regiones et non solum naues maris, sed et Nili fluuia et cauernas et speluncas et monasteria uirorum et mulierum: inquirentes non inuenerunt eam. ⁵Reuersi pro mortua lamentabant illam, socer nuram, sponsus sponsam, pater filiam, familia dominam. ⁶Dicebat autem pater suus: «O filia mea dulcissima, o lumen oculorum meorum, o consolatio animae meae! Quis meum thesaurum rapuit? ⁷Quis meam substantiam a me separauit? Quis meae domus ornamentum abstulit? ⁸Quis lupus meam agnam deuorauit? Quis pelagus captiuauit regiam formam? ⁹Ipsa erat senectutis meae baculum, ip-

miraretur *bis* B, *deinde corr.* ~ in sua] eius Eb T ~ prompta conuersatione] promptam conuersationem T

[12.] 1. dum uero] dumque Eb T ~ suus] eius Eb T ~ in *om.* T ~ suam ¹ *om.* Eb T ~ quaerens] quesuiuit T, quesibit Eb ~ suam ² *om.* T (*in* Eb *nequit legi*) ~ inueniens] inuenit Eb T ~ coepit] coepitque Eb T ~ lamentari T ~ mugitus] mugitum Eb (*ut uid.*) T ~ familiam] familia A B ~ deuenit filia mea] euenisset filiae (filia T) eius Eb T 2. uero *add. post* illi Eb T ~ autem *add. post* postea Eb ~ cogitauit] cogitabat interea Eb T ~ consocrum] consocerum Eb T, socrum A B 3. audiens haec] ille uero haec audiens Eb T ~ pafnuntium A B ~ filia tua] filiae tuae Eb 4. statim] statimque Eb T ~ nabes A ^{a.c.} ~ fluuia] flubia A B, flumina Eb T ~ cabernas Eb ~ et ⁶] ac Eb T ~ inquirentes] inquirent B 5. pro mortua] quasi mortua (mortuam T) Eb T ~ lamentabantur T ~ nuram] noram A B, nurum Eb T ~ filia A 6. dicebat A ~ suus] eius Eb T ~ tesahurum *sic!* A 7. meam substantiam] mea substantia A B ~ a me *om.* T ~ sep<arauit> *tantum legitur in* Eb *excisso folii margine* ~ domus meae *tr.* Eb T ~ abstulit *def.* Eb *excisso folii margine* 8. mea agna A B Eb ~ de<uorauit> *tantum legitur in* Eb *excisso folio* ~ quis] qualis A B ~ regiam formam *def.* Eb *excisso folii margine* 9. meae baculum ... 11 audientes uero *def.* Eb *excisso folii margine* (*tantum ipsa erat la<boris>, ipsa dolorum, terra ne o<perias>, quam leguntur*) ~ uaculum A B

12.6. o lumen oculorum meorum = Tb 10.4 (cfr Ps 37.11) ~ o consolatio animae meae cfr. Tb 10.4 8. lupus meam agnam deuorauit cfr. Io 10.12 9. ipsa erat senectutis meae baculum = Tb 10.4

sa erat laboris mei repausatio, ipsa dolorum meorum eleuatio. ¹⁰Terra, ne operias illam, donec uideam quod desidero». ¹¹Audientes uero haec et alia multa lamentatione circumstantes amici, et illi uociferabant cum fletu et omnis ciuitas lamentabatur pro illa.

[13.] ¹Dum non potuit dolores supportare, Pafnutius ambulauit ad ipsum monasterium, ubi erat filia sua, et prosternens se ad pedes beati abbatis dixit: «Rogo te, pater, ne obliuiscaris mei. Attentissime ora pro me peccatore, ut inueniam fructum orationum tuarum. Imparuit enim filia mea». ²Audiens haec abbas tristis effectus est et iussit sonari signum ut omnes fratres de cellulis eorum congregarentur in ecclesia. Et dixit illis. ³«Rogo uos, fratres, laborem sustinete unam septimanam et ieiunate ac Deum deprecare nobiscum. Forsitan manifestabit Dominus filiam amici nostri». ⁴Quod ita fecerunt cum omni afflictione, sed nemini manifestauit Deus ubi erat beata uirgo, quia oratio eius uincebat

10. operies B ^{P.C.} ~ quod] quam T 11. lamentatione] lamenta T ~ illi uociferabant] coeperunt et illi uociferare Eb T ~ et] atque Eb T ~ lamentabatur] lamentabat A B Eb ~ pro illam A B (*fortasse etiam* Eb ^{a.c.})

[13.] 1. dum] cum (quum Eb) uero Eb T ~ potuit] potuisset Eb T ~ dolores supportare] supportare dolores *tr.* B, dolorem filiae (suae *bis add. hic* T) sustinere Eb T ~ pafnuntius A B, pacificus T ~ ambulauit] perrexit Eb T ~ ipsut Eb ~ sua] eius Eb T ~ abbatis] abbati Eb ~ rogo] obsecro Eb T ~ sanctissime *add. post* pater Eb T ~ ne obliuiscaris ... 3 nobiscum] ut mei miserearis, quoniam filia unica, quam mihi deus sacris tuis atque tuorum fratrum orationibus olim postulatus dederat (dederas T), nunc grauiter doleo amissam, quando nec uiuentem (uiben- Eb) uideo nec mortuam mihi datur tradere sepulcro. Propter quod nunc precor ut dei exoretis clementiam. Forsitan, uobis orantibus, ostendere mihi eam dignabitur dominus». Talibus igitur uerbis abbas (abba Eb) commotus, conuocatis sic ait fratribus: «Rogo uos, fratres, ut in spatio (<in spa>tio *tantum legitur in* Eb, *excisso folii margine*) unius septimanae laborem ieiunii (ieiunii *def. Eb, excisso folii margine*) sustineatis ac deum simul deprecemur» (*deprecemur def. Eb, excisso folii margine*) Eb T ~ ne] non B ~ oblibiscaris A B ~ mei *om.* B ~ imparuit enim] quia imparuit B ~ filiam meam A 2. sonari] sonare B ~ de cellulis eorum *om.* A 3. septimanam] septimam B ~ ac] hac B ~ manifestauit A B ~ manifestabit ... 4 orationes *def. Eb, excisso folii margine (tantum legitur* *manifes<tabit>, amici nostri quod ita, <afflic>tione sed, ubi erat beata, oratio eius) ~ amichi A* 4. nemini] ne B ~ manifestauit] reuelauit T ~ Deus] dominus T ~ ut certe dicam *add. post* quia T

10. terra ne operias illam cfr. Iob 16.19

omnes orationes seruorum Dei, dum rogabat Deum attentissime, ualde afflictata, ut non manifestaretur in uita ista. ⁵Et dum omnes serui Dei tribulati essent pro hac causa, dixit abbas ad patrem puellae: «Non sis desperatus, fili, sed Deo gratias age, quia, quando iusserit Deus, cognosces quid deuenerit filia tua. ⁶Verumtamen cognitum tibi facio, quia non est filia tua in malo loco et propter hoc non manifestauit nobis Deus illam. ⁷Quia si in malo loco esset, non postponeret Deus tuas lacrimas et nostras orationes. Propterea in bono loco censuimus illam esse et initium certaminis habet, ut non proturbetur oratio eius, et ideo abscondit eam nobis Deus». ⁸Audiens haec beatus Pafnutius, modicum refrigerium dolorum tolerans, reuersus est in ciuitate, agens Deo gratias et orans ut in bonum locum constitueret illam Dominus.

[14.] ¹Et semper frequentabat ipsum monasterium et uisitabat seruos Dei et reuertebatur in domum suam. ²Quadam namque die, ueniens ad monasterium, dixit ei abbas: ³«Quaeris uidere hominem sanctum, eunuchum de palatio Theodosii imperatoris retrusum?». Ille respondit: «Obsecro te, domine, uideam illum». ⁴Vocauitque magistrum puellae abbas et dixit ei: «Duc tecum istum nostrum amicum, et uideat beatum Smaragdum, ut audiat uerba sua sancta et consoletur anima eius per eum»; ⁵duxitque illum ad fenestram. ^{7b}Et uidit filiam suam et non cognouit eam prae nimia afflictione carnis suae, quia fuerat ualde afflictata in nimis ieiuniis atque orationibus, ⁸et quo operiebat se de

dum rogabat deum attentissime] eo quod rogasset adtentissime dominum Eb T ~ in ista uita *tr.* Eb T 5. Dei *om.* T ~ essent] fuissent Eb T ~ ac A ~ causa] re Eb T ~ desperatus A B (desp- A ^{p.c.}) ~ filii A ~ set B ~ cognoscis A B ~ quid] quod A B ~ deuenerit] euenerit A B Eb ~ filiae tuae Eb 6. cognitum tibi] hoc tibi notum Eb T ~ loco malo *tr.* B ~ manifestauit] reuelauit (-bit Eb) Eb T ~ nobis Deus] dominus nobis deus T ~ illam *om.* Eb T 7. loco malo *tr.* Eb T ~ loco² *om.* T ~ illam] illa Eb ~ esse] esset B ~ habet] habere Eb T ~ et *add. ante* ut Eb T ~ et *om.* Eb T ~ nobis eam *tr.* A 8. haec *om.* T ~ pafnuntius B ~ refrigerium dolorum tolerans] dolorum sumens refrigerium Eb T ~ in ciuitatem Eb T ~ illam] illa Eb ~ Dominus] deus Eb T
[14.] 1. ipsum] ipsut Eb ~ et uisitabat] uisitabatque Eb T 2. ueniens] uenienti Pafnutio Eb T ~ ei *om.* Eb T 3. sanctum] monachum Eb ^{a.m.} ~ teodosii A Eb ^{a.m.}, tehudossii B ~ ab retrusum *deficit* Eb, *deperditis subsequentibus foliis* ~ ut *add. ante* illum T ~ illum uideam *tr.* T 4. uocabitque B ~ ei] illi T ~ istum *om.* T ~ et] ut T ~ uideat] beatum uideam T ~ zmaracdum A B 5. suae *om.* T ~ fuerat] erat T ~ in *om.* T 8. quo *om.* T ~ operieuat A

cuculla, ut non cognosceret eam pater suus. ⁶Illa autem cognouit patrem suum et flebat nimis. ^{7a}Pater autem, ut uidit eam flentem, cogitabat dicens quia compunctio illi fuit aliqua. ⁹Et, dicto capitulo, sedit ante fenestram Pafnutius cum magistro puellae.

[15.] ¹Illa uero de intus loquebatur, docens eum pro misericordia et obedientia et timore Dei et aeterna retributione. ²Dum autem loquebatur Smaragdus, cor patris irrigabatur a uerbis eius, quasi in gaudium fuisset reuersus. Et uolebat amplexare collum eius et osculare illum et non inueniebat locum. Erubescibat enim nimis pro reuerentia illius. ³Diu autem colloquium habentes pro salute animae, reuersus est Pafnutius ad abbatem et dixit ei: ⁴«Magna mirabilia sunt Dei quae uidi hodie. Qualem aedificationem animae meae fecit iste homo Dei pro desiderio meo. Deus mihi testis est, quia sic est cor meum declinatum in amore eius ut si fuisset filia mea, quae de lumbis meis processit, non amplius poteram diligere illam». ⁵Valedixit abbati et seruis Dei et reuersus est in domum suam.

[16.] ¹Et dum fecit ibi triginta et octo annos, beata puella aegrotauit, in qua aegritudine recessit. ²Venit autem tunc pater suus ad monasterium et dixit abbati: «Si iubes, domine, uideam Smaragdum, quia satis diligere illum anima mea». ³Et iussit abbas et uidit illum.

coculla A 6. cognouit] cognoscebat T ~ fleuat A 7^a. autem] uero T ~ illi fuit] affuit illi T 9. fenestra B ~ pafnuntius B

[15.] 1. pro] de T ~ et ³] ac de T 2. loquebatur] loqueuatur A, loqueretur T ~ zmaracodus A, zmaradus B ~ a om. T ~ et uolebat] uolebatque T ~ uoleuat A ~ amplexari T ~ osculari T ~ illum] illud T ~ sed *add. ante* erubescat T ~ erubescueat A ~ enim om. T ~ pro reuerentia illius] dans reuerentiam illi T 3. pro salutem A ~ pafnuntius B 4. sunt enim *tr. post* magna T ~ odiae A B ~ qualem] quia magnam T ~ animae meae *tr. post* dei T ~ haedificationem A B ~ pro] prout T ~ meo] fuit T ~ enim *add. post* deus T ~ ut si] ut A B, ac si T ~ castissima *add. post* mea T ~ quae] qui A, quam T ~ de lumbis meis processit] ex utero meo genui T ~ non] nec enim T ~ illam] illum A 5. seruis] seruis B ^{a.c.}

[16.] 1. et dum fecit ibi] et postquam compleuit ibidem T ~ egrotabit B ~ ab hoc seculo *add. ante* recessit T 2. autem] enim T ~ suus] eius T ~ domine] pater T ~ uideam] uidebo T ~ zmaracodum A B 3. et iussit ... illum] *cfr. p. 113*

15.4. magna mirabilia sunt Dei quae uidi hodie *cfr. Lc 5.26*

⁴Intrauerunt Agapius et Pafnutius et uisitauerunt eam. Et amplexans collum eius, osculauit eam dicens: ⁵«Ora pro me, uir Dei, ut donet mihi Deus consolationem pro filia mea, quia adhuc incertus sum ubi consistit». ⁶Respondit Castissima: «Deus satisfacere tibi habet quid deuenit filia tua, hoc te solum rogo, ut stes super me hic tres dies». ⁷Ita et fecit.

[17.] ¹Dum autem uenit hora ut sanctissima migraret ad Dominum, dixit patri suo: ²«Dum Deus, pater bone, pro me disposuit salutem et impleuit desiderium meum, uolo ut de ista hora non habeas tristitiam pro filia tua, quae tibi imparuit. ³Ego sum paupera et peccatrix, quae pro amore Christi mundum omnem cum deliciis suis respui tamquam stercora. Christus autem tam idoneus mihi extitit, ut et uictricem libidinum et omnes pollutiones a me euadere fecit pro misericordiam suam, cui credo me usque ad hanc horam sine macula permansuram. Ecce uide me et satisfac tibi! Sed rogo te, pater bone, non dimittas alium lauare corpus meum, sed tu, sicut pater bonus, pro te dignare me sepelire. ⁴Et quod mihi in dotem praeparabas, trade in manibus abbati, ⁵ut ille dispenset omnia per ordinem et oret pro me». ⁶Et haec dicens tradidit spiritum Deo et sanctis angelis eius.

[18.] ¹Pater autem eius cecidit in terra, uelut mortuus. ²Vt uidit eum, Agapius adduxit aquam et percussit in faciem eius et dixit:

4. intrauerunt] intraberunt A B, intrantes autem T ~ pafnuntius B ~ et uisitauerunt eam] uiderunt eum uisitantes desideranter T ~ uisitaberunt A B ~ osculauit eam] osculauit eum B, Pafnutius osculatus est eum T 5. Deus *om.* T ~ aduc A 6. abet A ~ solum te *tr.* T ~ istes (*pro* stes) B 7. ita et] qui ita T
[17.] 1. hora] ora A B, *om.* T 2. dum] cum T ~ ora A ~ quae] qui A B ~ imparuit] non comparuit T 3. filia tua *add. post* peccatrix T ~ quae] qui A B ~ omnem] omne A B ~ christi B ~ omnes pollutiones a me euadere fecit pro misericordiam suam] et euasorem omnium me redderet pollutionum. Ipse hoc egit per misericordiam suam T ~ oram A B ~ permansuram] permanere T ~ ecce uide me et satisfac tibi *om.* T ~ ut *add. ante* non dimittas T ~ labare A B ~ sed tu sicut] nisi te ipsum atque ut T ~ dignare] digna A ~ in manibus abbati] in manu abbatis T 4. omne *add. post* quod T ~ olim *add. post* mihi T ~ in dote T ~ praeparabas] praeparaueras T
5. ut] et A ~ per ordine A B
[18.] 1. in terram T 2. autem *add. ante* uidit T ~ eum *om.* T ~ ex ea *add. post* percussit T ~ in *om.* T

17.2. adimpleuit desiderium meum cfr. Phil 4.19

³«Quid tibi contigit, pater?». Ille apertis oculis dixit: «Dimitte me hic morire. Vidi gloriosa mysteria Dei hodie». ⁴Et irruens super faciem filiae, flebat amarissime dicens: ⁵«O filia mea dulcissima, quare non ante tempus cognoui hoc, ut ego commorarer tecum? ⁶O quomodo latuisti inimici temptationes! Quomodo pertransisti principatus et potestates et tenebras istius saeculi et intrasti uitam aeternam!».

[19.] ¹Haec uidens Agapius cucurrit et nuntiauit abbati. ²Et uenit abbas uelociter et, irruens super sanctum corpus, dixit: ³«Sponsa Christi et agna immaculata ueri Dei et filia sanctorum, ne obliuiscaris conseruorum tuorum et isto loco sancto, sed ora ut concedat nobis Deus intellectum, ut uiriliter certantes coniungamur tibi in beatitudine aeterna». ⁴Et iussit sonare signum. Et congregati omnes fratres cum grandi metu et reuerentia sanctum corpus sepultare tradiderunt. ⁵Et ualde exterriti glorificabant Deum, admirantes talem constantiam mulieris.

[20.] ¹Vnus autem ex fratribus oculum extinctum habens, ut tetigit corpusculum, statim lumen recepit. ²Mirantesque omnes dicebant: «Gloria tibi, Domine, qui talem hominem dedisti in loco isto, quia in exemplum facta est ista uirgo sancta nostrae salutis».

[21.] ¹Pater autem eius Pafnutius omnes res suas ecclesiis, monasteriis, pauperibus et xenodochiis dispersit. ²Partem autem plurimam in ipso monasterio detulit et inclusit se in cellula ubi filia eius steterat.

3. apertis oculis] uero aperiens oculos T ~ morire] morere A, morerere B, morari T ~ quia *add. ante* uidi T ~ odiae A B 4. fleuat A B 5. ut] et T ~ latuisti] latens superasti T

[19.] 1. enim *add. post* haec T 2. dicens «ueni, pater, et uide mirabilia» *add. post* abbatis T ~ et uenit abbas] uenitque abbas T ~ uelociter abbas *tr.* A ~ irruens] corruens T 3. obliuiscaris A ~ conseruorum tuorum] conseruos tuos T ~ et] in T ~ et *add. post* intellectum T ~ uiriliter *om.* T 4. et congregati omnes fratres] atque omnis congregatio fratrum T ~ grandi] grande A, magna T ~ reuerentia et metu *tr.* T ~ sepultare tradiderunt] sepelierunt T 5. et] demumque T

[20.] 1. lumen statim *tr.* A 2. dedisti] dedicasti T ~ exemplum] exemplo B ~ sancta *om.* T ~ nostrae *om.* T

[21.] 1. pafnuntius B ~ xenodochiis T, xenodociis A B

18.4. fleuit amarissime cfr. Lc 22.62, Mt 26.75 6. principatus ac potestates cfr. I Cor 15.24, Eph 6.12, Col 2.15

⁴Et dum stetit ibidem decem annos, migravit ad Dominum et sepultus est ad latus filiae suae Castissimae in eiusdem monasterii oratorio.

⁵Gloria et gratia Deo, qui tanta et talia mirabilia facit in saecula saeculorum. AMEN.

4. dum stetit] cum stetisset T 5. gratia] gratias A B
Explicit uita sanctae Castissimae uirginis A B

